Cowell, John

INSTITUTIONES JURIS ANGLICANI,

AD METHODUM ET SERIEM INSTITUTIONUM IMPERIALIUM compositæ & digestæ. 596 397

OPUS NON SOLUM JURIS Anglicani Romanique in hoc Regno studiosis, sed omnibus qui πολιτείαν & consuetudines inclyti nostri Imperii penitus scire cupiunt, utile & accommodum.

Authore
JOHANNE COWELLO,
Juris Civilis Doctore, & in Academia Cantabrigiensi professore Regio.

Cum duplici Indice, quorum alter titulos ordine Alphabetico, alter obscuras Juris Angl. dictiones earumque explicationem continet.

Cura & Impensis W. HALL, pro *Ed. Forrest* in *Oxon.* Anno 1664.

Law Office
Gt. Brit.
7
"Cowell"

Viro Illuſtriſſimo,

Suoque Domino Benigniſſimo,

HENRICO HOWARDO

Comiti Northamtonienſi, Baroni de Marnhil, quinque Portuum Præfecto, Equiti de honorifico Garterii ordine, & Sereniſſimi JACOBI Regis Conſiliario dignisſimo, omne honeris & fœlicitatis incrementum optat I. C.

SÆpè multumque mirari ſolco (illuſtriſſime *Howarde*) unde orirentur apertæ iſtæ & inveteratæ ſimultates, quas jam diu legum Anglicarum profeſſores, &

Juris imperatorii in hoc regno ſtudioſi invicem exercuerunt. Sed re penitius introſpecta, nullam tantæ invidiæ cauſam tantam inveni præter privatum commodum. Poſtquam enim aliquot annos in harum ſcientiarum comparatione poſuiſſem: eadem utriuſque fundamenta, eaſdem rerum definitiones diviſioneſque, conſentaneas plane regulas, ſimilia fere ſcita ſola idiomatis atque methodi varietate diſparata animadverti: & legem noſtram communem (quam dicimus) nihil aliud eſſe quam Romani & feudalis miſtionem. Ita ut niſi eorum alumni majori fervore proprium lucrum, quam publicam patriæ ſuæ gloriam conſectarentur: hæc tam acris controverſia jam pridem compoſita, & utrumque jus in unum ſubductum fuiſſet.

Hæc opinio noſtra cum aliquibus

bus viris amiciſſimis doctiſſimiſque, quibuſcum eam obiter communicavi, improbabilis videretur, non quievit animus meus, donec harum inſtitutionum, quas privato uſui juventutis meo regimini commiſſæ antea deſtinaveram, participatione, eam eviciſſem. Atque hac ratione effeci, ut illi non ſolum in meam ſententiam pedibus accederent, ſed me etiam ad earum publicationem, neſcio quid incredibile divinantes, ſæpe & vehementer impellerent. Primo admodum mihi diſplicuit, hoc eorum tam inflammatum deſiderium, verecundanti ſcilicet prodire in publicum, & cenſuram popularem attonite ſemper pertimiſcenti. Tandem tamen, quia ſolum meæ exiſtimationis, quæ adeo uſque magna nunquam fuit, periculum tot amicorum ſtudio obſiſtere videbatur: tam honeſtis poſtulatis haud

haud difficulter (ipſi ſuaſores viderint quam prudenter) me ſubmiſi, & ad hæc mea furta temporum propalanda animum applicui.

Quamprimum autem ſtatueram hunc libellum in lucem emittere, tuæ tutelæ (nobiliſſime *Howarde*) eum ſtatim deſtinabam: audacter quidem tam humilem clientem tam eximio domino, ſed provide tamen tot periculis expoſitum tam magnifico patrono. Et certe utcunque tam familiæ tuæ, generiſque ſplendor, quam authoritatis ſublimitas, hominem hujus conditionis ab hoc conatu facile deterrere poſſe videatur: illa tamen morum benignitas, illa naturæ humanitas in te ſemper emicuit, ut è candore, urbanitate, affabilitate, ſolidiorem multo uberioremque gloriam, quam gradus celſitudine conſequaris. Neque

que certe hoc mirum in eo, quem ſuis ornamentis accumulando Noetice atque ethice certare invicem non prius deſtiterunt, quam altera virum ſcientiſſimum, altera optimum te præſtitiſſet.

Olim adoleſcentia tuo in Collegio illo vere Regali & ſeminario bonarum literarum fœcundiſſimo ſic tranſacta eſt, ut gravitatis multa urbanitate conditæ, innocentiæ, temperantiæ ſummam laudem (nobilibus in illa ætate non raro denegatam omnes uno conſenſu tibi adſcriberent: induſtriam etiam & diligentiam ſolertiſſimi omnium ſibi imitandam proponerent. In diſputationib. prælectionib. perorationib. cum jam ex ephebis vix exceſſiſſes, frequens fuiſti: in quibus tamen tanta aſſiduitas longiſſime à faſtidio abfuit, exiſtimationemq; tuam (quod plerumq; fit in aliis) non modo non minuit, ſed ſic au-

xit quotidie,ut ad omnes omnium ordinum convocandos ſatis eſſet dixiſſe: *Howardus* hodie prodit in arenam. Et ut graviora hæc omittam,totumque illud tempus quod in Aulam noſtram ſanctæ Trinitatis admiſſus in juris civilis ſtudium uberrimo cum fructu impendiſti; quilibet fere conſeſſus atque circulus tibi platani Socraticæ, aut lycei Ariſtotelici loco fuit: cum in quolibet congreſſu conventuque familiarium, viros ætate maturos & eruditione præclaros, ad doctam aliquam concertationem provocares: tanta tum ſubtilitate tum feſtivitate provinciam tuam tuereris,ut propter acumen, admirationem, propter genii morumque bonitatem, amorem omnium reportares.

Jam tum mihi miſello puſioni multa tui favoris dediſti indicia, quæ uſque in hunc diem feciſti quotidie

quotidie auctiora. Et certe ſi eſſet poſſibile, ut hujus opuſculi nuncupatio dignitati tuæ acceſſionem aliquam faceret, quod ego nec per ſomnum unquam cogitavi, tu hoc nomine eam maxime promereris, quod duo collegia noſtræ Academiæ prædicta, (quorum alterum munificentiſſimam altricem, multos annos habebam, alterum gratiſſimæ provinciæ loco nunc teneo) in patrocinium tuum nuper ſuſceperis: & quæ adoleſcentiæ tuæ ſtudiis multum decorabas, nunc tandem tota gratia, quam apud regem noſtrum (principum terreſtrium ſpeculum, Britanniæ columen, virtutis aſylum) obtines, te receperis protecturum.

Ad meliorem hujus inſtituti mei commendationem, judicii tui acerrimi teſtimonium flagito (Comes honoratiſſime) quod aliqua ex parte jam antea exploratum

habui, quodque contra omnes omnium invidiorum aculeos firmiſſimum mihi præſidium ſemper ducam quanquam neque omnem invidiam hic deprecer: ſiquidem optime mecum comparatum exiſtimavero, ſi Themiſtoclem aliquem hi mei conatus è ſomno ſuſcitaverint, & largiora illa legum noſtrarum volumina putidi idiomatis ſqualore expurgata ad Pandectarum Juſtinianearum ordinem redigere provocaverint. Bellum hercle eſſet opus, & auguſti Jacobi noſtri fœlici imperio dignum: nec tam immenſum quam utile. Siquidem hæc duo regna potentiſſima, quæ ille non ſine magna tum pietate tum prudentia conglutinare cupit, hoc modo facillime non ad legum ſimilitudinem, ſed ad ſimilitudinis quæ eſt, notitiam redigeret: quo vinculum nullum vel ad conjunctionem

nem arctius, vel ad perpetuitatem firmius eſſe poteſt. Hoc etiam modo fieri poſſet, ut jus noſtrum quod hactenus linguæ obſcuritate involutum barbariſmi notam apud exteros vix evaſit, univerſa Europa intelligat ex rationis & naturæ radice efflorescere, æque atq; illud imperatorium, unde omnes aliæ nationes Chriſtianæ ſui politeumatis formam petunt.

Neq; certe leve eſſet hoc beneficium, quod Juriſconſulti noſtrate ipſo progreſſu atque methodo ſui ſtudii, ad univerſalis ejus juris cognitionem tanquam recto tramite facile producerentur, quod eorum ſcientiam atque uſum non privatis clientulorum ſuorum cauſis, aut hujus inſulæ cancellis, ſed publicis maximiſq; regni negotiis, & ultimis orbis Chriſtiani, adeoq; omnium gentium terminis definiret: ii etiam qui juri civili Romanorum

norum aperam dant, patriæ ſuæ longe accommodatiores hoc modo redderentur, quod eam ſcientiam quam nunc privata & abſtruſa generalis prudentiæ θεωρίᾳ implicatam & quaſi ſepultam retinent, in uſum popularem regnique utilitatem erogarent.

Jacobus noſter ſereniſſimus univerſam Chriſtianorum pacem meditatur, etiam magna ex parte jam ſtabilivit: inſulam hanc integram non ſolum ejuſdem imperii vinculis conſtringere, ſed Eccleſiam etiam eadem rituum ſacrorum forma componere molitur: ſacrorum Bibliorum tranſlationem corruptelis ſuis defæcatam ad puritatem reducere laborat: iſtis autẽ tam eximiis pulchriſq; conatibus ſi legum etiam noſtrarum levigationem adhibuerit, & earum molem indigeſtam in ordinem redigere dignatus fuerit, non ſolum

deceſſores

deceſſores ſuos omnes bene imperandi laude ſuperabit, ſed etiam poſteris regnum tradet undique fœliciſſimum.

Sed iſtuc forte eſt altum ſapere. Reprimo itaque me, & à te (Comes honoratiſſime) intimis votis contendo, ut hujus libri dedicationem æquo animo feras: aut etiam, quia propenſi in te gratique animi pignus eſt, læta fronte & bona mente accipias: neque quem habes in omni genere officii honori tuo obſtrictiſsimum, eo quo ſoles patrocinio tuearis. Vale.

Dignitati tuæ devinctiſſimus

J. C.

AD

LEGUM

STUDIOSOS

IN AVLA S. TRINITA

TIS CANTA-

brigienſi,

PRÆFATIO,

HOC unum in nobis qui apud Anglos Iuris civilis ſtudioſi ſumus maxime jam diu putavi reprehendendum, quod poſtquam apicem hujus ſtudii per multos labores multaſque difficultates attigiſſe, & integram illam rerum divinarum notitiam pectoribus noſtris incluſam tenere

tenere videmur, in noſtra tamen Republ. non dico hoſpites & peregrini, ſed plane infantes maneamus. Patrias enim leges, ſi paucas ad forum eccleſiaſticum pertinentes exceperimus, plerique noſtrum non magis aut ſapimus aut curamus, quam vulgus imperitum: ſed de quibuſcunque vel leviſſimis rebus conſultari ab alieno limine hanc, quam præ nobis ferimus, iuſti atque injuſti ſcientiam percontari cogimur.

Hoc mihi jampridem hominibus omni doctrinarum genere excultis tanto viſum eſt indignius, quod eam Rempubl. incolimus, cujus leges à jure civili tam prope abſunt, quam aliarum per univerſum orbem Chriſtianum quarumcunque: quæ tamen omnes generali hujus diſciplinæ æquitate temperantur & quaſi condiuntur. Si enim vel Italos quotcunque dominiis inter ſe diſtinctos, vel Gallos vel Hiſpanos, vel Germanos, vel indigenitales noſtros (nunc etiam plane noſtros) Scotos ſpectemus, nulli

nulli horum ſunt qui feudorum jus non admittunt; qui etiam conſuetudinibus & conſtitutionibus formæ ſuorum imperiorum & nationum ſectæ accommodatis non abundant. hi tamen omnes ius Romanum non amplectuntur ſolum, &

Noctiurna verſantque manu verſantque diurna,

ſed etiam particularium ſuarum legum ſtudio tanquam auſpicatum fundamentum ſubſtruunt, & quaſi viam Prætoriam præſternunt. Hoc autem nihilo tardius metam optatam aſſequuntur, quam qui olim Pandectas Imperatorum Conſtitutionibus prælibarunt, fructus vero induſtriæ ſuæ longe metunt uberiores. Iſto enim modo fit, ut non ſolum nationis ſuæ leges ſed etiam omnes alias generali ſaltem notitia perſpectas habeant.

Non magis itaque nonnullis juris Anglicani candidatis hoc vitio vertere ſoleo, quod ſtatutorum cortici & particularibus rerum judicatarum

dicatarum exemplis mordicus adhæreſcentes, univerſalem juris naturalis rationem ſuavemque ἐπιεικείαν nihil morantur, quam juris Romani alumnis, quod perpetuæ rerum exterarum contemplatione abrepti, vel vitæ practicæ curam omnem abjiciunt, vel anguſtis cauſarum Eccleſiaſticarum cancellis incluſi latiorem illam fructuoſioremque hujus diſciplinæ partem ne quidem à limine ſalutant. Quod etiam eo tetriorem notam nobis Cantabrigienſibus inurit, quod Academiæ noſtræ ſtatuta, quorum obſervationi etiam ſacramenti religione aſtringimur, earum legum quas habet patria noſtra, imperitos nos eſſe prohibet, ut differentias exteri patriiq; iuris ſic cognoſcamus. Iſtarum autem rerũ cogitatio me in ejus officii memoriam adduxit, quod tam illa publica prælegendi, quam hæc privatim regendi provincia mihi imponit: effecitq; ut tentarem aliquando, ſi ego levem

viam

viam vobis patefacere posſem, quæ ſpem aliquam juris Anglicani cum Romano conjungendi ſimulque adipiſcendi, excitaret.

Hic quid aſſecutus ſum vos melius iudicaveritis: hoc certe in optione noſtra fuit ut utriuſq; primordia eodem quaſi hauſtu vobis imbibenda propinarem, & ſic in illud honoris curriculum vos tanquam manu adducerem, quod non ſolum commerciorum quæ nobis cum exteris intercedunt tractatum, & ad Eccleſiæ procurationem, ſed etiam ad ad Reipubl. in ſuis partibus adminiſtrationem componere poſſet. Cuius rei immenſitatem non tantam exiſtimabitis, ut deſperatione aliqua vos debilitare poſſit, ſi priſcos illos Henricum de Bractona, & Iohannem Brittonum ad animos veſtros revocetis, quorum uterque juris civilis peritiſſimus, hic etiam Epiſcopus Herefordienſis, librum de hoc noſtro plane excellentem conſcripſit etiam non in uno loco apud horum priorem

priorem, Epiſcopum Dunelmenſem, Ciceſtrenſem, & etiam Abbatem Redingenſem cuidam magiſtro Patſhul & Simoni de Segrave in itinere ſæpius fuiſſe adiunctos: quod ſane nunquam factum fuiſſet de viris iuris eis eius expertibus, quo ſolo omnium Iuſticiariorum itinerantium negotia dirimuntur, Clericos etiam juſticiarios ad aſſiſſas capiendas à majoribus noſtris delegatos eſſe non obſcure liquet. Reſtat itaque ut ſpem illam quam hæc noſtra induſtria in vobis peperit, ſumma ope atque alacri ſtudio perſequamini: & priſcorum temporum ſolertiam potius quam recentiorum ſive inertiam, ſive avaritiam vobis adumbrandam proponatis. ſic enim eos vos oſtendetis, qui & domi & foris Reipub. uſui eſſe poſſint. & non am ad rei privatæ incrementum, uam ſolidam virtutis gloriam ollimant. ut autem Litletonus lim ſuum filium, ſic ego vos præonitos multo magis eſſe cupio, ne

omnia

omnia huc congesta juri nostro consentanea statim existimetis. Neque enim hoc opis est nostræ: talia tamen esse non iniuria forte polliceor, quæ & antiquitatum nostrarum repagula vobis aperire, & vestram in hodierno jure scientiam nonnihil promovere possint.

In hoc autem venia mihi & à vobis & quocunque lectore petenda est, quod dictionib. & phrasib. minus latinis aliquando in hoc opere utar. Siquidem quædam voces tam simplices quam compositæ τῷ σχήματι & quasi sectæ juris Anglicani sic accommodantur & illigantur, vt voces artis & præscriptæ formulæ plane sint, aliterque expressæ nativam integritatem amittant. Exemplo possunt esse (Facere legem, vadiare legem) & multæ similes. Præterea cum prudentum nostrorum qui latine scripserunt; authoritates recenseam, ipsorum verbis maxime pro parte utor: ne forsan studio elocutionis ipsorum poliendæ abd

ctus, ſententiam non ſatis expri-merem, atque ita non in verborum ſelectione nimis delicatum, in rerum explicatione minus caſtum ſyncerumquè me oſtenderem. Valete optimum, & hos noſtros conatus æqui conſulite.

Proœmium.

IN Rege qui recte agit neceſſaria ſunt duo hæc: arma videlicet & leges quibus utrumque tempus bellorum & pacis recte poſſit gubernari. Utrumque enim iſtorum alterius indiget auxilio, quo tam res militaris poſſit eſſe in tuto, quam ipſæ leges uſu armorum & præſidio poſſint eſſe ſervatæ. Si autem arma defecerint contra hoſtes rebelles & indomitos, ſic erit regnum indefenſum: ſi autem leges, ſic exterminabitur juſtitia, nec erit qui juſtum faciat judicium *a*.

a *Bract. l.* 1. *c.* 1. *nu.* 1. *vide etiam Brittonum in proœmio ſui libri. Fleta in præfatione totius operis: & l.* 1. *c.* 17. *per totum.*

COWELLI { Institut.
Juris Civil.

INSTITV-TIONUM JURIS ANGLICANI.

LIBER PRIMUS.

De Juſtitia & Jure.

TIT. I.

JUSTITIA eſt conſtans & perpetua voluntas jus ſuum cuique tribuendi *a*.

Sect. 1. Juriſprudentia eſt divinarum atque humanarum rerum notitia, juſti atque injuſti ſcientia *b*.

Sect. 2. Juris præcepta ſunt hæc: honeſte vivere, neminem lædere, jus ſuum cuique tribuere *c*.

Sect. 3. Jus eſt publicum vel privatum. Est autem jus publicum, quod ad ſtatum Reipublicæ pertinet: & conſiſtit in ſacris, in ſacerdotibus & magiſtratibus. Intereſt enim Reipu. ut habeat Eccleſias, in quibus homines veniam petant pec-

a *Bract. l.* 1. *c.* 4. *n.* 2. *ubi prolixè habes hujus definitionis explicat. Flet. l.* 4. *c.* 1. *in princ.*

b *Bract. eodem nu.* 4.

c *Idem eodem n.* 6.

catorum suorum. Expedit etiam esse sacerdotes, à quibus de peccatis nostris pœnitentiam accipiamus, & qui orent pro nobis, & Dei adjutorium nobis acquirent & providentiam. Expedit quoque Magistratus Reipublicæ constitui, quia per eos qui iuri dicendo præsunt, effectus rei accipitur. Parum est enim jus civile esse, nisi sint qui possint jura gerere *a*.

a *Bract. l.* 1. *c.* 5. *nu.* 6.

Sect. 4 Jus autem privatum est, quod ad singulorum pertinet utiltitatem principaliter, & secundario pertinet ad Rempub. ne quis re sua male utatur. Et sic vice versa: quod Reip. pariter interest, hoc secundario respicit utilitatem singulorum. Est etiam hujusmodi Jus privatum tripartito collectum: aut ex naturalibus præceptis, aut gentium, aut civilibus *b*.

b *Bract. d. l.* 1. *c.* 3 *n.* 3. *Flet.* 6. *c. pri. in princ.*

DE IVRE NATVRALI GENtium, & civili.

TIT. 2.

IUS naturale est, quod Natura, id est, Deus omnia animalia docuit *c*.

c *Bract. l.* 1. *c.* 5 *nu.* 4.

Sect. 1. Jus gentium est quo gentes humanæ utuntur, & quod à naturali jure procedit: eo quod jus naturale omnibus animalibus commune sit, quæ in terra, quæ in mari nascuntur, & quæ in aere *d*. A jure enim gentium descendit maris atque fœminæ conjunctio *b*, & fit per mutuam utriusque voluntatem, quæ matrimonium appellatur; corporalis tamen con-

d *Idem l.* 1. 5. *nu.* 6.

e *Vid. Plow. casu Cleere. v Broke f.* 445.

conjunctio facti est. Nec proprie dici potest Jus, cum ipsum sit corporale & videatur, Jura autem omnia sunt incorporalia & videri non possunt, quæ descendunt & introducta sunt jure gentium. Ab eo tamen jure descendit liberorum procreatio & educatio, id est, nutrimentum *c*. Hoc autem Jus gentium solum hominibus commune est: veluti erga Deum religio: ut parentibus & patriæ pareamus: *ut vim atque injuriam* propulsemus. Nam de jure hoc evenit, ut quod quis ob sui corporis tutelam fecerit, jure feciſſe existimetur *d*. A jure etiam gentium sunt servitutes *e*, bella, separatæ & divisæ gentes, regna condita & distincta dominia, manumissiones, termini agris positi, ædificia collata & vicinata: ex qua collatione fiunt civitates, burgi, villæ. Et generaliter Jus gentium se habet ad omnes contractus & ad alia plura *f*.

c v. Plowd. casu Sherington fo. 303. b. 304. a. cum seq.

d Bract. l. 1. c. 6. nu. 7,

e Idem eod.

f Idem l. c. 5. n. 6, 7, & 8.

Sect. 2. Jus civile Anglorum (ab ipsis lex communis frequentius appellatum) quod ad verb. attinet, πολύσημον est, triplicemque habet significationem. Primo enim accipitur universaliter pro illo jure quo Angli utimur, ab illo Romanorum vel nationis exteræ cujuscunque diverso & distincto. Deinde pro prætoriis *vel tribunalibus illis duobus*, banco Regis, & communium placitorum. Nam si causæ alicujus cognitionem, vel ad curiam Baronis cujusquam vel commitatum, vel nundinariam illam pedis pulverisati, vel aliam quamcunque curiam non pertinere, sed ad jus commune dicimus, hic intelligimus

a *Doct.' & Stud. l. 2. c v. Bract. l. 1. c. 5. nu. 5.*

b *Plow. f. 9. b.*

c *Cocus l. 3. casu de finibus fo. 86. v. ter. juris verbo Commonly.*

d *v. Plowd. casu Minos fo. 316. a.*

e *Doct. & Stu. 1. c. 4. quæ omnia fuse explicat in capitibus septem ibi proxime] seq. De particularibus locorum consuetudinibus. v. etiam Britonum. c. 72. & 103. v. Plowd casu Remig. f. 9. b.*

f *Domin. de Fortesc. c. 13. quem lege usque ad c. 19.*

g *Cocus in præf. ad l. 4.*

h *v. Cocum in præf. l. 2.*

gimus duo illa prætoria: quia nimirum illa singulas causas juxta juris communis rescriptum religiose dirimunt *a*. Licet etiam certi casus sint, in quibus tam in cancellaria, quam in saccario domini regis, super brevi originâli processus instituitur & juxta legem communem iudicium fit *b*. Tertio sumitur pro eo jure, quod iuri statutario est oppositum *c*.

S. 3. Jus civile Angliæ secundum quosdam, sex præcipue nititur fundamentis, lege nimirum rationis *d*, lege divina, generalibus Regni consuetudinibus, nonnullis principiis sive maximis, particularibus locorum consuetudinibus, & statutis *e*. Sed si ista contractius tradi cupiamus, Jus Angliæ duas habet partes: consuetudines nimirum veteres, tam communi populi sponsione, quam Regis sacramento comprobatas, & statuta, quæ ad dictarum consuetudinum vel supplementum vel etiam emendationem communi regni consilio sanciuntur. Harum autem utraque ex jure naturali atq; gentium, sicut & aliæ leges quæcunque, saltem iustæ atque rationi consentaneæ, omnino derivantur. Atque ita ius nostrum in scriptum & non scriptum accõmodate dispertiri possumus *f*. Alii leges Angliæ tripartitas faciunt, ius commune, consuetudines, & decreta Comitiorum *g*.

Sect. 4 Jus scriptum apud nos, saltem quod in usu est, continet statuta *h*. Illa autem non à sola principis voluntate proficiscuntur, sed universi regni consensu per Regem ad hoc convocati stabiliuntur.

untur *a*. Sic tamen ut Regis approbatio neceſſario requiratur.

S. 5. In hoc tamen Rex Anglorum legibus eſt ſuperior, quod privilegia pro arbitrio ſuo, dummodo tertio non iniurioſa perſonis ſingulis, vel etiam muncipiis aũt collegiis concedere poſſit *b*. In quibus etiam ſi dubitationes aliquæ oriantur, aliquorum opinione ipſe ſolus earum interpretandarum poteſtatem habet *d*. licet alii iuſtitiariis quoque regiis hanc poteſtatem adſcribant, ut chartas regias iuxta iuris regulas explicare poſſint *e*.

S. 6. Sed contingunt aliquando cauſæ, quibus nec vetus conſuetudo, nec ſtatutum aliquod ſatis proſpexit. Has itaque Juſtitiarii regii ex ſimilitudine rationis procedentes iuxta res prius iudicatas, adhibita nonnunquam ſolenni omnium diſceptatione *f*, dirimunt. Sin vero aliqua talis difficultas inciderit, quæ altiorem indaginem expoſcit, tunc ponitur iudicium in reſpectum uſque ad magnam curiam (parlamentum ſcilicet) ubi per conſilium curiæ terminatur *g*.

S. 7. Jus non ſcriptum conſtat ex veteribus regni conſuetudinibus, quæ quidem pro lege obſervantur *h*. Ita ut Rex in coronatione ſua ad harum obſervationem ſacramento aſtringatur *i*. ſtatutum tamen ſi conſuetudini cuiquam adverſetur, eam tollit *k*. conſuetudo autem eſt vel generalis vel particularis. Generalis

a *Dominus de Fortiſcuto c.* 9. *&* c. 18 *v. etiã Bract. l.* 1. *c.* 2. *n* 7.

b *v. Fitzher. nat. brev. titulo Protection. fo.* 28.

d *Bract. l.* 2. *c.* 16. *nu.* 3. *Britto. c.* 63. *Fleta c. l.* 3. *c.* 14. *ſect. De chartis.*

e *v. Cocum l.* 1. *caſu de Alto woods ſparſim.*

f *Novi ter. iur. verbo. Demurrer.*

g *Bract. l.* 1. *c.* 2. *nu.* 7.

h *Bract. l.* 1. *c.* 3 *num.* 2. *Littletonus. l.* 2. *c.* 10. *Cocus l.* 4 *fo.* 21 *copyhold caſes.*

i *Dominus de fortiſcuto c.* 34.

k *D. & Stud. lib.* 2. *c.* 15. *noviter. iur. præſcript. v. Plowd. caſu Biſton fo.* 465. *b.*

lis est illa quæ per universum regnum æque custoditur, & lex communis proprie apud nos dicitur *h*. Particularis quæ in diversis comitatibus, civitatibus, burgis, villis aut feudis sive maneriis vim obtinet. *a* Publica etiam Angliæ prætoria suas habent consuetudines, quas instar legum religiose observant *b*. Consuetudo tamen & legi & rationi repugnans abolenda est *c*.

§. 8. Jura naturalia sunt immutabilia *d*. At Jus civile Anglorum potest eorum consensu mutari, quorum consilio est promulgatum *e*, sic tamen ut rationi aut legi naturali nunquam sit adversum *f*.

§. 9. Omne ius de quo tractare proposuimus pertinet vel ad personas, vel ad res, vel ad actiones secundum leges & consuetudines Anglicanas. Et cum digniores sint personæ, quarum causa statuta sunt omnia iura, ideo de personis primo videamus, & de earum statu, qui varius est & diversus *g*.

DE-

h *Bract. l.* 1. *c.* 1. *num.* 2. *et c.* 5. *num.* 5

a *Cocus l.* 4. *cas. corporationum fo.* 78. *a. D. & Stud. l.* 1. *c.* 8. *&* 10. *Novus liber idtrationum verb. Custom. Kitchinus c. Custom. f.* 102.

b *Cocus l.* 2: *casu Lane fol.* 16. *b. &* 17. *a & l.* 4. *copiholds. nu.* 7. *fo.* 23. 24, *& casu Slade fol.* 93. *b.*

c *Plowden. casu Bret. fol.* 400. *a.*

d *v. Plowd. casu Partrige fol.* 88: *b. Fleta lib.* 1. *c.* 4. *in fine.*

fD. *& Stud. l.* 1. *c.* 19. *speculum Iustitiar: l:* 3. *c. Ingement de homicid: sect: sept choses:*

g *Bract: l:* 1. *c:* 6. *in prin: Fleta l:* 1 *c:* 1.

DE IVRE
Perſonarum.
TIT. 3.

EST autem prima diviſio perſonarum hæc,& breviſſima,quod omnes homines aut liberi ſunt aut ſervi *a*.

Sect. 1. Eſt autem libertas naturalis facultas ejus quod cuique facere libet, niſi quod iure aut vi prohibetur *b*. vel etiam definitur evacuatio ſervitutis, quia recte contrario modo ſe habet *c*.

Sect. 2. Eſt quidem ſervitus conſtitutio iuris gentium, qua quis dominio alieno contra naturam ſubiicitur; & dicitur à ſervando, non ſerviendo. Antiquitus enim ſolebant principes captivos vendere,& ideo eos ſervare & non occidere *d*. Quare cum poſtmodum libertate donantur, dicuntur manumiſſi, quaſi de manu demiſſi *e*.

S. 3. Servi autem aut naſcuntur, aut fiunt. Naſcuntur ex *nativo & nativa* alicuius copulatis vel ſolutis(quod etiam in nativo & libera verum eſt *f*) ſive ſub poteſtate *domini conſtituti* ſint,ſive extra poteſtatem. Item naſcitur ſervus qui ex nativa ſoluta generatur, quamvis ex patre libero quia ſequitur conditionem matris quaſi vulgo conceptus *g*. Et è contra qui ex libera illegitime naſcitur, licet à ſervo procreatus, liber naſcitur,quia lege noſtra nullius reputatur filius *h*. Eos qui naſcuntur ſervi, ſervos per præſcriptionem

a *Bract: l:* 1. *c.* 6. *in prim: Flet:l:* 1. *c:* 1.
b *Bract. eodem nu.* 2. *& l:* 1. *c:* 19. *n.* 4.
c *Flet. l.* 1. *c:* 1
d *v. Britton. fo:* 77.
e *Bract: eodem nu:* 3. *Briton c:* 31. *Speculum Iuſtitiariorum l* 2. *c:des Naiſts Flet: l.* 1. *c.* 3.
f *Litleto. l.* 2. *c:* 11.
g *Bract. eodem nu.* 4. *Britt. d. c.* 31. *Flet. l.* 1. *c.* 3. *Spec Iuſtic. d. l.* 2. *d. c. des Naiſts.*
h *Bract: l:* 1. *c:* 6. *Inſtitutiones iuris communis c.* 34.

b *Littletonus. l.* 2. *c.* 11.

nem aliter nostri vocant *b*: sicut & illos forte vocare possent liberos per præscriptionem, quos negligentia dominorum liberos facit *c*.

c *h. qui sunt. v. Bract. l. primo c.* 10. *n.* 3. *Flet. l.* 1. *c.* 7. *sec. penul & final. et l.* 4. *c.* 11. *s.* 1. *v. Dier. fo.* 60. *n.* 23.

S. 4. Qui apud nos nativi dicuntur, iidem fere sunt qui apud Romanos adscriptitii glebæ dicti sunt: ii nimirum qui cum agro una serviebant domino, & cum fundis mancipabantur, alienabanturque *d*. Hos nostri villanos reguardantes dicunt *e*. quia nimirum villis inserviunt.

d *Bract. d. l* 1 *c.* 6. *in princ.*

De eis antiqui Juris nostri scriptores hæc habent. Servus natione dicitur de libero genitus, qui se copulavit villanæ in villenagio constitutæ, sive copula maritalis intervenerit, sive non: Hodie tamen soboles quæ per liberum ex nativa in matrimonio suscitatur libera est *e*.

e *Litleton. l.* 2. *c.* 11. *v. quoque Brit. ton. c.* 60. *fo.* 165. *b. et Bract. l.* 1. *c.* 11. *nu.* 1. *et* 2 *v. specul. Iustitiar. l.* 2. *d. c. des Naifts.*

S. 5. Item vice versa, si villanus ingrediatur ad liberã in liberum tenementum partus proveniens erit servus. Si autem ex nativo unius & ex nativa alterius, tunc refert in cujus villenagio, ut per hoc videatur cujus servus esse debeat, & quem sequi debeat partus: patrem vid. vel matrem, secundum quod copulati fuerint vel soluti, & secundum quod fuerint sub potestate dominorum vel extra. Item si à libero & soluta, partus erit nativus: quia sequitur conditionem matris. Si autem ex nativa & libero extra villenagium copulatis, & in libero thoro, liber erit, ac si de libera & libero *a*.

f *Fitz. nat. br. fo.* 78. *G. per consequentiam. quia mater per tale matrimonium libertatem assequitur.*

a *Bract. l.* 1. *c.* 6. *n.* 4. *Brit. ton. c.* 31. *Flet. l.* 1. *c.* 3.

S. 6. Fiunt servi captivitate de jure gentium. Bella enim orta sunt, & captivitates secutæ. Fit etiam jure civili liber homo servus per confessionem in curia Regis

gis factam: ut cum liber homo sit in curia Regis, & se cognoscat ad villanum *a*. Item liber homo fit servus secundum veteres *b*. si cum semel manumissus fuerit, ob ingratitudinem in servitutem revocetur, sed recentiores, hoc negant *c*. Item fit liber homo servus, cum ab initio clericus vel monachus factus fuerit, & postea ad secularem vitam redierit: quia talis debet restitui domino suo *d*. Servi qui fiunt, villani in grosso à nostris appellantur, quia per se subsistunt, nec prædio alicui adhærent vel adscribuntur *e*. Omnes tamen qui villani in grosso sunt, non fiunt servi: quia à captivis nostris, vel etiam iis qui aliquo alio horum modorum servi fiunt, soboles servilis procreari potest: quæ quam primum nascitur, in potestatem domini, non minus quam nativorum progenies cadit.

Sect. 7. Libera mulier nubens villano villana non fit. Hocque fit favore libertatis contra communem juris nostri regulam, qua dicitur uxor eadem cum viro caro fieri *f*. Et si liber villanam desponsaverit, liberam facit *g*.

Sect. 8. Hæc vetus Cornubiæ dicitur esse consuetudo, ut si liber homo ducat nativam aliquam in uxorem ad liberum tenentum & liberum thorum, si ex eis duæ procreentur filiæ, una libera fit, altera villana *h*.

Sect. 7. Servorum una est conditio substantialis. Quicunque enim servus est, ita servus sicut alius, nec plus nec minus. *i*.

Sect. 10. Est denique apud nos certa per-

a *Bract. l.* 1. *c.* 6. *num.* 4. *Britt. c.* 31. & 43. *Fleta l.* 1. *c.* 3. 5. *fiunt & Litleton. l.* 2. *c.* 11.

b *Bract. l.* 1. *c.* 6.

c *Dominus de fortiscut. c.* 46.

d *Bract. l.* 1. *a. c.* 9 *num.* 4. *Fleta. l.* 1. *c.* 3. *sect. fiunt.*

e *Lilleton. l.* 2. *c.* 11.

f *Fitzh. nat. br. fo.* 78. *G. licet Dominus de fortiscuto contrædicat c.* 42.

g *Fitzh. eodem.*

h *Bract. l.* 4. *tractat.* 3. *c.* 13. *num.* 2.

i *Bract. l.* 1. *d. c.* 6. *nu.* 3. *Britton. c.* 31. *Fleta. l.* 1. *c.* 3. *d. sect. fiunt.*

perſonarum conditio ſervorum inſtar, libera tamen & ingenua: eorum nimirum quos Apprenticios dicimus, qui ad artem aliquam mechanicam, ſive alias mercenariam perdiſcendam heris ſuis conventione ſua *a*. parentum, vel gubernatorum *b* aſtringuntur. Hi enim in herorum poteſtate ſunt, durante tempore conventionis, & illis acquirunt, non ſibi vel parentibus ſuis: niſi aliter tamen conventum fuerit. Conventio n. legem vincit *c*. Hi dominis ſpondent haud pauca, & hæc præcipue: quod per tempus conventum bene & fideliter domino ſuo ſervient, ſecreta ſua celabunt, præcepta ſua licita & honeſta libenter ubique facient; fornicationem neque in domo domini, neque extra committent: quod infra terminum non recedent, nec diebus aut noctibus ſe elongabunt: damnum ei non facient, nec fieri videbunt quod impedire poterunt, quin illud pro toto poſſe ſuo impedient, aut prædictum herum ſuum inde ſtatim præmunient: bona denique heri ſui inordinate non devaſtabunt, nec ea alteri accommodabunt ſine ejus præcepto & ſpeciali mandato: tabernas ex conſuetudine non frequentabunt, niſi ſit cauſa mercandizandi, ac commodum dicti heri vel magiſtri ſui ibidem faciendi: ad talos, aut ad ſcaccarium non ludent, unde idem magiſter ſuus damnum incurrat: matrimonium aut ſponſalia cum aliqua muliere infra terminum non contrahent: cum argento ſuo proprio aut alieno non mercandizabunt ſine licentia & voluntate dicti magiſtri ſui: ſed bene

a *v. an.* 5. *Eliz. c.* 4. *fo.* 25.

b *v. an.* 43. *Eliz.* c. 15.

c *Bract. l.* 1. *c.* 15. *& l.* 5. *tract.* 2. *c.* 3. *nu.* 7. *& l.* 5. *tract.* 3. *c.* 9. *num.* 12.

&

& fideliter ſe habebunt in omnibus tam dictis quam factis, ſicut bonus & fidelis Apprenticius ſe habere debet *a*.

a *Novus liber intrationum verbo covenant in apprentic.*

DE INGENVIS.

TIT. 4.

Liber eſt ingenuus vel libertinus. Ingenuus eſt is dicendus, qui ſtatim ut natus eſt, liber eſt: ſive ex duobus liberis & ingenuis, ſive ex duobus libertinis, ſive ex uno ingenuo & altera libertina, ſive naſcatur ex matre ancilla & patre libero *a*: dum tamen extra villenagium & in libero thoro: dum etiam ex matrimonio *b*.

a *Dominus de Fortiſcuto c.* 42. *Fleta l.* 2. *c.* 4.

Sect. 1. Item ſi ex matre libera & ſervo extra matrimonium. Et ſufficit matrem eſſe liberam vel tempore illo quo concepit, vel tempore quo parit, vel ſaltem in medio illorum temporum. licet ancilla ante partum facta fuerit. Quia non debet calamitas matris ei nocere qui in utero eſt *c*.

b *v. ſup. tit. prox. ſect.* 4. *in fine.*

c *Bract. l.* 1. *c.* 6. *num.* 5. *Fleta l.* 1. *c* 4. *& v. Litleton l.* 2. *c.* 11.

Sect. 2. Item ſi quis liberos habens, ſe in curia domini in villanum cognoſcat, liberi quos habet ante talem cognitionem, ingenui ſunt; quos poſtea, ſervi ſive villani *d*.

d *Bract.* ubi *ſupra.*

DE

DE LIBERTINIS.

TIT. 5.

Libertini sunt, qui ex justa servitute manumissi sunt. Et dicitur libertinus, quasi liberatus à servitute *a*. Est autem manumisso datio libertatis, id est, detectio, secundum quosdam: quia libertas quæ est de jure naturali, per jus gentium auferri non potuit, licet per jus gentium fuit obfuscata *b*.

a *Bract. l.* 1. *c.* 6. *num.* 6. *Fleta l.* 1. *c.* 4.

b *Bract. l.* 1. *c.* 5. *num.* 8. *Fleta. ubi supra.*

Sect. 1. Manumissio fit duobus modis: expresse nimirum, vel implicite & tacite *c*. Expressa item manumissio duplex est, una quæ scripto fit: ut cum dominus chartam vel instrumentum manumissionis servo suo dederit: altera quæ facto fit, priscis usitatior: ut cum dominus, vicinis suis præsentibus, villanum suum capite susceperit, dixeritque: volo ut hic liber esto: atque, hoc dicto, illum è manibus suis dimissum protruserit *d*.

c *Dyer fo.* 60. *num.* 23. *& fo.* 266. *&* 267. *nu.* 11.

d *Bract. l.* 1. *c.* 5. *nu.* 8. *Novus liber terminorum juris verbo Manumissio. v. etiam Britonum c.* 31. *quot modis servus libertatem adipiscitur.*

Sect. 2. Lambertus in sua ἀρχαιονομία *e* formam manumissionis apud majores nostros sic describit: Si quis velit servum suum liberum facere, tradat eum vicecomiti per manum dexteram in pleno comitatu: & quietum illum clamare debet à jugo servitutis suæ per manumissionem: & ostendat ei liberas portas & vias; & tradat illi libera arma: sc. lanceam & gladium: & deinde liber homo efficitur.

e *fo.* 126.

Sect. 3. Manumissio implicita est, cum dominus scripto aliquo obligatorio se servo

ſervo nexuerit pro ſolvenda aliqua ſumma in diem certum : vel etiam contra eum actionem inſtituerit pro re aliqua, quam ut ſuam vendicare poteſt : cum annuum reditum illi conceſſerit , vel eum infeoffaverit in terris *a* , aut terras per chartam illi locaverit ad terminum annorum vel vitæ : aut denique aliquid ſimile illi fecerit , quod homines non niſi liberis facere ſolent *b*.

Sect. 4. Si villanus fiat ſacerdos ſecularis , dominus poteſt eum nihilominus vendicare in ſervitutem , & bona eius ſeiſire *c* : ſed ſi religionem ingreſſus fuerit, aliter ſe res habere videtur , quia iam iuris fictione mortuus eſt *d*.

a *Fleta. l. 3. c. 13. in prin. et l. 4. c. 11. ſect excipe autem.*
b *Bract. l. 4. tract. 1. c. 21. nu. 3 fo. 192. b. &. 22. Brokus tit. villenage. Specul. Iuſticiar. d. l. 2. c. des Naiſts .*
c *Spec. Iuſtic. l. 2. d. c. des Naiſts.*
d *Litlet. l. 2. c. 11.*

QVIBVS EX CAVSIS MAnumittere non licet.

TIT. 6.

TAm exiguus his temporibus relinquitur ſive ſervorum , ſive villanorum numerus apud nos, ut eorum manumiſſioni modum aliquem imponi non ſit opus. Scriptores itaque noſtri hic tacent. Atque ut ego hunc locum verbo concludam , manumiſſio eiſdem legibus contineri videtur, quibus & alii actus legitimi : ita ut nec minor 21. annis , nec qui ſui compos non eſt , nec denique quiſquam non ſui juris manumittere poſſit : reliqui omnes , niſi in fraudem creditorum quid fiat , arbitrio ſuo hic relinquantur.

DE

DE LEGE FVSIA CANINIA tollenda.

TIT. 7.

NEque huius legis, quæ ab ipsis Romanis ut invida & inhumana, ante tot sæcula abrogabatur, aliquis apud nos usus est.

DE HIS QVI SVI, VEL alieni juris sunt.

TIT. 8.

DIctum est supra de statu personarum: nunc supponenda est alia divisio. Est autem hæc divisio talis, quod omnis homo aut sui juris est, aut alieni *a*.

a *Bract. l. 1. c. 9. in prin. Fleta l. 1. c. 5. sect. sequitur.*

Sect. 1. Sui juris sunt omnes qui non sunt in aliena potestate; cognitis autem personis qui sunt alieni juris, per consequens sciri poterit omnes alios esse sui juris *b*.

b *Bract. ibidem num. 2.*

Sect. 2. In potestate igitur aliena sunt servi: quæ quidem potestas dominorum in servos à iure gentium est. Hæc autem aliquando fuit & vitæ & necis servorum. Sed nunc coarctata est per ius nostrum civile: ita ut vita & membra sint in potestate Regis. Unde si quis servum suum occiderit, non minus punietur quam si alienũ occiderit. Expedit enim Reipublicæ ne quis re sua male uratur. Et in hoc legem habent contra dominos, quod stare in iudicio possunt contra eos de vita & membris propter sævitiam dominorum, vel

vel propter intolerabilem iniuriam *a*. Ut si eos destruant, quod salvum non posset eis esse wainagium suum. Hoc autem verum est de illis servis, qui tenent in antiquo dominico Coronæ: sed de aliis secus est. Quia quandocunque placuerit domino, auferre poterit villano suo wainagium suum, & omnia bona sua *b*.

Sect. 3. Personarum etiam ingenuarum quædam sunt in potestate aliena, utpote minores in curatione parentum, vel amicorum, aut in tutela dominorum *c*.

a *ut mahemium. Litle. l.* 2. *c.* 11.

b *Bract. l.* 1. *c.* 9 *nu.* 3. *Fleta l.* 1. *c.* 5. *sect. in potestate.*

c *Fleta. l.* 1. *c.* 9. *in principio.*

DE PATRIA POTESTATE.

TIT. 9.

IN potestate autem parentum sunt filii, qui nascuntur ex justo & legitimo matrimonio. idem in nepotibus & pronepotibus quantum ad avos & proavos paternos *a*. Sed de nepotibus & pronepotibus hoc verum est, si pater eorum moriatur, & ipsi nullo modo de potestate exiverint *b*.

Sect. 1. Qui autem ex damnato coitu nascuntur, inter liberos non computantur, sicut ex adulterio & eiusmodi. Item qui contra formam humani generis conversо more procreantur: veluti si mulier monstrosum vel prodigiosum sit enixa. Partus autem qui membrorum officia ampliavit, ut si sex digitos habeat, vel si

a *Bract. l.* 1. *c.* 9. *num.* 4. *& l.* 2. *c.* 29. *nu.* 4. *v. statutum Mert. an.* 2. *H.* 3. *c.* 9. *v. terminos juris verbo Bastardy. v. Fletam l.* 6. *c.* 1. *sect. liberorum & seqq.*

c *Bract. l.* 1. *c.* 10. *in prin. Britton c.* 119. *fo.* 270. *a. Fleta. l.* 1. *c.* 6.

qua-

quatuor tantum, vel si tantum unum, talis inter liberos connumerabitur *a*.

Sect. 2. Veram intelligendum est veterem illam potestatem, quam Romani in suos liberos habuerunt *b*. multo apud nos esse remissiorem. Nam Angli per solam liberorum suorum, qui adhuc minores 21. annis sunt, industriam sibi acquirunt; idque ea conditione, si apud se retineant, & in suis negotiis retentos suis negotiis exerceant, & victum vestitumque illis suppeditent. Nam si aliis tradantur in aliqua arte instituendi, heros suis laboribus reddunt locupletiores, nisi tamen aliter conventum fuerit, quia conventio legem vincit *c*.

Sect. 3. Quodcunque peculium sive adventitium sive profectitium, nedum castrense, liberis contingit, eius nec usumfructum quidem pater assequitur, sed rationi eius reddendæ, cum filius ad plenam ætatem peruenerit, obnoxius manet, Ut loquar quod res est; potestas patria apud nos amorem illum paternum, & officium liberorum potius redolet, qui juris divini & naturalis vigore omnium mentibus instinguitur & instillatur, quam aliquo iuris civilis vinculo continetur *d*. Nam Decalogi *c* authoritate, quem Romani veteres ignorabant, honorem patribus præstandum, idque divinæ benefictionis promissione suademus & in refractarios hoc unico patres utuntur fræno, quod spem hæreditatis & patrimonii omnem illis amputare & præcindere possint, sæpeque nec vanum minitentur.

Sect. 4.

a *Bract. l.* 1. *c.* 6. *nu.* 7. *& l.* 4. *tract.* 3. *c.* 13. *nu.* 2. *Fleta. l.* 1. *c.* 5. *& l.* 4. *c.* 17. *sect. vertitur etiam. v. quoque Fletam. l.* 6. *c.* 56. *sect. & non solum.*

b *de qua vide Institutiones imperiales eod. tit.*

c *Bract. l.* 2. *c.* 5. *& alibi multoties.*

d *v. Cocum. l.* 3. *casu Ratcliff fo.* 37. *b. et* 38. *a. b.*

Sect. 4. Cuſtodiam tamen minorum habemus duplicem: alteram iure communi alteram ſtatutis regni inſtitutam *a*. Et verum eſt patri iure communi dari actionem tranſgreſſionis contra eum qui filium & hæredem ſuum abduxerit. Quæ actio hac ratione ſuſtinetur, quod maritagium filii ſui ad ſe pertinet *b*.

Sect. 5. Matrimonium autem eſt viri & mulieris coniunctio individuam vitæ conſuetudinem continens *c*. Imo tam arcta eſt hæc iure noſtro coniunctio, ut vir & uxor eadem perſona reputentur *d*, quemadmodum eadem caro iure divino *e*.

Sect. 6. Qui filii ex iuſto matrimonio naſcuntur, qui ex coitu illicito, Epiſcopus loci diiudicat ſecundum canones & ſtatuta regni; & de hoc Regem, quandocunque exigitur, vel Iuſtitiarios ſuos certiores reddit *f*.

Sect. 7. Secundum legem & conſuetudinem Angliæ baſtardus eſt qui naſcitur ante ſponſalia vel matrimonium *g*. Sed qui non antea nuptam uxorem ducit ſive per ſe, ſive per alium gravidam, prolem licet continuo natam, ſuam facit & legitimam. Nuptiæ enim hoc caſu filium probant *g*. Ei autem qui viduam gravidam capit, diſtinctione opus eſt: utrum nimirum aperte gravidam duxerit, an ita dubie ut non certo conſtet. priori enim caſu prioris mariti partus ſit, altero vero poſterioris *h*,

DE

a *Cocus ubi ſupra.*
b *Brokus tit. Treſpas num.* 92.
c *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c* 25. *nu.* 2. *c.* 3. *nu.* 8. *& l.* 2. *c.* 14 *Brit. c.* 107. *Flet. l.* 5 *c.* 25. Sect. *Dotis enim.*
d *Brokus tit. villenage* 39. *quem quoque vide per integrum titulum Baron & feme. D. & Stud. l.* 1. *c.* 24. *in fine. Penkinus tit. Feofments.* 217,
e *Gen.* 2. *v.* 24 *Fleta. l.* 9. *c.* 19. *in prin.*
f *Liber novus intrationum tit. Baſtardy fo.* 104. *Brokus eod. tit.*

Bract. l. 5. *tract.* 5. *c.* 61 *num.* 3. &c. 19. *nu.* 2. & *a.* 25. *eod.* 3. *ſta* 2. *ca. unico. Glanvil. l.* 7. *ca.* 13. & 14 g *Glanvil. l.* 7. *c.* 15. *Bract. l.* 5 *tract.* 5. *c.* 19. *nu.* 2. & *an.* 20. *H.* 3.

DE NVPTIIS. Tit. 10.

UXor quoque jure Anglicano in potestate vel sub virga viri sui est *a*, eoque officio illi obstricta, ut si conscia sit sceleris alicujus per virum suum perpetrati, idem reticendo non puniatur *b*. Illud tamen quantum potest impedire debet *c*; &, secundum veteres, si furtum *sub clavibus* ejus inveniatur, simul cum viro tenetur, & sola etiam, si furtum in manu sua deprehendi contigerit *d*. Hodie tamen hoc jus sic mutatum videtur, ut si fœmina viri impulsu furtum faciat, feloniam non committat *e*.

Sect. 1. Eodem etiam vinculo, obligatur mulier quæ servo nupserit. Nam si fœmina quæ cum aliis sororibus cohæres est, servo copuletur, propartem suam ante tempus petere non potest; id est, ante mortem mariti *f*. Breviter quodcunque vir, durante matrimonio, de terris uxoris suæ agat, si finem coram Rege levatum exceperimus, illud illa supervivens post mortem ejus dissolvere potest, tanquam, tum actum, cum illa maritali obsequio per leges astricta ei contradicere non potuerit *g*. Imo vero secundum aliquos veteres usque adeo mulier tenetur obedire viro suo, ut si vir dotem ejus vendiderit, & ipsa contradixerit, non poterit, illo mortuo, dotem versus emptorem repetere *h*.

a *Dier. fol.* 79, *num.* 51. *v. hujus rei rationem apud Plow. casu Sherington. fol.* 305. *a. v. inf. titu.* 0. 8. *l. Sect.* 3.

b *Glanvil l.* 11. *c.* 3. *Bract. l.* 1. *c.* 6. *num.* 2. *& l.* 2. *c.* 15. *& l.* 5. *tract.* 5. *c.* 17. *num.* 2. *l. nov. intrat. tit. Debt. in feme. Spec. Institiar. l.* 3, *c. Iud. ement de homicid.*

c *Fleta l.* 1. *c.* 38. *Sect. Vxor autem.*

d *Fleta ibid.*

e *Fitzh. tit crowne.* 99. *Brocus ibid.* 108.

f *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 25. *num.* 2. *v. Fletam l.* 4. *c.* 12. *nu. pri.*

g *v. Plowd. casu Osborn fol.* 265. *a. & an.* 32. H. 8. *c.* 28.

h *Glanvil. l.* 2. *c.* 3.

repetere. Siluisse enim debuit, & viro suo patienter obtemperasse, quia sic ille ad vitam tantum suam de dote uxoris disposuisset. Sed hoc jus pridem evanuisse videtur *a*.

Sect. 2. Sponsalia recte contrahunt septennes *b*; sed nuptias illi qui justæ ætatis sunt: (mas sc. quatuordecim, fœmina duodecim annorum *c*) nec aliquo consanguinitatis vel affinitatis gradu se mutuo attingunt eorum, qui jure Leviticо prohibentur *d*. Nostro etiam jure si fœmina novennis nupta sit, viro suo supervivens dotem lucratur, quia illa ætate eam dotem promereri posse definimus *e*. Atque hoc æque verum est in servis atque liberis. Serui enim matrimonium verum contrahunt jure nostro *f*, quamvis sine licentia dominorum suorum uxores non impune ducant *g*.

Sect. 3. Parentum consensus apud nos non tam necessarius est, ut contractum matrimonialem inter liberos de præsenti perfectum defectus ejus solvere possit. Hic enim jus pontificum sequimur *h*. Quod quoque jure civili verum fuisse nonnulli dicunt *i*, utcunque Tribonianus longo illo juris digerendi opere fatigatus hoc prætermiserit. Nam hæc Pauli referuntur verba. Eorum qui in potestate patris sunt, sine voluntate ejus matrimonia jure non contrahuntur, sed contracta non soluuntur. Contemplatio enim publicæ utilitatis privatorum commodis præfertur *k*.

Sect. 4.

a *Littleton. l.* 2. *c.* 4.

b *Bract. l.* 2. *c.* 36. *num.* 3. *v. Instituit. jure comm. c.* 24. *& Dier. fol.* 143. *num.* 56.

c *Bract. ubi supra. Instit. jur. comm. ubi supra.*

d *an.* 32. *H.* 8. *c.* 8.

e *Litlet. l.* 1. *c.* 5.

f *In hoc sequitur jus canonicum. Quod vide extra de conjugio servorum cap. proposuit.*

g *Litlet. l.* 2. *c.* 11.

h *ca. cum apud* 23. *ext. de sponsa & matrim. Bronch. miscel. controvers. cent.* 1. *assertio* 1001

i *Cutacius in Iulii Pauli receptas sententias l.* 2. *c.* 19. *quem etiam v. lib. observat.* 3. *c.* 5.

k *l.* 2. *recept. sentent. c.* 19. *de nuptiis.*

Sect. 4. Neque tamen matrimonia uſque adeo ſunt libera apud nos, nam qui feudum tenent de domino Rege in capite, id eſt, jure Coronæ ſuæ, aut etiam de aliquo Honore aut Manerio ejus, vel etiam de communi perſona, per ſervitium militare, ſi die quo moritur ejus anteceſſor, ſit intra plenam ætatem & adhuc cœlebs, uxorem à domino feudi oblatam non tuto recuſat. Nam hoc caſu ſolvet ei valorem ſui maritagii: ſi tamen dominus idoneam illi & ſine diſparitate, vel (ut noſtri) diſparagatione uxorem infra ætatem prædictam obtulerit *a*. Imo ſi dominus nullam omnino offerat, ab hærede tamen, juxta aliquorum opinionem, cum ad ætatem pervenerit, maritagii ſui precium recte vendicare poteſt *b*. Sed hic tamen differentia eſt, utrum minor tantum recuſet fœminam illi per dominum oblatam, atque ſic uſque plenam ætatem cœlebs permaneat, an illa recuſata, aliam adhuc minor ducat. Nam illo caſu ſimplicem valorem maritagii, hoc vero duplum ſolvere cogitur *c*.

Sect. 5. Hoc quoque verum eſt in fœminis, quæ die quo anteceſſor fato cedit, ſunt infra ætatem quatuordecim annorum, minimeque nuptiæ. Nam & illæ domino feudi idoneum eis maritum intra duos annos poſt annum decimum quartum completum offerente, tenentur aut ei nubere, aut ſaltem domino ſolvere valorem maritagii *d*. Silente etiam domino nec maritum quenquam exhibente, non minus quam maſculi teneri videntur.

Sect. 6.

a *Brit. c.* 66. *anno* 20 *H.* 3 *c.* 7. *Fitzh. breu. fo.* 141. *E. F. G & fo.* 173. *c. Glanvil. l.* 7. *c.* 12. *Littleton. l.* 2. *c.* 4. *v. Spec. Iuſtit. l.* 1. *c. De articles &c. & Fletam l.* 1. *c.* 13.

b *Dier fo.* 255. *nu.* 6. & *fo.* 260. *n.* 23

c *Fitzh. nat. bre. fo.* 141. *G. Littleton l.* 2. *c.* 4. *Stat: de Merton: c.* 6. *editum an.* 9. *H.* 3. & *Stat: Weſtm: pri: c.* 12. *edit: an:* 3. *Ed pri:*

d *Weſtmin: pri: c.* 22 & *v. Brit. c.* 67. *Bract: l* 2. *c.* 37. *num:* 6. *v. Flet: l.* 1. *c.* 13 *Sect: de fœmellis.*

Sect. 6. Diſparagatio autem fit, cum dominus pupillo ſuo fœminam pede vel manu carentem, vel etiam alias mutilam aut deformem, vel quæ tetro morbo continuave infirmitate laborat, vel ita vetulam, ut ab omni ſpe ſobolis derelicta ſit *a*: aut è contra cum pupillæ nobiliori villanum, burgenſem, vel alium huiuſmodi de humiliori plebe obtruſerit *b*.

a *Littleton: l.* 2. *c.* 4.
b *Fleta. l.* 1. *c.* 13. *Sect.* 1.

Sect. 7. Si plures ſint domini de quibus feuda tenent. Rex ſi eorum unus ſit, reliquis omnibus in maritagio hæredis præfertur. Sin omnes communes perſonæ fuerint, prævalet ille reliquis cui primo omnium homagium anteceſſores eius præſtiterunt. Maritagium enim diviſionem non recipit, Si hoc non conſtiterit, præfertur is qui anteceſſores hæredis primo feoffavit: ſi nec hoc, is qui in poſſeſſione hæredis eſt, reliquis præponderat *c*.

c *Fleta: l.* 1. *c.* 13. *Cum autem.*
d *Litleton: l.* 2. *c.* 4.

Sect. 8. Si dominus feudi pupillum ſuum maſculum infra ætatem quatuordecim annorum adhuc exiſtentem, in matrimonio cum aliqua copulaverit, is ad eum annum perveniens diſſentire poteſt, eamque deſerere: quod etiam in fœmina æque verum eſt, quæ conſenſu domini nubit ante annũ duodecimum *d*. In hoc etiam uterque ſexus pari utitur iure, ut poſt matrimonium infra ætatem legitimam patroni deſignatione initum, vinculo per mortem ſoluto, non denuo eius arbitrio hic obſtringantur *e*: utque eis cum conſorte inidoneo copulatis, dominus pro ea vice ius cuſtodiæ amittat, & præterea amicis ſic diſpoſiti diſpoſitæve pro tanto damno ſatisfaciat *f*.

e *Bract. l.* 2. *c.* 37. *num:* 6. *Litlet: l.* 2. *c.* 4.
b *Brit. c.* 67. *quis ſit maritus idoneus vel inidoneus.* *v. Litle. l.* 2. *c.* 4. & *inſtitut. iur. com:* 24.

Sect. 9.

Sect. 9. Olim cum fœmina plenæ ætatis hæres exiſteret, & de feudo plurium dominorum teneret, tunc ſufficiebat ad ſe maritandum requirere *aſſenſum* domini capitalis primi fe offatoris, & cui anteceſſores ſui fecerint ligeantiam *a*. Hodie quæ plenæ eſt ætatis domini conſenſu ad matrimonium non eget *b*.

Sect. 10. Si hæres feudi militaris infra ætatem qua in matrimonium per leges conſentire poſſit, vivo adhuc patre, uxorem duxerit: patre mortuo, dominus feudi habebit breve de hærede abducto: quia in hærede eſt, cum ad juſtam ætatem pervenerit, uxorem ſic ductam repudiare *c*. Et fœmina quæ à Rege ſic tenet, hoc caſu nupta, cum annos maturitatis aſſecuta fuerit, habet in electione ſua, utrum prioribus nuptiis adhæreſcere, an maritum à Rege oblatum acceptare velit *d*.

Sect. 11. Viduæ etiam Regis quæ dicuntur, juramento recipiunt ſe, neglecto Regis conſenſu, ad ſecundas nuptias minime tranſituras. Et ſi ſecus fecerint *e*. Rex terras & tenementa quæ de eo tenentur in dotem, nomine diſtinctionis in manus ſuas capit, donec ipſæ, vel earum viri finem ei ad voluntatem ſuam fecerint. Magna etiam charta dicit communes perſonas in viduas ſuas eandem poteſtatem exercere *f*. Huius juris hæc ratio datur, ne Regis tenentes capitalibus ejus inimicis nubant *g*.

Sect. 12. Si quis hæredem maſculum vel fœminam cuius maritagium ad alium ſpectat, rapuerit vel abduxerit, quamvis eum

a *Bract. d. l.* 2. *c.* 37. *num.* 6.
b *Brook tit. Gard.* 7.
c *Fitzh. nat. bre. fo.* 143. *M.*
d *an.* 17. *E.* 2. *ſtatuto pri. c.* 5.
e *Stawnf. prærog. c.* 4. *v. Glanvil. l.* 7. *c.* 12. *v. Spec. Iuſtic. l.* 1. *c. des articles, &c. vid. Fletam. l.* 5. *c.* 23. *Sect. in prin. v. Fitzh nat. bre. de dote aſſignan fo.* 263. *C. & fo.* 174. *E. & an.* 17. *Ed.* 2. *ſta.* 1. *f.* 4.
f *c.* 7.
g *Fleta. l.* 1. *c.* 13. *Sect. Parentes.*

eum poſtea reſtituat non maritatum, vel de maritagio ſatisfecerit, pro tranſgreſſione tamen punitur incarceratione duorum annorum. Et ſi eum non reſtituerit ſed forte ipſum maritaverit, & inde ſatisfacere non poterit, abiurare debet regnum, vel perpetuum ſubire impriſonamentum *a*.

a *Fleta. l.* 1. *c.* 13. *Sect. de pueris.*

Sect. 13. Si quis annum ætatis ſuæ quartum decimum prætervectus, fœminam cœlibem, quæ infra ætatem ſexdecim annorum eſt, ſine parentum conſenſu, vel ſaltem eorum, quorum in poteſtate aut cura eſt, abduxerit, duorum annorum incarcerationem ſine ſpe redemptionis ſuſtinebit : aut ſaltem finem huiuſmodi delicti nomine ſolvet, Concilii Regii in ſtellata camera ſedentis arbitrio infligendam. Si inſuper ſic abductam conſtupraverit, aut matrimonium cum ea, parentibus vel tutoribus minime conſentientibus, quovis modo contraxerit, quinquennii incarcerationem patietur, aut ad arbitrium Concilii prædicti mulctabitur. Si autem fœmina huiuſmodi annum ætatis ſuæ duodecimum exceſſerit, nec adhuc decimum ſextum compleverit, & conſenſum ſuum tali raptori in matrimonium prehibuerit ; terris, tenementis, hæreditatibuſque omnibus & ſingulis ad vitam ſuam excidet, quas tempore ſic dati conſenſus, vel in poſſeſſione, vel reverſione, vel remanentia habuit *b*.

b *an.* 4. *&* 5. *Philip. & Mar. c.* 8. *vi Cocum l.* 3. *relationum caſu Ratclif. fo.* 39. *a.*

Sect. 14. Villani uxores non ducunt ſine conſenſu patronorum ſuorum *c*. Liber etiam ſi nativam alicuius ſine patroni ſui con-

c *Littleton. l.* 2. *c.* 11.

consensu in matrimonium acceperit, licet dominus eam illi eripere non possit, de nativa tamen sua abducta actionem contra raptorem habebit *a*.

a *Idem Ibidem.*

Sect. 15. Fœmina nobilibus personis nuptæ nobilium appellatione & jure fruuntur. Eis enim dignitatem mariti tribuunt donec plebeis nuptiis denuo fuerint copulatæ *b*. Nam eandem se carnem cum viris suis, nubendo faciunt *c*. Si itaque quæratur, quod aliquando usu venit, num fœmina majoris nobilitatis, quæ defuncto marito, nuptias cum aliquo de minori nobilitate, vel de plebe contraxerit, personalis residentiæ onere capellanos suos, juxta statutum hac de re editum *d*, liberare possit: non sine distinctione respondendum videtur. Illis enim quos vidua accepit, subsequentes nuptiæ non præjudicant: at iis quos post nuptias initas, propter extinctam jam nobilitatem, hujusmodi privilegium impartiendi potestate destituitur *e*. Quod tamen secus videtur in illis quæ natæ nobiles, non nuptiis factæ sunt *f*. Siquidem tales apud nos antecessorum magis quam maritorum radiis coruscant & illustrantur.

b *An.* 20. *H.* 6. *c.* 6.
c *v. Dominum de Fortiscuo c.* 42. *Cromptonum in suis iurisdict. tit. Starrchamb fo.* 33.
d. *Et Dierum fo.* 79. *nu.* 51.
d *v. stat. an.* 21. *H.* 8. *c.* 13
e *Cocus l.* 4. *casu Acton. fol.* 117.
f *Cocus eodem.*

Sect. 16. Si adversus jus Leviticum aliqui covierint, nec vir, neque uxor, nec nuptiæ, nec matrimonium, nec dos intelligitur. Et ii qui ex tali coitu nascuntur, naturales tantum sunt *g*. Qui autem ob matrimonii nullitatem seperantur, divortio dirimi proprie à nostris Jurisperitis dicuntur: cum ob aliam aliquam causam, thori tantum & mensæ separatio fit,

g *an.* 32. *H.* 8. *c.* 38.

fit, vinculo matrimoniali firmo nihilominus permanente *e*.

Sect. 17. Qui ex coitu illicito procreantur, apud nos nullo modo fieri poſſunt legitimi. Diſpenſatione tamen ad ſacrorum ordinum: & eorum quæ ad ſacerdotium pertinent ſuſceptionem, habiles ali quando fiunt *a*. Taciturnitate tamen & patientia mariti ſpurii legitimorum liberorum loco habentur, ut ſi uxor alicujus de alio conceperit quam de viro ſuo, licet hoc de veritate conſtiterit, vir tamen prolem in domum ſuam ſuſcipiendo, & advocando, nutriendoque ut filium, legitimum ſibi filium & hæredem facit. Quod quoque verum eſt, licet non expreſſe eam advocaverit, dum tamen eam non amoveat. Neque quidem refert, vir omnino ignoraverit an ſciverit, vel etiam dubitaverit. Nam hæres ei legitimus judicabitur, eo quod naſcitur de uxore ſua: dum tamen præſumi poſſit, quod vir ipſum genuerit. Hoc etiam dici poterit de partu ſuppoſito, & ſic quandoque communis opinio veritati prævalet *b*.

Sect. 18. Duo ſunt matrimonii apud nos conſequentia vel effecta: quorum prius eſt, ut bona mobilia (à noſtris catalla perſonalia dicta) quæ uxor adducit, in viri ſui patrimonium ſtatim omnia ſine diſcrimine coaleſcant & quaſi abſorbeantur, nec ab illa ſuperſtite quicquam eorum præter mundum muliebrem repeti poteſt: immobilia vel realia ſic tandem, ſi vir eà vivus alienaverit. Non alienata, eo defuncto, quaſi iure non decre-

e *v. novum librum terminorum iuris verb. Divorce.*

a *Bract: l.* 2. *c.* 29. *nu* 4.

b *Bract: d. l.* 2 *c.* 29. *num:* 4. *&* 5.

a *Plowd. casu Bracebridge: fo.* 418. *b.* 419. *a*

scendi coniugi redeunt *a*. Si tamen vidua quæ marito suo executrix vel administratrix extitit, secundo nupserit, ei superstes omnia quæ muneris huiusmodi ratione possessa attulerat, modo per secundum maritum non alienata, tam personalia quam realia sine diminutione resumit *b*.

b *v. infra l.* 2 *tit.* 12. *Sect:* 7.

c *v. Fletam: l.* 5. *c.* 22. *& c.* 27. *v. infr: l.* 2. *c.* 2. *Sect: liberum tenementum.*

Sect. 19. Alterum nuptiarum consequens est dos illa legitima sive rationabilis, cuius nomine tertiam partem tenementorum terrarumque omnium quas vir feudi iure possedit, ad vitam suam dicat *c*. Si tamen virum læsæ maiestatis *c*. aut felonię convinci contingat, dotem suam uxor amittit *d*.

c *an.* 3. *&* 6. *Ed.* 6. *in provis. vlt. Dyer. fo.* 140. *n.* 42.

d *v. an: pri: Iac: ses.* 1. *c.* 11. *&* 12. *in fine.*

DE ADOPTIONIBVS.

TIT. 11.

e *l.* 2. *c.* 28. *nu.* 4 *&* 5.

TAciturnitatem & patientiam maritorum circa sobolem adulterinam Bractonus loco prædicto *e* adoptionem appellat, quæ tales liberos æque atque legitimos in nostra potestate constituit. Audivimus etiam aliquando illa adoptione apud nos quam Romani in usu habuerunt. Sed hoc privata adoptantis & adoptati voluntate & conventione, magis quam aliquo iure communiri visum est. Nam hoc apud nos liberum est, ut terras à nobis perquisitas, vel etiam à maioribus descendentes, nisi saltem conditionaliter datæ, sive (ut nos loquimur) intalliatæ fuerint, cuicunque sive agna-

to, sive cognato, sive etiam extraneo dare possimus; liberis etiam nostris, si quos habeamus, nihil impedientibus. Unde constat hunc Romanorum adoptandi morem aut à nobis nunquam receptum, aut iampridem, quemadmodum & apud Gallos *a*, evanuisse.

a *v. Equinarium Baronem in particula posteriori suorum comment. super Instit. hoc titu.*

QVIBVS MODIS IVS PAtriæ potestatis solvitur.

TIT: 12.

1. Dictum est supra, quemadmodum patria potestas constituitur: nunc dicendum est quomodo dissoluatur & tollatur. Et sciendum est, quod hoc fit tribus modis: morte naturali, morte civili, & dignitate. Nam si pater, qui filium in potestate habet, moriatur, filius eius remanet sui iuris: quamvis aliquando remaneat sub tutela domini & sub cura amicorum vel parentum. Mortuo vero avo patrio, nepotes eius non sunt sui juris, sed redeunt in potestatem sui patris, si is vivat cum avus moriatur, & nullo modo de eius potestate exierint: utpote per emancipationem vel dignitatem *a*.

Sect. 1. Item morte civili, ut si pater damnetur propter aliquam feloniam commissam, vel perpetuo exuletur. Si autem relegetur ad tempus, nihilominus retinebit liberos in potestate sua, quia sua habebit cum remeaverit *b*.

a *Bract. l.* 1. *c.* 10. *in princip. Fleta: l.* 1. *c.* 7.

b *Idem ibidem.*

Sect. 2. Item per emancipationem solvitur patria potestas : ut si quis filium suum forisfamiliaverit cum aliqua parte hæreditatis suæ , secundum quod antiquitus fieri solet *a*. Emancipatio enim huiusmodi est filii mors quædam civilis, sicut & ingressus religionis *b*.

Sect. 3, Item dignitate solvitur patria potestas , ut quando filius fit episcopus *c*.

Sect. 4. Ut tam arctus non est apud nos patriæ potestatis nexus , quam apud Romanos fuit : sic neque est tam solennis eiusdem per emancipationem solutio. Nam nihil inter nostros reperio, quod prohibet filium vel filiam , cum annum vicesimum primum impleverit, vel invito patre, esse sui juris. Certum est eos tum posse cum quocunque contrahere , & ex quocunque contractu non minus quam sexagenarium obligari. Hæc enim ætas apud nos plena est maturitas *d*.

a *Idem eodem. Flet: d. l.* 1. *c.* 7. *sect. Item emancipatione.*

b *an.* 4. *H.* 4. *c.* 17.

c *Bract; ubi supra.*

d *Bract. l.* 1. *c.* 10. *num.* 2. *et Litlet: l.* 2. *c.* 4.

DE TVTELIS.

TIT. 13.

PErsonarum quæ non sunt in potestate aliena , quædam sunt in custodia seu tutela dominorum , quædam in curatione parentum & amicorum , quædam vero neutro jure tenentur , sicut illi qui sunt plenæ ætatis *a*.

Sect. 1. Tutelæ verbum non frequens est apud nos , sed custodiæ potius. Nam ut multas juris species à Normannis *b*, sic etiam

a *Bract: l.* 1. *c.* 10. *num.* 2. *Fleta: l.* 1. *c.* 9.

b *hoc constat è grandi illo Custumario Normand. in singulis fere paginis.*

etiam & dictiones mutuati sumus. Illi autem (Gardian) eum appellant, quem Romani tutorem: vel potius tutorem & curatorem unica hac appellatione comprehendunt: in quo nos quoque eos imitamur, eum quem illi (Gardian) custodem vel gardianum dicentes.

S. 2. Custodes itaque hos aliquando patris voluntas, aliquando legis necessitas aliquando magistratus constituit: Nam pater, si pecunias vel catalla tantum liberis suis relicturus sit, quos impuberes in potestate habet, simul cum legatis suis cuicunque amico suo custodiendos & gubernandos committere potest *a*. Etiam patri comparatur is qui minorem in terris aliquibus feoffaverit; ejus enim custodiam pro arbitrio suo committere cuilibet potest *b*. Quod autem de liberis jam natis diximus, illud æque in posthumis obtinet *c*.

a *Cocus l.* 3. *Relationum casu Ratcl. f.* 37. *b.* & 38. *a. b. quem lege.*

b *Fleta. l.* 1. *c.* 9, *v. infra de Attil. tut. sect.* 1.

c *hoc confirmat quotidiana paxis.*

QVI TESTAMENTO TVtores dari possunt.

TIT. 14

DAri autem tutor testamento potest, qui liberam habet rerum suarum administrationem: ille nimirum qui plenam ætatē assecutus compos mentis est *d*, etiam & fœmina *e*. Sin aliquis constituatur vel minor, & memoria minus sana existens, is tum demum adhiberi debet, cum talis defectus sublatus fuerit *f*.

d *v. Ranulphum de Glanvilla. l.* 7. *c.* 6.

e *Britt. c.* 35.

f *v. Stam. part.* 3. *f* 10.

Sect.

Sect. 1. Villanum etiam sive nativum tam suum testamento tutorem pater liberis suis dare posse videtur; quam alienum, saltem cum voluntate domini. sed an villano sic libertas competat consideratione dignum videtur *a*.

Sect. 2. Item quis apprenticium suum posse filio suo tutorem constituere videtur *b*. Nam qui possunt esse executores, possunt esse tutores *c*.

a *v. supra de libertinis tit.* 5 *Sect: manumissio.*
b *Brocus, Testaments* 8.
c *Swinb. part:* 3. *Sect:* 10.

DE LEGITIMA ADGNATORUM tutela.

TIT. 15.

Dictum est legis necessitate aliquando tutores fieri *d*. Hoc autem contingit ratione feudi quod ad impuberes iure successionis spectat. Si enim quis in socagio feudum tenens moriatur, proximus hæres sive filius sive filia, sive quicunque modo impubes sit, in custodiam proximi propinqui incidit ex illo latere, quo hæreditas minime descendit. Exempli gratia, si feudum per patrem pervenerit, tum mater, aut ea mortua, proximus cognatus minoris custos fit: si per matrem, tum proximus agnatus *e*. Atque hæc ratio iuris est, quia ab illis minor est pupillis metus, quibus mors eius minus lucri allatura est *f*. Ita ut nullus plurium hæredum participum in

d *Supra titulo* 13. *in Sect: c.*
e *Glanvil: l.*7. *c.*11. *Littleton: l.*2. *c.*5 *Bract: l.*2. *c.*37. *num:* 6. *Stat: marlbr. an.*52. *H.*3. *c.*17. *Broc. tit. Gardeins & prochein am:* 11.12. 13. *Nauter. iuris verbo prochein amy: v. Plow. caju Carel. fo.*295. *& seqq: v. infr: de legit parentum tutela tit.* 19.
f *Dominus de Fortiscuto c.*44. *&* 45.

in ſocagio in alterius participis ſui vel eius viri tutela cuſtodiri debeat ſed parentum. Si quis etiam ſibi cuſtodiam terrarum & maritagium filiarum emerit, & aliquam iſtarum duxerit in uxorem, ſtatim orta eſt ſuſpicio, & amittit cuſtodiam corporis & maritagium aliarum ipſo iure propter ſuſpicionem *a*.

Sect. 1. Si tamen duo fratres terras perquirant ſibi & ſuis hæredibus, maior, ſi plenæ ætatis ſit, cuſtodiam fratris impuberis habere poteſt, modo uterq; legitimus fuerit *b*.

Sect. 2. Iſtiuſmodi autem hæredes, cum annum decimum quintum compleverint, iuxta veteres, exeunt è cuſtodia *c*. Sed iuxta recentiores, cum decimum quartum *d*. Hac enim ætate lex præſumit eos illa quæ ad agriculturam pertinent præſtare poſſe. Tenentes autem in conſuetudine vocata (Gavalkind) terras ſuas anno decimo ſexto ætatis ſuæ completo ſine curatoris authoritate per feoffamentum alienare poſſunt *e*.

Sect. 3. Illi etiam qui tenent in burgagio, & mortuo patre vel anteceſſore. Impuberes ſunt, eadem ratione qua Socmanni, curæ ſuorum committuntur: qua etiam liberantur, cum denarios diſcrete numerare ſciverint, & pannos ulnare, & alia negotia ſimilia exercere. Vērum hic non definitur certum tempus, ſed per ſenſum & maturitatem hæredum adiudicatur *a*.

Sect. 4. Fœmina vero plenæ poterit eſſe ætatis in ſocagio, omni caſu, cum poſſit & ſciat domui ſuæ diſponere, & ea facere

a *Fleta l.* 1. *c.* 9. *Sect. Heredes.*

b *Britt: c.* 35. *fo.* 92. *a.*

c *Glanvil: l.* 7. *c.* 9. *Bract l.* 2. *c.* 36. *nu.* 2 *Fleta: l.* 1. *c.* 11. *Sect: Heres.*

d *Litleton: l.* 2. *c.* 5. *D.* & *ſtud: c.* 7. *fo.* 14. *Fitzh. nat: br: fo.* 118. *A.*

e *Dyer: fo.* 301. *num.* 41. *Fitzh: Cuſt:* 11. *Brooke ibidem* 50.

a *Bract: ubi ſupra: Fleta: l.* 1. *c.* 11. *Sect:* & *hære*

facere quæ pertinent ad diſpoſitionem & ordinationem domus, ut ſciat quæ pertineant ad Cone & Key *b*: quod quidem eſſe non poterit ante quartum decimum annum vel decimum quintum. Quia huiuſmodi ætas requirit diſpoſitionem & ſenſum *c*.

b *Cone & Key.*

c *Bract: l. 2. c. 36. nu. 2.*

Sect. 5 Fœmina hæres & maſculus ſecundum veteres quoſdam ad paria judicantur, quoad omnes ætates, ſecundum diverſitatem tenementorum : ſc. quod habeat ætatem burgagii ſicut maſculus & ſocagii ſicut maſculus, ſc. 15. annorum *d* & feudi militaris ſicut maſculus: ſc. viceſimi primi anni, & quod tunc primo finiatur cuſtodia. Secundum alios vero dicitur fœmina habere plenam ætatem, cum 15. annos compleverit, quoad feudum militare. Tunc enim poterit, ut dicunt, domui ſuæ diſponere, & nubere viro, qui per ſe, vel per alium militaria exercere *e*, Sed recentiores aliter definiunt, & hinc diſtinguendum putant, num ante mortem ſui anteceſſoris decimum quartum annum compleverit, an non. Nam priori caſu ſtatim terrarum ſuarum commoda aſſequitur, altero vero non antequam decimum ſextum integrum peregerit *a*.

d *Hoc ius nunc in maſculo mutatur. ut ſup. eodem. Sect. 2.*

e *Bract l. 2. c. 37. nu: 3.*

a *Inſtitutiones iuris com. c. 24. Litlet. l. 4. c. 4 v. infr: tit. 17. Sect: 4.*

Sect. 6. Gardianus in ſocagio, finita cuſtodia, rationes ſuæ adminiſtrationis reddere pupillo tenetur *b*. Poteſt tamen cuſtodiam pupilli ſui extraneo committere, & talis conceſſio firma erit *c*,

b *Litlet. l. 2. c. 5. Fitzh: nat: br: fo. 118. A. B & 139. G. & 262. B. Fleta: l. 1. c. 12. Sect. Item inhibitum.*

c *Fitzh. nat. br: fo. 143. P.*

DE

DE CAPITIS DEMINVTIONE.

TIT. 16.

DEminutionem quam capitis Romani appellarunt, & in tres ſpecies diſtribuerunt, non eodem modo Angli dividunt: ſed tacite duplicem ſuis legibus agnoſcunt. Ejus quam minimam illi dixerunt, hi rationem nullam habent. Nam ut qui à parte emancipantur, jus prioris familiæ non amittunt, quo minus ad ſucceſſionem ab inteſtato (facta ſaltem bonorum collatione) non recipiantur: ſic qui ab aliis adoptantur, jus novæ familiæ ex ſola conventione, aut expreſſa adoptantium benignitate aſſequuntur, nullo legum ad majorem ſpem expecta to auxilio *a*.

Sect. 1. Qui ſervi pœnæ ſunt, illi nimirum qui vel læſæ majeſtatis vel feloniæ judicium paſſi ſunt, omnia amittunt, quæ amitti poſſunt: non civitatem tantum & libertatem, ſed & omnia ſua atque vitam *b*. Succeſſorem non habent præter fiſcum aut dominum feudi, quemadmodum alibi demonſtraturi ſumus *c*. Hos itaque maximam capitis diminutionem pati merito dixerimus.

§. 2. Licet etiam jus vetus, quod majeſtatis & feloniæ reos ad eccleſias confugientes ex illo puniebat *d*, ſublatum ſit *e*: tamen & hodie certa ſunt delicta, quæ abjuratione vindicantur *f*. Hanc autem pœnam qui ſuſtinent, minorem, ſive illam

a *So. ſup. tit. de adopt.* 17. *b. libri.*
b *v. Stamf. plac. Cor. l.* 2. *& prær. c.* 44
c *inf. lib.* 4 *de publ. udicis.*
d *v. B act. l.* 3 *tract.* 2. *c.* 16. *& Brit. c.* 16 *novi term. jur. verbo Abjuration.*
e *v. an.* 22 *H.* 8. *c.* 14. *et an.* 36. *juſd. c.* 13 *an:* 28. *ejuſd. c.* 7. *an.* 32. *ejuſd: c.* 12. *& an.* 33. *ejuſ: c.* 15. *& an.* 1. *Ed:* 6. *c.* 12. *an.* 2. *ejuſd: c:* 2. *et c:* 33. *an:* 5. *ej. c.* 10.
f *v. chart: de foreſt: c.* 10. *et an:* 13. *Ed.* 1. *c* 35 *et an.* 25. *H* 8 *c:* 14. *& an:* 35. *Elizab. c.* 2.

illam quam Romani mediam vocarunt, capitis deminutionem ſubire videntur.

g *v. Bracton. & Brit. et novos ter. jur. ubi ſup.*

Sect. 3. Cognationis jus minori capitis deminutione & apud nos tolli penitus videtur: quia abjurati Regis protectione penitus exuuntur *g*. Qui autem ad fidem Regis Angliæ non ſunt, in Anglia nihil capiunt *h*.

h *Bract. l.* 5. *tract* 5. *c.* 25. *nu.* 3.

DE LEGITIMA PATRONORUM TUTELA.

TIT. 17.

a *Prataï lexicon verbo patronus.*

DE illa patronorum tutela, quam jus Romanum memoriæ prodidit, noſtri nihil quod ſcio, ſtatuerunt. Verum eſt apud nos aliud patronorum genus reſpectu feudi quod poſſidemus, qui domini feudi alias appellantur *a*. Atque in horum tutelam vel cuſtodiam, pauciſſimi ſunt minores in pinguius aliquod patrimonium ſuccedentes, qui non cadunt. Nam ut nemo apud nos pleniori quam feudi jure *b*. (ſi Regem & Coronam excepcrimus) terras vel tenementa aliqua poſſidet: ſic feudum fere nullum eſt paulo pinguius, quod ſervitio militari erga dominum vel patronum non aſtringitur. Hujus autem ſervitii propria ſunt cuſtodia, maritagium, & relevium *c*.

b *v. infra tit: de reb: corp. et incorp. ſ.* 2.

c *Litletonus l:* 2. *c:* 4.

Sect. 1. Minor itaque qui anteceſſori cuiquam mortuo in feudo militari hæres exiſtit *d*. is in tutela vel cuſtodia domini

d *Fitzh: nat: br: fo:* 262. *Fleta l.* 1. *c.* 11 *v. Dyer: fo:* 44. *nu:* 27. *v. Dyer: fo:* 32 *nu:* 18. *Glanvil. l.* 7. *c.* 9. *Bract. l.* 2 *c.* 37. *Britt. c.* 66. *Litletòn. l.* 2. *c.* 4. *v. Fletam ubi ſupra.*

de

de quo feudum tenetur, uſque ad plenam ætatem permanet. Nam ante illam ætatem bellicas virtutes à milite requiſitas, & ob feudum domino debitas, minime præſtare poſſe judicatur. Contingit tamen aliquando, ut, quaſi venia ætatis impetrata aliqui in ordinem militarem cooptentur, antequam annum viceſimum primum compleverint: hos autem jus noſtrum illis officiis quæ domino feudi debentur pares eſſe præſumit, ideoque à cuſtodia licet minores liberat *a*.

S. 2. Hoc cuſtodiæ jus ab hac ratione proficiſcitur, quod cum is qui per ſervitium militare tenet, militis loco dominum ſuum in bella Regis, juxta conventionem in feudi inveſtitura initam, ſequi teneatur; nemo præſumitur infantem talem in actibus bellicis ſolertius velle inſtituere quam ipſum dominum *b*.

S. 3. Si autem hujuſmodi hæres fœmina ſit, in cuſtodia domini ſui ultra annum ætatis ſuæ decimum quintum juxta veteres *c*, ſed decimum ſextum juxta recentiores, non hæret *d*. Nam non citius ad ætatem illam accedit, quam apta eſt domus ſuæ diſpoſitioni, & nuptiis viri cujuſcunque qui ſervitium militare patrono feudi præſtare poſſit *e*. Si tamen annum decimum quartum die quo moritur anteceſſor, compleverit, neque ipſa, neque terræ eius in cuſtodiam patroni ſui incidunt *f*.

S. 4. Si dubitetur hoc caſu hæres maior an minor ſit, remanebit in cuſtodia, donec de ætate ſua conſtiterit *a*.

S. 5. Si feudum militare deſcendat ad mino-

a *Brocus tit Gard.* 42. *et* 72. *v. Fulbeckum. in parallelis. fo.* 24. *b. v. Plowd. caſu Redcliſ. fo:* 267. *b.*

b *Dominus de Fortiſcuto c.* 44. *Sed v. Polydorum Virg. l.* 16. *ſuæ hiſtoriæ.*

c *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 3.

d *Litlet. l.* 2. *c.* 4.

e *Bract. et Litlet. ibid*

f *Litlet. d. l.* 2. *c.* 4. *Merton c:* 6. *et Weſt.* 1. *c.*22. *Inſtit. iuris comm. c.* 24. *Brocus. tit. Gard* 7.

a *Bract. l.* 2. *c:*37. *Britt. c.* 66. *fo:*167 *b.*

minorem ab avo materno, dum adhuc vivat pater, hujus corpus vel perſona in cuſtodia patris ſui erit, ſed terræ in cuſtodia patroni, Regula enim eſt, neminem durante vita patris ſui in cuſtodiam domini, quoad perſonã, poſſe incidere *b*.

b *Litlet. l. 2. cap. 4.*

§. 6. Si terræ ad uxorem deſcendant, quæ poſt prolem viro aductam fato cedit, ita ut vir ob poſſeſſionem terrarum, uxore ſuperſtite, non adquiſitam, eas ex conſuetudine Angliæ ad vitam ſuam tenere non poſſit; hoc caſu proles, ſi minor ſit, in cuſtodiam cadit, niſi etiam patris hæreditatem jure primogenituræ expectet. Si etiam talis proles fœmina ſit & poſt matrem mortuam minor, paterque filium ſuperſtitem habeat, illa in cuſtodia, licet vivo patre ſuo permanebit *c*.

c *Fitzh. nat. br. fo. 143.*

§. 7. Dominus feudi militaris poteſt cuſtodiam ſui tenentis ad alium transferre. Unde oritur illa diſtinctio, ut alius jure, alius facto dicatur gardianus. Iure eſt ipſe dominus: facto eſt ille cui dominus cuſtodiam hæredis ſui conceſſit *d*.

d *Bracl. l. 2. c. 37. nu. 3. Lttl. l. 2. c. 4.*

§. 8. Eſt & gardianus alius ſimplex qui & originalis dicitur, alius per accidens ex cauſa cuſtodiæ. Originalis eſt, qui feudi ſui jure tenentis ſui proximi cuſtodiam habet: ex cauſa cuſtodiæ eſt is, qui ex hoc quod tenentis ſui adhuc minoris cuſtodiam habet, ideo & alterius, qui tenentis ſui tenens eſt cuſtodiam etiam adipiſcitur *a*. Minor enim minorem cuſtodire non debet *b*.

a *Fitzh. nat. br. fo. 139 D. & Dyer. fo. 123. nu. 38.*

b *Fleta. l. 1. cap. 11.*

§. 9. Cum ſit hæres maſculus vel fœmina, & plures domini capitales, omnes cuſtodiam hæredis habere non poſſunt, ideo-

ideoque unus reliquis præfertur: ille ſc. qui primo tenentem illum feudo militari feoffavit: aliis interim cuſtodia terrarum quæ ſui feudi ſunt permiſſa *c*.

c *Bract. l. 2. c. 37. nu. 4. & 5. Stawn. prærog. c. 2.*

Sect. 10. Si tamen aliquis hæres terras aliquas tenuerit de domino Rege in capite per ſervitium militare, ſive alios dominos habuerit ſive non: dominus Rex in cuſtodia hæredis aliis præfertur: idque ſive ipſe hæres ab aliis prius feoffatus fuerit, ſive poſterius. Nam Rex parem non habet nec ſuperiorem in regno ſuo *d*.

d *Glanvil. l. 7. c. 10. Bract. ubi ſupra Stawn. prærog. c. 2.*

S. 11. Minor qui ſemel cuſtodia gardiani ſui (utpote per matrimonium conſenſu ejus contractum) liberatur, non iterum in cuſtodiam recidit: idque ſive infra ætatem 14. annorum, ſive poſtea ante annum viceſimum primum matrimonio copuletur *e*.

e *Bract. l. 2. c. 38. nu. 1. Litl. l. 2. c. 4.*

S. 12. Si plures filiæ hæredes quæ tenent per ſervitium millitare, omnes erunt ſub cuſtodia domini capitalis & nulla earum ſub cuſtodia alterius *f*.

f *Bract. l. 2. c. 37. nu. 6.*

DE LEGITIMA PARENtum tutela.

TIT. 18.

OMnibus præfertur pater in cuſtodia filii ſui primogeniti. Si enim hæreditas minori tali, vivo adhuc patre ſuo, proveniat: licet terræ, ſi teneantur per ſervitium militare, in cuſtodia domini feudi

b *Litlet. l. 2. c. 4. Cocus l. 3. caſ. Ratcliſ. fol. 37. b. quem lege.*

feudi ſunt, ipſe hæres tamen apud patrem manet *b*.

c *v. ſup. de legit. adgnatorum tute. tit. 15. in principio.*

§. 1. Mater etiam minoris qui per Socagium tenet, in cuſtodia hæredis & terrarum quoſcunque antevertit adgnatos cognatoſque *c*.

DE FIDVCIARIA Tutela.

TIT. 19.

a *Titulo 15. hujus libri.*

b *Litlet. l. 2. cap. 5.*

c *Novi termini jur. verbo Chattels. Fleta l. 1. c. 11 ſect. Cuſtodiæ.*

ILlam tutelam fiduciariam, quam Romani liberis maſculis parentum mortuorum, & illam etiam legitimam quam liberis patronorum impoſuerunt, maiores noſtri penitus neglexiſſe videntur, De priori enim harum nihil ſtatuerunt præter illa quæ ſupra de legitima adgnatorum tutela dicta ſunt *a*: alteram vero non contulerunt in liberos patronorum, ſed executores potius *b*. Nam minorum cuſtodiam inter catalla realia numerant *c*: Ideoque ſi patronus ſive dominus feudi de eadem in teſtamento non diſponat, ad teſtamenti ſui executores univerſali iure tranſmititur,

DE

DE ATTILIANO TVTORE & eo qui ex lege Iulia Titia datur.

TIT: 20.

DAtivos tutores aliquando habemus apud nos. Si enim matre præmortua, pater inteſtatus decedat, liberoſque relinquat impuberes in feudum aliquod minime ſucceſſuros: non raro contingit ut Judex eccleſiaſticus illis cuſtodem det, qui & patrimonio eorum proſpiciat, donec annum ætatis ſuæ decimumquartum compleverint, Hocq; teſtatum fit nonnunquam inſtrumento authentice ſigillato. Ad tale tamen munus leges noſtræ neminem compellunt, ſed Judices potius eos eligunt atque movent quos ſanguinitatis vel affinitatis vinculum ad hoc officium amore provocat *a*.

S. 1. Forte etjam & ille dativus tutor non inepte appellatur, cujus Bractonus mentionem facit *b*, cum dicat hominem minori terras vel tenementa donantem ei quoque tutorem dare oportere: rationem reddens, quia ipſe donator tutor eſſe non poteſt, ne ſeiſinam ſuam continuare videatur, nec minor donationi conſentire, niſi hoc faciat tutore authore.

S. 2. Rex poteſt literis ſuis patentibus univerſalem cuſtodem minori conſtituere, qui pro ea reſpondeat in omnibus actionibus cæptis ſeu incipiendis, idque eorum

a *Swinb. parte* 3. *ſ.* 9.

b *l.* 2. *c.* 11. *n.* 1. *vi etiam. Britt. c.* 35. *fo.* 92. *a. Fleta l.* 1. *c* 9. *ſ. minores.*

coram quibuſcunque Judicibus. Vel etiam poteſt duos vel tres cuſtodes conjunctim & diviſim conſtituere, qui pro eodem reſpondeant aut actionem proſequantur. Eiſdemque literis ſuis ad inſtantiam minoris poteſt iſtiuſmodi cuſtodibus authoritatem dare alios cuſtodes conjunctim & diviſim ſubſtituendi, qui ipſorum vice atque loco vel agant pro dicto minori in omnibus cauſis & querelis, vel cum etiam defendant *c*.

e Fitzh. nat. br. fo. 27. L. a Kitchinus inter præcedentia ſua pa. 247.

S. 3. In curiis etiam Baronum aliarumque libertatum non raro cuſtodes vel gardiani per ſeneſcallum vel magiſtratum municipalem minoribus dantur *a*.

DE AVTHORITATE TVTORUM vel curatorum.

TIT. 21.

b Brocus tit. Infant. 51. c Liber novus intratiorum titulo. Dum non fuit compos mentis Bract. l. 2. c. 11. n. 1. & c. 5. nu. g. d Bract. l. 5. tract. 4. c. 4. nu. 5. Britt. c. 121. Car. infant & c. e Bract. l. 2. c. 5. nu. 8.

QUi annis viginti uno minor eſt, nomine ſuo contrahere non poteſt, (niſi pro rebus ad victum veſtitumque & inſtitutionem neceſſariis *b*,) ſine authoritate & conſenſu ejus, ſub cujus cuſtodia vel poteſtate eſt *c*. Vt nec in judicio ſtare adverſus ipſum cuſtodem aut tutorem *d*. Meliorem conditionem ſuam perſe poteſt facere qui minor eſt, deteriorem nequaquam *e*.

S. 1. in illis qui feudum militare tenent, aliquid ſpeciale eſt. Domini enim capitales plenam habent cuſtodiam feudorum ſuorum omnium ſine perſonis hæredum

hæredum, quandoque etiam cum personis eorum, & ita quod inde habeant plenam dispositionem in Ecclesiis conferendis, cum vacaverint, & in custodiis concedendis, dandis, & vendendis, & in mulieribus maritandis & maritagiis vendendis, si quæ fuerint maritandæ: & generaliter de omnibus disponere ad commodum hæredis *a*? sicut de propriis essent disposituri, & melius, si fieri possit. Et vendere possunt custodiam terrarum & maritagium hæredum, si non fuerint maritati: sed de hæreditate nihil possunt alienare, vel vendere ad remanentiam. Hæredes autem, quam diu fuerint in custodia, honorifice exhibebunt, & debita hæreditaria acquietabunt pro quantitate hæreditatis & pro rata secundum tempus custodiæ. Negotia vero hæredum agere possunt, & de eorum jure acquirendo, in quibus minoribus placitare licet placitum movere & prosequi: de jure possessorio propriæ seisinæ, videlicet, vel alicuius antecessoris: sed super recto in causa proprietatis pro illis agere non possunt nec respondere, nisi hoc sit in casu: scilicet de aliquo, de quo minor infra ætatem feoffatus fuit *b*.

a *nunc ad proprium commmodum.* *Broke. Gard.* 2. *Fitzh. Accompt.* 36.

Sect. 2. Tutores vero domos minorum, parcos, vivaria, stagna, molendina, aliaque pertinentia sustentare debent, ne per negligentiam corruant vel depereant per quam vastum valeat adjudicari. Et terras de carucis instauratas tempore debito, saltem prout eas receperunt, illis quiete sine relevio, vel sine fine gratis liberare tenen-

b *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 3. *ubi plura etiam habes de Custodum officio.* *v. Britt. c.* 34. *fo.* 90. *a.*

tenentur: dum tamen de maritagio fuerint unanimes & concordes *a*.

Sect. 3. Illa etiam authoritas custodum in socagio est, ut contrahant, in judicio stent, reliquaque faciant pro pupillo suo, quæ rerum statusque sui conservationem vel etiam incrementum spectant, & rationibus reddendis ei justam ætatem adepto obnoxii sunt *b*.

Sect. 4. Custos in animam minoris jurare potest *c*.

Sect. 5. In aliquibus casibus jus nostrum minoribus tantum favet, ut ne quidem cum authoritate tutorum, judicii periculum subire eos patiatur, sed placitum usq; in plenam eorum ætatem sistat *d*. Super proprietate enim suarum possessionum petere vel respondere, nisi ipsas fuerint adepti, non possunt *d*: ad finem tamen in curia Regis factum, ad propriam injuriam, ad dotem, & ad perquisitum olim tenebantur *e*. Nunc vero ad finem factum non tenentur *f*.

a *Fleta. l.* 1. *c.* 11. *v. magn. chart. c.* 4. *weſtm.* 1. *c.* 47. *Statutum Gloceſt. an.* 6. *Ed.* 1. *c.* 5. *weſt.* 2. *c.* 35

b *Fitzh. nat. br. fo.* 118. *B.*

c *Fleta. l.* 8. *c.* 10. *ſect. Eſſoniari.*

d *v. Glanuil. l.* 7. *c.* 9. *et Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 21. *num.* 2.

e *v. Dyer. fo.* 104. *nu.* 12. 13. 14. *et fo.* 137. *n.* 32. 33.

f *Fleta. l.* 1. *c.* 9. *ſect. Hæredum.*

g *an* 4. *H.* 7. *c.* 24. *Fitzh. nat. br. ſo.* 21. *f.*

QVIBVS MODIS TVTELA finitur.

PUpilli pupillæque omnes non tenentes per ſervitium militare, cum annum decimum quartum compleverint, tutela ſine omni diſcrimine liberantur *a*. qui ſic tenent, tum demum maſculi, cum viceſimum primum annum prætervecti ſunt, fœminæ, cum decimum quartum *b*, aut in caſu decimum ſextum *c*. Licet

a *Litlet. l.* 2. *c.* 4.

b *Litlet. l.* 2. *c.* 4.

c *v. ſup. tit.* 15. *ſect.* 4.

cet enim fœmina, anno duodecimo completo, possit contrahere matrimonium, æque jure nostro atque civili *a*. quia tum viripotens esse judicatur: judicii tamen maturitatem non tam festinanter assequitur: & tamen citius quam masculus custodem removet, quia si nupserit, tutelam domini sui cum nova viri potestate commutat. *b*.

a *Bract. l. 2. c. 37. num. 7.*

b *Glanuil. l. 11. c. 3. Bract. l. 1. C. 6. n. 2.*

Sect. 1. Item tum naturali morte tutoris, tum civili *c*, ut maxima & media capitis deminutione tutela finitur. Item si tutor pupillo terras &c. donarit, seu eum feoffaverit. Nam nemo pariter est minoris & feoffator & tutor *d*. Hoc tamen in gardiano feudi militaris speciale est, ut custodiam pupilli vel legato transferre possit, vel etiam executoribus inter reliqua catalla iure universali relinquere.

c *v. supr. de cap. diminut. sect. 1. 2. 3.*

d *Bract. l. 2. c. 6. nu. 6. v. infra de suspect. tut. in princip.*

Sect. 2. Dominus feudi si pupillum vel pupillam dederit in matrimonium, custodia corporis sui statim excidit: ita ut si contingat eum vel eam, dum adhuc infra ætatem fuerit, cœlibem denuo fieri, ille custodiam non recuperet *e*.

e *Litlet. l. 2. c. 4.*

DE CVRATORIBVS.

TIT. 23.

MAsculi puberes & fœminæ viripotentes apud Romanos usque ad vicesimum quintum annum completum curatores accipiebant, nos tantum ad vicesimum primum, idque eo casu, quo custodes

stodes ratione feudi atque legis necessitate usque ad illud tempus non habeamus. Tutorem autem & curatorem unico gardiani nomine complectimur, licet illum personæ, hunc rebus præcipue tribui manifeste constat *a*.

Sect. 1. Aliquibus etiam leges curatores æque atque tutores providerunt. Nam ex statuto Rex idiotarum naturalium terras custodit, exitus eorum capiens sine vasto & destructione, & inveniens eis necessaria sua, de cujuscunque feudo illius terræ fuerint, & post mortem eorum eas reddit rectis hæredibus: ita ut nullatenus per eosdem fatuos alienentur, nec eorum hæredes exhæredentur *b*. Ab antiquo idiotas in custodia dominorum fuisse Fleta testatur *c*, sed propter multas exhæredationes quæ hinc contigerunt. Regi tandem per communem regni consensum hanc esse devolutam, hoc tamen adjecto, ut dominis feudorum & aliis quorum interfuerit, in servitiis reditibus & custodiis usque ad legitimam ætatem secundum conditionem feudorum releviis & huiusmodi nihil juris deperiret.

Sect. 2. Item quando aliquis qui prius habuit memoriam & intellectum, non fuerit compos mentis, sicut quidam sunt per lucida intervalla, Rex providebit terras & tenementa ejusmodi custodiri sine vasto & destructione: & ut ipse & familia sua de exitibus eorundem competenter vivant & sustententur: utque residuum ultra sustentationem eorundem rationabiliter custodiatur ad opus ipsorum: ita ut prædictæ terræ & tenementa,

a *Qui testatuto. dari poss. sect. 4. in Institut. & π. de ritu nuptiarum l. Sciendum. 20.*

b *an. 17. Ad. 2. v. etiam Britt. fo. 167. & Stawnf. prærо. c. 9. v. etiam. Bract. l. 5. tract. 5. c. 20. nu. 1. v. Dier. fo. 102. nu. 53. et Cocum. l. 4. casu Bevarley fo. 126. a.*

c *l. 1. c. 11. sect. lent.*

menta, infra prædictum tempus nullatenus alienentur, neque Rex aliquid de exitibus recipiat ad opus ſuum. Et ſi obierit in tali ſtatu, tunc illud reſiduum diſtribuatur pro anima eiuſdem per conſilium Ordinarii *a*.

Sect. 3. Naturaliter ſurdus & mutus, & perpetuo morbo laborans juxta aliquorum opinionem curatores neceſſario habet *b*.

Sect. 4. Inviti adoleſcentes niſi feudi ratione, aut ex cauſis præmiſſis curatores non accipiunt, præterquam in litem. Ad litem autem datur ſæpe non ſolum proximus propinquus, qui minori in agendo, ſed etiam gardianus, qui ei ſe defendendo ſuppetias ferat *c*.

Sect. 5. Nemo autem ut gardianus minoris, vel proſequatur pro eo, vel ſuſcipiat actionem ſine Waranto. Sed poteſt quis ut proximus ei propinquus actionem pro eo ſine expreſſo mandato intentare *d*. Minor autem gardiano, qui pro illo actionem aliquam proſequitur ut proximus propinquus, renunciare non poteſt *e*.

Sect. 6. Idiota à nativitate non recipitur vel ad agendum vel defendendum in aliqua cauſa per cuſtodem vel proximum propinquum. Sed requiritur, ut ipſe ſemper præſens ſit in propria perſona *f*.

a *an.* 17. *Ed.* 2. *c.* 10. & *ibi Stawnſ. v. etiam Bract. l.* 5. *tra.* 5. *c.* 9. *num.* 7. *v. Dier fo.* 25. *nu.* 164. *v. Cocum l.* 4. *caſu Beverley fo.* 127. *a. b.*

b *Bract. l.* 5. *tract.* 3. *c.* 6. *n.* 7. & *tract.* 5. *c.* 18. *nu.* 1. &c. 20. *nu.* 1.

c *Weſtm.* 1. *c.* 47. & *Weſt:* 2. *c.* 15. & *Fitz. nat. br. fo.* 27. *H. I. L.*

d *Fitzth. nat. br. fo.* 27. *l.*

e *Idem. ibid. K.*

f *Fitzh. nat. br. fo.* 27. *G.*

DE SATISDATIONE TUTORUM, vel Curatorum.

TIT. 24.

TUtor ſive cuſtos ille ſolus, qui à magiſtratu vel ordinario datur ad ſatisdandum iure noſtro tenetur. Is autem priuſquam admittitur ad tutelam, iuramento recipit ſe omnia pupilli ſui negotia ad utilitatem & commodum eius adminiſtraturum, verum & fidele inventarium bonorum ſuorum confecturum, & infra certum tempus (quod illi per Judicem aſſignatur) exhibiturum, nec non rationes ſui muneris, cum ad id exactus fuerit iuſtas & ſinceras redditurum. Ultra hoc etiam idoneos dat fidejuſſores cum illo conjunctim, & per ſe diviſim, pro fideli, atque recta ſuæ tutelæ adminiſtratione obligatos *a*.

a hoc praxi quotidiana Iudicum eccleſiaſticorum confirmatur.

DE EXCVSATIONIBVS tutorum vel Curatorum.

TIT. 25.

DE excuſatione tutorum vel curatorum leges noſtræ nihil loquuntur, quia nemini invito hoc munus imponunt.

DE

DE SVSPECTIS TVTORIbus, vél Curatoribus.

TIT. 26.

TUtorum fidei proſpiciunt aliquo modo leges noſtræ. Nam qui donat pluribus, quorum aliqui majores, aliqui minores ſunt, regulariter poteſt eos qui maiores ſunt, minoribus tutores conſtituere. Hoc tamen non procedit, ſi aliqua ſuſpicio habeatur, quod machinari velint in mortem minorum. Suſpicio autem hic non admittitur, ſi donatio fiat patri aut matri, & eorum pueris legitimis. Aliud tamen eſt, ſi fratri, vel avunculo, vel nepoti, propter jus adcreſcendi *a*.

Sect. 1. Item qui jure feudi ſui cuſtos eſt, quam diu cuſtodiam terræ habuerit, ſuſtentare debet domos, parcos, vivaria, ſtagna, molendina, & cætera omnia ad terram illam pertinentia de exitibus ejuſdem terræ, & reddere hæredi, cum ad plenam ætatem peruenerit, terram illam ſuam totam inſtauratam de carucis & omnibus, & ſaltem non minus, quam ſecundum quod illam inſtauratam invenit. Item nihil capiet de terra hæredis, dum ſit infra ætatem præter rationabiles conſuetudines & rationabilia ſervitia. Et hæc ſine deſtructione hominum & rerum. Quod ſi fecerit, ſive præceſſerit prohibitio ſive non, amittet cuſtodiam & emendabit damnum: & tradetur terra propter delictum talibus diſcretis & legalibus hominibus de feudo illo, vel pro-

a Bract. l. 2. c. 11. in prin. v. ſupr. quib. mod. tut finitur ſect. 1.

a *Bract. l. 2. c. 37. num. 3. & l. 4 tract. 6. c. 19. nu. 2. magna chart c. 4. et 5.*

propinquioribus conſanguineis. *a.*

Sect. 2. Regulariter etiam verum eſt, quod nunquam remanebit aliquis in cuſtodia alicuius, de quo haberi poſſit ſuſpicio, quod velit jus clamare in ipſa hæreditate. Unde ſi plures ſint filiæ & hæredes quæ tenent in ſocagio, nulla earum debet eſſe in alterius cuſtodia, ſed ſint in cuſtodia proximorum conſanguineorum, qui coniuncti ſunt in re ſanguinis non jure ſucceſſionis. Si autem tenent per Servitium militare, omnes erunt ſub cuſtodia alterius domini capitalis, (& non una ſub cuſtodia alterius, propter prædictam ſuſpicionem,) donec plenam ætatem habuerint *b.*

b *Bract. l. 2. d. c. 37. nu. 6. et l. 2. c. 5. nu. 8.*

Sect. 3. Minor proſequitur breve de vaſto adverſus cuſtodem ſuum, & attornatum in illa actione conſtituit *c.*

c *Fitzh. nat. br. fo. 27. H.*

INSTI

INSTITV-TIONUM JURIS ANGLICANI.

LIBER SECVNDUS.

De rerum diviſione, & adquirendo earum dominio

TIT. I.

SUPERIUS dictum eſt de perſonis & ſtatu hominum & iure perſonarum: conſequenter dicendum erit de rebus per diviſionem; quia res per diviſionem melius aperiuntur *a*.

Sect. 1. Rerum prima diviſio hæc eſt, quod quædam ſunt in patrimonio, quædam extra. In patrimonio noſtro ſunt res tam mobiles quam immobiles, quibus pro voluntate & neceſſitate nobis uti licet. Jura & ſervitutes proprie in bonis non ſunt; ſed tamen quia non prorſus extranea, magis eſt ut in bonis annumerentur *b*.

Sect. 2. Extra patrimonium dicuntur res ſacræ, religioſæ, & communes *c*.

a *Bract: l. pri. c.* 12. *in prin.*

b *Bract: ibid. nu.* 2. *Fleta. l.* 3. *c.* 1. *in principio dicit jura incorporalia nec in patrimonio eſſe, nec extra patrimonium.*

c *Bract: l.* 1. *c.* 12. *num.* 2. *Fleta: l.* 3. *c.* 1. *in prin.*

Sect. 3. Naturali jure communes sunt omnes hæ: aqua profluens, aer, & mare, & littora maris quasi accessoria. Nemo enim ad littus maris accedere prohibetur, dum tamen à villis & ædificiis abstineat: quia littora sunt jure gentium communia, sicut & mare. Ideo ædificia si in mari sive in littore posita fuerint, ædificantium sunt de jure gentium: & ita in hoc casu solum cedit ædificio, licet alibi contrarium: quia ædificium cedit solo *a*.

a *Bract d.l.2 c.12. num. 5.*

Sect. 4. Publica vero sunt omnia flumina & portus. Ideoque jus piscandi omnibus commune solet esse in portu & in fluminibus *b*. Riparum etiam usus publicus est de jure gentium; sicut ipsius fluminis. Itaque naves ad eas applicare, funes arboribus ibi natis religare, onus aliquod in iis reponere, cuivis liberum est, sicut per ipsum fluvium navigare. Sed proprietas earum est illorum, quorum prædiis adhærent: & eadem de causa arbores in eisdem natæ eorundem sunt. Et hæc intelligenda sunt de fluminibus perennibus; quia temporalia possunt esse privata *c*. Sed publica hæc, quæ totius populi aliquando fuerunt, jure nostro ad regem transferuntur: quippe qui universi populi atque adeo ipsius Reipublicæ personam sustinet *d*. Qui itaque in ripas fluminum publicorum naves hodie exonerant, vectigal Regi, aut jus ejus habentibus hoc nomine, pendunt *e*. Et in flumine publico nemo piscatur, qui à Rege hanc libertatem non obtinuit *f*.

b *v. sect.* 12. *h. tit.*

c *Bract l.2. c.12. num.6. Britt: c.33.*

d *Plowd: in casu Renegeri & Fogassa.*

e 3. *H.7. fol.* 14. *Fitzh: nat: reso.* 88. *H.*

Sect. 5.

Sect. 5. Hic nota differentiam inter publicum & commune. Publica autem ita accipiuntur, quæ sunt omnium populorum, id est, quæ spectant ad usum hominum tantum. Communia vero dici poterunt aliquando, quæ sunt omnium animantium *a*.

Sect. 6. Universitatis vero sunt (non singulorum) quæ sunt in civitatibus, ut theatrum, stadia, & hujusmodi, si qua sint in civitate communia. Et dicuntur ista universitatis dominio & usu. Usualia autem dicuntur esse universitatis, non usu, sed dominio & fructu: ut fundi & servi civitatum, ita ut nullius fiunt per se *b*.

Sect. 7. Nullius in bonis res sunt pluribus modis: jure naturali, ut feræ bestiæ, volucres, pisces, & homines; censura, ut res sacræ, religiosæ, sanctæ: casu: ut hæreditas jacens ante aditionem, wreckum: voluntate, ut derelictum: tempore, ut thesaurus *c*. Sed jure nostro wreckum, derelictum, & thesaurus ad fiscum spectant *d*.

Sect. 8. Res sacræ sunt, quæ rite & per pontifices Deo consecratæ sunt: veluti ædes sacræ, & dona quæ rite ad ministerium Dei dedicata sunt: ut calices, cruces, & thuribula: quæ alienari prohibentur, excepta causa redemptionis captivorum. Item loca sacra sunt cœmiteria, & cappellæ, & ecclesiæ. Et licet ædificia diruantur, adhuc locus sacer manet. Et differt sacrum à sacrario, quia sacrarium dicitur locus ubi sacra reponuntur *e*. Etiam

a *Bract. ibidem num* 6. *Britt. c.* 33. *Fleta. l.* 3. *c.* 1. *sect. Riparum.*

b *Bract: ibid. nu.* 7. *Britt: c.* 33. *Fleta: l.* 3. *c.* 1. *sect. Aliæ universit.*

c *Bract: ubi supra nu.* 10. *quem etiam vide l.* 3. *tract:* 2. *c.* 3. *n.* 4. 5. *&* 6. *D. & Stu; l.* 2. *c.* 51. *fo:* 157 *a. & Britt: c.* 38. *v. Fletæ l.* 1. *c.* 43. *&* 44. *&c.* 47. *&*

l. 3. *c.* 1. *sect. Item res.*

d *Kitchin: fo:* 12. *nu.* 39. 37. *fo:* 30. *b. fo:* 40. *a. statutum de prær. Regis c.* 11.

e *Bract, ubi supra. nu.* 9. *&* *lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 2. *in fine quem quoque vide l.* 2. *cap* 5. *num.* 7. *Britt: d. c.* 33.

jam res quasi sacra est via Regia *a*.

Sect. 9. Res religiosas Christiana religio easdem fere cum sacris facit. Sunt tamen apud nos nobiles aliqui nonnunquam qui capellas cum venia ordinarii & parochianorum exædificando iuxta ecclesias, ius sepulchrorum sibi in eisdem acquirunt, ita ut nemini alii in easdem mortuum inferre liceat.

Sect. 10. Res sanctæ sunt quæ defensæ sunt & munitæ ab iniuria hominum: ut & lex illa specialiter sanctio dicitur, quæ pœnam iniurioso imponit. Huiusmodi sunt muri & portæ civitatum. Ideo enim dicuntur muri sancti, quia si veteribus iuris nostri scriptoribus credimus, pœna capitalis constituta est in eos qui aliquid in muros sanctos delinquunt, violando aliquid in his vel immutando, vel transcendendo scalis adhibitis, vel alia qualibet ratione. Quia hostile est & abominabile alias ingredi quam per portas. *b*. Sed hæc pœna videtur hodie arbitraria, nisi saltem huiusmodi delictum tempore belli admittatur.

Sect. 11. Singulorum autem hominum res fiunt iure naturali sive gentium, vel iure civili. Ut igitur à vetustiori incipiatur, quod cum ipso genere humano rerum natura prodidit: post dicendum erit de iure civili, quod postea esse cœpit: cum nimirum civitates condi, & magistratus creari, & leges scribi cœperunt *c*.

Sect. 12. Jure naturali igitur sive gentium domiuia rerum inprimis quæruntur per occupationem eorum quæ non sunt in bonis alicuius. Occupatio autem con-

a *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 16. *num.* 9. *& c.* 28. *Sparsim & c.* 38. *& tract.* 3. *c.* 9. *quem quoque vide l.* 5. *tract.* 5. *c.* 10. *in prin. Fleta l.* 3. *c.* 1. *sect. Sacra.*

b *Bract: ubi supra nu.* 9. *Has res Fleta appellat quasi sacras l.* 3. *c.* 1. *sect. Sacra.*

c *Bract: l.* 2. *c.* 1. *num.* 2. *Britt: c.* 33.

continet piſcationem, venationem, aucupium, incluſionem, apprehenſionem *a*. Res iſtis modis acquiſitas jus gentium facit occupantis: ſed noſtrum non utique ſimpliciter. Nam multa Regis fiunt jure prærogativæ ſuæ *b*. Non pauca etiam ſtatuta piſcationi *c*, aucupio *d*, venationique *e*, modum impoſuerunt, quo priſca illa juris gentium libertas coarctata eſt. Conſuetudo etiam locorum juri communi in iſtis aliquando derogat *f*.

Sect. 13. Sola perſecutio non facit rem meam. Nam etſi feram beſtiam vulneraverim ita ut capi poſſit, non tamen eſt mea, niſi eam cepero: Imo erit potius occupantis: quia multa accidere ſolent ne capiam. Item ſi in laqueum, quem venandi cauſa tetendi, aper inciderit, & cum coertione illum exemptum abſtuli, erit meus ſi in poteſtatem meam peruenerit: niſi conſuetudo vel privilegium ſe habet in contrarium *g*.

Sect. 14. Apum quoque fera natura eſt. Nam ſi in arbore mea conſederint, non magis ſunt meæ, antequam à me alveo includantur, quam volucres quæ in arbore mea nidum fecerint: & ideo ſi alius incluſerit eas, earum dominus erit; pulli

a *Bract. ubi ſupra nu.* 2. & 3 *Britt. c.* 33. *Flet. l.* 3. *c.* 2. *in prin. Plowden. caſu Reniger fo.* 28. *b.*

b *Bract. ibid. num.* 2.

c *an.* 4. *H.* 7. *c.* 15. *an. Elizab. c.* 17. *an.* 25. *H.* 8 *c.* 7. *an.* 15. *Ed.* 1. *c.* 47. *an.* 13. *Elizab. c.* 18. *an.* 31. *H.* 8. *c.* 2. *an.* 3. *Ed.* 3. *c.* 1. *an.* 13. *R.* 2. *ſtat.* 1. *c.* 19. *an.* 1. *Elizab. c.* 17. *an.* 5. *Elizab. c.* 21. *an* 23. *H.* 8 *c.* 18. *an.* 31. *H.* 8. *c.* 2.

d *an.* 37. *Ed.* 3. *c.* 13. *an.* 11. *H. c.* 17. *an.* 24. *H.* 8 *c.* 10 *an.* 25. *ejuſd. c.* 11. *an.* 31. *eiuſd. c.* 12. *an.* 32 *eiuſd. c.* 8. &c. 11. *an.* 3. & 4. *Ed.* 6. *c.* 7. *an* 5 *El Zab. c.* 21. *an* 23. *eiuſd.* 10. *v. Dyer fo.* 306. *n.* 66 & *fo.* 326 *nu.* 3.

e *an.* 23. *Elizab. c.* 10. *an.* 13. *Ed.* 2. *ſtat.* 1. *c.* 13. *an.* 2. & 3. *Ed.* 6. *c.* 14. *an.* 3. & 4. *eiuſd. c.* 17. *v. Dyer fo.* 238. *nu.* 34.

f *Bract. l.* 2. *c.* 12. *nu.* 3. *v. Fitzh. nat. bre fo.* 86. *L. m.* 87. *A. G. H. l.* 89. *K. Doct. & Stu. l.* 1. *c.* 5. *in fine.*

g *Bract. ibidem. num.* 3.

tamen volucrum meis arboribus inædificatum, donec avolare possint jure nostro mei sunt: ita ut qui illos mihi subduxerit, mihi ad damnum resarciendum obnoxius fiat *a*. Examen etiam quod ex alveo meo evolavit eousque meum esse intelligitur, quam diu in conspectu meo est, nec sit impossibilis eius persecutio; alioquin occupantis est. Sed si quis illud ceperit, suum non facit, si sciverit ipsum esse alienum, sed furtum facit, nisi animum habeat restituendi. Et hæc vera sunt, nisi aliquando de consuetudine in quibusdam partibus aliud fiat *b*.

a *an.* 14. *H.* 8 *fol.* 1. & 5. *Fitz: nat: bre. fo.* 86. 2.

b *Bract: l.* 2. *c.* 12. *num.* 3. *Britt: c.* 33. *Fleta: l.* 3. *c.* 2. *sect.* 2.

Sect. 15. Hæc quæ dicta sunt, locum habent in animalibus quæ omni tempore fera permanserunt: si autem animalia fera facta fuerunt mansueta, & ex consuetudine eunt & redeunt, volant & revolant, ut sunt cervi, cygni, pavones, columbæ & huiusmodi, alia regula comprobata est ut eousq; nostra intelligantur, quam diu animum revertendi habuerint. Nam si revertendi animum habere desierint, nostra esse desinunt. Revertendi autem animum videntur desinere habere tunc, cum consuetudinem revertendi deseruerint. Idemque dicitur de gallinis & anseribus quæ ex mansuetis feræ fiunt *c*.

c *Bract: ibid. Flet: l.* 3. *c.* 2. *Sect. De volucribus.*

Sect. 16. In domesticis vero anseribus & gallinis tertia regula comprobata est: quod licet conspectum meum affugerint, quocunque tamen loco sunt, mei intelliguntur esse, & furtum facit, qui eos animo lucrandi retinuerit *d*.

d *Bract: ibid.*

Sect. 17. Habet etiam locum ista species occupationis in iis quæ ab hostibus ca-

capiuntur, ut ſi liberi homines in ſervitutem noſtram deducantur, & poteſtatem noſtram evaſerint, priſtinum ſtatum recipiunt *a*.

a *Bract: ibid.*

Sect. 18. Item locum habet eadem ſpecies occupationis in iis quæ communia ſunt, ſicut in mari & littore maris: in lapillis & gemmis & cæteris in littore maris inventis *b*.

b *Bract: ibid.* & *Britt: d. c.* 33. *Fleta: l.* 3. *c.* 2. *ſect. Apprehenſione.*

Sect. 19. Secundus iure gentium acquirendi modus eſt per acceſſionem diſcretam, vel ſecreto concretam ſeu continuam. Et quæ ex animalibus dominio tuo ſubiectis nata ſunt, tibi acquiruntur *c*.

c *Bract: eod. c.* 2. *in princ. Britt: c.* 33. *Fleta: l* 3. *c.* 2 *ſect. adquiritur.*

Sect. 20. Item quod per alluvionem agro tuo flumen adjecit, jure gentium tibi acquiritur. Eſt autem alluvio latens incrementum, & per alluvionem adjici dicitur, quod ita paulatim adjicitur, ut intelligere non poſſis quo momento temporis adjiciatur *d*.

d *Bract: ibid. Britt: ibid. Fleta: ubi ſuper. Dyer fo.* 326. *nu.* 2.

Sect. 21. Si autem non ſit latens incrementum, ſed apparens, contrarium erit: ut ecce vis fluminis partem aliquam ex tuo prædio detraxit & vicini prædio appulit: certum eſt eam tuam permanere. Sed etſi longiori tempore fundo vicini adhæſerit, & arbores, quas ſecum traxit, in eum fundum radices egerint, ex eo tempore videntur fundo vicini acquiſitæ. Dabitur tamen priori domino utilis vendicatio ſecundum quoſdam: ſed ceſſat rei vendicatio, quia alterius facta eſt cruſta, & alia dicenda eſt arbor alius terræ alimento *e*.

e *Bract: ibid. Brut; c.* 33. *Fleta: ubi ſupra.*

Sect. 22. Habet etiam locum eadem ſpe-

ſpecies acceſſionis in inſula nata in flumine, quæ ſi quidem mediam partem fluminis teneat, communis eſt eorum, qui pro indiviſo ab utraque parte fluminis prope ripam prædia poſſident, pro modo latitudinis cuiuſcunque fundi, quæ latitudo prope ripam ſit. Quod ſi alteri parti proximior ſit, eorum eſt tantum qui ab ea parte prope ripam prædia poſſident *a*.

a *Bract: ibid. quem expatiantem videris Britt: c. 33. Fleta: l. 3. c. 2. ſect. habet etiam.*

Sect. 23. Si autem inſula in mari nata ſit (quod raro accidit) occupantis ſit. Non tamen credas proprium alicuius agrum in formam inſulæ redactum, inſulam eſſe: ut ecce: flumen dividitur in ſuperiori parte, & circuit agrum alicuius, & demum infra unitur: hoc caſu eius erit ager, cuius prius fuerat. Habent autem hæc locum in agris non limitatis. Nam in limitatis non habet locum jus alluvionis. Sunt autem limitati, qui aſſignantur aliquibus certis locis & certis terminis: ubi ſcitur quid cui ſit datum, quid retentum & relictum. Præterea agris limitatis non cedit inſula ratione vicinitatis in flumine publico: imo conceditur occupanti, & per conſequens Regi propter ſuum privilegium *b*.

b *Bract: ibid. Fleta: l. 3. c. 2. ſect. ſi autem.*

Sect. 24. Habet quoque locum eadem ſpecies acceſſionis in alveo fluminis à fluvio derelicto. Cedit enim eis qui prope ripam prædia poſſident, pro modo ſe. latitudinis cuiuſcunque agri, quæ latitudo prope ripam ſit. Novus autem alveus eiuſdem juris incipit eſſe, cujus & ipſum flumen, id eſt, publicus. Sed ubi flumen mihi abſtulit meum prædium per alvei

aluei conſtitutionem, deinde redit ad antiquum alveum, de jure quidem ſtricto in prædio meo nihil poſſum vendicare: cedit enim iis qui prope ripam prædia habent: de æquitate tamen vix obtinet hoc, id eſt, nullo modo obtinet *b*.

Sect. 25. Ubi autem flumen alveum ſibi non conſtituit in agrum meum ſed illum inundaverit, non immutatur ſpecies eius quantum ad proprietatem *a*. Atque hæc de acceſſione quæ fit tantum divina natura operante.

Sect. 26. Eſt & alia acceſſio, quæ fit tantum humana natura operante, quæ fit per adjunctionem unius ſpeciei ad alteram eiuſdem generis vel diverſi, per applumbaturam vel feruminationem. Si autem per applumbaturam, minor cedit majori vel precioſiori: ſed ſi neutra precioſior, quilibet ſuum vendicabit *b*.

Sect. 27. Vendicat etiam ſibi locum jus acceſſionis in ædificiis per humanæ naturæ laborem: ut ſi quis in ſolo ſuo alienam materiam ædificaverit, ipſe dominus intelligitur ædificii: quia omne quod inædificatur, ſolo cedit *c*. Nec tamen is qui materiæ dominus fuerat, dominus eſſe deſinit, nec ſuum poteſt eximere, ſed pro eo duplum conſequetur. Et ſi dirutum ſit ædificium, quod ſuum fuerit vendicare poterit, niſi fuerit duplum conſequutus. E contrario autem ſi quis de ſuo in alieno ſolo ædificaverit mala fide: materiam præſumitur donaſſe: ſi autem bona fide, hoc eſt, exiſtimans ſolum eſſe ſuum, ſolvat dominus ſoli precium ma-

b *Bract: ibid. num.* 2. *v. Crompt. juriſdict. ubi patet hoc quoque in terra per mare relicta eſſe verum fo.* 109. *b. Court d. eſchequer.*

a *Bract. ibid. Britt. c.* 33. *Fleta l.* 3. *c.* 2. *Sect: ubi autem.*

b *Bract: ibid. nu.* 3. *Fleta: l.* 3. *c.* 2. *Sect: eſt autem.*

c *Fulb. tit. Deviſes fo.* 39. *b. Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. eſt autem.*

teriæ & mercedem fabricatorum. Hoc autem quod prædictum est, locum habet, si ædificium sit immobile: si autem mobile, aliud erit: ut ecce: horreum frumentarium novum ex tabulis ligneis factum in prædio Sempronii positum, non est Sempronii *a*.

Sect. 28. Hæc eadem species accessionis per humanæ naturæ solicitudinem potest assignari in literis. Literæ enim licet sint aureæ, perinde membranis chartisve cedunt, sicut ea solo cedere solent quæ ædificantur vel inseruntur *b*. Sed in picturis erit contrarium. Ridiculosum enim esset pretiosam picturam per accessionem cedere vilissimæ tabulæ: & ideo tabula cedit picturæ *c*.

Sect. 29. Potest etiam eadem species assignari in texturis. Nam si alienam purpuram quis intexuerit in vestimento suo, licet pretiosior sit purpura, tamen cedit vestimento iure accessionis *d*.

Sect. 30. Item eadem species accessionis potest assignari in fructuariis & usuariis circa fructuum obventionem *e*.

Sect. 31. Alia autem accessio erit divina natura & humana cooperante, & quæritur ex ea dominium. Ut ecce: Titius alienam plantam in solo suo posuit, ipsius erit planta. Et ex diverso, si Titius suam plantam in Mævii solo posuit, Mævii erit planta: si modo utroque casu radices egerit. Unde versus: (*tur*,

Quicquid plantatur, seritur, vel inædificatur,
Omne solo cedit, radices si tamen egit.

Sed antequam radices egerit, permanet eius cuius prius fuerat. Sed hoc est adeo verum,

a *Bract: ibid. nu:* 4. *Britt: c.* 33. *Qui dat hic cautionem fo.* 86. *a Perkinus titulo Dower:* 328.

b *Bract: ibid. num:* 5. *v. Plowd: casu informationus circa fodinas fo:* 223. *b. pixis chartis an chartæ pixidi cedant*

c *Bract. ibid*

d *Bract. ibid.*

e *Bract: ibid.* *Fleta. l.* 3. *c.* 1 *Sect: est autem.*

verum, ut ſi vicini arbor, ita terram Titii oppreſſerit, ut in eius fundo radices egerit, Titii erit arbor. Ratio enim non permittit ut alterius ſit quam eius in cuius fundo radices egerit. Item ſi in confinio arbor poſita ſit, & in vicini fundo radices egerit, communis erit, nec licebit vicino radices excidere. Et hoc verum eſt ſi arbor mea in vicini ſundo radices egerit ſine quibus vivere non poſſit. Si autem ſatis vivere poſſit ſine illis radicibus, non erit communis *a*.

a *Bract. ibid. num.* 6. *Fleta l.* 3. *c.* 2 *Sect. Alia autem.*

Sect. 32. Qua autem ratione plantæ ſolo cedunt, cum radices egerint, & ædificia immobilia; eadem ratione cedunt frumenta, cum ſata fuerint & ſolo coaluerint, ſive fortuito caſu ceciderunt in terram, ſive non *b*.

b *Bract. ibid. Britt. c.* 33.

Sect. 33. Acquiritur & nobis per ſpecificationem: ut ſi quis de aliena materia ſpeciem fecerit aliquam, dominus erit ſpeciei qui fecit *c*.

c *Bract. l.* 2. *c.* 3. *nu.* 1. *Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. Adquiruntur.*

Sect. 34. Eſt & alius modus acquirendi per confuſionem. Confunduntur itaque liquida, ut mel & vinum. Confunduntur etiam ſolida, licet cum difficultate magna: vid. ſpecies; ſicut aurum, & argentum, plumbum, ferrum: & quod ex his redigitur erit commune (ſive ſeparari poſſit ſive non) inter eos de quorum voluntatibus corpora ſive ſpecies confunduntur. Si autem caſu fortuito fiat confuſio, & ſeparari non poſſint, idem erit. Si enim ſeparari poſſunt materiæ, unuſquiſque partem ponderis, & menſuræ habebit, quam habuit in rudi materia *a*.

a *Bract. d. c.* 3 *nu.* 2. *Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. & alias.*

Sect. 35.

Sect. 35. Si autem frumentum alicujus mixtum fuerit cum frumento alterius, non erit frumentum inter eos commune, sed quilibet de acervo suo vendicabit partem, pro modo sui frumenti. Nec fieri poterit communicatio frumenti, quia singula corpora manent in sua substantia, ac si pecora *Titii* tuis pecoribus essent mixta, ubi non intelligitur grex esse communis. Et quamvis valde difficile sit, & quasi impossibile separare frumentum meum à frumento tuo: satis tamen dici poterit pro parte indivisa dari vendicationem, quasi acervus frumenti communis sit: ut vendicet tantum de acervo quantum fuerat suum. Et differt confusio à mixtione in tribus. Species enim dicuntur misceri & materiæ confundi. Item species mixtæ remanent in eadem substantia & specie; confusæ autem transferuntur in alienam materiam *a*.

Sect. 36. Si quis à non domino quem dominum esse credit, bona fide fundum emerit vel ex donatione, aliave justa causa æque bona fide acceperit, naturali ratione placuit fructus quos percepit ejus esse pro cultura & cura *b*. Ei vero qui alienum fundum sciens possederit, non idem concessum est *c*.

Sect. 37. Is qui ad vitam terras tenet (talis autem idem fere est qui usufructuarius jure Romano fuit) fructuum non perceptorum an dominus sit, quæstio esse potest: Et nostri distinguunt utrum sola natura divina operante fructus crescant, an humana quoque cooperante excitentur. Illos enim ad eum qui ad vitam tenent,

a Bract: ibid. Fleta. ubi sup: Sect: cum autem.

b Fulbeck. Bargaines fo. 13. b. & 14. Elizabeth 311. Dyer.

c v. Cocum l. 1. cas. Shelley fo. 98. a. & Perkinum Devises. 519. Statut. Glocest. c. 1. an. 6. Ed: pri.

nent, teſtamento vel aliter diſponi poſſe concludunt *d*.

Sect. 38. Acquiritur & dominium per inventionem : ut ſi theſaurus inveniatur *e*. Eſt autem theſaurus quædam vetus depoſitio pecuniæ vel alterius metalli, cujus non extat modo memoria, ut jam dominum non habeat : & ſic de jure naturali fit ejus qui invenerit, ut non alterius ſit *f*. Alioquin ſi quis aliquid lucri cauſa, vel metus, vel cuſtodiæ recondiderit ſub terra, non erit theſaurus : cuius etiam furtum fit. Theſaurus fortunæ donum creditur, & nemo ſervorum opera theſaurum quærere debet, nec propter theſaurum terram fodere. Cum igitur theſaurus in nullius bonis ſit & antiquitus de jure naturali eſſet inventoris : nunc de jure gentium efficitur ipſius domini Regis *a*. Hoc tamen verum eſt, ſi in terra inveniatur : ſecus ſi in mari *b*. Aliæ res inventæ ſuper terram domini permanent qui perdidit, ſi intra annum & diem eas vendicaverit ; nec fiunt inventoris priuſquam in merketis & eccleſiis vicinis inventas publicaverit *c*. Imo hodie ſi inanimatæ ſint, domini perpetuo manent, nec ulla præſcriptione temporis inventori acquiruntur *d*. Ratio differentiæ hæc eſſe videtur, quod res animatæ ſine ſumptu non cuſtodiuntur. Quod in inanimatis aliter ſe habet.

Sect. 39. Res quæ traditione noſtræ fiunt, jure gentium nobis acquiruntur. Nihil

d *Perkinus titulo. Deviſes.* 513, 514 515. 518, 519, 520.

e *Bract. ibidem quem quoque vid. l.* 2. *tractat.* 2. *c.* 3. *num.* 3. *v. etiam Plowd. caſu mines de minoris auri & argenti fo:* 315. *a. & ſeqq. & etiam caſtri vel ſtanni in quibus aliquid auri vel argenti invenitur. fo.* 323 *a. et ſeqq.*

f *v. Fletam l.* 1. *c.* 43.

a *Bratt. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 3. *num.* 4. *quem v. quoque eodem c.* 6. *Fulb. tit. Bargaines and. ſales fo.* 17. *a.*

b *Britt: c.* 17. c *Britt: ibid. D. et Stu. l.* 2. *c.* 38. *v. D.* 121. *num.* 14. d *Brocus: Action. ſur le caſe* 109. *et* 113.

Nihil enim tam conveniens eſt naturali æquitati quam deſiderium domini volentis in alium rem ſuam transferre ratum habere. Eſt autem traditio rei corporalis propriæ vel alienæ de perſona in perſonam manu propria vel aliena, ſicut procuratoria (dum tamen de voluntate domini) in alterius manum gratuita tranſlatio. Et nihil aliud eſt traditio in uno ſenſu, niſi inductio in poſſeſſionem rei corporalis *a*. Et nihil intereſt, an ipſe dominus per ſe tradat alteri rem ſuam datam vel venditam, an alius voluntate ipſius, ſicut procurator, ſi ipſe præſens non fuerit, vel nuncius, cum literis tamen procuratoriis patentibus continentibus voluntatẽ ipſius donatoris vel venditoris *b*.

a *Bract. l. 2. c. 18. num. 2. Brit. c. 40. Fleta. l. 3 c. 2 Sect. finali.*

b *Bract. l. 2. d. c. 18. v infra de donation. Sect. ut donatio.*

Sect 40. Item ſufficit pro traditione corporali nuda voluntas domini ad alium transferendi, quaſi mutata cauſa poſſeſſionis: dum tamen fiat cum ſolennitate, ut probatio non deficiat: ut ſi quis alicui rem locaverit, vel ad terminum vitæ aut annorum conceſſerit, & eam eidem poſtea vendiderit, vel donaverit, licet eam ex tali cauſa primo non habuerit, eo tamen quod ipſe dominus patitur eam ex tali cauſa vel alia quacunq; apud eum eſſe, ſua efficitur. Eodem modo ſi ex nulla juſta cauſa præcedente, ſed per intruſionem vel diſſeiſinam ſit aliquis in poſſeſſione rei alterius, & velit dominus proprietatis ut intruſoris vel diſſeiſitoris ſit, eius erit, quamvis poſſeſſio apud verum dominum non fuerit. Fingitur enim quod per voluntatem domini quaſi ab eo & per manum ſuam ad detentorem venerit rei poſſeſſio & dominium *c*.

c *Bract. l. 2. c. 18. nu. 2. v. Litlet. l. 3. c. Releaſes v. Fletam. l. 4. c. 20. Sect. Amitti etiam poterit.*

Sect.

Sect. 41. Venditæ vero res & traditæ non aliter emptori acquiruntur, quam ſi is venditori precium ſolverit, vel alio modo ei ſatisfecerit, veluti per arras *a*: niſi venditor emptoris fidem ſecutus fuerit *b*.

Sect. 42. Si cui debeat traditio fieri ſive per ipſum dominum ſive procuratorem, de aliqua domo per ſe vel meſſuagio ratione alicuius fundi, eo animo ut donatarius totum fundum poſſideat uſque ad certos terminos, cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis: non eſt in hoc caſu neceſſe omnes glebas circumire, nec ubique aut undique pedem ponere: ſed ſufficit, ſi traditio fiat per oſtium, per haſpam, vel per annulum oſtii. Nam ſic erit in poſſeſſione totius ex voluntate & aſpectu & poſſidendi affectu. Si autem nullum ſit ibi ædificium, fiat ei ſeiſina, ſecundum quod vulgariter dicitur, per fuſtim & baculum. Et ſufficit ſola pedis poſitio cum poſſidendi affectu, ex voluntate donatoris, quamvis ſtatim expletia non capiat *c*. Sed ſine ſeiſina data, liberum tenementum, feoffamento, dono, vel locatione non transfertur *d*.

Sect. 43. Miſſilia non tam frequentia ſunt apud nos quam apud Romanos fuerunt, de iis tamen aliquando audivimus, & eorum idem utrobique eſt jus. Et cum aquæ ductus Londinenſes vinum effundant in coronatibus, principum, aut aliis hujuſmodi ſolennitatibus, vinum quod quiſque capit, ſuum efficit *a*.

Sect 44. 215. *&* *ſeqq.*

a *Bract. l.* 2. *c.* 27. *num* 1. *Flet. l.* 2. *c.* 51 *in prin. v. Dier. fo.* 76. *num:* 30.

b *Dyer. fo* 30. *num:* 203. *v. Plowd: caſus Smith & Stapleton fo.* 432. *b. v. quoque eum in caſu Reniger fo.* 5. *a. b. & fo.* 9. *a. b.*

c *Bract. l.* 2. *c.* 18. *nu.* 2.

d *Brit. c.* 33. *in fine Bract. l.* 2. *c.* 19. *verſus finem. Doct. & Stu. c.* 7 *fo.* 14. *b. Lilet. c. Atturnement v. Perkinum, titulo feoffmente.* 206, 207, 208, 202, 210, 211, 212, 213, 214, 215. *&* *ſeqq.*

a *Bract. l.* 1. *c.* 12. *num.* 10. *Fleta. l.* 1. *c.* 43. *&* 47.

Sect. 44. Derelictum nostri Waivium dicunt. Hoc olim, fuit inventoris de jure naturali, & jam de jure gentium principis fit *b*. Waivium autem videtur catallum personale & mobile felonia subductum, & à subducente metu captionis derelictum, cujus dominus non apparet *c*. Qua propter si quid tale inveniatur, Regi acquiritur, aut saltem domino feudi. Qui hanc libertatem sibi concessam à Rege habet. Ita tamen ut si dominus intra annum & diem idem vendicaverit, illi restituendum sit *d*.

b *Brocus titulo estrey et waise.* 2. &c.

c *Kito in fo.* 12. *b. n.* 39.

d *Britt: c.* 17.

Sect. 45. Item animalia quæ oberrantia reperiuntur in feudo aliquo, derelictorum causam subeunt. Nam & hæc Waiviorum nomine antiqui nostri scriptores comprehendunt *e*. Alii autem eadem (Estraye) speciali nomine vocant *e*, & latini nostri extrahuras vertunt: quia contra dominorum voluntatem plerumque erumpunt & vagantur: & ea post annum & diem, nisi per dominum vendicentur, Regi vel domino feudi in quo deprehenduntur acquisita cedunt, si tamen interim solenniter in emporiis vicinis proclamari fecerit *a*.

e *Bract. l.* 1. *c.* 12. *num.* 10. *Fleta: l.* 1. *c.* 43. *et* 47.

b. Brit. d. c. 17. *v. infra de usu ap. Sect.* 3.

a *Britt: ibid.*

Sect. 46. Idem dicendum est de rebus quæ in tempestate navis levandæ causa ejiciuntur, vel etiam quæ de rheda currente, non intelligentibus dominis, cadunt. Si tamen naufragium factum fuerit, quod nos Wreckum dicimus, utpote cum neque navigantium aliquis, neque canis aut felis è navi littus vivus appulerit, quicquid vel de navi vel de bonis in eadem contentis, in terram per undas con-

coniectum eſt, illud Regi vel domino feudi Regis poteſtatem hic habenti adquiritur *b*.

Sect. 47. Terrarum dominium nemo ſibi acquirit in Anglia, priuſquam ciuis factus ſit *c*. Sed quas alienigenæ antea coemunt, illæ omnes Regi cedunt *d*.

b *Britt. d. c.* 17. *& an.* 17. *Ed.* 2. *& an.* 3. *Ed. pri. c.* 4. *vulgo vocat weſtm. pri.*

c *Bract. l.* 5. *tract* 5. *c.* 25. *nu.* 3. *Brocus. titulo Corporation.* 26. *Dyer. fo.* 2. *nu.* 8. *v. eum* 224. *nu.* 29. *v. infra de donation. ſ. omnes* 13.

d *Brocus. De nizen.* 16.

DE REBVS CORPORALIbus & incorporalibus.

TIT. 2.

QUædam præterea res corporales ſunt, quædam incorporales: Corporales ſunt, quæ tangi poſſunt, ſicut terra, fundus; res immobiles vel mobiles, quæ ſe movere poſſunt, ſicut animalia vel huiuſmodi, vel etiam ~~vel~~ moveri. Incorporales vero ſunt, quæ nec videri nec tangi poſſunt, ſicut ſunt iura, ut ius eundi, agendi, aquamve ducendi, & ſimilia *a*. Iura autem & ſervitutes eadem ſunt ſed diverſo reſpectu dicuntur *b*. His addere licet ius, paſcendi, quod piſcariam, Noſtri cõmuniam paſturæ, piſcandi, quod cæſpites fodiendi, quod turvariam, lignum in aliena ſilva cædendi, quod eſtoverium *c*, ius præſentandi ad beneficium à feudo ſeiunctum, quod advocationem in groſſo appellant *d*, annualem denique reditum *e*. Hæc autem non poſſidentur ſed quaſi *f*.

a *Bract. l.* 2. 12. *nu.* 3. *Fleta l.* 3. *c.* 1. *ſ.* 1 *v. Plowd. caſu Hille fo.* 170. *a.*

b *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 37.

c *v. Brac. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 37. *& ſeqq.*

d *Brocus. Tenure. nu.* 15 *& 18.*

e *D. & ſtu. c.* 30. *dial.* 1.

f *Bract. l.* 4. *c.* 23. *in prin.*

Sect: 1.

tract. 1. *c.* 37 *& ſeqq. quem etiam v. l.* 2.

f *Mynſing. ad rubr. inſtit: de rerum diviſ.*

Sect. 1. De rebus sive mobilibus sive immobilibus jus disceptat quatenus ad personas spectant, & in hominis dominio sunt vel non sunt, g. Dominium autem est jus de re aliqua corporali plene ac libere disponendi aut vendicandi, nisi lex vel conventio obsistat *h*. Corporalium enim rerum proprie dominium est, incorporalium quasi dominium: quia hæ non acquiruntur traditione, sed quasi traditione. Dominium autem est duplex, directum vel utile. Directum aliter & plenum dicitur, quod & proprietatem & usumfructum continet: dominium utile est quod in solo usufructu aut commodo rei consistit *a*.

S. 2. Angli rerum corporalium & mobilium plenum dominium habent, sed non utique immobilium, si Regem & jus Coronæ exceperimus. Allodium enim subditi non assequuntur in terris & tenementis sed feudum tantum *b*. Feudum autem plenum dominium non continere ipsa, non solum feudistæ *c*, sed etiam Litletoni hæc verba non obscure declarant (quod talis de tali fundo seisitus fuerit in dominico suo tanquam de feudo) quibus plenissimum ius exprimi dicit. Nam hæc verba (ut in feudo) de directo dominio aliquid minuunt, & beneficii loco à superiori teneri arguunt. Sed quod ea etiam ad dominicum Regis alias quando referantur *d*, illud vel ignoratio dictionis huc induxit: vel saltem illa distinctio tuetur, qua aliqui feudum duplici ratione acceptum produnt: alia scilicet qua quis tenet immobile aliquid ex qua cunque

g *Idem ibid.*
h *Gothof. ad rubr. n. de acqu. rerum Dominio Litletonus. l. 1. c. 1 sect. And of such things, &c. Bract. l. 2. c. 22. & 23. Britt. c. 40.*
a *v. Bract. l. 4 tract. 1. c. 27. nu. 6 & l. 4. tract. 4. c. 4. v. Flet. l. 1. c. 12. sect. sed refert. & seqq.*
b *Litlet. l. 1. c. 1. et Instit. jur. com. c. 11 v. Brocum. tit. Tenures. num 52.*
c *Anto. Con. in feudorum comment. c. 2 Matthæus Wesenbecius in tract. de feudis. c. primo.*
d *in 37. H. 8. 16.*

cunque cauſa ſibi & hæredibus ſuis, alia, qua quis tenet ab alio per reditum vel ſervitium vel utrumque *e*: cum feudum in ſecunda ſignificatione ſine fidelitatis juramento non ſit *a*: quod Rex noſtri nemini unquam jure præſtitit, quippe qui abſolutum habet imperium *b*.

Sect. 3. Feudum, quod aliter & feodum dicitur, ab illa Germanorum voce (Fief) efformatur, quod prædium beneficiarum ſignificat *c*: & à feudiſtis definitur eſſe res immobilis ita data alicui, ut ejus proprietas penes dantem maneat, uſusfructus vero ad accipientem hæredeſque ejus ſive maſculos ſive fœminas, in perpetuum tranſeat, dummodo accipiens ejuſque hæredes fideliter domino ſerviant *d*. Ita ut fidelitas fundamentum feudi ſit, nihil præterea neceſſarium ad ejus conſtitutionem. Fit tamen plerunque ut non prorſus gratuito conferatur, ſed pecunia aliqua tenui, reditus loco, ſeu etiam ſervitio interveniente *e*. Nos autem feudum omne illud intelligimus quod nobis & hæredibus noſtris tenemus *f*.

S. 4. Feudum ut pro prædio beneficiario accipitur, vel à rege vel à ſubdito aliquo, ſive (ut noſtrorum phraſi utar) à communi perſona tenetur. A Rege dupliciter vel ut de jure coronæ ſuæ, quam tenuram in capite dicimus, vel ut de honore aliquo vel manerio ad coronam ſpectante ſubditus autem licet feudatarios habere poſſit à quibus fidelitatem exigat: ipſe tamen Regi vel mediate vel immediate eſt quoque feudatarius. Nam

Omnes

e *Fleta l.* 5. *c.* 5. *ſ. feudum autem.*

a *Novi term. iur. verbo Fealty v. infra de ſervitutibus v. Fulb. paral. c. Seignoryſe. fol.* 9 *b.*

b *Dominus de Fortiſcuto c.* 9. *Bract. l.* 1 *c.* 8. *Britt. in proœmio verſu Nous volons.*

c *Hottoman. lib. diſput.* 11. *c.*

d *Anto. Contius in comm. ſup. feud. c.* 3.

e *Duar. in comm. ſup. feud. c* 12. *Smithus de Repub. Anglo l.* 3. *c.* 8.

f *Bract. l.* 4. *tract.* 3. *c.* 9. *nu.* 6. *Litlet. l.* 1. *c.* 1.

omnes regni nostri terræ quæ aliis non inserviunt vel antiqui dominici, vel escaetæ vel perquisiti jure ad Regem pertinent.

Sect. 5. Feudum vel ab effectu, vel aliqua causa efficienti vel formali, in multas species dividitur. Eas solummodo hic persequi statutum est, quarum vestigia apud nostri juris antistites manifesta inter legendum deprehendimus, idque breviter.

S. 6. Feudum itaque aliud est ligium, aliud non ligium. Ligium Feudistæ aliqui ab Italica dictione (liga) quod vinculum significat, derivatum volunta: idque quia arctius ligat vasallum & obstringit. Nam ligium proprie est, ubi quis fidelitatem domino iurat, nullius fidelitate exceptа: non ligium, ubi cum exceptione alterius. Illud soli Regi debetur apud nos, hoc communibus etiam personis b.

a *Duar. ubi sup.*

b *v. an:* 10. *Rich:* 2. *c: vnico & an:* 11. *ejusd. c.* 1. *& an.* 34. *&* 35. *ejud. c.* 3. *Litlet. l.* 2. *c.* 1

S. 7. Feudum secundo aliud regale est, aliud non regale. Regale est feudum maius, seu quod regale aliquid in se habet, de quo quis à Rege absoluto nec superiorem agnoscente instituitur. Hujusmodi sunt illa, quæ dignitatem cum potestate eorum privilegiorum conjunctam habent, & à nostris libertates regales appellantur. Utpote si Rex per chartam suam subdito concesserit visum franci plegii placita de vetito nannio, emendationes transgressionis assisarum, judicia latronum, ut Infangthef & Outfangthef, Soc, sac, tol, theam, furcas, & alia quæ ad judicii executionem pertinent, bona felonum, & alia quæ pertinent ad

pacem

atem & per consequens ad coronam *a*. Wreckum maris, balænas, sturiones, li-eram Warennam, mercatum *b*, & exte-quæ prærogativa Regis comprehen-it *c*. Sed horum feudorum apud nos unt quidam gradus: cum quædam plu-es, quædam pauciores harum liberta-um sibi concessas habeant. Primum au-em principatus Walliæ jure suo vendi-at, qui ab Edovardo primo ad filium egis natu maximum semper spectavit *d*. ecundum quatuor illi palatinatus, seu omitatus palatini, Lancastrensis, Dunel-ensis, Cestrensis, Eliensis *e*. Istos subse-uuntur feuda illa, quæ honores dici-us, quibus ultra jurisdictionem curiis aronum contingentem, aliqua, licet on omnia hæc regalia, Rex pro sua mu-ificentia concessit *f*.

S. 8. Feudum tertio est nobile vel nobile. Nobile est quod dignitatem a-quam habet, & possessorem suum no-ilitat, vel nobilem esse arguit. Hujus ge-eris sunt apud nos quæ maneria vulgo icimus quorum domini iurisdictionem liquam licet non regales libertates, in nentes sui feudi habent *a*. Ignobi-e est, quod à manerio aliquo depen-ens, rusticis & hæredibus eorum ob ser-itium aliquod ignobile conceditur, & berum tenementum vulgo appella-ur *b*.

S. 9. Feudum quarto vel novuum vel ntiquum dicitur. Novum est quo quis imo omnium investitur à principe do-ino feudi, idque sive ex beneficio do-ini, sive pecunia priori feudatario data, feudum

a *Bract. l.* 2. *c.* 5. *num.* 7. *et c.* 24. *et l.* 3. *tract.* 2. *c.* 35.

b *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 46.

c *an.* 17. *Ed.* 2 *et Stawnford super eadem.*

d *Polyd. Virg. in Ed.* 1. *f.* 343 *linea* 28.

e *an.* 5. *Eliz.* *c.* 23. *et an.* 17. *Ed.* 4. *c.* 1. *et an.* 27. *H.* 8. *c.* 25.

f *an.* 31. *H.* 8. *c.* 5. *an.* 33. *ejusd. c.* 37. *et* 38. *et an.* 37. *ejusd. c.* 18.

a *v. Perkinum. Reservation* 670. *et Fulb. paral. c: Seignorise fo.* 18. *b. Kichinum fo.* 4. *a.*

b *v. lib. meum de ver. signif. verbo Freehold. et infra eodem f.* 18.

feudum assecutus fuerit. Nam homagium vel fidelitatem primus de nova familia præstat c. Feudum antiquum est, ubi feudatarius & majores sui ultra hominum memoriam feudum tenuerunt d. Feudistæ hic medium istis extremis interponunt, paternum sc. feudum, quod quis à superioribus & ascendentibus accepit usque ad quartum gradum: illud antiquum definientes quod ex alterioribus profectum est e.

c *Litlet. l. 2. cap. 7.*

d *Idem eodem & term. jur. verbo Homage awncestres.*

e *Duar. com. in consue. feud. c. 4. nu. 10.*

§. 10. Feudum quinto aliud est ecclesiasticum, aliud laicum vel seculare. Ecclesiasticum est, quod ab Ecclesiasticis vel ecclesiis possidetur; laicum quod à laicis, & ab ecclesiasticis possideri non potest: Atque revera omnia feuda laica sunt apud nos, nisi speciali concessione principis, quam ad mortuam manum dimittendi dicimus, fiant ecclesiastica *a*.

a *Magna chart. c. 36. & an. 7. Ed. 1. & an. 18. Ed. 3. stat. 3. c. 3. & an. 15 R. 2. c. 5. v. Polyd. Virg. l. 17. Angl. hist.*

§. 11. Feudum sexto dividitur in masculinum & fœmininum. Masculinum illud dicitur quod feudatario & hæredibus masculis de corpore suo procreandis astringitur. Hujus autem generis sunt plerumque ducatus, marchionatus, comitatus, vicecomitatus, & baroniæ, quæ ob defectum hæredum masculorum extinguuntur, & in principis quasi gremium, unde profecta sunt revertuntur. Sed hæ sunt hodie dignitates potius apud nos quam feuda quia plerunque sine feudo per principem conferuntur *b*. Fœmininum feudum est, quod etiam fœminis competere potest; ut cum feudatario & hæredibus suis indefinite concedatur, atque ita masculis deficientibus, ad fœmina

b *v. Librum meum de verborum significatione verbo Earle.*

c *v. Bract. l. 2. c. 34. hujus rei rationem habes apud eundem l. 1. c. 8. n. 4.*

minas & earum ſobolem deſcendat.

S. 12. Vltimo in loco dividitur feudum in purum vel ſimplex, & conditionale vel limitatum. Simplex eſt, quod ſimplici & perpetuo iure quis tenet ſibi & hæredibus ſuis. Conditionale eſt, quod quis ſibi & hæredibus ſuis talibus vel talibus conceſſum habet. Nam illis deficientibus, feudum ad donatorem vel hæredes ſuos revertitur. Atque ideo qui terras ſibi & uxori ſuæ & hæredibus ſuis ex ea genitis donatas habet, ea ſine liberis mortua, ille appellatur tenens in tallio poſt ſpem vel poſſibilitatem exitus extinctam. Hoc enim feudum apud nos talliatum dicitur, profluens nimirum à gallica dictione (tailler) id eſt, ſcindere, ſecare, inſecare, ac ſi diceremus, feudum quodam modo inſectum aut diminutum *a*.

S. 13. Hujuſmodi autem feudum duplex eſt: generaliter nimirum & ſpecialiter talliatum. Talliatum generaliter eſt quando feudum datur feudario & hæredibus ab ipſo legitime natis vel naſcituris. Hoc enim caſu è quacunque uxore ſive prima ſive ſecunda aut tertia liberos ſuſcitaverit, illi ſuccedent. Talliatũ ſpecialiter eſt, quando feudatario & uxori & hæredibus utriuſque eorum feudum donatur *b*, vel etiam vt aliqui volunt) quando cuiquam & uxori ſuæ, & uni hæredi de eorum corporibus legitime procreato, & uni hæredi ipſius hæredis tantum *c*: ſed hoc an proprie feudum dicendum ſit, propter perpetuitatis defectum, merito quis dubitaverit.

S. 14. Feudum autem non unicus tantum

a *Litlet. l.* 1. *c.* 1. *&* 2. *Inſt jur. com. c.* 11 *&* 13.

b *Litlet. ubi ſupra & inſtit. iur. com. c.* 12. *v. ſtat. weſt.* 2. *c.* 1. *an.* 13. *Ed.* 1.

c *Perkinus titulo Faites* 171.

tum feudatarius, sed plures possidere possunt: ut qui participes tenentes conjuncti vel tenentes in communi à nostris appellantur *a*. Participes sunt vel jure vel consuetudine: jure sunt sorores cohæredes, quia hæredibus masculis deficientibus æqualiter in feudo parentibus succedunt *b*: consuetudine sunt fratres qui in diversis regni provinciis, præsertim in Cantio, ex consuetudine (Gavelkind) appellata pro æquis portionibus ad hæreditatem vocantur *c*. Tenentes conjuncti sunt qui uno & eodem titulo dummodo non hæreditario terras aut tenementa possident. Tenentes in communi sunt illi qui ex diversis titulis terras aut tenementa pro indiviso possident. Vtpote si una è cohæredibus partem suam extraneo vendiderit, hic non tenens conjunctus cum reliquis participibus sed in communi nuncupatur *d*.

a *Litlet. l.* 3. *c.*3. *Inst iur. comm. c.* 15.
b *Litlet. l.* 3. *c.* 1. *et* 3.
c *Litlet. l.* 3. *c.* 2.
d *Litlet. l.*3. *c.*4. *Inst. iur. com. c.* 15.

S. 15. Feudum apud nos non est rerum corporalium tantum sed etiam incorporalium. Nam custodia forestæ *e*, & carceris *f* & cõmitatusg in feudum alicui concedi potest. Item etiam de annuo reditu dici potest *h*, & de advocatione ecclesiæ separata seu abstracta, nec ad manerium aliquod pertinente, quam nostri advocationem in grosso vocant *a*. Ad feuda autem multæ pertinent servitutes, quas capite sequenti perpendimus.

e *Vetus. nat. br. fo.* 6. *v.* *Dyer. fo.* 30. *nu.* 209.
f *eod. fo.* 41.
g *an.* 28. *Ed.* 1. *stat.*3. *c.*8.
h *vetus nat. br. fo.* 8.
a *Litlet. l.*1. *c*, 1. *Sect. And of such things &c. Brocus titulo Tenures* 195.

S. 16. Ad feudorum naturam prope accedunt feudi firma, libra si firma, & liberum tenementa. Feudi firma autem est tenura terrarum vel tenementorum cuiquam & hæredibus concessa pro annuo

nuo reditu, qui tertiam *b*, vel ad minus quartam *c* veræ æstimationis æquat, absque aliis servitiis, quam quæ in charta concessionis seu feoffamento exprimuntur *d*. Aliqui tamen feudi firmam ad vitam firmarii tantum concedi posse volunt *e*. Aliqui etiam fidelitatem licet in charta non expressam *f*, alii rationabile relevium *g* per feudi firmarium donatori ipso jure deberi contendunt. Hujus autem tenuræ conditio talis est, ut si tenens per biennium reditum suum detineat, tum dominus seu feoffator actionem ad terras sibi & hæredibus suis recuperandas habeat *h*.

b *Fitzh. nat. br. fo.* 210. C.
c *liber vocat. ould tenures verbo see ferm.*
d *Westm parle* 1. *symb sect.* 463.
e *Brocus. tit. Tenures n.* 71
f *Novi ter. jur.*
g *Bract. l.* 1. *c.* 39. *nu.* 9.
h *Brit. c.* 66.

S. 17. Liberam firmam Brittonus dicit esse, ubi terræ aut tenementa sic tenentur, ut natura feudi per feoffamentum mutetur à servitio militari in certa servitia annua: ita ut nec homagium nec maritagium, nec relevium inde requiri possit, nec aliud servitium in feofamento expressum *a*. De hac autem non memini apud alium quenquam aliquid me legisse.

a *Britt. c.* 66.

S. 18. Liberum tenementum est ubi terræ vel ædificia tantum ad vitam tenentis possidentur, & qui sic tenet dicitur possidere in dominico suo ut de libero tenemento *b*. Feudum si dixerit aliquis liberum esse tenementum, non imus inficias: sed dicimus esse aliquid amplius, quia perpetuum est *c*. Liberi autem tenementi, ut hoc loco accipitur, duæ sunt species: una quæ consuetudine vel ipso jure, altera quæ ex conventione possidenti ad terminum vitæ suæ competit.

b *Dyer fo.* 221. *nu.* 19. *fo.* 153. *n.* 10.
c *Institutio iur. com. c.* 10. *Litlet. l.* 1. *c.* 6 *Tertia est apud Bractonum liberi tenementi acceptio, quatenus alteri servit, vel non servit. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 37. *in princ.*

Prioris generis ſunt terræ vel tenementa, quæ ex conſuetudine Angliæ maritis, vel in dotem uxoribus permittuntur. Illa enim eſt nationis noſtræ humanitas, ut ſi quis fœminam hæredem ducat, & ex ea prolem gignat quæ viva prodit in lucem, terras de quibus uxoris nomine ſeiſitus in ejus vita eſt, ea mortua integras ad vitæ ſuæ terminum retineat *c*; quam legem Henrico primo aliqui aſcribunt *d*. Mulier etiam, cujus vir de feudo ſeiſitus in vita fuit, eo mortuo, tertiam illius feudi partem alicubi dimidiam *a*, alicubi illud integrum *b* in dotem luctatur. Si tamen novennis ſit ut dotem ſuam promereri poſſit *c*. Alia ſpecies liberi tenementi eſt dos quæ ex conventione acquiritur: illa nimirum de qua ante nuptias vel ad oſtium eccleſiæ, vel alias inter virum & uxorem pactum de dote intereeſſit *d*. Terræ etiam & tenementa, quæ vel ex conductione vel donatione, vel alio contractu quocunque quis ad terminum vitæ vel ſuæ vel alterius poſſidet, liberi tenementi loco comprehunduntur *e*.

§. 19. Sed ut feudum *f*, ſic etiam liberum tenementum rei incorporalis, utpote officii ad vitam conceſſi, eſſe poteſt *g*.

§. 20. Atque ita feudorum vel hæreditatum atque liberorum tenementorum deſcriptionem qualemcunque habetis. Tertium eſt genus poſſeſſionum vel tenuræ, quod catallorum realium nomine

d *Bract. l: 5. tract: 5. c. 30 nu: 7. & ſeqq Fleta. l. 6. c. finali Doct: & ſtud. dial. 1. c. 7. et dial. 2. c. 15. v. tamen Dierum ſo: 25. num: 159. & fo: 95. nu: 35. Inſtit. jur: com: c. 8.*

e *Spec. Juſtic. l. 1. c. des articles. &c.*

a *Litl: l. 1. c. 9*

b *Fitzh. nat. bre: fo: 150. p Bract: l. 4. tract. 6. c. 13. nu. 2. Doct. & ſtu. dial. 1. c. 10.*

c *Litlet: l. 1. c. 4. Fleta: ad dit annum dimidium l. 5. c. 22. ſ. ſicut.*

d *Litlet: l. 1. c. 4. de iis vid: Inſtit: jur: com: c. 9.*

Fletam l. 5. c. 22. & ſeqq. Bract. l. 2. c. 39.

e *Inſtit: jur: com: c. 6. vid. Bract. l. 2. c. 5. nu. 7.*

f *v. Dyer: fo: 213. nu. 42. & fo. 288. nu: 55.*

g *Brocus. tit. Tenures. nu: 25. v. Dyer. f. 211. n: 19.*

nomine complectimur: ut ſunt illæ quas tenemus ad terminum annorum, aut ad voluntatem alterius. Ad voluntatem autem alterius tenet quis dupliciter, aut ex jure communi nimirum aut ex conſuetudine manerii per copiam rotulorum curiæ vel virgam *a*. Hoc autem genus ad uſumfructum referimus, de quo poſtea *b*.

a *Inſt: jur: com. c. 2. & 3: Litlet. lib. 1. c. 9. Kitchin. fo. 102. b. Cocus l. 3. caſu Heydon. f. 8. a. b. et fo. 9. quem lege.*

b *tit 4. hujus liberi*

DE SERVITVTIBVS Prædiorum.

TIT. 3.

QUia ſervitutes cõnumerantur inter alias res incorporales, de iis videndum eſt. Eſt autem quædam ſervitus, qua homo fit ſervus hominis *c*. Verum de ea non hic tractatur, ſed de illa, qua ſubjicitur prædium prædio. Fit tamen ad ſimilitudinem ejus qua homo fit ſervus hominis. Sicut enim illa conſtitutio dicitur jus gentium, qua quis domino alieno contra naturam ſubjicitur: ſic etiam dici poteſt de ſervitute ſive conſtitutione, qua domus domui & rus ruri ſubjicitur. Atque ita dicuntur ſervitutes urbanæ vel ruſticæ *d*. Urbanæ ſunt eædem fere quas jus civile commemorat; ex nimirum quæ ædificiis inhærent, ideo urbanorum prædiorum dictæ, quia ædificia omnia prædia urbana appellamus, etſi in villa ædificata ſint *e*. Iſtius generis ſunt, altius non tollere ædificium, non officere

c *v. ſupra l. 1 tit. 3. de iure perſonarum.*

d *Bract. l. 2. c. 4.*

e *Bract. ibid.*

vel proſpectui ſtillicidium avertere in aream domum, aut tectum vicini, tignum immittere, onus ferre, viam aut iter habere. Nam licet via & iter ruſticæ ſint ſervitutes, quando de prædio ruſtico agitur, urbanæ tamen ſunt quando ad prædia urbana accommodantur. Sæpe enim vicinus habet facultatem per domus tuæ atrium eundi agendi, &c. aut per ſcalas tuas accendendi in ſuum cœnaculum *a*. Ruſticæ ſunt quæ ædificiis non inhærent, quæque ſine ædificiis ſunt. Hæ quoq; cum iis quas Jus civile recenſet eædem fere ſunt, (ſi eas accepero, quas feudorum conſuetudines introduxerunt) utpote iter, actus, aquæ ductus *b*, aquæ hauſtus, pecoris appulſus, peccoris paſtus, calcis coquendæ, arenæ fodiendæ, lapidis eximendi, &c. id genus *c*. Servitutes autem tam urbanæ quam ruſticæ ſunt vel reales vel perſonales, reſpectu rei vel perſonæ cui debentur *d*.

S. 1. Servitus feudalis, quæ & ſervitium à feudiſtis tum à noſtri iuris periti, dicitur, eſt vel militaris & nobilis, vel ruſtica & ignobilis *e*. Militaris eſt, quæ munus aliquod ad militarem diſciplinam pertinens, vel alias honorificum præſtat. Hæc quoque eſt duplex. Una quæ ſoli Regi debetur *f*, altera quæ cuicunque feudi domino, licet & ipſe alteri ſuperiori ſit feudatarius. Quæ ſoli Regi debetur eſt quoque duplex: Sergeantia nimirum & Caſtiegardum.

S. 2. Sergeantia altera magna vel grandis, altera parva. Magna eſt, ubi quis feudi nomine per perſonam hominis, officium

a titulo 11. *de ſervit. vrbanorum prædiorum.*
b v. Dyer. fo. 248. *n.* 80. *et fo.* 319. *n.* 7.
c Bract. l. 4. *tract.* 1. *c.* 38. *nu.* 12. *et ſeq. capitibus. Flecta l.* 4. *c.* 18, 19. *&c. uſque ad finem libri.*
d Bract. l. 4. *tra.* 1. *c.* 38. *ſub fine Flet. l.* 4. *c.* 19. *ſ. finali in fin. & l.* 4. *c.* 27. *ſ. Item aquæductus.*
e v. Fulbecci diviſionem ſeignoryſe & ſervices fo. 20. *b.*
f Litlet. l. 2. *cap.* 8.

cium aliquod honorificum Regi debet *a*: quam tamen aliqui communibus quoque perſonis deberi prædicant *b*. Hujus generis ſunt Regis ſignum aut haſtam tempore belli portare, aut etiam ejus exercitum ducere, aut Mariſcalli munus obire, aut cornu ſonare, hoſtibus aquilonaribus impreſſionem aliquam in Regnum facientibus, aut hominem armatum ad pugnandum ſub Rege inter quatuor maria, quandocunque neceſſitas exegerit, niſi ipſe pugnare malit, exhibere *c*: aut Regis enſem in die coronationis ſuæ illi præferre, aut ambulonis fereularii, præguſtatoris, diſſipatoris ciborum in menſa, pincernæ, cubicularii munus ſupplere *d*. Atque per hoc ſervitium omnes baroniæ temporibus antiquis tenebantur *e*.

a *Litlet. ubi ſupra. Fleta. l.* 1. *c.* 10. *&* *l.* 3. *c.* 16. *in prin.*
b *Bract. l.* 2. *c.* 35. *nu.* 6.
c *v. Brocum. tit. Tenures.* 73.
d *Cocus l.* 2. *caſu domini Cromwell. fo.* 81. *a.*

S. 3. Sergeantia parva eſt, quæ in feudi ἀντίδωρον Regi quotannis dat arcum, haſtam, pugionem, par manicularum militarium, aut calcarium aureorum, ſagittam, equum, aut tale aliquid minusum quod ad militiam pertinet. Qui autem tale feudum poſſidet, perſonale aliquod munus non præſtat, ſed patrimoniale potius & reale, idque certum; ideoque à natura ſervitii proprie militaris aberrat aliquantum, & adverſæ ſpeciei proprietatem induit *a*. Fleta autem hanc præſtationem dimidiam marcam excedere non vult *b*.

a *Litlet. l.* 2. *c* 9 *& Inſt. iur. com.* 27. *Brocus tit. tenures* 69.
b *l.* 1. *c.* 11.

S. 4. Caſtlegardum ſervitium ad ſolum regem pertinens eſſe diximus *c*. Quod originaliter verum eſt: quia nemo caſtrum aut propugnaculum aliquod ſine

c *ſupra eod. tit. ſ.* 1.

regis

regis licentia in regno extruit. Sed tamen si Rex castrum cum omnibus libertatibus idem spectantibus subdito cuiquam concesserit, castlegardum quoque dat, si modo tale servitium hujusmodi castro debeatur: Atque ista ratione servitium ad subditum ut & jus forestæ *d*, pertinere potest *e*. Est servitus quæ in arce aliqua Regis vel alterius domini propugnanda atque defendenda consistit, quoties feudatarius requisitus fuerit. Hæc etiam ubi personalem tenentis operam postulat, militaris proprie est: sed quando cum certa pecuniarum summa ad castri propugnationem aut munitionem quotannis pendenda permutatur, etiam à militaris servitii essentia declinat *a*.

S. 5. Secunda militaris servitii species quæ communibus personis æque atque Regi debetur, scutagium *b* à scuto dicitur. Qui autem huic subditus est, tenetur dominum suum in bellum contra Scotos ad certum numerum dierum propriis impensis sequi *c*. Et qui integrum feudum militate tenet quod aliqui 680 acris terræ, aliqui 800. *d* aliqui quindecim libris sterlingorum, alii 20. *e* alii quadraginta *f* definiunt, hi scutagio 40. dierum obnoxii sunt g, qui autem dimidium feudi militaris possident, servitio 20. dierum & sic deinceps *h*.

S. 6. Sed quod difficultates aliquot inter dominos & feudatarios, tam de armis ipsis quam de tempore servitii, utrum nimirum à die monstri an perfectionis inciperet, tandem mutuo domini & feudatarii consensu multis in locis perfectum

d *Manwood parte pri. de jure forestar. pa.* 87.
e *v. Cocum col.* 4. *fol.* 88. *a. et Litlet. c. Soccage.*
a *Litlet. ubi supra. Instit. iur. com. c.* 27 *v. Brocum tit. Tenures nu.* 58 *v. tamen Fitzh. na. br. fo.* 259 *A.*
b *de huius origine v. Plowd. tasu Buckly fo.* 126 *b.* 329. *b*
c *Litl. l.* 2 *c.* 3
d *Camdenus in sua Britt. p.* 111.
e *v. statut. an.* 1. *Ed.* 2. *c.* 1.
f *Smithus de Rep. Angl. c.* 18.
g *v. Brocum Tenures nu.* 19.
h *Litleton l.* 2. *c.*

fectum eſſe videtur, ut in poſterum feudatarii pro rata feudi ſui certam pecuniæ ſummam dominis quotannis ſolverent, atque ita à perſonali illo obſequio liberarentur *i*. Unde ſenſim ſic res permutata videtur, ut ſervitus iſta, quæ apud majores noſtros incerta fuit, ad certos quaſi limites haud paucis in feudis hodie reducatur, & ſcutagium certum appelletur *a*, & incertum illud diverſis maneriis exterminaverit. Hoc certum ſcutagium autem foccagium eſt *b*.

S. 7. Sunt & aliæ ſervitutes reales, quæ feudum militare, tanquam umbra corpus ſequuntur; ut homagium fidelitas, cuſtodia tam terræ quam hæredis, relevium, maritagium *c*. Nam has nulla tempora deleverunt, aut (ut puto) delere poterunt *d*.

S. 8. Homagium, quod feudiſtæ & hominium dicunt *e*, eſt ſervitus realis *f*, quam patrono feudatarius in ipſa inſtitutione regulariter præſtat: nudo capite nimirum ſe in utrumque genu ad pedes eius conjiciendo, & manus ſuas conjunctas palmis domini ſedentis interponendo, atque hæc verba, aut alia in effectu ſimilia pronunciando: Audi hoc domine, quod ego devenio homo veſter ab hoc die in futurum de vita & membris, & terreno honore, & fidem vobis portabo pro terris quas à vobis teneo (& ſi Rex non ſit qui homagium capit) fide illa ſemper ſalva, quâ Regi noſtro domino ſupremo debeo; ſic me deus adiuvet, & hæc ſancta evangelia. Quibus ſic dictis patronus ei oſculum impingit *g*.

i *Litlet. l.* 2. *cap.* 3.
a *Litlet. l.* 2. *c.* 5.
b *Brocus tit. Tenures.* 28. 29.
c *Bract. l.* 2. *c.* 35. *Litlet. l.* 2. *c.* 4.
d *v. Polyd. Virg. l. hiſt. Angl.* 16.
e *Hotoman. diſput. de feud.* 3.
f *Brit. c.* 66. *v. ſpeculum Iuſtic. l.* 3. 6. *de ſerment. feire de homag. cæteriſque ſervitus feudalibus. v. Fletam l.* 3. *c.* 26. *per totum ubi pulche definitur.*
g *Bract. l.* 2. *c.* 35. *nu.* 8. *&* 9. *Litlet. l.* 2. *c.* 4. *Inſtitut. com. c.* 23 *&* 17. *El.* 2. *Brit. c.* 68.

Sect 9.

Sect. 9. Ranulphus de Glanvilla negat Episcopum consecratum & mulierem homagium præstare *a*. Fitzharbertus *b* tamen juxta regulam Registri, dicit fœminam homagium & fidelitatem Regi jurare, si cœlebs sit, cum terrarum suarum liberationem à Rege obtineat. Et recentiores tradunt tam ecclesiasticos quam fœminas huic servitio esse subditos, licet verbis paulo diversis idem exprimant. Ecclesiasticus enim quia se speciali Dei servitio consecravit, his utitur. Homagium vobis facio, & fidem vobis portabo pro terris & tenementis quæ de vobis teneo salva semper fide quam Regi nostro supremo debeo *c*. Fœmina autem cœlebs homagium exhibendo non dicet domino: Ego devenio vestra mulier: quia non convenit ut sit mulier cujusquam alterius quam viri sui cui nuptura est: sed eadem verba proferet quæ personis ecclesiasticis adscribuntur *d*. Fœmina autem si nupta sit, per virum suum homagium præstat *e*.

a libro 9. *c.* 9. *etiam Specul. Justic. l.* 1. *des articles &c.*

b de nat. br. fo: 258. *F.*

c Instit. jur. com. c. 23. *Litlet. l.* 2. *c.* 1

d Instit. jur. com. c. 23.

e Idem ibid.

S. 10. Si contingat aliquem plura feuda tenere per servitium militare à diversis dominis, homagium singulis faciet: sed in fine his verbis utetur: fide salva, quam debeo Regi domino nostro supremo, & aliis dominis meis *f*.

S. 11. Intelligendum autem est homagium servitio militari semper annecti, sed non soli. Nam qui in socagio tenent homagium etiam aliquando præstant *g*.

f Idem ibid. Litl. l. 2. *c.* 1.

g Bract. l. 2. *c.* 35. *nu.* 6.

S. 12. Homagium dividitur in novum & antiquum. Novum est quod ab eo præstatur qui novum feudum habet: anti-

antiquum ab eo qui antiquum *a*. Antiquum autem duplex effectum habet: unum quod patronus feudum feudatorio suo præstabit, aut (ut nostri loquuntur) contra omnes gentes warantizabit: alterum quod immunem ab omni servitio aliorum dominorum saltem pro illo feudo hominem suum conservabit, eumque acquietabit.

Sect. 13. Fidelitas, quam & fiduciam nostri appellant, est servitus realis *b*, à quolibet feudatario; sive feudum sit nobile sive ignobile, domino in ipsa institutione præstanda. Nam est de substantia huius contractus, ita ut qui per solam fidelitatem tenet liberrime omnium teneat, si principem excepterimus *c*. Nam sine fidelitate nemo subditus tenet *d*, & antiquitus qui fidem domino fefellit, feudum statim amisit *e*.

Sect. 14. Fidelitas autem est duplex una generalis quæ principi per quemlibet subditum jurejurando confirmatur, altera specialis quæ domino feudi *f*. Illa in turnis vice comitum, & in visibus franciplegii sive letis exigitur ab omnibus infra procinctum comitatus vel letæ, qui annum duodecimum suæ ætatis compleverunt, alias enim non habent warrantum in terra eius remanere *g*: licet apud majores nostros antiquiores hoc juramentum ante decimum quartum *h* vel decimum quintum *i* annum adolescentibus non imponeretur. Eius formam his verbis exponit Bractonus: Jurabunt quod utlagatos, murdritores, robbatores, & burglatores non receptabunt, nec eis con-

a *Litlet. l. 2. c. 7. Inst. iur. com. c. 28. quid autem sit feudum novum v. supra de reb. corp. & incorp. sect. 8.*
b *Britt: c. 66.*
c *Smithus de Repub. Angl. l. 3. c. 8*
d *Litlet. l. 2. c. 5. Aliqui hic excipiunt tenentes in libero maritagio usque ad quartum gradum westus simbol. l. 2 sect. 303.*
e *Bract: l. 5. tract: 3. c. 6. nu. 3.*
f *v. le grand. coustumier d. Normand. De hac vi. Flet: l. 3. c. 16 f. Ille autē.*
g *Fitz: nat: br fo. 161. A. Flet: l. 1. c. 5. f. hominum.*
h *Britt: c. 12.*
i *Bract: l. 3. tract: 2. c. 1. num. 1.*

consentient, nec eorum receptatoribus: Et si quos tales noverint, illos attachiari facient. Et si hutesium vel clameum de talibus audiverint, statim audito clamore, sequantur eum familia & hominibus de terra sua *a*. Brittonus multo succinctius hoc describit *b*. Dicit enim eos jurare, quod Regi fidem portabunt, quodque neque felones erunt, neque eis consentient.

a *Bract. l. 3. tract. 2. c. 1. nu. 1. v. etiam Fleta. l. 1. c. 27. sect. omnis enim.*

Sect. 15. Fidelitatis specialis forma duplex est; altera quæ à liberis, altera quæ à villanis præstatur. Cum liber fidelitatem domino jurat, dextram libro apponit & sic loquitur: Hoc audis (Domine N.) quod ego M. vobis fidem portabo, & fidelitatem meam vobis debebo de terris quas de vobis teneo, ad terminos assignatos: sicut me *D*eus adiuvet & omnes sancti *c*. Cum villanus fidelitatem jurat, dexteram supra librum paulo elevatam tenet, ita ut eum non tangat, & sic loquitur: Hoc audis (Domine N.) quod ego M. vobis ab hoc die in futurum fidem portabo, & fidelitatem vobis debebo pro terris quas de vobis teneo in villenagio, & per vos justificabor in corpore & in bonis meis: sicut me Deus adjuvet & omnes sancti *d*.

b *dicto c.* 12.

c *Litlet. l. 2. c. 2.*

d *an.* 14. *Ed. pri. stat. 2. v. Specul. Iust. l. 3 c. des jurmentes.*

Sect. 16. Custodia sive guardia est servitus realis feudi militaris propria *e*, qua dominus feudi tam curam feudi, idque in suam rem sine rationibus reddendis, durante minori ætate feudatarii, quam etiam tutelam & educationem ipsius hæredis habet. Minor autem est quisque apud nos donec annum vicesimum primum

e *v. supra l. 1. tit. 17. sect. pri.*

mum compleverit, ſi maſculus ſit. Nam præſumit jus noſtrum, militare ſervitium uſque in illam ætatem recte ab aliquo præſtari non poſſe *a*. Sed de hac ſervitute ſatis alibi ſcripſiſſe videmur *b*, hoc tantum hic addimus, patronum ſi voluerit jus huius cuſtodiæ poſſe quemadmodum aliud quicquam quod ſuum eſt alienare. Unde contingit, ut Gardianus duplex ſit: alter nimirum jure, ut dominus feudi: alter facto, ut ille ad quem dominus hæredis & terrarum, aut ſolius hæredis cuſtodiam alienavit *c*.

Sect. 17. Relevium eſt ſervitus realis ſeu patrimonialis (utcunque aliqui illud ſervitii fructum aut commodum eleganter appellant *d*) tam ad feudum militare *e* quam ſoccagium *f* ſpectans, qua feudatarius tenens per ſervitium militare, ſive mas ſive fœmina, qui die mortis anteceſſoris ſui juſtam ætatem complevit (ille ſc. viceſimum primum, hæc decimum quartum annum) certam pecuniæ ſummam ſolvere tenetur. Qui per ſocam, id eſt, per aratrum tenet, quicquid annui reditus domino pendit tantundem Relevii nomine præbet: idque quacunque ætate hæres ſit, cum anteceſſor moriatur, atque ſine mora *g*, ita ut primo anno, reditum duplicatum ſolvat, alterum relevii nomine, alterum reditus *h*. Nam dominus eum ſtatim diſtringere poteſt, id eſt, pignoris loco capere quicquid in feudo reperiat, donec ei de relevio ſatisfactum fuerit *i*. Item ſi quis tenet per fidelitatem & libratam piperis, hæres libratam erit.

a *Dominus de Fortiſcuto. c.* 44.
b *l. pri. tit.* 17.
c *Inſtit. jur. com. c.* 24.
d *Cocus l.* 3. *caſu Penantes fo.* 66. *a.*
e *Bract. l.* 2. *c.* 4. *Litlet. l.* 2. *c.* 4. *Britt. c.* 66.
fo. 165. *a. v.* *Fletam. l.* 3. *c.* 17.
f *v. Litlet. l.* 2. *c.* 5. *ſtatut. an.* 19. *H.* 7: *c.* 15. *Brocus Tenures* 76. *Fleta. l.* 3. *c.* 17. *ſect. De ſoccagio.*
g *Doct. & Stu. l.* 1. *c.* 7. *Fleta reditum unius anni duplicatum hoc caſu deberi dicit, & conſuetudinem diverſorum locorum eſſe diverſum. l.* 1. *c.* 9. *ſect. nec*

h *Fleta. l.* 3. *c.* 17. *ſect. de ſoccio.* i *Litl. l.* 2. *c.* 5.

bratam piperis duplicatam primo anno solvet. Idem jus est, ubi feudatarius pro reditu quotannis solvit certum numerum caponum, gallinarum aut par chirothecarum, aut tot modios frumenti vel aliud simile. Si tamen per rerum naturam relevium exhiberi statim non possit, tum dominus expectare ad justum tempus cogitur. Utpote si quis rosam, aut modium rosarum ad festum divi Johannis Baptistæ solvendum teneatur, is si in hyeme moriatur; hæres per dominum distringi non debet, donec rosæ per tempus comparari possunt *a* Feudistæ id definiunt esse honorarium, quod novus vasallus patrono introitus causa largitur, quasi morte vasalli alterius, vel alio quo casu feudum ceciderit, quod jam à novo sublevatur *b*.

a *Litlet. d. l. 2. c. 5.*

b *Hotoman. verbis feudalibus verbo Relevium.*

Sect. 18. Et notandum est hæredes Comitum, Baronum, aut aliorum qui de Rege in capite (id est, jure coronæ suæ) per servitium militare tenent, si ad plenam ætatem ante mortem parentum pervenerint, consuetum relevium Regi persolvere: Comitem nimirum centum libras, Baronem centum marcas, militis hæredem pro unico feudo militari centum solidos. Sin quis sit qui duplex feudum militare tenet, bis centum solidos: atque ita plus vel minus pro rata *c*. Quod quoque de aliis feudorum dominis verum est *d*.

c *magna chart. c. 2. & an pri. Ed. 2. c. 1. Instit. jur. com. c. 24. Fleta. l. 3. c. 17.*

Sect. 19. Relevii nomen hinc fluxisse veteres dixerunt, quia hæreditas, quæ jacens fuit per antecessoris decessum, relevatur in manus hæredis, & propter factam relevationem, facienda erit ab hæ-

d *Bract. l. 2. c. 36. Britt. c. 69.*

rede

rede quædam præſtatio, quæ dicitur Relevium *a*.

Sect. 20. Maritagium eſt ſervitus realis ad feudum milit: re ſpectans, qua dominus feudi poteſtatem feudatarii ſui in matrimonio pro arbitrio ſuo collocandi habet, ſi infra ætatem atque cœlebs fuerit die quo anteceſſor moriatur, aut ſaltem valorem vendicandi. Hac de re ſatis ſupra locuti ſumus *b*. Maritagii tamen verbum æquivocum eſt, cum præterea ſignificet feudum ipſum quod intuitu matrimonii datur *c*. Atque hæc de ſervitio nobili ſufficiant.

Sect. 21. Servitium ruſticum ſive ignobile ſocagium a noſtris dicitur, à gallica dictione (Soc) quod vomerem ſignificat *d*: vel etiam ſoccagium atque ſockagium. Cauſa huius appellationis hæc fuit, quod huiuſmodi feudatarii apud majores noſtros tenerentur ad ſervitium ſocæ vel aratri. Veniebant enim quotannis, cum tempus poſtularet, cum jumentis ſuis, & tum arabant tum ſeminabant aliquam partem terræ dominicæ. Tempore autem factum eſt, ut iſtiuſmodi operæ plerunque in reditum certum convertantur, licet priſcum nomen huius ſervitutis adhuc permaneat *e*. Ita ut hoc feudum, quod in prima feudorum inſtitutione indignius habitum eſt, nunc longe potius & liberius habeatur. Nam priſtini labores in modicam pecuniæ ſummam permutantur, ſolus valor annui reditus pro relevio exigitur, cuſtodia atque maritagium hic locum non habent *f*.

Sect. 22. Socagium igitur quod in initio

a *Bract. l.* 2. *c.* 36. *Britt: c.* 69.

b *l.* 1. *tit.* 10. *de nuptiis.*

c *Bract. l.* 2. *c.* 34. *& 39.*

d *Litlet. l.* 2. *c.* 5. *Bract. l.* 2. *c.* 35. *num.* 1.

e *Litlet. l.* 2. *c.* 5. *Inſt. iur. com. c.* 131.

f *v. Dyer. fol.* 362. *nu.* 18.

tio simpliciter villanum aut rusticum servitium dicebatur, nunc dividitur in liberum & villanum. Liberum est, quod loco villanæ servitutis certam denariorum summam quotannis domino reddit *a*. Villanum etiam duplex est. Illud vetustum sc. de quo fit certum servitium ratione sui tenementi. Nam & hoc adhuc in usu est *b*. Alterum purum villenagium dicitur, in quo præstatur servitium incertum & indeterminatum, ubi sciri non poterit vespere, quale servitium fieri debeat mane. vid. ubi quis ratione feudi vel etiam personæ suæ facere tenetur quicquid sibi præceptum fuerit *c*. Recentiores tamen eos qui in villenagio tenent, cuilibet incerto servitio non tam aperte subjiciunt, sed villenagium illud definiunt, ubi vel villanus tenens se eundum consuetudinem manerii, vel ad voluntatem domini, vel etiam liber homo ratione tenementi sui, serviles operas domino feudi præstat: utpote est simum è civitate vel manerio domini ad terras eius dominicas exportare aut aliquid simile *d*.

a *Braet. l. 2. c. 35. nu. 1.*
b *Litlet. l. 2. c. 5. & Inst. iur. com. c. 31*
c *Bract: l. 2. c. 8. nu. 3. & v. vet. nat. br. fo. 49. v. Bract: l. 1. c. 11. nu. 1. & 2. Brit: c. 66. fol. 165. b.*
d *Litlet. l. 2. c. 11. & Instit: iur. com. c. 34. Britt: c. 66. nu. 9.*

Sect. 13. Feudum ergo quod tenetur per liberum socagium, optimis omnium conditionibus hodie possidetur: quippe quod à custodiæ & maritagii molestiis immune est *e*, quæ per servitium militare tenentibus gravius sæpe incumbunt. Hoc autem hodie si in lata eius significatione accipiatur, omnes feudorum species includere intelligitur, quæ à custodiæ & maritagii servitute liberatæ per certum reditum tenentur *f*. Cujusmodi sunt illa

e *Smithus de repub. Angl. l. 3. c. 5.*
f *Britt: c. 66.*

quæ

quæ tenentur per liberam eleemosynam *a*, vel de antiquo dominio Regio *b*, per feudi firmam *c*, in franco banco *d*, aut burgagio *e*.

Sect. 24. Servitium liberæ & puræ eleemosynæ, si servitium esse credamus, quod nec fidelitatem, nec terrenum aliquod officium donatori impendit *f*, est, ubi feudum Abbati aut Prioti, aut eorum conventui, Decano & Capitulo, Magistro hospitalis, aut cuicunque corpori vel homini ecclesiastico ejusdem capaci datur, ut pro donatoris & suorum tam vivorum quam mortuorum animis apud Deum orationibus & divinis officiis interecedant. Hoc autem hodie à solo Rege fieri potest. Nam *g* statutum quoddam omnibus intercidit concedere feudum simplex cuiquam de seipso tenendum. Itaque quicunque ab illis temporibus, si Regem excipiamus, feudum in liberam & puram eleemosynam dederunt, frustra hæc verba chartis suis inseruerunt (in liberam & puram eleemosynam) quia nihil per hæc effecerunt, quo minus donatarii feudum à superiori donatoris domino per eadem servitia tenuerint, per quæ ipse donator idem tenuit. Cuiusque enim factum sibi non alii præjudicare debet *h*. Dominus tamen capitalis videtur posse remittere hæc servitia sibi debita, atque ita liberam & puram eleemosynam efficere *i*.

Sect. 25. Servitium antiqui dominici est illud quod præstant feudatarii de antiquo Regis dominico tenentes. Antiquum autem Regis dominicum est omne feu-

a *Idem ibidem.*

b *Idem ibidem. & v. Litlet: c. socage in prin.*

c *Britt: ibidem.*

d *Idem ibidem.*

e *v. Brocum tit: Tenures nu. 5. & 77.*

f *Litletonus l. 2. c. 6. Britt: c. 66. qui dicit aliquam eleemosynam esse, non puram sed cum aliis coniunctam servitiis.*

g *an. 18. Ed. 3 quod statutum appellatur westmonaster 3. alias. Quia emptores terrarum.*

h *Brocus tit: Tenures n. 61*

i *Brocus tit: Tenures 71. 97.*

feudum quod à ſancto Edovardo Rege vel etiam à Gulielmo Conqueſtore immediate tenebatur *a*. Hic enim univerſum regnum curioſe deſcribi fecit, ſic ut cognoſci poſſet, à quo domino quælibet virgula terræ teneretur: & hanc deſcriptionem in librum congeri, qui adhuc in ſcaccario principis permanet, & rotulum Wintoniæ vel Domus Dei appellat *b*. Maneria autem omnia quæ illic Regi aſcribuntur, antiquum dominicum nuncupamus. Quia nimirum ab antiquo Regis dominicum fuerunt. Servitium itaque per quod hi Regis feudatarii tenebant, ſocagium dicitur *c*. Sed dupliciter iſti tenebant, alii ſc. per chartas, & liberi Regis tenentes, alii per diplomata quæ copias rotulorum curiæ appellamus, vel etiam per virgam, & hi liberi Regis ſocmanni dicebantur *d*. Eorum neutri tenent ad voluntatem domini, ſed per ſervitia prius debita ſecundum conſuetudinem manerii *e*. Libertates horum feudatariorum quibus gaudebant, ut regiis negotiis vacare poſſent, nonnulli ſcriptores memoriæ prodiderunt *f*.

Sect. 26. Servitus etiam quæ præſtatur ab iis, qui in feudi firma tenent, ſocagium dicitur. Quia feudi firma non poteſt eſſe, ubi cuſtodia & maritagium domino per chartas reſervantur *g*. Quod idem de iis qui francum bancum habent, dicendum eſt *h*.

Sect. 17. Burgagium eſt certus reditus ab

a *v. terminos jur. verbo Auncient demayne.*
b *v. Cambdenum in ſua Britan. de Normanis c.* 94. *Cocum in præfatione ad* 3. *librum.*
c *Fitzh. nat. br. fo.* 13. *D. et fo.* 14. *B. C*
d *Bract. l.* 2. *c.* 8. *nu.* 4. *Brit. c.* 66. *Fitzh. nat. br. fo.* 14. *D. v. Flet. l.* 1. *c.* 8 *per totum.*
e *Kitchinus fol.* 99. *ſed v. Brit. c.* 66.
f *Fitzh. nat. br. fo.* 14. *D. Litlet.* 2. *Inſtit. iur. com. c.* 35. *Fleta. l.* 1. *c.* 8. *In hu iuſmodi et ſeque.*
a *Brit. c.* 66.
b *Brit. ibid. Kitchinus fo.* 102. *Bract. l.* 4. *tract.* 6. *c.* 13. *nu.* 2.

ab iis qui antiqua burga regni, vel (quæ ex iis ortæ sunt) civitates incolunt. Regi vel alii domino, cui Rex hunc conceſſit, ſolutus, & ſocagium quoq; dicitur *c*

Sect. 28. His ſic pereurſis intelligendum eſt plures adhuc eſſe ſervitutes feudales *d* quæ partim iis qui tenent feuda militaria, partim iis qui ruſtica incumbunt, partim etiam quæ utriuſq; ſunt communia: utpote ſecta ad curiam, ſecta ad molendinum, heriottum, auxilium ad filium faciendum militem & filiam maritandam, reditus ſervitudinarius & aliæ, quas quia à diverſis diverſorum locorum conſuetudinibus & diverſis patronorum arbitriis pendunt, enumerare ſingulas difficile eſt *e*.

Sect. 29. Secta ad curiam eſt ſervitium quo feudatarius ad frequentandam curiam domini ſui tenetur *f*. Sed non ſolum feudatarii ad hoc tenentur. Nam noſtri ſectam quadruplicem faciunt: unam ex conventione aut ſtipulatione: quando ſcilicet quis non mei feudi dominus convenit mecum vel anteceſſoribus meis, licet non feudatariis ſuis ad ſectam faciendam ſuæ curiæ: aliam ſectam conſuetudinarium, cum quis & anteceſſores ſui ultra memoriam hominum ad curiam alterius & anteceſſorum ſuorum licet non patronorum feudi ſui, venire conſueverunt: tertiam, quam appellare poſſumus ſectam ſervitudinariam, quam ſervitii nomine feudatarius domino ſuo præſtat: quartam regalem, qua omnes ad turnum vicecomitis vel letas bis quotannis adire tenentur, ut non ignorent quæ ad

c *Litlet. l. 2. c.* 10.

d *v. Bract. l. 2. c.* 16. *nu.* 6, 7, *c.* 8. *et c.* 35. *et Britt. c.* 59.

e *v. Brocum tit. Tenures. nu:* 50 *et* 53. *et* 58.

f *Fitzh, nat. br. fo.* 158.

ad pacem Reipub. illic geruntur. Regalem enim appellatam noſtri volunt, (licet aliqui realem eam male dicant) quia fit ligeantiæ erga principem præſtandæ cauſa. Nam illic omnes qui annum duodecimum prætervecti ſunt, ligeantiæ ſacramentum ſubeunt *a* ut ſupra dictum eſt *b*.

Sect. 30. Secta ad molendinum eſt ſervitium quo feudatarii grana ſua ad domini molendinum ibi molenda perferre ex conſuetudine aſtringuntur *c*.

Sect. 31. Heriotum alias Hariottum compoſitum videtur à ſaxonicis diſtinctionibus (Here & geat) (Here) enim exercitus eſt, & (geat) profectionem aut iter ſignificat. Tributum autem domino datum fuit profecturo ad bellum *d*. Bractonus dicit Heriotum apud nos eſſe quaſi Relevium *e*. Brittonus *f* ait eſſe munus feudatarii cum moriatur, domino ſuo datum, quo relinquit illi animal omnium quæ habet optimum, aut aliud quodque juxta aſſignationem ſuam. Dicitque tale munus non tangere dominum, aut hæredem, aut hæreditatem, neque cum relevio comparandum : ſed potius ab amore & benevolentia feudatarii; quam a jure aut officii neceſſitate profluere : & tam à villanis quam liberis tenentibus. Heriottum hodie eſt ſervitium, quo feudatarius optimum animal, vel deficientibus animalibus, aliud quodcunque mobile quod tempore mortis habet, domino ſuo relinquere tenetur. Eſt autem duplex. Servitudinarium nimirum quod tenens in feudo ſimplici ſoluit, aut

a *Novi term: iur: verbo Suyte.*
b *Sect: Fidelitas* 14. *hoc tit:*
c *Fitz: nat: br. fo.* 122.
d *Lamberti* ἀρχαιονομία. *verbo Heriotum.*
e *l.* 2. *c.* 36.
f *c.* 69. *Quo cum conſentit Fleta: l.* 3. *c.* 18.

aut consuetudinarium, quod tenens pro vita juxta consuetudinem luit *a*.

a *Brocus tit. Hariot. nu:* 5.

DE VSVFRVCTV.

TIT. 4.

EX superioribus patet servitutes esse vel reales vel personales *b*, de realibus dictum est. Personales sunt quæ personæ debentur *c*. Hæc autem species duplex est: una quam persona personæ debet, de qua quoque supra *d*: altera quam res personæ debet: cuiusmodi sunt usus fructus, usus, habitatio. Usus fructus itaque respectu personæ cui debetur, jus est, respectu rei quæ debetur, est servitus *a*.

b *Bract: l.* 4. *tract.* 1 *c.* 39.
c *Bract: ibid.*
d *l.* 1. *tit. de Iure personarum.*
a *Bract: l.* 4. *tract.* 1. *c.* 37. *num:* 1:

Sect. 1. Cum nullus in Anglia præter Regem, plenum in rebus immobilibus dominium habeat: non est facile discernere, qui sunt usufructuarii, qui non. Utrum nimirum omnes subditi, qui terras quocunq; titulo tenent, an aliqui tantum, qui vel hoc vel illo jure eas possident. Nam qui feudum habent, utile tantum dominium habent *b*, & eo excidunt juxta feudistas, si fidelitatem domino præstitam violaverint, nostro vero jure, si quid felonice perpetraverint *c*. Qui autem usumfructum solum habet, dominium quoque aliqua ratione habet *d*. Præterea qui feudi firmam habet, ille nimirum quem Jus civile Romanorum emphyteuticum appellat *e*, licet habeat perpetuitatem, in dominii tamen recognitionem, pen-

b *Wesenbec. de feud. c.* 1. *num:* 4.
c *Slawnf. placita cor. l.* 3. *c.* 30.
d *l. qui usum fructum* 58. *π de verb. obli.*
e *Bract: l* 4. *tract.* 1. *c.* 36. *num:* 2.
e *n si vectigalis ager,*

penſionem annuam alii ſoluit *f*. Denique qui liberum habet tenementum, idemque male utendo fruendo perdit, actioni de vaſto ſubjicitur *g*. Quod ita non eſſet, ſi dominus ſoli eſſet, & liberam ejus diſpoſitionem haberet. Sed Bractonus aperte declarat quos titulos noſtri Iuriſperiti nomine uſusfructus comprehendunt. Nam diſtinguendo inter liberum tenementum & uſumfructum *a*, inter tam feudum quam feudi firmam & uſumfructum multo magis diſtinxerit, quia in illis perpetuitatem, in hoc ſolum vitæ ſuæ terminum poſſeſſor habet *b*. Unde ſequitur uſufructuarium in rebus ſoli apud noſtros eſſe eum, qui terras aut tenementa vel ad terminum annorum, vel ad voluntatem alterius tenet vel etiam eum qui vi pignoris terras poſſidet, quem noſtri in mortuo vadio tenentem appellant, vel ex cauſa executionis, quem (juxta cauſæ varietatem) tenentem elegit, per ſtatutum ſtapuli vel de mercatoribus : vel denique qui cuſtodiæ jure terras hæredis occupat, donec ad ætatis maturitatem pervenerit.

Sect. 2. Uſusfructus autem apud nos & legari & pactionibus conſtitui poteſt *c*. Imo quidem apud majores noſtros feudorum uſufructus à proprietate in perpetuum ſeparari potuiſſe videtur, donec hoc regni conſtitutione mutatum eſſet *d*. Tenementa tamen illa, quæ per copiam rotulorum curiæ aut per virgam ad voluntatem domini tenentur, ultra annum ſine domini licentia locari non poſſunt *e*,

f Brit. c. 66.

g Fitzh: nat. br. fo. 55. & ſeqq. Doct. & St. dial. 1, c. 23. v. Flet: l. 5. c. 12

a l: 4. tract. 1. c. 36. in prin. v. Plowden caſu Partrid. fo. 83. a.

b Supra de reb. corp. & incorp.

c Inſtit. jur. com: c. 5. etſi hos nudum dominium habere Fleta: affirmat. l. 1. c. 12. Sect: ſed refert.

d an. 27. H. 8. c. 10. v. Cocum l. pri: caſu Chudley per totum.

sunt e, neq; legari omnino, nec ad alium pactione aliqua transmitti, nisi tradita prius in manus domini fuerint, & deinceps ab eo accepta per illum, ad quem prior tenens eadem alienare cupit *a*.

Sect. 3. Receptum quoque est apud nos usumfructum earum rerum constitui posse quæ usu & assidua permutatione extinguuntur. Ita ut servi, pecuniæ, iumentorum, vaccarum, gregis, granorum, aut similium usumfructuum & legari vel etiam conventione inter vivos constitui nemo dubitet *b*.

Sect. 4. Einitur ususfructus aut morte usufructuarii *c*, utpote eorum tenementorum quæ per copiam rotulorum Curiæ tenemus: aut maxima capitis diminutione *d*, nempe in illo casu, quo quis ob crimen aliquod omnibus bonis suis excidit, vitaq; privatur *e*. Item tempore, cum nimirum anni, ad quos constitutus est, elapsi fuerint: & consolidatione *f*: cum usufructuarius proprietatem rei acquisiverit: culpa deniq; usufructuarii: ut cum vastum fecerit, aut tenementum conta jura ad alium transmiserit *g*.

a *Inst: iur. com:* c. 5.

b *Brocus tit. Tenures* 133 *v. Plowden casu Paramour fo.* 542. *b.*

c *Instit. iur. com:* c. 5.

d *v. infra l.* 4 *tit finali Sect læsæ majest. et Sect: pœna felonix.*

e *Fitzh: nat: br. fo.* 201.

f *v. Cocum l.* 2. *casu Lane fo:* 17. *a. b. & Plowden casu Bracebridge fo.* 419. *b. et* 420. *a.*

g *v. Flet. l.* 1. *c.* 12. *per totum v. mag. char. c.* 4. *Westm.* 1. *c.* 47. *statut. Gloces. c.* 5. *Westm.* 2. *c.* 35. *v. Dyer. fo.* 42. *num:* 20. *fo.* 30. *num:* 207. *fo.* 178. *num*, 36. *v. Fitzh: nat. br. fo.* 55. *et seqq.*

DE

DE VSV ET HABITATIONE.

TIT. 5.

USus apud nos æque late extenditur, atque ususfructus apud authores iuris civilis *a*. Sed non video cur idem ius tam de usu, ut illi eum intelligunt, quam de habitatione apud nos non teneat, quod olim inter Romanos tenebat. Nam nihil quod legi, impedit quo minus & legentur, & pactionibus acquirantur. Nihil tamen de iis invenio specialiter pronunciatum apud nostros, unde hoc confidenter affirmare possim.

a *An.* 27. *H.* 8 *c.* 10. *Doct. et stu. dial.* 2. *c.* 22.

DE VSVCAPIONIBVS, & longi temporis præscriptionibus.

TIT. 6.

DIctum est supra qualiter rerum corporalium dominia ex titulo & iusta causa acquirendi transferuntur per traditionem. Nunc autem dicendum qualiter transferuntur sine titulo & traditione per usucapionem, sc. per longam continuam & pacificam possessionem ex diuturno tempore & sine traditione *b*. Nam præscriptio nonnunquam traditionis vim habet *a*.

b *Bract. l.* 2. *c.* 22. *in prin. Fleta. l.* 3. *c.* 15. *Sect. De minori.*

a *Brit. c.* 4. & *Bract. l.* 4 *tract.* 1. *c.* 38. *num.* 13.

Sect. 1. Hanc usucapionis & præscriptionis differentiam Iustinianus fere dat, ut illam rerum mobilium, hanc immobilium

mobilium faciat *b*, confunduntur tamen ſæpiſſime *c*.

Sect. 2. Res mobiles non eodem ſemper modo uſucapiuntur. Nam emptæ in publico foro vel merketo, licet furtivæ, perfecta venditione, id eſt, poſt telonium, ſi quod debeatur, ſolutum, & inſinuatum contractum, ſtatim emptoris fiunt, ita ut nulla domino detur evictio *d*. Sed equus furto ſubductus ſic tandem uſu capitur, ſi integram horam per forum obequitetur, aut alias continue & aperte ductus oſtendatur *e*: & deinceps eius venditor ad eum qui ad telonium ſedet accedens, tam equum cum vero eius precio quam prænomen, cognomen ſuum, victus quærendi rationem, & locum habitationis illi declaret, ac denique hæc omnia per unum teſtem telonitæ bene perſpectum & cognitum comprobans in librum inſinuari faciat *f*.

Sect. 3. Jumentum vel pecus oberrans in feudo cuiuſquam repertum, poſt denunciationes in vicinis emporiis debite factas, per patronum feudi uſucapitur, niſi intra annum & diem à domino vendicitur *a*. Idem etiam de derelictis quæ Waivia dicimus *b*, & è naufragio in terram propulſis, niſi in Wrecki cauſam incidant, pronunciandum eſt *c*. Aliæ vero ſivæ datæ, ſive inventæ, ſive ex cauſa onerosa provenientes, uſucapioni non cedunt, multo minus quæ furtivæ ſunt *d*. Londinenſes tamen hoc gaudere privilegio dicuntur, ut quicquid quis profeſſiode ſuæ conſonum, & officinæ ſuæ allatum bona fide emit, illud ſtatim ſine omni

b *v. Prateum in lexico ſuo verbo præſcriptio.*
c *Vulteius in commen. ſupra Inſt. h. t. nu.* 6. *&* 10.
d *v. infra titulum de empt. & ven. l.* 3. *tit.* 24. *v. Dyer. fo.* 99. *num.* 66.
e *an.* 2 *&* 3. *Phil. & Mar. c.* 7.
f *an.* 31. *Eliz. c.* 12.

a *Brit. c.* 17. *Doct. et ſtu. dial.* 2. *c.* 3. *et c.* 51. *v. ſup. de rerum diviſ. Sect.* 44. *&* 45.
b *Idem ibid.*
c *Weſtm.* 1. *c.* 4. *an.* 3. *Ed. pri.*
d *novus liber intrationum verbo Prove. Bract. l.* 2. *c.* 5 *nu.* 2. *v. tamen Brit. d. c.* 17.

omni evictionis metu ſuum faciat *e*.

e *Dyer fo.* 121. *nu.* 16.

Sect. 4. Præſcriptio eſt legitima definitio temporis ideo conſtituta, ut in omnibus negotiis opportunitas cum tranquillitate teneatur. Omnes enim præſcriptiones eo pertinent, ne quid in Republica tardius vel immaturius fiat, quam æquum & bonum videtur. Porro in rebus tractandis, alias ad diligentiam exercendam, alias ad præcipitationem evitandam præfixis temporum metis vrgendi ſumus *f*.

f *Pratæus in ſuo lexico verbo: præſcriptio.*

Sect. 5. Præſcriptio autem à conſuetudine differt, quod illa poſſeſſione quæritur, ut quærenti jus novum adjungat, detrahat alteri. Conſuetudo vero nihil habet huiusmodi, cum eos tantum ſuis legibus impleat à quibus ipſis inſtituitur, quorum moribus & conſenſu perficitur *g*.

g *Conna l.* 1. *commen: iur. civil.* 10. *num:* 8.

Sect. 6. Præſcriptio licet generaliter accepta, ſit temporis, quæ hominum memoriam ſuperat *a*, tamen ſit apud nos non ſine magna diverſitate. Sed ordinis cauſa eam dividendam cenſemus ſic, ut alia damni ſecuram evitationem, alia dominii certam acquiſitionem operetur.

a *Doct. & ſtu. l.* 1. *c.* 8. *Kitchinns fo.* 104.

Sect. 7. In pœnis itaque declinandis hoc primo perpetuum eſt, ubi aliqua pecuniæ ſumma ob delictum quodcunque ſoli principi per ſtatutum addicitur, illic delinquentes poſt duos annos præſcribere ſibi immunitatem : ubi autem principi & alii ut quadruplatori, poſt biennium contra inſtantiam principis, poſt annum contra cõmunis perſonæ promotionem

nem aut delationem *b*. Niſi tamen ſtatutum illud quod pœnam infligit, aliud tempus ſpecialiter præfiniat. Statutorum autem hic magna eſt diſcrepantia: aliqua ſiquidem annum *c*, aliqua annum & diem *d*, aliqua duos annos *e*, aliqua tres *f*, aliqua quatuor *g*, aliqua menſem unum *h*, aliqua duos *i*, aliqua dies ſex *k*, aliqua dies quindecim *l*, præſcriptioni indulgent. Præterea juxta jus commune ſi quis malitioſi homicidii, quod murdrum dicimus, indictatus abſolvatur, contra appellationem omnem ab uxore vel conſanguineo hominis interfecti poſt annum & diem elapſum præſcribit *a*.

Sect. 8. Res item immobiles ſive corporales ſive incorporales ſint, varie præſcribuntur. Uſitatiſſima autem omnium eſt illa quæ longiſſima dicitur, & ultra hominum memoriam extenditur. Si enim capellani ſuſtentationem ad divina in eccleſia aliqua celebranda *b*, ſi reparationem eccleſiæ *c*, ſi intereſſe in electione magiſtri cujuſquam hoſpitalis *d*, ſi annuitatem *e*, ſi cognitionem placiti cujuſquam in ſua curia *f*, ſi ſervitutem in ſuo feudo *g*, præſcribere contra aliquem quis velit, immemorialem hanc probare debet, aut nihil agit. Neque enim cum generaliter præſcriptionem dicimus, aliquam præter iſtam intelligimus *h*.

b *an:* 31. *Eliz.* c. 5
c *an:* 3. *H.* 7 c. 1. *an.* 2 et 3 *Phi: et Mar:* c. 3. *an:* 4 et 5 *Phi: et Mar:* c. 2. *an:* 1 *Eliz.* c 7. *an:* 14. *eiuſdem* c. 11 *an:* 31. *ejuſd:* c. 1.
d *an:* 23. *Eliz.* c. 2.
e *an:* 8. *Ri:* 2. c. 4. *an:* 5. *Ed:* 6. c. 14. *an:* 39. *Eliz:* c. 2.
f *an:* 8. *H.* 6. c. 9. *an:* 1 *H.* 8. c. 4. *an:* 39 *Eliz:* c. 1.
g *an:* 7 *Hen:* 8. c. 3.
h *an:* 23 *Eliz.* c. 2.
i *an:* 23 *Hen:* 6. c. 15. *an:* 1 *Ed.* 6. c. 1.
k *an* 5 *Eliz:* c. 5 et 15.
l *an:* 11 H. 7. c. 7. *an:* 7 *H.* 8. c. 7.
m *an.* 7. *H.* 8. c. 7.

a *Fitz: nat: br. fo.* 25. *G. Britt. c.* 28 *fo.* 66. *b.* b *Novus liber intrationum tit. Action. in Chapelayn.* c *Eodem tit. in Reparations.* d *Eodem libro, tit. Quare impedit in Hoſp.* e *Eodem lib. tit. Annuitie in Corps politique.* f *Eodem l. tit. remover de bref.* g *Eodem l. tit. Replevin in amercement & Fitzh. nat: br. fo.* 122. *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 51. h *Doct: & ſtud. l.* 1. *c.* 8. i *an.* 2 *et* 3. *Ed: 6. c.* 13.

Sect. 9. Sunt tamen breviorum temporum præſcriptiones ſicuti quadraginta annorum in modo decimandi *i*, quinq; annorum in terris & tenementis poſt finem de eis debite recognitum *a*: trium annorum ad poſſeſſionem terrarum vel tenementorum violenter retinendam, quarum in pacifica poſſeſſione tam diu fuimus *b*: unius anni & diei, villano ad aſſerendam libertatem contra dominum, ſi tam diu in antiquo dominico, vel aliqua Regis civitate aut villa minime interpellatus permanſerit *c*; & cuicunq; ad inſtrumenti ab aliquo incarcerato facti confirmationem niſi qui illud confecerit, interim idem reclamaverit *d*: & ad impediendum eius introitum, qui poſt continum clameum omiſſum, terras aut tenementa de quibus injuſte dejectus eſt, poſtquam ad dejectoris hæredem ſucceſſionis jure pervenerint per ſe recuperare nititur *e*.

Sect. 10. Regi nulla temporis præſcriptio præjudicat *f*, neque domino cuiquam, quo minus villani ſui perquiſitum vendicat *g*.

Sect. 11. Neque quidem omnium rerum eſt præſcriptio: utpote quarum nullum eſt commercium, vel corona proprie domina eſt *h*; vel uſus rationi aut bonis moribus repugnat *i*, vel alienatio ſine inſtrumento fieri non poteſt *k*: quarum etiam ne præſcriptio fiat, inter aliquos conventum eſt *l*. Hoc quoque apud noſtros

i an. 2. *et* 3. *Ed.* 6. *c.* 13.
a Doct: & ſtu. l. 11. *c.* 25 *et l.* 2. *c.* 14. *Litlet l.* 3 *c.* 7 *Inſtit: iur. com: c.* 27. *v. Plowd. caſu Stowe. fo.* 357. *a. et ſeqq. v. Dyer fo.* 72. *num:* 3.
b an. 8. *H.* 6. *c.* 9.
c Fleta l. 2. *c.* 51. *Sect: et ſi talis Fitzh nat: br. fo.* 76.
d Litlet. l. 3. *c.* 7. *Bract: l.* 4 *tract.* 1. *c.* 2. *nu:* 7. *v. Britt: c.* 42. *vide Plowd. caſu Stowel. fo.* 357. *b. et fo.* 372. *a nov. term: iur. verbo Continual clayme.*
e Brit. c. 34. *Perkinus Grawnts* 29.
f Idem. c. 38. *Bract.* 2. *c.* 5. *num:* 7
g Bract. l. 2. *c.* 5. *nu:* 7.
h Litle. l. 2. *c.* 11. *Idem ibid. et v. Bract: tract:* 1. *c.* 38. *num:* 13.
k Bract: l. 2. *c.* 19. *num:* 4.
l Doct. et ſtu. l. 1. *c.* 8.

noſtros receptum eſt, ut præſcriptio nullum jus in terris conſtituat *a*.

a *Doct. & ſtud.* l. 1. c. 8.

Sect. 12. Nec poteſt præſcriptio eſſe earum pertinentiarum, quarum principale perpetuam & conſtantem durationem non habet *b*: aut earum quas ſe & anteceſſores ſuos ſinguloſve quorum ſtatum ipſe habet poſſediſſe quis non dixerit *c*. Præſcriptio deniq; contra ſtatutum poſtea editum non valet *d*.

b *Dier fo.* 70. *num.* 40.
c *Dier fo.* 71. *num.* 42.
d *Dier. fo.* 373. *num.* 12.

Sect. 13. Magna varietas apud antiquos fuit quanto tempore poſt, terrarum, tenementorum, vel juris cujuſpiam dominium vel quaſi conſopitum, per breve petitorium quod de recto dicimus, aut poſt poſſeſſionem vel quaſi, amiſſam, per poſſeſſorium, quod aſſiſam vel de ingreſſu vocamus, agere quis poſſit *e*. Sed hanc omnem controverſiam poſteritatis prudentia ſalubri regni conſtitutione compoſuit, quæ caſuum differentiis accommodata ſingulis optime proſpexit *f*.

e *v. Theleati digeſtum br. l.* 10. *c.* 21. *f an.* 32. *H.* 8 *c.* 2. *vi Cocum l* 4. *caſu Bevil. fo.* 10. *a.*

DE DONATIONIBVS.

TIT. 7.

ACquiritur etiam iure civili multis modis: vid. ex cauſa donationis, ſucceſſionis ex cauſa teſtamentaria, & aliis pluribus modis, ut infra dicetur *a*. Quoniã autem inter alias cauſas acquiſitio magna, celebris, & famoſa eſt cauſa donationis, ideo donatio primũ locum

a *Bract. l.* 2. *c.* 4. *in prin.* 5. *Flet. l.* 3. *c.* 2 *ſ. penult.*

merito vendicat. Nam per eam magis acquiritur & ſæpius quam per aliam *b*.

Sect. 1. Donatio autem eſt quædam inſtitutio, quæ ex mera liberalitate, & voluntate, nullo jure cogente, procedit, ut rem transferat ad alium. Et (dare) eſt rem accipientis facere cum effectu: alioquin inutilis erit donatio, quæ irritari poterit & revocari *c*.

Sect. 2. Donationem noſtri feoffamentum ſæpe appellant. Verum donationis nomen multo eſt latius: ſiquidem non ſolum immobilium, ſed & mobilium quorumcunq; gratuitam alienationem comprehendat *d*. Sed circa terras ſic quoque diſtinguuntur iſtæ appellationes, ut feoffamentum feudi ſimplicis ad donatarium ſeu feoffatum, donatio feudi talliati tranſlationem ſignificet *e*.

Sect. 3. Donatio juxta latiſſimam ſignificationem ſic dividitur, ut alia inter vivos, alia mortis cauſa dicatur, de qua inferius dicetur *f*. Item donationum alia ſimplex & pura: quæ ſc. nullo jure civili vel naturali cogente, nullo precio, metu, vel vi interveniente, ex mera & gratuita liberalitate donantis procedit, & ubi nullo caſu velit donator ad ſe reverti quod dedit *a*. Alia fit ob cauſam futuram ubi ſc. cauſa interponitur, ut aliquid fiat vel non fiat *b*. In quam ſpeciem cadit donatio cauſa matrimonii & dotis *c*, vel mortis, & huiuſmodi: Ut ſi quis ea mente dederit, ut tunc fiat accipientis, cum aliquid fuerit ſubſecutum: id eſt, ſi aliquid factum fuerit vel non factum. Et hoc genus donationis improprie dicitur donatio,

cum

b *Bract: eod: c.5 num:2. Brit:c.34.*

c *Bract:eod: num: 2.Brit. c.34 Flet.l.3 impri: et Sect: 1.*

d *Bract:l.2. c.26. in prin.*

e *Litlet: l. 1. c. 6.*

f *Bract:l.2. c.5. Flet. l.2. c. 57.*

a *Bract: l. 2. c.5. num: 3. quem quoq; vi. l. 2. c.10. Flet: l.3.c.3. Sect:2,3,4. c.8.*

b *v. Dier fo. 33.b.num: 34*

c *Glanvil. l.7. c.1.&c. 18.Bract l.2 c.7.Fleta:l.3 c.9.per totum*

cum fiat ſub conditione *d*. Sed & fit donatio aliquando propter cauſam præteritam *e*. Quædam tam propter præteritam quam futuram *f*. Item donatio quædam libera & pura, quædam ſub conditione vel modo ſuſpenſa *g*. Item quædam abſoluta & larga, quædam ſtricta & coarctata, ſicut certis hæredibus, quibuſdam à ſucceſſione excluſis *h*. Item donatio quædam cum charta fit, quædam ſine charta *i*.

Sect. 4. Videndum eſt quis donare poſſit & quis non. Et ſciendum quod donare poteſt omnis qui à lege vel iure non prohibetur *a*. Prohibentur donationem facere omnes, qui generalem & liberam rerum ſuarum non habent adminiſtrationem: ſicut illi minores qui ſunt ſub tutela vel cura, & ſeipſos regere non norunt. Accipere autem poterunt, & conditionem ſuam meliorem facere. Dare autem non poſſunt, nec cum authoritate tutoris nec ſine. Item nec ſurdus qui omnino non audit. Secus ſi tarde audit. De muto autem qui omnino loqui non poteſt, idem erit dicendum. Poſſunt tamen conſentire (ſecundum quoſdam) per ſigna, & nutum. Generaliter tamen tenendum eſt, quod mutus donationem facere non poteſt, quia donationi conſentire non poteſt: ſicut nec furioſus nec mente captus, niſi lucidis

d *Bract ubi ſupra. Britt c.* 34. *Fitz. nat. br. fo.* 205. *H. v. Flet. l.* 3. *c.* 11 *per totum.*

e *Brit c.* 35. *Litlet. c.* 5. *fo.* 76. *a.*

f *Plowden caſ wroth f.* 455. *b*

g *Bract. l.* 2. *c.* 5. *num.* 3. *Brit. c.* 35. *Fitzh nat. br fo.* 205. *d. Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 7. *nu.* 2. *Plowd. caſu Reniger fo.* 30. *a &* 32. *a b.*

h *Bract l.* 2. *c.* 7. *Brit. c.* 35 *Doct. & ſtu. l.* 1. *c.* 24. *et l.* 2. *c.* 6. *per totum: Litlet: l.* 1 *c.* 23. *Flet: l.* 3. *c.* 3. *Sect: donationis et ſeqq.*

i *Doct: et ſtu: l.* 1. *c.* 16. *fo.* 88. *b. Bract: l.* 2. *c.* 16. *Britt c.* 39. *v. Fletam l.* 3. *c.* 9. *per totum.*

a *Bract: eodem num:* 4. *Qui quoque omnia ſequentia in hoc Sect: habet ibidem v. Fleta l.* 3. *c.* 3. *Sect: Quidam autem & ſeqq quem etiam lege capite* 7. *ejuſdem libri per totum.*

dis gaudeat intervallis *b*. Vice autem minoris fungitur ecclesia Dei *c*.

Sect. 5. Item nec illa donare potest, qui ab hostibus captus est, quamdiu fuerit in custodia eorum & sub potestate. Quia nec possidere potest qui ab aliis possidetur. Nec aliquid dare potest cum effectu quia nihil possidet *d*. Idem de servo dici potest ratione prædicta: nihil enim possidet, dum ab aliis possidetur *e*. Hic tamen utiliter donare videtur rem suam quamcunque, cujus seisinam dominus ejus adhuc non est assecutus *f*.

Sect. 6. Donare olim non potuit leprosus extra communionem gentium positus *a*. Neque bastardus hæredes habet, quibus hoc nomine cum effectu donet, nisi de corpore suo legitime procreatos *b*.

Sect. 7. Feudum neque donare potest accusatus super crimine læsæ majestatis vel alio crimine capitali convictus post feloniam perpetratam: dum tamen postea judicialiter & per sententiam condemnatus & convictus fuerit *c*. Catalla quandocunque ante convictionem recte donare videtur *d*.

Sect. 8. Nec quis præter Regem *e* dare potest, qui omnino rei datæ seisinam non habuerit. Quod etiam iuxta veteres verum est, licet dominium habeat & servitium recipiat *f*.

Sect. 9.

b *Idem eod. Brit. c.* 34.
c *Bract. eod. Britt. c.* 54. *Flet. l.* 3. *c.* 3. *Sect. Dare autem.*
d *Bract. l.* 2. *c.* 8. *num.* 4. *Doct. & stu. l.* 2. *c.* 43.
e *Bract. l.* 2. *c.* 16 *nu.* 5. *v. tamen exceptionem tit. proxime sequenti.*
f *Litlet. c. villenage.*
a *Bract. d l.* 2 *c.* 5. *& Britt. d. c.* 34.
b *Bract. & Brit. ibidem Perkin. tit. Graunts* 48.
c *Bract. l.* 2. *c.* 13. *Brit. d. c.* 34. *Stawnf. pla. cor. l.* 3. *c.* 32. *Fleta. l.* 3. *c.* 3. *Sect. Præterea dare. et l.* 3. *c.* 10. *Sect. Quando*q; *v. Fulb. paral. tit Seignories fo.* 26. *a. b. Perkinus Grawnt.* 29. d *v. Infra quibus non est permissum Sect.* 3. e *Dyer fo.* 108. *num.* 28, 29, 30. f *Bract d. c.* 5. *Spec. Iusti. l* 2. *c. des contractes v. casum notandum in Flet. l.* 5. *c.* 15. *in princ.*

Sect. 9. Nec valent donationes factæ inter virum & uxorem. Non enim poterit vir dare uxori, nec è converſo, conſtante matrimonio. Quia hujuſmodi donationes prohibitæ ſunt inter tales perſonas. Si autem ante ſponſalia vel matrimonium, vel poſt divortium fiant, bene valent: dum tamen non fiant occaſione matrimonii ſubſequentis, ſi fiant ante, juxta quorundam opinionem *a*. Vir tamen terras in feudum ſimplex uxori teſtamento ſuo legare poteſt: & ratio diverſitatis eſt, quia teſtamentum ante mortem teſtatoris vires non capit *b*, & tum una atque eadem perſona vir & uxor eſſe deſinunt *c*.

Sect. 10. Nec donat quis rem alienam cum effectu *d*. Nec in extremis agens terras dare poteſt ſecundum quoſdam *e*, licet alii aliter ſentiant *f*, & melius. Fœmina ſine viro, nec vir terras fœminæ ſine ipſius conſenſu, dare poteſt *g*.

Sect. 11. Modum præterea illum donationibus hominum ſtatuta regni adhibuerunt, ut neminem ultra facultates ſuas in fraudem creditorum ſuorum dare patiantur *h*.

Sect. 12. Sunt & alii qui ſine conſenſu aliorum dare non poſſunt, ut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates vel Priores eccleſiarum, non dant terras ſuas ſine conſenſu Regis vel alterius patroni. Quia omnium illorum conſenſus, quos res tangit,

a *Bract: ibid: Britt: de c.* 34 *Fleta l.* 3. *c.* 3. *Sect: Dare etiam et Sect. ſi autem. Secus ſimplicis et Sect: ſancimus et l.* 3. *c.* 13. *Sect. fin.*

b *Litlet. l.* 2. *c.* 10. *l. aſſiſ. pla.* 60.

c *Brocus Deviſe* 34.

d *Bract. l.* 2. *c.* 14. *v. tamen cum lib.* 2. *c.* 5. *num:* 7 *Plowd. caſu Hare f.* 528.

e *Glanvil. l.* 7. *c.* 1.

f *Bract. d. c.* 5 *num:* 8.

g *Britt. d. c.* 34. *Fitzh. br. fo.* 163. *A, B, C. D.*

h *an.* 13. *Eliz. c.* 5. *et an.* 27. *ejuſd. c.* 4. *vid: Cocum l.* 3. *caſu Twyne & totum v. Dyer fo.* 2. *c.* 5. *num:* 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

tangit, erit necessarius & requirendus *a*. Unde etiam fit ut qui de Rege tenent sine eius consensu terras suas donare nequeant *b*. Item nec rectores ecclesiarum, quia nihil possident nisi nomine ecclesiæ suæ: unde nihil dare possunt, alienare, vel permutare, sine consensu Episcopi & patroni, nisi inde conditio ecclesiæ melioretur. Sunt etiam qui dicunt eos ecclesiæ conditionem meliorare non posse sine consensu prædictorum *d*.

Sect. 12. Omnes ex donatione alterius capere possunt, nisi qui expresso iure prohibentur, neque quidem singuli tantum sed & plures simul *e*. Hi autem sunt fœmina ex dono viri sui aut è contra, durante inter eos matrimonio *f*; viri religiosi *g*, & ecclesiastici omnes ecclesiæ suæ nomine *h*, corpora etiam politica *i*. Immobilia enim quæ corporibus politicis sine venia legitima donantur aliquando regi, aliquando domino proxime superiori foris fiunt *k*. Neq; Judæi *l*, neque ii qui non sunt ad fidem Regis Angliæ *m*; sed quia quicquid datum accipiunt, non sibi sed Regi acquirunt, ut supra quoq; diximus *a*; neque denique personæ quæ adhuc incertæ sunt; utpote hæredes eius qui superstes est *b*; aut ille qui erit primogenitus alicuius, qui tempore donationis liberos non habet *c*. Possessio tamen Titio

a *Bract: d. c. 5 nu: 7. Britt: d c. 34. Fitzh. nat: br: fo. 194. I & 195 B.*

b *Fleta: l. 3. c. 3. Sect: Dare autem v. infra tit: seqq Sect: 2.*

c *Glanvil l. 7. c. 1. in fine Bract: l: 2. c. 5 nu: 5. conjunge Sect: quartum tituli proxime subsequentis.*

d *Bract: l. 2. c. 11. v. Flet l. 3. c. 4.*

e *Bract: l. 2. c. 5. num: 6. Britt: d. c. 34. & Bract: l. 2 c. 11 per totum.*

f *Mag: char: c. 36 Flet. l. 3 c. 5. in prin:*

g *Statutum de mortmayn seu de religiosis an: 7 Ed: 1. stat: 2. an: 34 ejusd: stat: 4; nu: 18. Ed: 3. stat: 3. c. 3.*

h *an: 5 Rich: 2. c. 5. Fitz: nat: br. fo: 221. Q. i v. stat: an: 15 Ri: 2. c. 5.*

k *Bract: l. 2. c. 5. num: 6.*

l *Bract: l. 5. tract. 5. c. 25 Flet l. 6. c. 48. Sect. cum autem plures v. Dyer fo. 224 num. 29.*

a *tit. 1. b. lib. Sect 47.*

b *Perkin. tit. Grawnts 52. Plow. ca. Bret. f. 34;*

c *Perk. ib. n 54. Di. fo. 274. n. 43*

Titio ad vitam, remanentia hæredi ejus licet adhuc incerto recte donatur *d*. Is quoque qui penitus inidoneus est ad exercendum officium in curia domini Regis, ejusdem officii capax non est *e*.

S. 14. Res etiam quæcunque donari possunt præter eas quæ possideri non possunt vel quasi. Tales autem sunt sacræ & religiosæ, vel quasi sacræ. Quasi sacræ sunt liber homo, & res fiscalis quæ facit ipsam Coronam, & communem utilitatem respicit *f*. Quibus aliqui etiam muros & portas civitatum addunt *g*. Hodie tamen vix. videtur esse aliqua libertas ad coronam vel regis prærogativam spectans, quæ regis charta subdito alicui non concedi potest *h*.

S. 15. Jus quod habeo ad rem quam alius possidet tertio donare non possum: possidenti tamen remittere scripto meo, & (ut nostri loquuntur) relaxare possum *i*. Actionem denique quam ad rem aliquam habemus ut supra diximus *a*, nemo præter Regem *b* aut regi *c* recte dat: ei tamen qui nobis obstringitur, eandem acceptam ferre possumus *d*. Reversionem officii, nomine reversionis nemo recte concedit: imo nec ipsius officii nomine quisquam præter regem *e*.

S. 16. Ut donatio facta valeat, quædam alia requiruntur. Debet enim esse libera & non coacta, non per vim & metum extorta *f*. Certa etiam res in donatione deduci debet, nam incertæ nulla est donatio, nisi saltem aliquo modo ad certitudinem reduci possit *g*. Item oportet

d *Cocus l. 1. casu Archer fo. 66. b.*
e *Dier. fo. 151. nu. 1.*
f *Bract: l. 2. c. 5. nu. 8. 13 14 Brit. d. c. 34. Flet. l. 3. c. 6. s. Res quidem.*
g *Flet. l. 3. c. 6*
h *v. Kitchin, fo. 30. b.*
i *Perkinus ibid. 85. 86.*
a *sect. 8. supra eodem.*
b *Dier. f. 30. nu. 208.*
c *Brocus chose in action. 4*
d *Perkin. ubi supra 85. 86.*
e *Dier c. 259. nu. 18.*
f *Bract. lib. 2. c. 5. n. 8. et 13 Brit. d. c. 34.*
g *Perkinus Grawnt. n. 81. 86. Fulb. paral. c. de-vi[illegible] fo. 38. Plowd. casu Reniger f 12 b. 13. a. b. & fo. 6. & 7.*

tet ut certa verba interveniant donationi congrua *h*, sicut stipulationi *i*: & ut tam accipientis quam dantis concurrat consensus *k*. Præterea ut error in re data non sit *l*, neque fraus *m*, neque præjudicium tertii *n*. Falsa tamen causa donationi adjecta eam non vitiat *o*.

h *Bract. eod. nu.* 12.
i *Idem ibid. Dyer. fo.* 91. *nu.* 10. & 11.
k *Bract. ubi sup. nu.* 12. & *Doct. et stud. l.* 2. *c.* 33.
l *Bract. l.* 2. *c.* 5. *n.* 12. *Fl. l.* 3. *c.* 7.
m *Idem ibid.*
n *an.* 13. *Elizabi c.* 9.
o *Flet. l.* 3. *c.* 6 *§. fiunt etiam.*

§. 17. Hæc etiam donationum una differentia est, quod quædam verbo, quædam non sine scriptis vel facto (ut nostri loquuntur (præstari possint *a*. Catalla autem fere omnia sive personalia, sive realia verbo recte donantur *b*. Nisi tamen à corpore politico dentur, cujus sigillum in omni alienatione est necessarium *c*. Siquis ergo in feudo militari, & personæ & terrarum custos sit, terrarum custodium & usumfructum solo verbo ad alium transferte potest: quod etiam in persona vel corpore hæredis aliqui verum esse putant *d*, licet alii contra sentiant quia in possessionis traditione, corporis translatio proprie non consistit *e*. Nemo terras quas unus possidet, ad alterum vel pro vita, vel in perpetuum sine scripto transfert ad annos tamen hoc recte fit *f*. Fruges adhuc crescentes nudo verbo conceduntur, idque per tenentem in tallio licet ante eas per donatarium à terra separatas moriatur *g*. Quod tamen secus est in arbore terræ infixa *h*, & ratio differentiæ hæc forsan est, quia fruges non sine industria hominis excitantur, arbores natura crescunt. Tenens tamen in feudo simplici tales arbores solo verbo donat *i*, quia nimirum latiorem habet potestatem quam qui in tallio tenet.

a *Bract.* 2. *c.* 5. *nu.* 3.
b *Perkinus tit. Graunts* 57.
c *Idem eodem* 64.
d *Idem eodem* 60.
e *Idem ibid.*
f *Idem eodem* 61.
g *Idem eodem* 57.
h *Idem eodem* 59.
i *Idem eodem* 58.

Terræ

Terræ denique & tenementa ſolo verbo dantur inter vivos *k* licet non mortis cauſa ſine teſtamento in ſcriptis *l*.

S. 18. Sine facto, (ut noſtri loquuntur) vix dantur jura incorporea, cujuſmodi ſunt reditus annuus *a*, communia paſturæ, advocatio, villanus in groſſo, atque reverſio terrarum poſt mortem præſenter occupantis *b*. Cujus quoque naturæ decimas eſſe, aliqui ſentiunt *c*. Rectoria tamen cum decimis ſine charta recte conceditur *d*. His quoque addi poteſt jus tam cuſtodiæ quam maritagii *e*.

S. 19. Vt donatio ſuis numeris abſoluta ſit, traditione vel quaſi confirmari debet *f*. Traditio autem vel ſeiſina quot modis fiat; alibi dictum eſt *g*.

S. 20. Donationum mortis cauſa ſunt tres ſpecies una cum quis nullo præſentis mortis periculi metu conterritus, ſed ſola cogitatione mortalitatis donat. Alia cum quis imminenti periculo mortis commotus ita donat ut ſtatim fiat accipientis. Tertia ut ſi quis commotus periculo non dat ut ſtatim fiat accipientis, ſed tunc demum cum mors fuerit inſecuta *h*.

k *Idem eedem* 62.

l *Infra de teſtam. ordinand: in prin:*

a *Dyer. fo:* 139. *nu.* 57: *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 16. *fo:* 80. *b.*

b *Perkins Grawnts* 61. *Plowd. caſu Throckmorton f:* 150

c *Idem ibid.* 62. *Plowd. caſu Smithe fol.* 233. *b.*

d *Brook leaſe fo.* 15. 20.

e *Dyer. fo.* 370. *nu.* 57:

f *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 12. *& c.* 17. *&* 18. *Inſt. iur. com. c.* 21. *Litlet. l.* 1. *c.* 7. *Fleta. l.* 3. *c.* 7. *Fleta. l.* 3. *c.* 2. *& c.* 9. *v. Dyer. fo. n:* 10, 11, 12, 13, 14, *& fo:* 91. *n:* 10, 11.

g *Supra de rerum diviſione ſ.* 42. *De poſſeſſione vel quaſi. v. Flet. l.* 3. *c.* 15. *in prin: Incorporea traduntur viſu corporis ad quod ſpectent Fleta. l.* 4. *c.* 18. *ſect. Iura ſiquidem.*

h *Bract. l.* 2. *c.* 26. *in princ: Fleta. l.* 2. *c.* 57. *in princ.*

QVIBVS ALIENARE *Licet, vel non licet.*

TIT. 8.

ARcta est conjunctio hujus tituli cum proxime superiori: ita ut non pauca hic necessario repetenda sint, de quibus illic locuti sumus. Sed generalius est alienandi quam donandi verbum: ideoque quæ hic denuo inculcamus, universaliorem hic quam illic habent usum.

Accidit autem aliquando ut qui dominus rei sit, eam alienare non possit. Antiqua enim maneria Coronæ annexa, Regi non licet alienare; sed omnis Rex coronæ suæ alienata revocare tenetur. Nec obstabit obligatio Warantiæ, nisi per escambium vel aliter ad valentiam in dominico vel servitio: vel saltem ad commodum & honorem regiæ dignitatis, sicuti baroniæ Episcoporum & hujusmodi, fuerint concessa *a*. Sed hoc jus munificentia Regum nostrorum, seu saltem nimia reipub. neglectio periculosa oblivione fere tandem contrivit. Ideoque tam pernicioso malo remedium salubre Jacobus noster pie meditatur.

a *Fleta l.1.c.8.in prin: f. cum quoque quem v. eodem c.17. f. Item quod.*

b *Glanvil.l.6.c.3. Brit. c.34. Fitzh nat. br. fo. 193. d.*

c *Fitzh. nat. br. fo.175. & v. Brocum tit. Alienation. & Tenures 69. & an. 32. H. 8. c. 1.*

S. 1. Maritus quoque neque hæreditatem, neque dotale prædium vxoris ea invita, sic alienare potest, ut ab ea aut eius hæredibus illo mortuo, non revocetur *a*.

S. 2. Illi etiam qui de rege in capite sive per servitium militare sive per socagium tenent, sine Regis licentia terras suas impune alienare non possunt *b*. Aliqui

qui tamen tenent talem alienationem emptori vel feoffato ſatis eſſe utilem contra venditorem ſeu feoffatorem & eius hæredes, licet Regi præjudicium inde procreari non poſſit *c*.

S. 3. Neq; minor *d* neq; furioſus *e*, neq; monachus *f*, neque fœmina nupta *g* alienare poſſunt. Neq; villanus res per ſe acquiſitas & per dominum poſſeſſas *h*, vel etiam non poſſeſſas, ſi Regis villanus ſit *i*.

S. 4. Nupera etiam inclyti Jacobi noſtri conſtitutione jus vetus quod ad eccleſiæ pene ſubverſionem neglectum jacuit renovatur, qua Archiepiſcopi & Epiſcopi feuda eccleſiarum ſuarum alienare prohibentur *k*.

S. 5. Denique qui alias alienare poſſunt, in certis caſibus tamen non poſſunt. Utpote terras aut tenementa corpori politico, ſive eccleſiaſticum illud ſit, ſive ſeculare *a*, niſi prius impetrata Regis venia in manum mortuam dimittendi. Et è contra religioſa collegia, quæ per Reges hujus terræ fundata ſunt terras ſuas ſine ejus licentia alienare prohibentur *b*.

S. 6. Contra quoque accidit aliquando, ut qui dominus non eſt, alienare poſſit. Creditor enim pignus ex pactione, quamvis eius ea res non ſit alienare poteſt: utpoteſt ſi initio conventum ſit ut liceret creditori pignus vendere, niſi pecunia ſolvatur. Item vxor, apprenticius, ſeu alius famulus, quem mercator in ſua officina vel taberna ad merces diſtrahendas conſtituit *c*, vel quicunque alius qui à domino hoc mandatum habet *d*.

c *Brocus Teſtaments* 34.
d *Fitzh. nat. br. fo.* 192. *g. v. Perkinum Grawnts* 15. & 19.
e *Fitzh. nat. br. fo.* 292. *C.*
f *Perkinus Grawnts* 3.
g *Idem ibid.* 6. 11. *v. Brocum executors* 175.
h *Fitzh. nat. br f.* 202. *C.*
i *Litl. l.* 2. *cap.* 12.
k *c.* 1. *Iac. ſeſ.* 1. *c.* 3.
a *an.* 7. *Ed.* 1. & *an.* 18. *Ed.* 3. *c.* 3. & *an.* 15. *Rich.* 2. *c.* 5. *Fitzh. nat. br. fo.* 221. *Q.*
b *Weſtm.* 2. *cap.* 41.
c *v. Fitz. nat. br. fo.* 120. *H.* & *Brocum tit. Contr.* 37. & 40.
d *Nov. lib. in. S*. 7. *trat. Treſpas in Agiſtment.* 1. & *ejectione firma* 10.

§. 7. Etiam aliquando contingit, ut qui alienandi plenam poteſtatem habeat, non niſi ſub certo modo alienare poſſit. Rex enim terras neque perquirit, nec alienat niſi per ſpecialem illam inſinuationem, quam recordum appellamus e.

e *Plowd. caſu Walſingh. fo. 553. a.*

PER QVAS PERSONAS Nobis acquiritur.

TIT. 9.

NVnc per quas perſonas nobis acquiritur, videndum eſt. Et ſciendum, quod per noſmetipſos, & per uxores, per ſervos ſive maſculos, ſive fœminas, & per filios filiaſque quos in poteſtate noſtra habemus, per liberos homines ſervientes noſtros, dum tamen factum eorum neceſſarium fuerit & approbatum *a*. Et per ſervos quidem tam illos, qui non ſunt in poteſtate noſtra quam qui ſunt, dummodo non ſint in alienatione ita tamen ut nihil inde capiamus antequam corpora eorum dirationentur. Item per ſervum communem, & tam per alienum quam per proprium, quem bona fide poſſidemus: & per eum in quo uſum fructum habemus.

§. 1.

a *Hæc confirmantur variis in locis per Bract. ſci l. 1. c. 9. nu. 12. & c. 18. nu. 6. & l. 3. trac. 1. c. 2. nu. 12. Brit: c. 35. & 38. Litlet: l. 2. c. 11. Doct. & Stu. l. 1. c. 8. l. 2. c. 18. bis.*

b *Flet. l. 3. c. 13. ſ. ſi autem ſervo & c. 15. ſ. de minor. et l. 4. c. 11. ſ. ſi autem et c. 12. in princ.*

S. 1. Item per procuratores acquirimus, per tutores, curatores & cuſtodes, qui nomine noſtro ſtipulati ſunt, vel in poſſeſſione ſunt *c:* & hoc verum eſt etiam in iis qui naturaliter ſurdi & muti ſunt *a.*

S. 2. Filii quoque ſive filiæ villani ſub poteſtate domini ſui ſive manumiſſione in villenagio manentes, ſi perquiſitum fecerint extra villenagium, nullum habent hæredem, niſi dominum ſuum: dum tamen vel in vita villani in manum ſuam cœperit illud tenementum, vel poſt mortem *b*,

c *Bract. l.* 2. *c.* 18. *nu.* 6. *Flet. l.* 3. *c.* 4 *ſ. fin. et c.* 15. *ſ. de min.*

a *Idem ibid.*

b *Bract. l.* 4. *tract.* 3. *c.* 13. *nu.* 1. *in fine.*

DE TESTAMENTIS ordinandis.

TIT. 10.

TErtia ſpecies donationis quæ mortis cauſa fit, teſtamentum eſt *c*. Teſtamentum autem eſt voluntatis noſtræ ſententia de eo quod quis poſt mortem ſuam fieri voluit *d*. Eſt quoque duplex: aut ſic proprie aut improprie dictum. Teſtamentum proprie dictum eſt illud ſupremum hominis judicium, in quo ejuſdem executor nominatur *e*. Hic enim ejus loco eſt, qui hæres apud Romanos dictus, & quaſi baſis teſtamenti eſt *f*, teſtatoris ſtatum repræſentans *g*. Teſtamentum improprie dictum eſt quælibet alia ultima voluntas, ſive ſit condicillus, ſive mortis cauſa donatio, ſive epiſtola *h*.

c *Bract. l.* 2. *c.* 26. *Flet. l.* 2 *c.* 57. *in prin.*

d *l.* 1. *n. de teſtam.*

e *Brocus Teſtaments* 20.

f *Swin. parte* 1. *ſ.* 3. *n.* 19.

g *Doct. et ſtud. l.* 2. *c.* 19.

h *Vultejus in comm. ſuper Inſtit. tit. de teſtam. ordinan. in princ. nu.* 9, 10, 11.

Vtrum-

Vtrumque autem hoc est dupl'ex: scriptum vel nuncupativum *a*. Sed per nuncupativum terræ dari non possunt *b*.

§. 1. Rigor ille solennitatis, quo Romani in concedendis testamentis usi sunt à iure Canonico pridem delinitus est, quod duos testes coram presbytero parochiali ad testamentum sustinendum vult sufficere *c*. Neque huic quidem Decretali Anglorũ cosuetudo se astringit: quibus satis est coram duobus liberis hominib. sive clericis sive laicis condi testamentũ *d*. Prudentestamen nostri homines in testamentis suis condendis non nimis securos aut supinos esse & merito suadent *e*.

§. 2. Imo vero usque adeo fastidiosa illa antiquorum curiositas nobis visa est, ut omnem testamenti probationẽ idoneam existimemus, quæ primæ illi iurisgentium simplicitate satisfacit *f*. Neq; enim duo testes hodie requiruntur, si aliæ sint circumstantiæ, quæ probationem supplent *g*.

§. 3. In testibus admittendis vel rejiciendis non multum à jure civili recedimus. Vt enim hæres illic, sic executor apud nos testis esse nequit. Fœmina tamen admittitur *h*. Neque adeo necesse est ut interrogentur testes ad perhibendum testimonium, nisi tales sint qui aliis exceptionibus removeri possint *a*.

§. 4. Testamenta licet vires à voluntate testatoris præcipue capiant *b*, executor tamen actionem contra testatoris debitores non habet, priusquam testamentum insinuaverit, & ejusdem exequendi authoritatem à Judice ecclesiastico adeptus

a *Perkinus tit. Testament* 476.
b *an.* 32. *H.* 8. *c* 1. *v. Cocun l.* 3. *casu Baker. fo.* 31. *b. v. Dier. fo.* 53. *nu.* 13. *& fo.* 72. *nu.* 2. *fo.* 143. *nu.* 54. *et* 55.
c *Cap. cum esset* 10. *extra de testamentis.*
d *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2. *Glanvil. l.* 7. *c.* 6. *vid. Dier fo.* 52. *nu.* 13.
e *v. Cocum* 3 *c.* 3. *casu Butler et Ba. fo.* 36. *a. b.*
f *v. Swinb: part.* 4. *f.* 25.
g *Hoc non difficulter ex Brit.* 28. *fo.* 7. 7. *a. Mes ascun.* &c.
h *Swinb par.* 4. *sect.* 21.
a *Idem parte* 1. *sect.* 10.
b *Perkenus Devises* 555. *et seq. Plowd. casu Newis fo.* 412. *b.* 413. *a.*

ptus ſit *a*. Atque hoc licet non ita pridem inductum nonnulli velint *b*: contrarium tamen apertiſſime liquet *c*.

Sect. 5. Cum autem executor Judicem ad teſtamentum publicandum acceſſerit, juratus hæc aſſerit: credere ſe nimirum quod teſtamentum per ſe exhibitum eſt verum atque ultimum teſtamentum defuncti: deinceps quod in tempus per Judicem aſſignandum (niſi jam paratum habeat) juſtum & fidele inventarium omnium & ſingulorum bonorum, quæ defunctus die vitæ & mortis ſuæ habuit, conficiet & exhibebit: tertio quod debita & legata ſolvet: & rationes juſtas ſuæ executionis reddet, quandocunque ad hoc per Judicem requiſitus fuerit *d*. Atque his ſic peractis eadem perſona cum teſtatore fit *e*, neque ſolum omnia quæ teſtatoris fuerunt recte vendicat, ſed ejus etiam debitis, quoad facultates acceptas obnoxius redditur *f*.

Sect. 6. Si plures nominentur executores, omnes, ſi onus ſubire velint, hoc faciunt: ſin velit unus tantum, hoc unus *g* faciat.

Sect. 7. Sin vero vel cum ultima voluntate quis, executore minime nominato, vel etiam omnino inteſtatus, deceſſerit, proprior cura Judici eccleſiaſtico incumbit. Quippe qui omnibus defuncti debitis uſque ad bonorum ſuorum valorem eſt obnoxius *h*: & etiam adminiſtrationem bonorum, viduæ aut proximo conſanguineo, ſaltem eandem ſuſcipere volenti, & tum de fideli adminiſtratione, tum

a *Perkinus teſtam.* 482. 484. & 486. *Brocus executors* 49. 19 & 139.

b *Brocus teſtaments in ipſo fine.*

c *Glan: l.* 7. *c.* 7. *Bra: l.* 2. *c.* 22. *caſu v. Plowd. caſu Greiſ. broke fo* 280 *b. Flet: l.* 2. *c.* 57. *executors.*

d *Lynd provinc de teſta. c. ſtatutū bonæ memoriæ.*

e *an:* 9. *Ed:* 3. *c.* 3.

f *an:* 33. *Ed: pri. c.* 35. *v. Dyer fol.* 187 *nu.* 6.

g *Perkinus teſtaments* 486.

h *an:* 13. *Ed: 1. ſtat.* 2. *c.* 19 *an:* 21. *H.* 8. *c.* 5. *v. Bract: l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2. *Ganuil. l.* 7. *c.* 6. *v. Dyer fo.* 232. *nu.* 5. & *fo.* 171. *nu.* 26 *Fitz. nat. br. fol.* 120. *D.*

tum de indemnitate ordinarii fidejussores idoneos offerenti, committere tenetur *c*. Hic autem, quisquis sit, jurat (quantum scit aut credit) defunctum cum testamento exhibito (in quo nimirum executor non nominatur, aut nominatus executionem in se suspicere recusat) aut (si is casus sit) prorsus intestatum decessisse: præterea se justum & fidele inventarium confecturum & exhibiturum: debita defuncti juxta valorem bonorum suorum se persoluturum, & portiones etiam, si quid superfuerit, per Judicem assignandas liberis defuncti (si quos reliquerit) aut aliis etiam consanguineis; erogaturum; rationes denique justas sui muneris Judici requirenti se redditurum. His sic peractis, se cum idoneis fidejussoribus pro iusta bonorum administratione obligat, & ita demum fit administratione *a*, cum tandem literas administratorias sigillo Ordinarii authentico sigillatas acceperit.

c an. 31. *Ed.* 3. *c.* 11.

a v. Dyer. fo. 294. *nu.* 7. *fo.* 339. *n.* 46.

b Argum. Perkin. Testaments 483 *& Brocus eod.* 20. *& tit. executors.* 90. *&* 117. *v. nov. term. jur. verbo Administrator. v. Flet. l.* 2. *c.* 62. *s. & st debitor. v. Dier. fo.* 232. *nu.* 5. *& fo.* 256. *nu.* 8. *& fo.* 160. *nu.* 42. *v. Plow. casu Greisbroke fo.* 277. *a & seqq.*

c Perkinus Testaments 486. *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 28. *Swin. de testam. parte* 6. *s.* 11.

S. 8. Quæstio est, si neque executor neque administrator, propter suspectam hæreditatem, quis esse velit, quid faciendum sit. Et hoc casu Judex bona defuncti sequestrare debet, singulisque creditoribus per edictum convocatis, juxta juris præscriptum satisfacere *b*.

S. 9. Sed quis hoc casu competens Judex? Regulariter quidem Episcopus ejus diœcesis in qua moritur defunctus. Sunt tamen aliqui tam seculares quam clerici, qui hoc privilegium seu libertatem (ut nostri loquuntur) præscribunt, aut etiam chartis antiquis concessum habent *c*.

bent. (Regulariter) diximus quia hoc verum est, si defunctus bona notabilia non habeat in diversis diœcesibusd. Nam si habeant tum testamenti sui probatio & publicatio & reverendissimum Archiepiscopum Cantuariensem, vel Eboracensem in provincia Ebora, jure prærogativæ suæ spectat e.

S. 10. cum etiam Episcopum diœcesis competentem hic Judicem dixerimus hoc de ejus quoque officialibus intelligi volumus, sive sit vicarius generalis, sive commissarius foraneus *a*, sive etiam Archidiaconus qui talem potestatem vel præscriptione vel compositione vendicare potest *b*,

d *Quæ hæc sunt v. Swin. part.* 6. *f.* 11.
e *Lynd. provinc. c. statut. De testamen. Perkinus Testaments* 489 *Statutum an. H.* 8. *c.* 9.
a *Brocus Testaments* 12.
b *Idem ibid.* 25. *& Perkinus Testa.* 492, 493.

DE MILITARI *Testamento.*

TIT. II.

NUllum militari testamento privilegium Jus nostrum relinquere potest, quod paganorum ultimis voluntatibus nullum fere negat *c*. Subtilitates enim Romanorum omnes in antiquam Juris gentium fidem dissolvit.

c *Swinb. parte* 1. *f.* 19 *& part.* 4. *f.* 17. *&* 18.

QVI.

QVIBVS NON EST PERMISsum facere testamentum.

TIT. 12.

JUre nostro aliqui prohibentur testamentum facere simpliciter, aliqui de certis rebus.

S. 1. Infans prohibetur simpliciter. Sed infantē dupliciter hoc casu accipimus: uno modo masculum qui annum decimū quartum, aut fœminam quæ duodecimū non complevit, alio qui vel quæ non vicesimū primum. Illi testari prorsus non possunt *a*; hi de catallis possunt, non tamen de terris quas perpetuo jure tenent *b*; nisi consuetudo loci hoc ferat *c*.

Sect. 2. Idiota *d*, id est, talis qui de re aliqua facili & vulgari interrogatus apte respondere non potest. *e*. Item servus eadem causa, qua donare inter vivos prohibetur *f*, nihil eorum testamento disponere potest, quorum possessionem dominus acquisivit *g*, vel solo verbo vendicavit *h*, nisi tamen executor alterius fuerit: quo casu alium, domino suo invito, executorem suum constituere potest. Nam bona vi muneris huiusmodi sibi contingentia, non ad usum suum habet sed alienum *i*. Item captivus: quia is nihil possidet, sed ipse ab alio possidetur *k*. Item deportatus, quem nos exlegem sive utlagatum dicimus *l*.

Sect. 3. Præterea reus læsæ majestatis testamenti factionem non habet: quia si eius criminis postea convincatur omnia quæ

a *Swinb. part.* 2. *sect.* 2. *v. tamen Perkinum Devises.* 503.
b *an.* 34. *H.* 8. *c.* 5. *Doct. & Stud. l.* 1. *c.* 12.
c *Perkinus Devises* 504.
d *an:* 34. *H:* 8. *c.* 5.
e *Swinb. part.* 2. *sect.* 4.
f *v. supra de donation. sect.* 5.
g *Perkinus Grawnts* 29. *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 43.
h *Brocus vilein.* 50.
i *Idem ibid.* 68. & 73.
k *Bract: l.* 2. *c.* 16. *nu.* 5.
l *Bract: l.* 3. *tract.* 2. *c.* 13. *Doct: & stu. l.* 1. *c.* 6. & *l.* 2. *c.* 3.

quæ tempore criminis commiſſi poſſedit vel quaſi, Regi & fiſco forisfacit *a*. Neque feloniæ reus: Quod tamen ſine diſtinctione non procedit. Nam talis ſi moriatur ante convictionem, tam terras quam catalla teſtamento dare poteſt, aut etiam ſi cum pro tribunali ſiſtatur, juxta formam regni præſcriptam ſe Dei atque patriæ examini committere recuſaverit, aut mutus ſteterit: Hoc caſu terras vel hæredibus ſuis proximis ab inteſtato: vel teſtatus quibus videbitur, ſuas reſervat, & ſolis catallis ſuis excidit, porro ſi condemnetur, terras à crimine perpetrato, catalla à convictione perdit, ita ut ante convictionem illa donare, aut aliter alienare pro ſuo arbitrio poſſit *b*.

Sect. 4. Ille qui ſibi ipſi mortem ſponte conſciſcit, felo de ſe à noſtris vocatur, & ſucceſſorem non habet in catallis ſuis præter fiſcum *c*: Verum utrum hodie terras amittat per aliquos dubitatur *d*. Catalla tamen fiſco cedere nemo dubitat *e*.

Sect. 5. Hæreticus jure veteri noſtro teſtari non potuit *f*. Sed Conſtitutio qua hoc decretum eſt, abrogatur *g*. Ita ut hic nihil fixum habeamus quod à jure Canonico non accepimus.

Sect. 6. Manifeſtus uſurarius, ſi ultra decimam pro anno acceperit, omnibus pœnis à jure Canonico inflictis obnoxius relinquitur *h*. Itaque neque teſtari poſſe videtur *i*.

Sect. 7. Simpliciter prohibetur uxor terras hæreditarias ultima voluntate ſua diſponere *k*. Bona etiam & catalla ſine licentia

a *an.* 5. *Ed.* 6. *c.* 11. *Swinb. part.* 2. *ſect.* 12. *v. an.* 1. R. 3. *c.* 3.

b *Swinb. parte* 2. *ſect.* 13. *Broeus Forfeitures.* 5. 28. 65. 89. 103. 113. 117. *v. ſupra de donatio. ſect.* 7.

c *Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 31.

d *Stawnf. pla. cor. l.* 1. *c.* 3.

e *v. infra de publ. jud. ciu ſect. ſed eſt et murdrum.*

f *an.* 2. *H.* 5. *c.* 7.

g *an.* 1. *Ed.* 6. *c.* 12.

h *an.* 13. *Eliz. c.* 8.

i *Swinb. parte* 2. *ſect.* 16.

k *an.* 34. *H.* 8. *c.* 5.

centia viri sui *b*. Nisi tamen executrix prioris mariti aut cujusquam alterius fuerat, priusquam huic viro nuberet: vel actionem prius acquisitam habeat ad aliquam pecuniæ summam quæ adhuc soluta non est. His enim casibus bona quæ ex causa ejus muneris sibi contigerunt, aut etiam prædictæ actionis jure debentur, legare potest, & vel virum suum vel quemlibet alium executorem suum constituere *c*. Si tamen Bractono credimus receptum est, quod uxor quandoque testamentum facere possit de rationabili parte, quam habitura esset, si virum supervixisset: & maxime de rebus datis sibi & concessis ad ornamentum, quæ sua propria dici poterunt: sicut de robis & jocalibus *d*. Verum hoc ius aut consuetudinarium alicuius loci videtur, aut iam pridem evanuisse.

Sect. 8. Denique religionem ingressi testamentum facere nequeunt: Nam in bona de quibus ante ingressum nihil statuerunt, proximi consanguinei statim succedunt, ac si ab intestato decessissent *e*. Ecclesiasticorum secularium alia causa est: quorum bona consuetudine Angliæ laica reputantur, sive ab ecclesia sive aliunde perquisita fuerint *f*. Etiam fruges in gleba satæ & non dum perceptæ *a*.

Sect. 9. Rex uteunque alias testabilis, non potest regnum aut bona regni, id est, coronam & antiqua eius jocalia testamento suo cuiquam relinquere *b*.

Sect. 10. Episcopus aut Abbas, quia eorum baroniæ sunt de eleemosyna Regis & ante-

b *Swinb: part:* 2. *Sect.* 9 *Bract. l.* 2. *c* 26. *nu.* 1. *in in fin: Cocus l.* 4. *casu Ognel. fo.* 51. *b.*

c *Brocus Testaments* 9. 11. 13. *et execut.* 132. 175 178. *Glanv: l.* 7. *c.* 5. *Perk. Deviſes* 502.

d *l.* 2. *c.* 26. *num:* 1. *in fine v. Fitzh. nat. br. in brevi de rationabili parte bonorum fo.* 122. *Fleta l.* 2. *c.* 57. *Sect: ſi autem*

e *Brocus Testaments* 9.

f *Doct. et stu: l.* 2. *c.* 39.

a *an.* 28. *H.* c. 11.

b *Fitzh: Abridgement tit. Deviſe.* 5. *& executors.* 108. *poſt. quem Swin. part.* 2. *Se:* 28

& anteceſſorum ejus non poſſunt de dominicis ſuis aliquam partem dare ad remanentiam ſine aſſenſu & confirmatione domini Regis *a*.

Sect. 11. Item Epiſcopus, Decanus, & magiſter fraternitatis alicujus teſtamentum facere de illis bonis prohibentur, quæ ſibi cum capitulo vel ſocietate communia ſunt *b*.

a *Glanuil: l.* 7 *c.* 1. *in fine.*
d *Doct. & Stud. l.* 2. *c.* 39. *vid. Bract: l.* 2. *c.* 14. *Perkin. Deviſes* 469. 497. 499.

DE EXHÆREDATIONE liberorum.

TIT. 13.

EXpreſſam illam liberorum exhæredationem, cui leges Romanæ cives illius civitatis aſtrinxerunt, jus noſtrum paterno amori remittit, quem præſumit naturam tam firmiter omnium animis inſculpſiſſe, ut niſi turpiſſimis liberorum moribus eradicari non poſſit. Omnes itaque non ſolum mobilium, ſed etjam immobilium ſuorum liberam habent diſpoſitionem, idque tam perquiſitorum quam ab anteceſſoribus deſcendentium uſque ad certum modum, niſi feudum talliatum fuerint: De hoc enim non niſi tallii diſſolutione per finem, aut recuperatione prius impetrata noſtri diſponunt *a*.

a *an:* 4. *H:* 7. *c.* 24. *& an:* 32. *H:* 8. *c.* 6. *v. Plowd. caſu Stoel & Zouch. & Cocum vol.* 3. *in caſu finium.*

Sect. 1. Veteres tamen juris noſtri ſcriptores, patribus hæreditatem ab anteceſſoribus ſuis acceptam, cuiquam præter proximum hæredem teſtamento relinquere,

quere, vix permiſſum aſſerunt. Quo etiam nomine æris alieni à patre contracti onus in hæredem conjici volunt *a*. Sed poſteriora tempora modum ſatis idoneum huic neceſſitati adhibuiſſe videntur *b*. Ideoque hæres ad anteceſſoris ſui æs alienum diſſolvendum hodie non tenetur, niſi in contractus inſtrumento ſpecialiter recenſeatur, & hæreditatem ſatis ad hoc locupletem inveniat.

a *Glanuil. l.6. c.17. & 18 et l.7.c.1. v. etiam Bract. l.2. c. 26. nu. 1. & Brit. c. 34.*

b *an. 32. H.8. c.1.*

Sect.2. Catalla ſic diſtribuenda cenſet Bractonus *c*, ut debitis defuncti, ſi quæ ſint, ſolutis, quæ ſuperſunt in tres partes dividantur: quarum una pueris, ſecunda uxori, tertia libertati teſtatoris relinquatur. Si pueri non ſint, tum una medietas defuncto, altera uxori reſervatur. Si non uxor, tum una pueris, altera defuncto. Sed hoc conſilium potius videtur quam præceptum. Nam non ita multo poſt in eodem loco dicit, neque uxorem neque liberos amplius capere debere de bonis defuncti patris vel viri mobilibus, quam fuerit eis ſpecialiter relictum, niſi hoc ſit de ſpeciali gratia: utpote ſi benemeriti in eius vita fuerint. Rationem adhibet: quia nimirũ vix inveniretur civis aliquis qui magnum quæſtum faceret, ſi in morte ſua pueris indoctis & luxurioſis vel uxori male meritæ relinquere cogeretur. Et ideo neceſſarium eſt valde, ut illis in hac parte libera facultas tribuatur. Per hoc enim tollent maleficium, animabunt ad virtutem, & tam uxoribus quam liberis benefaciendi dabunt occaſionem. Quod quidem non fieret, ſi ſe ſcirent indubitanter certam partem obtenturos, etiam ſine teſtatoris voluntate.

c *l.2. c.26. nu.1. v. etiam Glan. l. 7. c. 8. v. Plow caſu Bracebridge fol.418. b.*

DE

DE HÆREDIBVS INSTITUENDIS.

TIT. 14.

HÆredem juris civilis & noſtri antiſtites diverſis modis accipiunt. Illi enim hæredem eum dicunt, quem teſtator in ſuo teſtamento nominaverit *a*: hi eum qui defuncto proximus eſt conſanguineus, ad quem feudum de jure poſt anteceſſoris deceſſum ſpectat *b*. Ita ut non hominem ſed Deum hæredes facere aſſerant *c*, & hæredem dici ab hæreditate, in quam jure ſanguinis ſuccedit *c*. Hæreditatem autem noſtri non univerſum jus defuncti, ſed feudum tantum appellant, ſeu ſaltem eas terras, tenementa, & illa ſive corporalia ſive incorporalia quæ perpetuo jure defunctus tenuit *e*. Hæredem itaque neceſſitas quodam modo conſtituit, qui ut in rebus prædictis anteceſſori ſuo vel invito ſuccedere ſolet: ſic etiam æs alienum ab eo contractum, ſi catalla ad hoc non ſufficerent, liberare tenebatur *f*: quemadmodum & ſupra aliqua ex parte oſtendimus *g*.

Sect. 1. Hæres itaq; non in univerſum jus defuncti apud nos, ſed in feudum tantum alias non utiliter legatum ſuccedit. Ad catallorum ſuorum diſpoſitionem homines pro arbitrio ſuo executores nominant *h*, qui pro illa parte patrimonii hæredis locum occupant, & perſonam defuncti ſubeunt, ſi ſaltem onus delatum in ſe ſuſcipiant *i*. Ita ut bona omnia aliter

a *Inſtit. de teſtam. ordinand.*
b *Glanuil. l. 7. c. 1. Bract: l. 2. c. 33. n. 3. Britt: c. 118. & 119.*
c *Glanuil. ubi ſupra & Brit: quoque.*
d *Brit: ubi ſup.*
e *Idem ubi ſupra.*
f *Glanuil: l. 7. c. 7. Bract. l. 2. c 26. n. 1.*
g *titulo. 12. huius l. Sect. 1.*
h *Glanuil. l. 7. c. 6. Bract: ubi ſupra. Doct: & ſtud. l. 2. c. 10. Term: verbo executor.*
i *Brocus executors 5. 21. 22. 57. 84. 77. 122.*

ter non legata ſibi acquirant *a*, atque viduæ teſtatoris veſtes auferre poſſint, ſi delicatioribus aut ſumptuoſioribus utatur, quam viri conditio ferebat *b*.

Sect. 2. Executor autem poteſt conſtitui vel ſimpliciter vel ſub conditione *c*: & vel à certo tempore vel poſt certum tempus *d*: & vel univerſaliter vel particulariter *e*: & in primo gradu vel ſequenti per ſubſtitutionem *f*: & vel unus vel plures *g*.

Sect. 3. Executores autem conſtitui poſſunt illi quos teſtator elegerit, ſive ſint extranei ſive parentes, propinqui vel remoti *h*: imo non ſolum qui liberi ſunt ſed etiam ſervi, ſive noſtri ſive alieni *i*: neque laici ſolum, ſed etiam clerici & religioſi *k*. Quod tamen procedere videtur, ſi veniam à ſuperiori impetraverint *l*. Porro fœmina *m* & infantes *n*. Denique omnes qui jure expreſſe non prohibentur *o*.

Sect. 4. Nemo tamen invitus cogitur ad hoc munus, quin qui velit, recuſare poſſit. Et qui ſemel recuſavit, poſtea nihilominus idem in ſe ſuſcipere poterit *o*: ſi tamen vivo ſuo coexecutore hoc fecerit juxta aliquorum judicium non poſtea *p*. Munere autem ſemel ſuſcepto ſemper tenetur: quod factum videtur, quam primum bona aliqua teſtatoris hoc nomine aſſecutus fuerit *q*.

Sect. 5. Si quis executorem conſtituat, qui ante probatum teſtamentum diem obit, bonorum adminiſtratio viduæ vel proximis

a *Plowd. caſu Paramour fol.* 943. *b*.
b *Brocus executors* 19.
c *Brocus executors* 9. *et* 155. *Adminiſtrators* 1. *et* 45.
d *Brocus executors* 155.
e *Brocus ibidem* 2. *et* 115. *v. Dyer. fo.* 34. *nu.* 7. & 8.
f *Idem ibidem.*
g *Idem ibid.* 13. 24. 38. 117.
h *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2.
i *Litlet. l.* 2. *c.* 11. *Brocus vilieins* 68.
k *Brocus eod.* 68. 77.
l *Fitzh. abridgment tit. executors* 47.
m *Brocus tit. executors paſſim.*
n *Idem ibid.* 15.
o *Glanuil. l.* 7. *c.* 6.
p *Broc. executors* 38. 117. *Park. deviſes* 485.
q *Dyer. fol.* 160. *num.* 42.
r *Dyer. fol.* 166. *nu.* 10. 11.

proximis testatoris consanguineis ab ordinario tanquam in causa intestati committenda est, qui bona defuncti juxta testamenti tabulas disponat: nisi tamen residuum bonorum, post distractum æs alienum & legata soluta, illi legatum fuerat: quo casu executores ejus administrationem cum testamento annexo recte vendicant *a*.

a *Dier. fol.* 372. *num.* 8.

DE VVLGARI SVBSTITUTIONE.

TIT. 15.

SUbstitutio apud nostros non levem habet usum, in qua tamen fere juris civilis scita amplectimur. Feuda tantum militaria quæ possidemus non tam libere testamentis nostris disponare possumus, quin trientem hæredi nostro relinquere teneamur *a*. At quæ per socagium, saltem non talliata *b*, aut particulari alicui consuetudini astricta *c*, cuicunque sive propinquo sive extraneo legare possumus *d*, dummodo nullas alias terras in capite per servitium militare teneamus, atque utroque casu sive vulgariter sive pupillariter substituere. Substituio autem hic nihil aliud est, quam conditionis ejus adiectio, quam vulgo (tallium) dicimus: limitatio nimirum hæredum, quibus terras legatas à legatario nostro descendere, vel remanere, vel saltem ad nos & hæredes nostros reverti volumus.

a *an.* 32. *H.* 8. *c.* 1. *v. Glanuil l.* 7. *c.* 3.

b *Bract. l.* 2. *c.* 30.

c *Glanu. l.* 7. *c.* 3.

d *d. statuto. an.* 32. *H.* 8. *c.* 1.

Sect. 1. Hæc tamen ſubſtitutio non eadem eſt cum illa Romanorum, quia illa hanc conditionem annexam habet: Titium hæredem inſtituo: & ſi ille hæres non erit, tum Sempronius hæres eſto *a*. Hæc autem noſtræ non aſtringitur, ſed legatario contraria tacite potius imponitur: talis nimirum: Titio do lego tale feudum, & ſi ille idem acceptaverit, tum volo ut talis aut talis ei hæres ſit, vel ſuccedat *b*.

a *Inſtit. eod. in prin.*

b *v. weſtm. 2. c. 1. an. 13. Ed. pr. v. Doct. & ſtu. l. 1. c. 24.*

Sect. 2. Simili modo ſi legatum quodcunque cuiquam ſub conditione relinquamus, ei ob defectum conditionis adjectæ ſubſtituere poſſumus. Exempli cauſa: Titio centum do lego quando uxorem non duxerit, aut ſi filium è filia mea non legitime procreaverit, tum Sempronio dicta centum do lego *c*.

c *v. infra de legatis ſect. 29.*

DE SVBSTITVTIONE pupillari.

TIT. 16.

PAtriam poteſtatem in hac ſubſtitutione nos non tam reſpicimus, quam teſtatoris libertatem. Ita ut ſive liberis ſive etiam extraneis legatariis qui infra ætatem ſunt, pupillariter ſubſtitui poſſit. Sic vid. Titio filio ſive meo ſive alieno centum do lego, cum ad pubertatem pervenerit: & ſi prius moriatur, tum Sempronio dicta centum do lego. Sed quia teſtamentariæ cauſæ in foro eccleſiaſtico,

ſiaſtico, & ex juris civilis pontificiique præſcripto apud nos maxima pro parte judicantur *a*: ideo totam hanc materiam & alias hujuſmodi Jus noſtrum quaſi ficco pede præterit, & juri civili pontificioque diſceptandas relinquit.

a Bract. l. 2. c. 26. nu. 2.

QVIBVS MODIS TESTAMENTA *infirmantur.*

TIT. 17.

TEſtamenta ab initio juſte non fiunt ab iis, quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum, ii qui ſunt, ſupra diximus *a*. Poſteriori teſtamento quoque rumpuntur *b*: vel etiam maxima capitis deminutione infirmantur: utpote ſi quis teſtamentum conditum læſæ majeſtatis aut feloniæ condemnetur *c*, aut ſi teſtator teſtamentum revocet, aut executore quem nominavit, deſtituatur *d*.

Sect. 1. Sed ponamus Titium duo feciſſe teſtamenta, unum anno ſexto, alterum octavo Reginæ Elizabethæ: tandem eum acri morbo correptum eſſe, ita ut eloqui non poſſit: accedere autem ad eum Sempronium familiarem ſuum, qui illi utrumque teſtamentum in manu dat, jubetque ut illud retradat, quod pro ſupremo judicio ſuo haberi vult: Titium autem retradere teſtamentum anno ſexto conditum. Hoc caſu teſtamentum retraditum poſterius erit *e*.

a *tit. 12. huius libri.*

b *Perkinus Teſtam. 476. 479. & 480. Fulb. paral. Deviſes fol. 43. a. b.*

c *Staunf. pla. coro. l. 3. c. 20 quem etiam v. c. 32.*

d *Brocus executors paſſim.*

e *Perkinus Teſtam. 479.*

Sect. 2. Fit etiam quandoque, ut voluntas hominis, quæ jure civili ambulatoria eſt uſque ad mortem *a*, propter præjudicium alterius contractus unde teſtamentum deſcendet, apud nos mutari non poſſit: Exempli cauſa: Titius poſſidet quaſdam terras in feudo (ut noſtri loquuntur) quas Sempronio ſub hac conditione alienat, ut illius ſint ad terminum vitæ ſuæ, ſed ad uſum dicti Titii, deinceps ut Seio & eius hæredibus perpetuo remaneant: ſuper hoc ultimam voluntatem ſuam poſt datam Sempronio poſſeſſionem declarat. Hæc voluntas (ſaltem quatenus ad hanc alienationem attinet *b*) poſteriori aliqua rumpi non poteſt. Ratio eſt, quia uſus dictarum terrarum ſtatim ad Seium ſpectat, cui remanentia earum modo ſupradicto transfertur, ita ut ſtatim ſi velit, eandem vendere poſſit *c*.

a l. In ipſius Co. fam. erciſc. & l. omnium 19 *C. d. Teſtamentis.*

b v. Dier. fo. 49. *nu.* 12.

c Perkins Teſtaments nu. 480. *v. Dier fo.* 325. *nu.* 37.

DE INOFFICIOSO TEſtamento.

TIT. 18.

INofficioſi teſtamenti querela apud noſtros non auditur: nam de feudis militaribus, niſi pater ultra omnes inter vivos vel mortis cauſa donationes ſtatuto comprehenſas trientem legitimo hæredi relinquat, teſtamentum in hac parte irritum eſt *a*: ita ut hæres nihilominus poſſeſſionem inde capere poſſit, ut etiam legatarium, ſi prius eam adeptus ſit, con-

a an. 32. *H.* 8. *c.* 1.

continuo per se ejicere *a*, vel postea per Judicem removere *b*.

Sect. 1. In catallorum dispositione variæ diversorum locorum videntur esse consuetudines, quarum apud veteres iuris nostri scriptores haud obscura vestigia permanent *c*. Sed de iure communi voluntas horum distribuendorum testatori semper libera fuit *d*. Quare breve illud de rationabili parte bonorum, quod tam uxori quam liberis ad partem aliquam bonorum paternorum recuperandam contra executores jacet *e*, non generale est, sed certis comitatibus peculiare, quorum consuetudo postulat, ut ære alieno deducto, quod reliquum est in partes dividatur, una uxori, altera liberis, tertia testatoris arbitrio relinquenda *f*.

a *Bract: l.* 2. *c.* 30. *nu.* 2.
b *Bract: ibid: v. infra tit: de legat. sect.* 5.
c *Glanvil: l.* 7. *c.* 5. *et* 7. *Bract: l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2.
d *Idem ibid:*
e *Registrum originale fol:* 142. *b. Fitz. nat: br: fol.* 122. *L:*
f *v. supra de exhæredatione liberorum Sect.* 2.

DE HÆREDVM QVALITATE et differentia.

TIT. 19.

HÆredes, ut à nostris quoque accipiuntur *a*, fuerunt olim necessarii quoad hæreditatem à maioribus per proximum antecessorem diductã & derivatam *b*. (Sicut etiam & hodie sunt quoad partem *c*) idque non solum ut in feudo succederent, sed etiam antecessoris sui æs alienum distraherent *d*: etiam warantiis, id est, de evincendo cautionibus, quas ille vel alii maiores in terris aliquibus vendendis alicui spoponderunt, obnoxii perpetuo & obligati essent:

a *supra tit.* 14. *in prin.*
b *Glanvil. l.* 7. *c.* 1.
c *an:* 32. *H.* 8. *c.* 1.
d *Bract: l.* 2. *c.* 16. *nu.* 1.

Sect. 1. Quia autem constat quod liberi naturales & legitimi vocantur præ aliis ad successionem, non est inutile videre statum & differentiam liberorum: quæ quidem multiplex est. Liberorum enim quidam sunt naturales & legitimi: legitimorum & naturalium sunt aliqui filii & hæredes, aliqui filii & non hæredes: aliqui etiam patrum suorum hæredes, aliqui matrum: aliqui & patrum & matrum. Aliqui etiam non sunt hæredes, licet & legitimi & naturales sint. Aliqui insuper incipiunt esse hæredes, aliqui esse hæredes per casum cessant. Naturalium autem & legitimorum aliqui propinqui, & aliqui propinquiores: aliqui etiam remoti, aliqui remotiores *a*. Sed de his infra *b*.

a *Bract: l.2. c.29 30. &c. Brit: c.118. v. Cocum l.3. casu Ratcliſe fol. 40. 41. 42. Plowd casu Remiger fol. 28. a Flet. l.6. c.1. sect. Liberorum & seqq.*

b *tit. de gradibus cognationum.*

DE LEGATIS.

TIT. 20.

DOnatio mortis causa est, cum testator rem legatam seipsum magis habere voluerit, quam eum cui legata fuerit, & eum cui legata est magis quam hæredem suum *a*.

a *Bract: l.2. c.21. nu. 1.*

Sect. 1. Jus commune causas testamentarias licet maxima pro parte foro ecclesiastico secundum regulas juris civilis & canonici judicandas reliquerit; peculiaria tamen quædam de terris, catallis realibus & rebus soli statuit, quæ ad suum quasi tribunal dirimenda advocavit. Ea nos quanta possumus brevitate perstringemus.

Sect. 2.

Sect. 2. Primo legare omnes poſſunt, quibus fas eſt teſtamentum facere. Illi qui ſunt, ſupra docuimus *b*. Terras tamen aut tenementa nemo recte legat, qui tempore conditi teſtamenti in earum poſſeſſione non eſt *c*. Quod ita verum videtur, ſi neque alius eius iure ſeu nomine poſſideat. Reverſionem enim quis recte legat *d*.

b *tit.* 12. *huius libri.*

c *Fulb: paral: c. deviſes fo.* 37. *a & ſtat: an:* 32. *&* 34 *Hen.* 8.

d *Infra tit.* 20. *num: libri* Sect. 31.

Sect. 3. Legatorum capaces etiam ſunt omnes, quos ius ſpecialiter non excipit. Hi ſunt religionem ingreſſi *e*, quique adhuc exiſtentiam nullam habent, licet poſtea futuri: quemadmodum ſi quis legaverit tali collegio vel Cantariæ, quale nullum eſt tempore mortis teſtatoris, ſed poſtea extruitur *a*. Poſthumus vero in favorem teſtamentorum, licet in utro matris, exiſtere intelligitur *b*.

e *Perkinus tit. deviſes* 566. *&* 577.

a *Perkinus deviſes* 505.

Sect. 4. Vir autem licet uxori inter vivos donare non poſſit, quia eadem perſona, durante matrimonio, uterque iudicatur: ei tamen terras teſtamento ſuo recte dat legat, quia legata ante mortem teſtatoris, qua hæc coniunctio diſſolvitur, effectum non capiunt *c*.

Fulb: paral: Deviſes fo. 35. *b.*

b *Noy. term: iur: verbo: deviſe.*

c *Fulb: para: Deviſes fo.* 36. *a.*

S. 5. Incertæ perſonæ etiam recte legatur, quæ poſtea certa reddi poteſt. Annuus reditus Titio ad vitam ſuam, & poſt eius mortem ei qui primus Divi Pauli templum mane ingreditur, & hæredibus ſuis legatur. Sempronius mane templum ante omnes ingreditur: hoc legatum tam Titio, quam Sempronio & hæredibus ſuis utile erit *d*.

d *Fulb: eod: fo.* 36. *a.*

S. 6. Corpus politicum, niſi per chartam Regiam perquirendi licentiam conceſſam

ceſſam habeat, feudum legatum ad uſum ſuum acquirere non poteſt *e*.

Sect. 7. Veteri jure noſtro feuda legari teſtamento prorſus non potuerunt *f*, ſed ad proximos hæredes neceſſario deſcendebant *a*, niſi contra ius commune particularis conſuetudo civitatis aut municipii alicujus hoc ferret *b*, aut ſaltem hæres tamen legato conſenſum ſuum præberet. Quiſquis itaq; terras teſtamento ſuo ad alium derivari voluit, primo aliquem in eis feoffavit, ad uſum tamen ſuum & hæredum ſuorum *c*: atq; ita uſum dictarum terrarum, licet non ipſas terras alicui tertio legari potuit *d*. Sed huic incommodo vel jejuno potius frigidoq; commento poſteritas medicinam adhibuit, effecitq; ut non uſus tantum, ſed & ipſæ terræ, cum quadam tamen moderatione teſtamento transferri poſſint *e*. Nam feudi militaris trientem hæredi adhuc relinquere tenemur : & teſtamento nuncupativo, quia hic multum præjudicii verſatur, terras legare non permittimur *f*.

Sect. 8. Si vir & uxor conjunctim terras perquirant ſibi & hæredibus viri : & vir eas extraneo poſt obitum ſui & uxoris legaverit, utiliter quidem legat. Nam vir hoc caſu feudum ſimplex habet *g*.

Sect. 9. Si duorum tenentium conjunctorum in feudo ſimplici, ubi terræ & tenementa per conſuetudinem loci teſtamento dari poſſunt, alter jus ſuum tertio cuiquam legaverit, hoc legatum prorſus inutile eſt, nam cum teſtamentum ante mortem teſtatoris vires non capiat, con-

iuncti

e Perkin: tit. Deviſ: 505.

f Perkinus Deviſes 537. cujus iuris ratio eſt apud Britt: c. 34. v. an: 27 H. 8. c. 10. Doct: & ſtud: l. 1. c 7. & c. 20. Di. fo. 74. nu: 14.

a Glanvil 7. c. 1. Bract l. 2 c. 26. Dier. fo. 127 num: 54

b Litlet. l. 2. c. 18. Fitzh. br. fo. 198. 1.

c v. Perkin. Deviſ. 528.

d Idem ibid. 497.

e an: 32, H. 8. c. 1. Brocus Teſtaments 19. Swinb. part. 3. Sec: 4. v. Cocum l. 3. caſu Butler fo. 30. a.

f v. ſupra tit. 10. huius lib. infrinc. v. Di. fo. 155. num: 21.

g Perkinus Deviſes 539.

iuncti tenentis ius eodem momento quo ſpiritum ultimum exhalat, ad ſocium ſuum iure non decreſcendi transfertur *a*. Quod tamen in participibus aliter ſe habet: quia nimirum participes iure ſanguinis & hæreditatis terras aſſequuntur, non beneficio donatoris, ut tenentes coniuncti *b*.

a *Inſtit. iur. com. c.* 15.

Sect. 10. Poteſt quoque quis teſtamento conſtituere, ut executores ſui terras eius quas in feudo tenet & legare poteſt, vendant, & commodum inde proveniens in pias cauſas aut animæ ſuæ ſalutem diſtribuant *c*. Sed ſi illi intra biennium teſtatoris mandatum non impleverint, hæres in eaſdem ingredi, eoſque eiicere poteſt *d*.

b *Ibidem v. differentiam participum et tenentium coniunct. infra l.* 3. *de ſocietate.*

c *Perkinus Deviſes* 422. 541. 543. *& ſeqq. v. etiam ſtatut. an.* 21. *H.* 8. *c.* 4.

d *Fulb. paral. c. deviſes fo.* 40. *b. Plowd. caſu Welk-den fo.* 523. *b*

Sect. 11. Titius terras quas in feudo ſimplici tenet per ſocagium, uxori ſuæ dat quamdiu vixerit, & earum remanentiam Sempronio fratris ſui filio eiuſq; hæredibus maſculis de corpore ſuo procreandis. Et ſi contingat dictum Sempronium ſine hæredibus de corpore ſuo procreatis decedere (maſculos neq; expreſſe nec implicite innuendo) tum dictam remanentiam Mævio alii adgnato ſuo ſuiſque hæredibus maſculis in feudo ſimplici dat legat: & ob defectum hæredum maſculorum à dicto Mævio ſuſcitandorum, proximis hæredibus maſculis ab illa ſtirpe legitime procreandis dictas terras relinquit. Sempronius unica filia Arethuſa relicta, moritur. Dubium ſuboritur an Arethuſa in dictis terris vi verborum prædictorum (& ſi contingat &c.) ſucceſſura ſit, an hæres aliquis maſculus gradu remotior.

motior. Diiudicatur autem verba illi non generale tallium hæredibus Sempronii inducere, aut efficere quo minus terræ legatæ hæredibus masculis specialiter annexæ permaneant *a*.

a *Dier. fo.* 171. *nu.* 7.

Sect. 12. Catalla cuiuscunq; generis, sive personalia nimirum sive realia legari possunt *b*. Itaq; commodum quod è custodia vel hæredis vel etiam terrarum provenit *c*, conducto (quam lessam ad terminum annorum dicimus) equi, boves, oves, aurum, argentum tam factum vel signatum quam non, annuli lecti, vasa quæcunque sine discrimine legantur *d*: nisi tamen testator coniunctim & pro indiviso cum alio, mortis suæ tempore possideat *e*, aut nisi feudo liberove tenemento sic affixa sint, ut sine eius damno avelli nequeant, sed pars eius reputentur *f*.

b *v. Perkinus Devises* 511. *& seqq.*
c *Flet. l.* 1. *c.* 11.
d *Perkinus eod.* 525.
e *Doct. & stud. l.* 1. *c.* 6. *Ltl. l.* 3. *c.* 3.
f *Brocus exe cutors* 65.

Sect. 13. Denarii quoq; qui sub conditione debentur, utiliter legantur, nam postea executoribus soluti legatario cedunt *a*.

a *Perkinus ubi supra & 527.*

Sect 14. Etiam catalla, quæ iure uxoris nostræ possidemus, ut conductiones sive lessas ad terminum annorum, aut similia legare possumus *b*.

b *Perkinus Devises* 560.

Sect. 15. Res quoque incerta recte legari videtur, dummodo per legatarium certa reddi possit *c*.

c *Fulb. paral fo.* 38. *b.*

Sect. 16. In frugibus per terrarum possessores satis, nec dum à solo separatis nostri Jurisperiti varie iuxta specierum diversitatem statuerunt. Exempli causa, mulier in dotem tenens sementem facit, & ante messem moritur: fruges nondum maturas legare potest *d*. Quod etiam verum in terris quas dotis nomine cum alio

d *Perkinus & statut. Merton c.* 2. *an.* 20 *H* 3. *Flet. l.* 2. *c.* 57 *Sect. mulier. & Sect. provisum est.*

alio coniunctim & pro indiviſo tenete. e *Perkinus eodem* 523.

Sect. 17. Si tamen præter modum per cuſtodem hæredis dotata ſit, & ſic moriatur ut fruges creſcentes reliquerit, per hæredem interim maturitatem ætatis aſſecutum eius executores eiici poſſunt & impediri quo minus eas capiant *f*. Item ſi hæres ad ætatem perveniens contra matrem vel novercam vel aliam quamcunque anteceſſoris ſui viduam per breve de menſuratione dotis terras recuperaverit : recuperatas pariter cum frugibus obtinet, & eas legare poteſt *g*. *Fulb: paral: Deviſes fo.* 38. *a*. f *Perkinus Deviſes* 524. g *Idem ibid:*

Sect. 18. Si quis etiam per conſuetudinem Angliæ terras tenens eas illi locaverit & moriatur : conductor fruges licet adhuc non maturas percipiet, & interim fato cedens eaſdem legare poteſt *a* Quod ius rectori eccleſiæ quoque in frugibus glebæ ſuæ competit *b*. a *Perkinus ibid:* 514. b *an* 28. *H.* 8 *c.* 11.

Sect. 19. Præterea terras iure uxoris poſſidens, uxore poſt ſparſas fruges decedente, eas lucratur & utiliter legat *c*. Quod etiam in conductore tenet, ſi hoc modo tenens terras alii locaverit *d*. c *Perk: Deviſes* 518. *v. Litle. l.* 1. *c.* 8. *in prin:*

Sect. 20. Obligatio, quam ſcriptum de ſtatuto mercatorio dicimus, executioni ſuper manerio quodam debitoris mandatur : creditor terras ſerit : & ante meſſem tenens aliquis dicti manerii diem obit, cuius hæres infra ætatem eſt, ita ut eius cuſtodia integro debito ſufficiat. Hoc non obſtabit, quo minus fruges immaturas legare quoque poſſit *e*. d *Perk, ibid.* 513. *Ful: paral. fo.* 37. *b.* e *Eodem* 516

Sect. 21. Sed terras in vadium mortuum quis obligat, & ſoluta ad diem pecunia eas

eas liberat: creditor fruges interim satas & non perceptas (licet aliqui contra sentiant) legare posse videtur *f*.

f *Perk. eod.* 516.

S. 22. Tenens in tallio terras talliatas alii locat, quas conductor serit: hæres per breve de forma donationis in descensu recuperat, & ante fruges perceptas mortem obit; eas aliquorum judicio, quamvis aliis contradicentibus, testamento suo recte legat *a*.

a *Perkinus Devises* 20. *Fulb. para. c. Devises fo.* 37. *b.*

S. 23. Quidam feudum possidens moritur, filiam unicam & uxorem gravidam relinquens; filia feudi possessionem aggreditur, & agris semina mandat; ante fruges maturas nascitur matri filius, ad cujus usum propinquus aliquis amicus feudi possessionem acquirit; filia hoc casu fruges legare potest *b*. Sed ponamus matrem ante natum filium dotem contra filiam obtinuisse, & eam partem vicecomitis assignatione cepisse, quam filia seminaverat; certe segetem legare potest. Sed hoc tamen sine controversia non procedit *c*.

b *Perkinus eod.* 521. *Ful. para. fo.* 38. *a*

c *Perk. eod.* 521.

S. 24. Qui terras possidet ad terminum annorum, vastum commiserit; unde locator eas per breve de vasto recuperat; fruges hoc casu crescentes conductor legare non potest *d*. Ut neque siquis dictas terras vi antiquioris tituli contra locatorem evincat *e*.

d *Idem eod.* 515.

e *Idem ibid.*

S. 25. Quidam domum conductam habens ad quadraginta annos eam domum Sempronio dat legat, titulum quem habet vel donat, non recensendo. Quæritur quid legatum est? & iudicatur ipsum ius legatum esse, quod testator habuit, id est,

id est, terminum quadraginta annorum *a*.

Sect. 26. Qui terras ad terminum annorum conduxit, jus suum in eis dat legat Titio: & si Titius ante terminum finitum decesserit, tum annos reliquos Sempronio dat. Titius legatum adipiscitur, nec multo post, jure suo in eisdem alienato nec termino adhuc transacto, diem obit. Quæsitum est aliquando quis modus Sempronio reliqui termini assequendi competit? & judicatum est eum esse sine remedio *b*. Sed si testator tot annos dictæ conductionis Titio legasset, quot vixisset, & in reliquis Sempronium substituisset, Titius sic terminum alienare non potuisset, quin anni superstites Sempronio cessissent *c*.

Sect. 27. Spoliatus contra Spoliatorem recuperat: fruges fatas spoliatus legare potest. Si tamen à solo prius separatæ fuerint, spoliator eas asportat & legare potest *d*, in damnis tamen spoliato tenetur *e*.

Sect. 28. Testator neque actiones suas nisi convictas & recognitas, neque actionum instrumenta legare potest *f*. Quod tamen ex actione aliqua debetur, recte legat. Est enim legatum hujusmodi conditionale: scilicet si debitum solutum, aut per executores recuperatum fuerit *g*.

Sect. 29. Jus nostrum, sicut & Jus civile & ipsa ratio statuit, voluntatem (modo juri non contrariam) testatoris præcipue spectat *h*: ideoq; si filio & filia superstitibus, terras soboli fœmininæ quis legaverit;

a *Dyer fol.* 307. *nu.* 69.

b *Dyer. fol.* 75. *nu.* 18. & *fo.* 140. *n.* 41.

c *Dyer. fol.* 358. *nu.* 50. 51. *et fol.* 359. *nu.* 52.

d *Perk. Devises fo.* 519.

e *statutum Gloceſtriæ. an.* 6. *Ed.* 1. *c. primo.*

f *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2. & *l.* 5. *tract.* 5. *c.* 10. *nu.* 3. *Fulb. para. fol.* 30. *b.* & 31. *a.*

g *Perkinus devises* 527.

h *Cocus l.* 3. *caſu Butler fol.* 27. *b. Fulb. paral. c. deviſes fol.* 46. *b. Plow. caſu Bret. fol.* 343. *a.* & *ſeqq.*

rit: licet filius sexu dignior sit, filia tamen terras obtinebit *c*. Si conditionem legato adjecerit, quæ nec natura nec iure impossibilis est illa legatum suspendit, donec impleatur *d*. Hoc autem ita verum est, ut verba nonnunquam ob voluntatem testatoris conjecturatam, ultra naturalem intellectum extendantur *e* & etiam ex causis restringantur *f*.

Sect. 30. Titius enim terras Sempronio dat legat sub conditione solvendi certam pecuniæ summam, licet verborum vi Sempronius terras sic legatas tantum ad terminum vitæ suæ habeat: ius tamen ob conditionem appositam feudum simplex ei legari definit *g*. Alias enim si legatarius breve moreretur, legatum ei nocere potius quam prodesse posset.

Sect. 31. Mævio terras suas omnes & omnia tenementa Sejus dat legat: non solum terræ & tenementa quæ testator actu possidet, huic legato cedunt, sed etiam quæ spe, aut (ut nostri loquuntur) reversione habet *a*.

S. 32. Si terræ cuiquam legentur tenendæ & habendæ per eum in perpetuum: aut habendæ & tenendæ illi assignatis suis, feudum simplex utroq; casu legatur, licet hæredum mentio non fiat *b*. Quod tamen alii hæsitanter affirmant *c*.

S. 33. Si quis terras alicui his verbis leget: Do Titio Terras meas dandas aut vendendas, aut aliter pro arbitrio suo disponendas: feudum simplex est *d*.

S. 34. Terras Titio & hæredibus suis masculis à corpore suo procreandis testator legat. Titius autem filiam tantum procre-

c Nov. termin. verbo de vis. Fulb. paral. eod. fo. 45. a.

d Br. l. c. 36. Perkin. devis. 570. et seqq. Bract. l. 2. c. 6 num: 1, 2, 3. v Swinb. parte 4. Sect. 13.

e Exempla hujus theoriæ sequuntur in Sect. reliquis h. tit.

f v. Fulb. paral c. Devises fo. 41. b. v. Plowd. casu Paramour 540. a. b.

g Brocus Testaments 18. Perkinus Devises 555.

a Nov. termin. verbo Devises

b Nov. termin. eod.

c Perkinus devises 557.

d Term. ubi supra.

procreat, & ex illa nepotem habet : hoc caſu nepos potius avo ſuccedit ex vi legati in his terris, quam legatum inutile erit: cum tamen in aliis donationibus contrarium obtineat *e*.

e *Term. iur.* ibidem Brocus deviſes 5.

S. 35. Item ſi quis terras poſt mortem uxoris ſuæ filio leget : licet eas expreſſe uxori non leget, illam tamen benevola interpretatione jus noſtrum juvat *f*.

f *Term. iur.* ibidem, & *Plowd. caſus Newis fo.* 414. *a. Brocus tit. executors fo.* 175. *v. an:* 13. *H.* 7. *f.* 17

S. 36. Teſtator terras quas in feudo Poſſidet, Titio ad terminum centum annorum dat legat ſub hac conditione : Si Sempronio decem quotannis ſolverit: & remanentiam dictarum terrarum Mævio & hæredibus ſuis ; licet Titius conditionem violaverit, remanentia tamen Mævii per hoc non læditur ; licet in contractibus inter vivos contrarium jus eſſet *a*.

a *Perkinus Deviſes* 564. *quem quoque vide* 565, 566, 567, 568, 569.

S. 37. Terras ſuas omnes quis legat Sempronio ſub hac conditione, ſi decem dederit ; & deficiente conditione eas familiæ ſuæ relinquit ; hoc legatum ad eum qui conſanguinitate teſtatori eſt proximus, ſpectare jus noſtrum pronunciat *b*.

b *Fulb. para. Deviſes fo.* 46. *b*.

S. 38. Si grana quæ habet in tali horreo Titius cuiquam det leget, & poſt factum teſtamentum plura in idem congerat; verborum generalitas ad illa grana reſtringenda eſt, quæ tempore conditi teſtamenti ibidem recondebantur ; quia jus præſumit de eis tantum ſenſiſſe teſtatorem *c*.

c *Idem eod. fo.* 41. *b. vid. Plowd. caſus Bret. fo.* 345. *a. b.*

S. 39. Sejus poſt multa legata tandem teſtamento ſuo reſiduum bonorum ſuorum uxori Franciſcæ reliquit his verbis. Reſiduum

Reſiduum omnium bonorum meorum Franciſcæ conjugi meæ chariſſimæ do lego (quam quoque hujus mei teſtamenti plenam ſolamque executricem conſtituo) ut pro ſalute animæ meæ & debitorum meorum ſolutione eadem diſponat. Franciſca onus executionis in ſe ſuſcipit, omniaque tum legata præſtat, tum debita diſſolvit. Poſtea Mævio nubit qui dictorum bonorum poſſeſſionem adeptus (condito teſtamento executoribuſque conſtitutis) Franciſcæ præmoritur. Suboritur controverſia utrum bona quæ Franciſca ſecundo marito adduxit, ad eam iam denuo revertantur, an per executores Mævii poſſint vendicari? Poſt juſtam autem diſceptationem habitam, in hanc itum eſt ſententiam, ut dicta bona ad Franciſcam, non ad executores pertinerent: idque quia reſiduum bonorum non libero ejus arbitrio diſponenda, ſed certis uſibus deſtinata relinquebantur *a*.

a *Dyer. fo.* 331. *nu.* 21.

Sect. 40. Stichus qui centum valet & viginti debet dimidiam partem bonorum ſuorum æqualiter inter Bertam uxorem, & executores ſuos dividendo, teſtamento dat. Dubitatur an Berta quinquaginta an quadraginta vendicare poſſit? Et reſponſum eſt quinquaginta ei deberi. Si tamen Executores ſpecies aliquas prius alienaverint, Bertam à ſpecierum alienatarum vendicatione hoc ipſo excluſiſſe, quod alienatæ ſint *b*.

b *Dyer. fo.* 165. *nu.* 57.

c *Glanvil. l.* 7. *c.* 7.

§. 41. Petuntur legata in foro eccleſiaſtico *c*, quam aſſertionem catallis realibus

& per-

& perſonalibus aliqui tamen reſtringunt *a*. Nam de feudo aut libero tenemento legato ordinarius cognoſcere non poteſt *b*. Si tamen Judex curiæ Chriſtianæ aliquem in cauſa talis legati citaverit, quale jure communi inutile eſt prohibitio jacet *c*.

a *Perkinus deviſes* 570.
b *Perkinus eod.* 576. 577 578, 579.
c *Doct. et ſtud. l.* 2. *c.* 55

DE ADEMPTIONE
Legatorum vel tranſlatione.
TIT. 21.

VBi Jus civile ob defectum hæredis teſtamentum prorſus inutile facit *d* noſtrum executore vel non nominato vel onus recuſante, non ſtatim legata perire patitur, ſed adminiſtrationem bonorum ordinarii judicio committendam definit *e*, qui adminiſtrationem ſolutioni legatorum, ſaltem quoad ferunt facultates, aſtringit *f*.

d *l.* 10. *ff. de jure codicillorum.*

e *v. ſupra de teſtam. ordinan.*
f *Brocus executors in diverſis locis.*

S. 1. Etiam terræ, tenementa, aut alia hæreditamenta quæcunque legata per teſtatorem, ſi poſtea per eum alienentur, & denuo redimantur, æque debentur legatario, ac ſi omnino alienata non fuiſſent *g*.

g *Brocus Deviſe*, 8.

DE

DE LEGE FALCIDIA.

TIT. 22.

PRimum executoris officium, post executionis munus in se susceptum, est ut æs alienum testatoris dissolvat, qua de re perpendendum censeo, quid statuerit antiquitas. Si pluribus debeatur (inquit Bractonus *a*) præfertur alius alii. Nam Rex omnibus est potior: & bene licebit vicecomiti vel aliis Balivis domini Regis si ostenderint literas domini Regis de summonitionibus Scaccarii patentes breviare & attachiare bona, & catalla defuncti inventa in laico feudo suo, ad valentiam ipsius debiti quod debetur domino Regi, per visum legalium hominum, & ita ut nihil inde amoveatur, donec debitum quod clarum fuerit persolvatur & residuum catallorum executoribus relinquatur. Ad quæ etiam debita vel alia acquietanda uxor defuncti si superstes fuerit, nihil conferet de dote sua *b* cum dos uxoris debeat esse libera. Quod sic verum est, nisi ante dotis ius acquisitum maritus Regi deberet. Secundo loco deduci debent debita aliorum, quæ clara sunt & recognita: inter quæ connumerari potuerint servitia servientium, & stipendia famulorum, dum tamen certa sint. Si autem incerta sint qui sine certo precio steterint in servitio alicujus, licet ex voluntate dependeant, tamen cum ex arbitrio testatorum & amicorum taxata fuerint, ex bonis defuncti deducantur

a l. 2. c. 26. quocum conspirat Glanvil. l. 7. c. 5. Fleta l. 2. c. 57. §. Item si liber homo & seqq.

b Fitzh. nat. br. fo. 151. A.

Item

Item deduci debent expenſæ factæ circa funus. Item neceſſaria habeat uxor uſque ad quarentenam, niſi fuerit ſua dos citius aſſignata.

§. 1. Vt autem facultates defuncti tanto melius cognoſcantur: executores vel adminiſtratores cum ſcientia & conſilio duorum ad minus creditorum aut legatariorum, vel illis intereſſe recuſantibus proximorum (modo integrorum) defuncti conſanguineorum, vel etiam illis nolentibus aliorum quorumcunque proborum hominum, verum & fidele inventarium omnium bonorum & catallorum tam mobilium quam immobilium, quæ defunctus tempore vitæ & mortis habuit, conficere tenentur: & inſuper ea omnia & ſingula juſte æſtimata in duas chartas ſive tabulas ſimiliter laciniatas ſeu indentatas (ut noſtri loquuntur) deſcribere, earum altera ſibi reſervata, alteram ordinario tradere. Si tamen teſtator terrarum aliquarum aut tenementorum auctionem fieri juſſerit, pecuniæ inde conflatæ in inventarium minime redigunturᵃ.

§. 2. Hæredes autem tenentur debita ſuorum anteceſſorum, ad quæ catalla non ſufficiunt, acquietare *b*. Quod ſi neque ſic teſtatoris facultates debitis ſufficiant, excepto domini Regis privilegio, olim fiebat ubique defalcatio *c*.

§. 3. Hodie quoque jus eſt, ut non niſi ære alieno diſſoluto, legata ſolvi debeant. Sic enim executor de bonis ſuis ſatisfacere creditoribus tenebitur *d*. Non tamen omnibus debitum vendicantibus autem

a *an.* 21. *H.* 8. *c.* 5. *v. Swinb. part.* 6. *ſ.* 9.

b *Glanvil. & Bract. ubi ſupra.*

c *Bract. ibid.*

d *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 11. *Brocus executors* 116. *Perkin. Teſtaments* 488

aurem præbere cogitur, sed iis tantum, contra quorum actiones ipse testator, si viveret, legem suam vadiare non posset *e*.

S. 4. Quod ad privilegia creditorum attinet, antiquum jus aliquantulum videtur immutatum. Hodie vero ante omnia executor moderatas funeris expensas deducere posse videtur: & deinceps creditoribus ex juris præscripto satisfacere. Eorum autem primum locum sua prærogativa Rex occupat *f*. Secundum illi, quibus juxta statutum de mercatoribus aut in recognitione, testator obligatus fuit. Tertium ii, qui testatorem super debito judicialiter condemnatum habent *a*. Quartum chirographarii qui obligationes pœnales habent *b*: & horum illi quorum dies præterlapsus est *c*, & inter ipsos, si plures sint, ii qui primo agunt. Sin simul agere incipiant, aut dies solutionis adhuc non sit præteritus, gratificandi copiam executor habet. Obligationes pœnales sequuntur illæ quas simplices billas dicimus *d*. Vltimum locum tenent qui sine scripto contraxerunt, nec legis vadiatione per testatorem declinari possunt: utpote Servientes pro salariis suis, & qui reditum ob terras aut ædes ad terminum annorum aut vitæ testatoris conductas non solutum vendicant; & si qui sint alii similes *e*. Cæteris qui nudo verbo contraxerunt executores satisfacere non tenentur *f*. Aliquorum tamen opinione & hi actione super casu propter promissum testatoris adjuvare possunt *g*.

S. 5. Si is executor constituatu, cui testator

e *Brocus executors* 79. 87 127. 163. 171 *Doct. et stud. l.* 2. *c.* 11. *v. Plowd. casu Norwod. fo.* 181. *a. et seqq Dyer. fo.* 23. *nu.* 144. 145. *et fo.* 80. *nu.* 53, 54, 55.

f *Magna chart. c.* 18.

a *v. Swinb. part.* 6. *f.* 16.

b *v. Brocum executors n.* 88. *et* 172.

c *Dyer. f.* 80. *nu.* 54.

d *Swinb. ubi supra.*

e *Brocus ubi sup. nu.* 33. 87. 127. 163.

f *Brocus ib.*

g *Term: jur: verbo executor.*

teſtator pecunias debebat, poteſt ad ſui ſatisfactionem primo ſummam debitam è defuncti facultatibus deducere: deinde quod ſupereſt reliquis creditoribus, ſolvere tenetur *h*.

h *Plowd. caſu Woodward. fol. 185. b.*

S. 6. Poſt debita ſoluta ſi reliquæ facultates legatis ſufficiant, quilibet legatarius integrum ſuum legatum jure poſcit, aliter non niſi proportione facultatum ad univerſorum legatorum quantitatem. Ita tamen ut executor ſumptus bona fide expenſos & nomina deſperata deducere prius poſſit. Sed Falcidiæ nomine nihil vel retinere vel Judicis officio petere. Bona tamen alias non legata ille lucratur *a*.

a *Perkinus Deviſes* 525?

S. 7. Executores etiam executorum debitis primi teſtatoris tenentur, niſi bona ejus per teſtatorem ſuum plene adminiſtrata probaverint *b*.

b *Dyer. fol.* 174. *nu.* 21, *et* 22. *an* 25. *Ed:* 3. *ſtat.* 5. *c.* 5.

DE FIDEICOMMISSARIIS hæreditatibus & ad Senatusconſultum Trebellianum.

TIT. 23.

HÆreditates fideicommiſſariæ nullo in uſu ſunt apud nos. Aliquid tamen illis ſimile repræſentant ex fiduciæ, quas in dando terras noſtras extraneis, ad uſum tamen noſtrum & hæredum noſtrorum vel etiam hominibus privatis ad commodum corporis politici, collocare ſolemus. Sed iſtorum uſuum inventionem ut principi dominiſque feudorum injurio-

injurioſas c conſtitutiones regni ſuſtulerunt, aut ſaltem magna ex parte mutaverunt a.

c v. Cocum l. 1. caſu Shudleyſo. 123 4. a v. an. 1. R. 3. c. 1. & an. 4. H. 7. c. 7. & an. 27. H. 8. c. 10.

DE SINGVLIS REBVS
Per fideicommiſſum relictis.

TIT. 24.

SIngularum rerum fideicommiſſa, ſi illa quæ proximo titulo propoſita ſunt exceperimus, noſtri ſilentio prætereunt, & juris civilis definitionibus relinquunt.

DE CODICILLIS.

TIT. 25.

COdicillorum nomen apud noſtros non ſæpe legitur: quamobrem in iis ea ſequimur, quæ à iure civili & canonico mutuati ſumus: niſi tamen feudum aut liberum tenementum contineant; quo caſu probari tantum coram Iudice eccleſiaſtico debent à regni legibus ſuam interpretationem accipere.

Finis Libri Secundi.

INSTITV-TIONUM JURIS ANGLICANI.

LIBER TERTIUS:

De Hæredibus quæ ab inteſtato deferuntur.

TIT. I.

EST etiam alia cauſa acquirendi dominii, quæ dicitur cauſa ſucceſſionis, & quæ competit ſingulis hæredibus, de omnibus de quibus anteceſſores eorum abierunt ſeiſiti ut de feudo, vel etiam ſeiſiti fuerunt aliquo tempore ut de feudo & jure hæreditario, nec idem alienaverunt; quod quidem deſcendere debet hæredibus propinquioribus, maſculis vel fœminis recta linea vel tranſverſali venientibus. Deſcendit itaque ius quaſi ponderoſum quiddam, cadens deorſum recta

linea vel transversali: & nunquam reascendit ea via qua descendit per mortem antecessorum. A latere tamen ascendit alicui propter defectum hæredum inferius provenientium *a*.

a *Glanvil. l.7.c.1. Bract l 2.c.29.n.1. Doct. & stu. 1.c.7. Flet. 6.c.1. s. successio & c.2. n prin.*

§. 1. Descendit jus vero hæredi, ubicunque natus fuerit vel in utero matris, citra mare vel ultra, idque sive infra sive extra Regis nostri dominia, dum tamen parentes ad fidem regis nostri habeat, & mater cum venia mariti sui transfretaverit: nec potest aliquis sibi facere hæredem: quia solus Deus hæredem facit: & quia hæres dicitur ab hæreditate, non hæreditas ab hærede.

§. 2. Hæreditas autem est successio in universum jus feudale quod defunctus antecessor habuit, ex quacunque causa acquisitionis vel successionis, cum seisina vel sine: ut si cum seisina quocunque tempore seisitus fuerit, in vita sua vel in morte: sc. die quo obiit. Et si jus ad plures hæredes descendat, successive & sine seisina: tamen eadem seisina competit hæredi quam antecessor habuit vel in vita vel in morte. Et cum jus proprietatis concursum habuerit cum seisina: statim & sine mora acquiritur hæredi liberum tenementum *b*.

b *Glanvil. & Bract. ubi sup. v. statuta an 25. Ed. 3. statuto 2. & an. 42. ejusdem c.10 Fleta l.6.c.1. s. successio.*

§. 3. Hæredem nostri non eodem modo dividunt; alii enim in proximum & remotiorem *c*, alii in propinquum & propinquiorem & remotum & remotiorem distinguunt *d*.

c *Glanvil. l. 7. c. 3.*

d *Bract. l.20. c.30.nu.1. Brit.c.118.v Flet. l.6.c.1. & 2.*

§. 4. Si quis plures filios habeat, omnes ii sunt hæredes propinqui, post natus sicut & ante natus: & filiis deficientib. filiæ *d*.

d *Bract. ibid.*

§. 5. Pro-

f *Glanvil: l.7.c.3.*

S. 5. Propinquior est ante natus *e*, nisi tamen loci consuetudo aliud inducat *f*, aut nisi ante natus alienigena, post natus civis sit *g*.

S. 5. Est autem hæres remotus, ut si quis haberet plures filios & filias; masculi erunt hæredes propinqui, filiæ erunt hæredes remotæ. Nam hoc verum perpetuo est, ut masculi fœminis ejusdem gradus præferantur *h*.

S. 7. Si autem plures filios & nullam filiam, sed nepotes ex filiis; filii erunt hæredes propinqui, & nepotes erunt hæredes remoti *i*. Si plures filias, & nullum filium, omnes sunt hæredes propinquiores *k*.

S. 8. Item dici poterunt remotiores respectu hæredum remotorum: sicut pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, & sic ulterius descendendo; vel si desint descendentes transvertendo in infinitum *l*.

S. 9. Antiqua regni nostri consuetudo est ut primogenitus filius patri solus in feudo succedat; si autem filii non sint, sed filiæ; tum omnes filiæ cohæredes erunt *a*. Quod idem verum est in neptibus & proneptibus, si nepotes aut pronepotes desint.

S. 10. Etiam hoc semper apud nos receptum fuit ut feudum nunquam ascendere vel (si velis) descendere à filio ad patrem vel matrem nec aliquem alium in recta linea antecessorem possit *b*. Neque ullus in linea transversali vocatur ad successionem, quam diu aliquis superstes erit in linea recte descendenti *c*.

e *Bract. ibid.*
f *Glanvil. ubi supra.*
g *Doct. & stu. l.* 1. *c.* 7. *& c.* 20.
h *Bract. l.* 2. *c.* 30. *nu.* 3.
i *Bract. ibid.*
k *Glanvil. l.* 7. *c.* 3.
l *Bract. l.* 2. *c.* 20.

a *Doct. & stud. l.* 1. *c.* 7. *v. tamen Glanvillam de nepote filii ante patrem mortui l.* 7. *c.* 3 *Fleta l.* 6. *c.* 1. *s. si Titius.*
b *v. Cocum l.* 3. *fo.* 40. *a. in casu Ratclife Doct. & stud. l.* 1. *c.* 7. *Bract. l.* 2. *c.* 29. *in prin. Litl. l.* 1. *c.* 1 *v. tamen Brit. c.* 119. *paulo ante finem.*
c *Bract. l.* 2. *c.* 31. *nu.* 1. *Fleta l.* 6. *c.* 2. *in prin.*

§. 11. Proles ante matrimonium ſolemnizatum genita, jure regni nothus ſive baſtardus eſt, neque in hæredem ſuccedit. Neque baſtardus hæredem habet niſi de corpore ſuo *d*.

§. 12. Catalla neque perſonalia neque realia ad hæredem deſcendunt, ſed ex conſuetudine regni ad executores, aut ab inteſtato ad ordinarium & per eum conſtitutos adminiſtratores deferuntur. vel etiam ſi nemo adminiſtrare velit per ordinarium ſuo periculo ſequeſtrari debent *f*.

§. 13. Dominus capitalis loco hæredis habetur, quoties per defectum vel feloniam extinguitur ſanguis ſui tenentis *g*. Hoc autem ſine diſtinctione hodie non procedit, ut ſuo loco oſtendetur *h*.

d *Doct. et ſtud. l.* 1. *c.* 7. *et c.* 20. *Stat. Merton c.* 4. *an.* 20. *H.* 3. *v. Perkinum tit. Graunts* 49. *et* 50.

e *Glanvil. l.* 7 *c.* 16. *Perkin. Graunts* 48. *in fin.*

f *Doct. et ſtud. l.* 1. *c.* 7. *v. an.* 13. *Ed.* 1. *c.* 19. *et an.* 31. *Ed.* 3. *c.* 11. *et an.* 21. H. 8. *c.* 5. *v. Flet. l.* 2. *c.* 57. *ſect. Item ſi liber Dyer fo.* 277. *n.* 57.

g *Dyer fo.* 232. *nu.* 5. *et fo.* 256. *nu.* 8. *et fo.* 160. *n.* 42. *et fo:* 271. *nu.* 26.

h *Fleta l.* 6. *c.* 1. *ſect. Dominus.*

i *l.* 4. *titulo* 18. *de pub. jud. ſect.* 9. *et* 33.

DE LEGITIMA ADGNATORVM ſucceſſione.

TIT. 2.

IN linea tranſuerſali hoc perpetuũ eſt, ut hæredes ſint ii, qui integrum ſanguinem defuncti participant: Exempli gratia: Titius habens filium Sempronium & filiam Arethuſam ex una uxore & filium Mævium ex alia, moritur: Sempronius ei ſuccedit & ſine liberis decedit: Arethuſa

Arethuſa ſoror & non Mævius frater ad ejus hæreditatem vocatur *c*.

§. 1. Item Titius habens fratrem Sempronium & duos filios Sejum nimirum ex una & Mævium ex altera uxore: Titio mortuo ſuccedit Sejus, & Sejo ſine liberis defuncto Sempronius patruus, quia integri eſt ſanguinis non Mævius frater *d*. Sed ſi Sempronius ſine liberis quoque decedat, Mævium ſucceſſorem habet quia utroq; latere illi conjungitur, tam avi nimirum quam aviæ *e*. Atque ideo niſi Sempronius tam ex parte matris quam patris Titio frater ſit, contrarium videtur eſſe ſtatuendum.

§. 2. Linea tranſverſalis duplex eſt: altera deſcendens per fratrem ad ejus liberos, altera aſcendens per patruum & ſic deinceps. Ex aſcendenti autem nemo ſuccedit niſi deficientibus iis, qui è deſcendenti ſunt *a*.

§. 3. E linea tranſverſali deſcendenti ſuccedit is qui propior gradu eſt: & ſi hæc linea defecerit, is qui in aſcendenti tranſverſali defuncto proximus eſt *b*.

§. 4. Si duo in eodem gradu ſunt, & ambo maſculi, præfert natu major: ſi alter maſculus altera fœmina, maſculus fœminæ præfertur ut in linea recta *c*.

§. 5. Ubi hæreditas è parte matris provenit, ibi filio ſine liberis decedenti, proximus conſanguineus à parte matris hæres fit, non ex ſolo patre frater *d*. Sed ſi filius feudum pecuniis ſuis perquiſiverit & ſine liberis moriatur, adgnatum proximum è parte patris ſucceſſorem habet, non cognatum è parte materna, niſi ob

c *Litlet. l. 3. c. 1. Brit. c. 119. nu. 7. Fleta l. 6. c. 1 §. omnes autem et §. Ius etiam et ſect. quandoque.*

d *Litl. ibid. v. Cocum l. 3. ca u Ratcliſ. fo. 40 b. et 41. a. b. et fo. 42. a.*

e *Litlet. ibid. paulo poſt.*

a *Bract. l. 2. c. 30. nu. 1 Brit. c. 119.*

b *Bract. ubi ſupra Fleta l. 6. c. 2 §. Ibis autem.*

c *Brit. d. c. 119. nu. 1. et 2. et 7.*

d *Brit. d. c. 119. nu. 7.*

defectum adgnationis paternæ *e*. Cognatus tamen è parte materna ſuccedet potius quam terræ domino feudi ob defectum hæredum contingent aut excident *f*.

e Litlet. l. 1. c. 1. Cocus l. 3 caſu Ratcliſ. fo. 39. b.

f Plowd. caſu Cleere & Brooke, fo. 444. b. & ſeqq.

§. 6. Titius habet duos filios Sempronium & Mævium; Sempronius vivo patre feloniam perpetrat, & morte punitur, deinceps Titius moritur. Quæritur an feudum de quo ſeiſitus Titius obiit, dominio feudi excidat, aut eſchaetæ nomine cedat, an potius ad Mævium ſecundum ejus filium deſcendat. Prudentes noſtri hic diſtinguendum cenſent, utrum Sempronius ſine liberis deceſſerit; ſic enim feudum Titii ad Mævium deſcendit; aliter vero ad dominum feudi ſpectat *a*. Sed Sempronius in vita patris condemnatus, illi ſuperſtes eſt; hoc caſu licet ſine liberis decedat, feudum domino feudi excidit, non ad Mævium deſcendit *b*.

a Dyer. fo. 48. nu. 15.

b Kitchin tit. eſcheate fo. 110. b.

DE SENATVSCONSVLTO Tertulliano.

TIT. 3.

NOſtri in feudo rigorem duodecim tabularum imitantur, quod à filiis ad parentes aſcendere nullo modo patiuntur *c*. Ideoque ſi hoc durius videatur cuiquam, illi exoptandum eſt ut Tertullianus aliquis vel Claudius nobis excitetur, qui contrarium Senatui noſtro ſuadeat.

c Bract. l. 2. 29. nu. 1.

DE SENATVSCONSVLTO Orphitiano.

TIT. 4.

LIberi apud nos in hæreditatem maternam ſuccedunt æque atq; paternam; eamque eiſdem gradibus & regulis quibus paternam aſſequuntur *a*. Hic itaque Orphitio nobis opus non eſt.

a *Fleta. l. 6. c 9. ſ. plura.*

DE SVCCESSIONE COGNAtorum.

TIT. 5.

COgnatos Romani eos appellant ſpecialiter, qui per fœminas nobis conjuguntur *b*. De horum ſucceſſionibus nihil reſtat iis dicendum, qui duos proximos titulos recte obſervarunt *c*. Illic enim docuimus in ſucceſſionibus locum non eſſe cognatis, niſi adgnatorum linea defecerit. Quod ſic intelligendum eſt, ut adgnati remotiſſimi in linea recte deſcendenti, non item in tranſverſali proximis ejuſdem cognatis præferantur. Nam filiæ meæ trinepos ante fratris filium & etiam ſororis trinepos ante fratris filium, & etiam ſororis trinepos ante patruelem meum mihi ſuccedit *d*.

S. 1. Hoc breviter hic etiam notandum cenſeo; deficientibus nimirum in linea recte deſcendenti & utraque tranſverſali ſucceſſoribus, feudum ad eſcaetæ cauſam reduci, atque ad ejus patronum reverti *e*.

b *l. ult. ſ. 1. ff de gradibus affinitatis.*
c *primum ſc. & ſecundum hujus libri.*
d *Bract. l. 2. c. 30. & 31. ſparſim.*
e *Glanvil. l. 7. c. 17. Bract. l. 2. c. 29. nu. 1. Litl. l. 1. c. 1. Fitz. nat. br. Brief. d eſch. fo: 143. vide ſupra ſ. fin. de hæred. ab inteſtato.*

D E-

DE GRADIBVS COGNATORUM.

TIT. 6.

FActa mentione de gradibus, bonum est videre de personis succedentium, & qui in successione aliis præferuntur, à primo gradu cujusque lineæ usque ad ultimum *c*.

c Bract. l. 2. c. 31. nu. 2.

S. 1. In linea recte descendenti sunt avus, proavus, abavus, atavus, tritavus, & majores nostri in infinitum *d*.

d Bract. ibid. Flet. l. 6. c. 2.

S. 2. In linea recte descendenti primum gradum occupant pater & mater, qui faciunt stipitem communem: secundum filius & filia, tertium nepos & neptis, & sic deinceps in infinitum *e*.

e Bract. et Fleta ibid.

S. 3. In linea transversali ascendente secundum gradum faciunt frater vel soror patris aut matris: id est, patruus & matertera & eorum hæredes in infinitum *f*.

f Bract. l. 2. c. 31. nu. 1. Flet. ubi sup.

S. 4. In linea transversali descendente sunt frater & soror & eorum hæredes in infinitum *a*.

a Bract. et Flet ibid.

DE SERVILI COGNATIONE.

TIT. 7.

HIC apud veteres juris civilis scriptores titulus superioris pars habetur *b*. Neque quidem jus nostrum de servorum manu-

b Wesenb. hoc tit.

manumiſſorum cognatione quicquam ſtatuit, quod ab ingenuorum propagine eſt diverſum. Nam inter eos æque atque ingenuos juſtæ ſunt nuptiæ *a*.

a *c. unico extra de conjugio ſervorum.*

DE SVCCESSIONE libertorum.

TIT. 8.

AD libertorum ſine liberis decedentium ſucceſſionem patroni apud nos non admittuntur. Itaque ſi quis poſt manumiſſionem feudum acquiſiverit: & ſine hæredibus deceſſerit: hoc quidem feudi ejuſdem dominus jure eſcaetæ vendicabit, & non qui defunctum libertate donavit *a*. De catallis quoque eorum inteſtato decedentium idem jus eſt iſtis cum ingenuis *b*.

a *Fitzh. nat. br. fo.* 143. *T.* &c.

b *quod quale ſit v. ſupra de teſtam. ordi.* &c.

DE ASSIGNATIONE libertorum.

TIT. 9.

LIberti apud nos nihil differunt ab ingenuis, niſi quod ſervi aliquando fuerunt. Eorum itaque aſſignatio nullum in hoc regno uſum habet.

DE BONORVM POSSESSIONIBUS.

TIT. 10.

FEudi poſſeſſionem apud nos dat Rex eorum hæredibus qui ab eo feudum in capite quocunque ſervitio tenuerunt. Ille enim jure prærogativæ ſuæ terrarum huiuſmodi primam ſeiſinam habet *a*: & eas, niſi ab illius manibus, hæredes accipere non poſſunt. Qui ab aliis dominis per ſervitium militare tenent (nedum per ſocagium) ætatis maturitatem aſſecuti, ſuo jure poſſeſſionem ſuæ hæreditatis ingrediuntur, & impediti actionem habent contra dominos, modo valorem maritagii prius ſatisfecerint *b*:

Sect. 1. Bonorum vero quæ nos catalla dicimus, poſſeſſionem ſecundum tabulas dat, aut ſaltem antea captam confirmat, Judex eccleſiaſticus apud nos, qui loci eſt Ordinarius, executoribus nimirum defunctis: ſin nullæ tabulæ extiterint, adminiſtrationem viduæ defuncti vel proximis conſanguineis concedit *c*, ſuo tamen arbitrio vel inter ipſos, vel in pias cauſas diſtribuendorum *d*.

a *Stawnf. Prærog. c.* 3. & 13. *Fitzh. nat. br. fol.* 255. *e.* & 256. *c.* & *ſeqq.*

b *Cocus vol.* 4. *caſu Corbet.*

c *an.* 31. *Ed.* 3. *c.* 11.

d *Lynw. provinc. c. Ita quorundam tit. de teſtamentis* & *ibi gloſ.*

DE

DE ADQVISITIONE PER adrogationem.

TIT. 11.

NIhil impedit quo minus Angli & adrogare & adrogari poſſint. Sed hic ſolus adrogantis & adrogati conſenſus inſpicitur. Jus enim municipale de hac acquiſitionis ſpecie nihil ſtatuit, niſi quatenus illud quod inter partes agitur, in alicuius contractus naturam incidit.

DE EO CVI LIBERTATIS cauſa bona addicuntur.

TIT. 12.

SErvorum qui libertatem à dominis in teſtamento accipiunt, hoc intereſt tantum, ut de teſtamento conſtare poſſit; utrum executor onus in ſe ſuſceperit, eorum nihil intereſt. Nam priſcam illam teſtamentorum ſolennitatem, quæ apud Romanos in uſu fuit, nobis ſemper diſplicuiſſe ſupra oſtenſum eſt *a*.

a tit. de teſta. ordinand.

DE SVCCESSIONIBVS SVBLATIS, quæ fiebant per bonorum venditiones ex Senatusconsulto Claudiano.

TIT. 13.

HOC adquirendi genus nos non habemus, simile tamen aliquid. Decoctorum enim qui post exesas fortunas se abdunt, quo minus à creditoribus conveniri possint, tam feuda quam alia bona ubicunque reperiri possunt, ad creditorum suorum satisfactionem distrahi possunt per viros honorificos, quos constitutiones ad hoc editæ nominant *a*. Reliquarum autem omnium illa recentissima augusti Jacobi nostri sanctio eorum technis solertissime prospexit *b*.

a *an.* 34. *H.* 8. *c.* 4. *& an.* 13. *Eliz. ab.* *c.* 7.

b *an. pri. Iaco. ses.* 1. *c.* 15.

DE OBLIGATIONIBVS.

TIT. 14.

DIctum est supra de personis & rebus: deinceps dicendum est de Actionibus *a*. Actio autem ex obligationibus præcedentibus, tanquam à matre filia, oritur *b*. Obligatio vero est juris vinculum, quo necessitate astringimur ad aliquid dandum vel faciendum *c*.

Sect. 1. Omnium obligationum civilium summa divisio in duo genera deduci potest. Nam aut jure communi constituitur, aut statuto. Exemplum illius fuerit

a *Bract: l.* 3. *tract.* 1. *c.* 1.

b *Bract: ibid: num.* 2.

c *Bract: ibid: c.* 2. *num.* 1. *Brit: c.* 28. *Fleta l.* 2. *c.* 56. *in prin.*

rit vulgaris illa, quam pœnalem obligationem dicimus, & cæteræ huiusmodi *a*: huius vero scriptum de statuto mercatorio, & quæcunque è statuto regni aliquo profluit *b*.

Sect. 2. Obligatio ex aliqua causa præcedenti originem ducit sive ex contractu vel quasi, sive ex maleficio vel quasi. Obligatio ex contractu quatuor habet species. Nam contrahitur re, verbis, scripto, consensu.

a *v. west. symbolaiogr. l.* 1. *sect.* 156. *et multis seq.*

b *v. statutum de Action Burnet an.* 1. *Ed.* 1. *statut.* 1. *& an.* 38. *Ed.* 3. *c.* 4. *& novis librum intratio. Action sur le statut. per totum Flet. l.* 2. *c.* 64. *per totum.*

QVIBVS MODIS RE CONTRAHITVR OBLIGATIO.

TIT. 15.

RE contrahitur obligatio, veluti mutui datione: quæ consistit in rebus quæ pondere, numero, mensura sunt. Pondere, sicut in rebus quæ ponderantur, ut ære, argento, auro: numero, sicut pecunia numerata: mensura, sicut in vino, oleo, frumento: Quæ res autem in appendendo, numerando, metiendo in hoc dantur, ut statim fiant accipientium, ex mutui contractum constituunt: quia mutuum proprie dicitur id, quod ex meo fit tuum, & quando non eædem res, sed aliæ ejusdem naturæ redduntur creditori *a*.

a *Glanvil. l.* 10. *c.* 3. *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *x. novum lib. intratio. Delt in Appromp.* 1. 2. 3. *Fleta l.* 2. *c.* 36. *sect. Re autem.*

Sect. 1. Si quis pecunias alicui per errorem solverit cui non debentur, eas actione in factum, quam nostri (super casu) dicunt, apud nos condicet vel recuperabit,

cuperabit. Qui autem non debitum cepit, re obligatur *a*.

a *Inſtit. hoc tit. ſect.* 1.

Sect. 2. Is autem cui res aliqua utenda datur, re obligatur quæ commodata eſt: Sed magna differentia eſt inter mutuum & commodatum: quia is qui rem commodatam accepit, ad ipſam reſtituendam tenetur vel ejus precium, ſi forte incendio, ruina, naufragio, aut latronum vel hoſtium incurſu conſumpta fuerit vel deperdita, ſubtracta vel ablata. Et qui rem utendam accepit, non ſufficit ad eius cuſtodiam ut talem diligentiam adhibeat, qualem ſuis rebus propriis adhibere ſolet, ſi alius eam diligentius cuſtodire potuiſſet. Ad vim autem maiorem vel caſus fortuitos, non tenetur quis, niſi culpa ſua intervenerit: ut ſi rem domi ſibi commodatam ſecum detulerit peregre profectus, & illam incurſu hoſtium vel prædonum, vel naufragio amiſerit: non eſt dubium quin ad rei reſtitutionem teneatur *b*.

b *Bract. l* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 1. *Brit. c.* 28. *Glanuil. l.* 10. *c.* 3. *Fitz. nat. br. fol.* 121. *B. Doct. et ſtud. l.* 2. *c.* 38. *Fleta l.* 2. *c.* 56 *ſect. Re autem.*

Sect. 3. Commodata autem res ad commodum data eſt, & proprie dicitur commodata, cum nulla mercede accepta, res utenda datur. Gratuitum enim debet eſſe commodatum: & ſi merces intervenerit, potius dici debet locatio quam commodatum *c*.

c *Bract. ubi ſupra Glanvil. l.* 10. *c.* 13 *Fleta l.* 2. *c.* 56. *ſect. Commodata.*

Sect. 4. Is quoque apud quem res deponitur, re obligatur, & ad illam reſtituendam tenetur: & etiam ad id, ſi quid in re depoſita dolo commiſerit. Culpæ autem nomine non tenetur, deſidiæ ſc. vel negligentiæ: quia qui negligenti amico rem cuſtodiendam tradit, ſibi ipſi & propriæ

priæ fatuitati, hoc imputare debet *a*. Quod tamen jus hodie immutatum videtur, niſi depoſitarius expreſſe pollicetur eam tantum curam qua res ſuas cuſtodire ſolet *b*.

Sect. 5 Creditor qui pignus accepit, re quoque obligatur, & ad illam reſtituendam tenetur. Et cum huiuſmodi res in pignus data ſit utriuſque gratia, ſc. debitoris, quo magis ei pecunia tradatur, & creditoris, quo magis ei in tuto ſit creditum: ſufficit ad illius rei cuſtodiam diligentiam exactam adhibere: quam ſi præſtiterit, & rem ante pecuniam ei per debitorem oblatam caſu amiſerit, ſecurus eſſe poterit, nec impedietur creditum petere *c*. Diligentiam autem exactam noſtri intelligunt eam, quam quis rerum ſuarum cuſtodiæ adhibet *d*.

a *Bract. ubi ſupra v. novos term. jur. verb. Garniſhment. Doct. & ſtud. l. 2. c. 24. & c. 38. v. nov. l. intratio. Action ſur le caſ. in Garder & hoſtler, & Gager deliverance v. veterem nat. br. de catallis reddend. fol. 63. & chartis reddend. fol. 66. v. Fulb. paral. c. Baylement fol. 55. a. b. & 57. a. Fleta l. 2. c. 56. Sect. Is apud quem.* b *Cocus l. 4. caſu Southecot.* c *Bract. ubi ſupra v. Glanvil. l. 10. c. 3. & 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. Fitzh. nat. br. fol. 86. C. et nov. lib. intratio. Action ſur le caſe in Gage. 1. et nov. term. jur. verbo mortgage. Fleta l. 2. c. 56. Sect. Creditor* d *Cocus l. 4. caſu Southecot. fol 84. b.*

DE VERBORVM OBLIGATIONIBUS.

TIT. 16.

VErbis contrahitur obligatio per ſtipulationem. Eſt enim ſtipulatio quædam

quædam verborum conceptio, quæ conſiſtit ex interrogatione & reſponſione: ut ſi dicatur: Promittis? Promitto: Dabis? Dabo: facies? faciam: fidejubes? fidejubeo *a*.

a *Bract: ubi ſupra nu. 2. Brit: c 28. Flet: l.2.c.56 ſect. verbis.*

Sect. 1. Omnis ſtipulatio aut fit pure, aut in diem, aut ſub conditione, pure, ut ſi dicatur: Tantam pecuniam dare ſpondes? ſine aliqua adiectione diei vel conditionis: quo caſu pecunia illa ſtatim peti poterit. Sed ſi dies adjiciatur, quo ſolui debeat, ſtatim debetur, ſed peti non poteſt ante diem, nec etiam eo die, quia totus dies relinquitur arbitrio ſolventis *b*, nec vero certum erit eo die ſolutum non eſſe, priuſquam dies præterierit. Nec eodem modo recte petet quis, ſi quis hoc anno vel menſe dare ſpopondit, niſi omnibus partibus præteritis anni vel menſis *c*.

b *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 2. Brit: c. 28. Flet. l. 2. c. 56 ſect. verbis. v. Coeum l. 2. caſu Cromwel. fol. 79. a. b.*

c *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 2. et Brit: c. 28.*

Sect. 2. Fit aliquando, ſub conditione ſtipulatio: ut ſi dicatur: ſi Titius conſul factus fuerit, tantam pecuniam dare ſpondes? Et notandum quod in conditionali ſtipulatione tantum ſpes concipitur: & conditiones quæ ad præteritum vel præſens tempus referuntur, aut ſtatim infirmant obligationem aut omnino non differunt, ut ſi dicantur: Si talis aliquando vixit, aut hoc tempore vivit, dare ſpondes? Nam ſi neque vixit, neque nunc vivit, ſtipulatio nihil valet. Quia ea quæ per rerum naturam ſtatim certa ſunt, non vitiant obligationem, quamvis apud nos incerta ſint *d*.

d *Bract: ibid: nu. 3. v. Brit: c. 28. Doct. et ſtud. l. 2. c. 35. Flet a l. 2. c. 56. ſect. fit aliquando.*

Sect. 3. Facta autem in ſtipulationem de-

deducuntur: ut ſi facta fuerit ſtipulatio aliquid fieri vel non fieri: quo caſu, optimum erit pœnam adjicere, ne quantitas ſtipulationis ſit in incerto: vel neceſſe ſit actori probare quid eius interſit. Et tali modo adjiciatur pœna: Si hoc factum non fuit vel non erit, tunc nomine pœnæ tantum dare ſpondes *b*?

S. 4. Notandum autem eſt hanc verborum obligationem à noſtris, qui rerum definitiones non tam accurate perſequuntur, quam illud quod factum eſt *c*, perpendunt, ſimplicem contractum appellari *d*, neque ſpondentem teneri, niſi συνάλλαγμα aliquod, aut (ut illi loquuntur) conſideratio, vel quid pro quo, interceſſerit *a*, utpote ſi ſponſio in cauſa ſit, cur ſtipulator onus aliquod in ſe ſuſceperit, quod aliter ſuſcepturus non erat *b*.

S. 5. Stipulationis perpetua eſt cauſa iure civili *c*: ſed iure noſtro contractus vel ſcriptis conceptus non tenet hæredes executores, aut ſucceſſores *d*, niſi ſpecialiter nominentur, aut Rex ſi creditore *e*, neque illis circa immobilia prodeſt *f*. Ex contractu itaque verbali multo minus hæredibus executoribuſve, vel etiam in illos actio competere videtur.

S. 6. Sola ſtipulatione non ſæpe contrahitur apud Anglos, præſertim in rebus

b *Bract: d. l.* 3 *tract: 1. c. 2. num: 4. Flet: ubi ſupra Sect: Facta.*

c *Doct: et ſtu l. 2. c. 24.*

d *Fitzh: nat. br: fo. 119 G. v. Weſt: Symbol. l. 1. c. contracts Sect:* 30. *Dyer fo.* 90. *n.* 8. *et fo.* 336. *nu:* 34.

a *Fitzh: eod: fo.* 120. *K. & 122. H. & v. Brotum contract.* 5. *& Dyer fo.* 272 *nu:* 31. 32. *& f.* 296. *nu.* 22.

b *Doct: et ſtud. l. 2. c.* 20. *et* 24. *v. Fulb: paral: c. contracts fo* 6. *a ſed vid. Plow caſu Sherington a et ſeqq.*

c *Inſtitutio: de inutilibus ſtipul: Sect:* 24.

d *v. Dyer fo.* 23. *nu:* 142.

e *v. Fitzh: nat. br. fo. Flet: l. 2. c. 6. Sect: et ſciendum. Brocus Garanty* 89. *Fulb: paral. deviſes fo.* 44. *a. v. Cocum l* 2 *caſu Cromwel fo* 79. *a b. v. tamen Plowd: caſu Wroth: fo.* 457. *c. et Dy. fo.* 14. *nu:* 69. *et* 42. *nu.* 12.

f *Plowd: ibid.*

bus magni momenti : quia hic contractus legis vadiatione plerumque irritus fit g.

g *Brocus Leygager per totum.*

DE DVOBVS REIS STIpulandi & promittendi.

TIT. 17.

DUo rei ſtipulandi noſtro quoque iure eſſe poſſunt : & hoc caſu alter eorum debitum relaxat, & qui ſupervivit integrum non prius ſolutum recte vendicat *a*. Sed frequentiores ſunt duo vel plures rei promittendi : quia vix hodie reperitur, qui cuiquam ſoli maiorem pecuniæ ſummam credere velit.

a *Brocus executors* 149.

DE STIPVLATIONE ſervorum.

TIT. 18.

SErvi apud nos quoque ex perſona dominorum ſtipulari poſſunt, quibus tam feudum quam alia acquirunt *b*.

b *Doct: et ſtu. l.* 1. *c.* 8.

DE

DE DIVISIONE STIPVlationum.

TIT. 19.

STipulatio aut judicialis eſſe poteſt aut conventionalis. Judicialis eſt, quæ iuſſu Judicis fit: conventionalis quæ ex conventione utriuſq; partis concipitur, nec iuſſu Judicis *c*.

c *Bract: l.* 3. *tract:* 1. *c.* 2. *nu:* 6. *Fitzh. nat: br: fo:* 123. *C. &* 135. *D.*

DE INVTILIBVS STIpulationibus.

TIT. 20.

SI quis rem dari ſtipulatus ſit quæ in rerum natura non eſt nec eſſe poteſt, inutiliter ſtipulatur *a*.

S. 1. Idem iuris eſt, ſi rem ſtipuletur quis, quæ in alicuius bonis non eſt, velut rem ſacram vel publicam *b*.

S. 2. Qui etiam alium daturum aut facturum promiſerit, quam eum qui in poteſtate ſua extiterit, non obligabitur *c*.

S. 3. Si quis alii quam ei cuius iuri ſubiectus eſt, ſtipuletur, nihil agit *d*.

S. 4. Qui ad ea quæ interrogatus fuit, non reſpondet, nec ſecundum quod interrogatus eſt, (ut ſi quis decem aureos dari ſtipuletur, & alius quinque promittat:

a *Bract: l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 5. *De his quæ hoc tit. continentur. v. Flet: l.* 2. *c.* 60 *S. oportet igitur et ſeq*
b *Bract: ibid:*
c *Bract: ibid: Doct: et ſtud: l.* 2. *c.* 20. *et* 21. *v. Perk. Conditions* 759.
d *Bract: ibid: Brit. c.* 28. *Fle l.* 2. *c.* 56. *Sect Item ſi quis.*

tat : vel si unus pure, & alius sub conditione) stipulatio non valebit *e*.

S. 5. Ab iis quoque inutiliter stipulamur, qui potestati nostræ subiecti sunt, eisque inutiliter promittimus *f*.

S. 6. Mutus nec stipulari potest nec promittere, cum loqui non possit, nec verba stipulationi congruentia proferre. Quod quidem in surdo receptum est ; quia is qui stipulatur, verba promittentis, & is qui promittit verba stipulantis audire debet. Nisi sit qui dicat, quod facere hoc possunt per nutus vel per scripturam. Nec dicitur hoc de eo qui tardius audit, sed de eo qui omnino non exaudit *a*.

S. 7. Furiosus stipulari non potest, nec aliquod negotium genere ; quia non intelligit quid agit *b*.

S. 8. Qui etiam a Monacho *c*, vel fœmina quæ marito cooperta est *d*, vel servo *e* ex persona sua aliquid stipulatur, nihil agere videtur, ut & ab eo qui felonæ condemnatur quatenus in Regis vel domini feudi præjudicium hoc fiat *f*.

S 9. Pacta etiam quæ vi metuve quis cuiquam excusserit, exceptione enervantur. Vtpote si quis duritie carceris pressus aliquid dicto vel scripto promiserit aut concesserit *g*. Quod tamen sic intelligendum est, si pactum rem ipsam, cujus causa paciscens in carcerem est conjectus attingat

e *Bract: ibid: nu:* 4. *Fleta l.* 2. *c.* 56. *Sect: Item si de una re. Et Sect: Item si quis.*

f *Bract: ibid:*

a *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 8. *Brit. c.* 28. *Flet. l.* 2. *c.* 56. *Sect. mutus.*

b *Bract. ibid. Brit. d. c.* 28, *v. Perkinum Grawnts* 3. 4. 5. *v. tamen Cokum l.* 4. *casu Beverley fo* 123. *b.*

c *Bract. & Brit. ubi supra Fulb. para: fo.* 1. *b. et fo.* 2. *a Perk: Grawn.* 3, 4, 5

d *Bract; et Brit. ubi sup. Fulb. para. fo* 4. *b. Perkin. Grawn:* 6. *et seqq. et Conditions* 722. 735.

e *Brocus contracts* 40.

f *Perkin. Grawnts* 26, 27, 28, 29. *v. supra de donation. Sect.* 7.

g *Brit. c.* 28. *Perkin: Grawnts* 16. 29. *Fulb. para. c. Bargaines fo.* 15

attingat *a*. Si etiam mortem, carcerem vel plagas quis mihi minitetur, niſi quid illi donavero vendiderove, niſi metus minor ſit, quam qui in conſtantem virum cadere ſolet, donum infirmum reddit *b*.

Sect. 10. Eodem modo nec infans, vel qui infanti proximus eſt, & qui multum a furioſo non differt: niſi hoc fiat ad commodum ſuum, & cum tutoris auctoritate *c*. Fit tamen aliquando ut minor teneatur *d*.

Sect. 11. Item non valebit ſtipulatio ſi impoſſibilis adiecta fuerit conditio, cui natura impedimento fuerit quod exiſtat, veluti ſi dicat ſtipulator: Si cœlum digito tetigero, dare ſpondes *e*? Si autem ſic: Si cœlum digito non tetigero: tunc valet: quia pure facta eſt, & ſtatim peti poterit *f*.

Sect. 12. Inutilis etiam videtur ſtipulatio, ſi quis ita ſtipulatus fuerit: Si navis eras venerit ex Aſia, hodie dare ſpondes? quia præpoſtere concepta eſt. Tamen licet præpoſtera fuerit, non erit rejicienda *g*.

Sect. 13. Quod autem per ſcripturam fieri poſſit ſtipulatio & obligatio videtur: quia ſi ſcriptum fuerit in inſtrumento aliquem promiſiſſe: perinde habetur, ac ſi interrogatione præcedente reſponſum ſit *h*.

Sect. 14. Sic cum res plures in ſtipulationem deducantur, promiſſor ſimpliciter reſpondeat: Sic dare ſpondeo: propter omnes tenetur. Et ſi unam rem tantum ex pluribus ſe daturum promiſerit vel quaſ-

a *Perkinus eodem* 18.

b *Fleta. l.* 3. *c.* 7. *in prin. Plow. caſu Remiger fol.* 19. *a Fulb. paral. c. Burgaines fo.* 15:

c *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 5. *Brit. c.* 28.

d *v. Plowd. caſu Stowel fol.* 364. *b.*

e *Bract. & Brit. ibidem Fleta l.* 2. *c.* 56. *Sect. Loca v. Dyer fo.* 169. *b. nu.* 1.

f *Bract. ibidem Fleta l.* 2. *c.* 56. *ſect. Item non valebit.*

g *Bract. ibidem Fleta l.* 2. *c.* 56. *Sect. Item erit inutilis.*

h *Bract. ibid. nu.* 8. *Fleta l.* 2. *c.* 56. *ſect. Inventæ.*

quasdam ; obligatio in iis contrahitur pro quibus respondet *b*.

b *Bract: ibid: nu: 5. Fleta: l. 2. c. 56. Sect cum plures.*

S. 15. Inventæ autem sunt huiusmodi stipulationes & obligationes ad hoc, ut unusquisque habeat & sibi acquirat quod sua interest, si contra ea agatur, quæ in stipulationem deducuntur. Et si res in stipulationem deducta alii detur, nihilominus interierit stipulatoris. Quia ille qui promisit, tenebitur ad interesse: vel ad pœnam, si pœna fuerit in stipulationem deducta *c*.

c *Bract: ibid. num: 9. Doct et stud: l. 2. c. 20. et 21.*

S. 16. Si quis alii stipuletur, cum ipsius interfit, placuit stipulationem valere, ut si tutor pupillo *d*.

d *Bract:*

S. 17. Nemo rem suam futuram in eum casum quo sua fit, utiliter stipulatur. Nam quod semel est meum ex una causa & ab uno, durante possessione mea, non poterit illud iterum esse meum ex eadem causa & ab alio *e*.

e *Bract.*

S. 18. Item si de una re senserit stipulator, & de alia promissor: non magis valet, quam si ad interrogatum responsum non fuisset *a*.

a *Bract: ibid: nu: 4. Flet: l. 2. c. 56. Sect Item si de una re.*

S. 19. Neque valet, si quis stipuletur te homicidium perpetraturum, vel furtum, vel hujusmodi. Non enim ex hac obligaris *b*.

b *Bract: ibid: num: 4. Britt: c. 28. Perkin: Conditions 723. &c. Fle: l. 2. c. 56. Sect: Item non valet.*

S. 20. Promissio item inutilis est carceris custodi facta, incarceratum aliquem, qui in executione jacet non aufugiturum, aut carcerem non effracturum. Nam nostri hanc iuri publico adversam putant, quod homines ob æs alienum carceri mandatos durius custodiri vult, ut tanto libentius & maturius creditoribus

toribus ſatisfacere nitantur *a*. Quod etiam verum videtur in omnibus caſibus, ubi quis ob cauſam non balliabilem carceri committitur *b*.

Sect. 21. Cum quis ſub aliqua conditione ſtipulatus fuerit, & ante conditionem impletam deceſſerit: poſtea exiſtente conditione, neque hæredi, nec in hæredem actio noſtro jure dari videtur *c*.

Sect. 22. Si dies ſtipulationi adjiciatur, qui nunquam futurus eſt, ut craſtinus iudicii generalis, præſenti die debetur *d*. Si quis hominem vel fundum ſtipulatus fuerit, utilis eſt ſtipulatio. Sed res ſic in ſtipulationem deducta recte non petitur, antequam tantum ſpatium præterierit, quanto commode tradi poſſit.

Sect. 23. Non videtur quis recte ſtipulari à corpore politico: quia illi ad nihil niſi ſub ſigillo ſuo communi ſe obligant *e*. Si quis tamen aliquid emerit quod in talis corporis uſum convertitur, ipſum corpus teneri conſtat *f*.

a *Broc: Conditions.* 45. 85. *v. Cromptoni Iuriſd. fo.* 10. *a. court del marſhalſea v. Dyer. fo.* 118 *nu.* 1. *& fo.* 34. *nu.* 33.

b *v. Plow. caſu Dyve ſparſim per totum, præſertim fo.* 63. *a. et ſeqq. ſc.* 64. *b.* 67. *a. b.*

c *v. Cocum lib.* 2. *caſu. Cromwel fol.* 78. *in fine. & fol.* 79. *a. b. v. ſupra eodem tit.* 16. *ſect.* 5.

d *Brocus obligations* 58. e *Bract: l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 2. *& Brit: c.* 28. *Cocus l.* 3. *caſu Butler fol.* 28. *b. & 33. b. & 34. a. Perkinus Conditions.* 804. *Fulb. paral. c. Bargaines fol.* 14. *A.* f *Brocus Corporation* 53.

DE FIDEIVSSORIBVS.

TIT. 21.

QUem jus civile fidejuſſorem, eum us noſtrum plegium vocat. Cum ergo quid creditur alicui, ſolet id plerumque credi ſub plegiorum datione. Quo caſu ſi principalis debitor ita inde deſe-

defecerit, ut non habeat unde ſolvere poſſit: tunc demum recurrendum erit ad plegios *a*, & non antea *b*.

Sect. 1. Tenentur autem plegii, ſi plures fuerint, ſinguli in totum niſi aliter convenerit, quando ſe plegios inde fecerint, & ad id ſatisfaciendum ſimul ſunt diſtringendi. Ita ut ſi plures dati fuerint plegii, & aliqui vel aliquis eorũ non habeant unde reddere poſſint: ipſum onus acquietantiæ ad cæteros vel in totum ſpectat, vel in quantum illi defecerint *c*.

Sect. 2. Verum ſi debitore aliquo plegiando plegii pro certis partibus dati fuerint, quicquid de quibuſdam eorum plegiorũ contigerit, reliqui non niſi pro partibus ſuis inde reſpondere cogẽtur *d*.

Sect. 3. Plegii autem ſi ob defectum principalis conveniantur, & pecuniam promiſſam ſolvere cogantur; actionem ſuam contra eum habent *e*.

a *Glanvil. l.*10. *c.*3.
b *Brit: c.*28. *Flet: l.*1. *c.*62 *ſect. Rex vicecomiti ſalutem. Fitz. nat. br.* 137. *F.*
c *Glanvil: l.*10. *c.*5. *Fitzh: nat: br. fo.*122. *K.*
d *Glanvil: ubi ſupra.*
e *Novus liber intrationum Pledges* 2. *Fitz: nat: br. fo.*137. *C.* & 146. *B. Flet. l.*2. *c.*63: *Sect.* & *ſi forte.*

DE LITERARVM OBLIgationibus.

TIT. 22.

PEr ſcripturam quoq; obligatur quis: ut ſi quis ſcripſerit alicui ſe debere, ſive pecunia numerata ſit ſive non, ex ſcriptura obligatur: nec exceptionem non numeratæ pecuniæ contra ſcripturam habebit: quia ſcripſit ſe debere *a*.

Sect. 3. Literarum obligationes celſioris apud nos videntur eſſe naturæ, & magis ligare quã ſtipulationes. Nam ſi ſcriptum

a *Glanvil: l.*10. *c.*12. *Bract. l.*3. *tract.*1. *c.*2. *nu.* 9. *Brit: cap.*28. *Flet: l.*2. *c.*56. *ſect. Inventæ.*

ptura interceſſerit, conſiderationem vel συνάλλαγμα exprimi non eſt neceſſe *e*. Si verbalis contractus de re aliqua fiat, & deinceps obligatio in ſcriptis inde contexatur: contractus ille prior penitus extinguitur, nec actionem aliquam dat: ſed ſolum chirographum vires habet *a*. Quod tamen in debito inſinuato vel recordato, aut etiam alia obligatione priori in ſcriptis concepta, aliter ſe habet *b*. Literarum etiam obligatio verbali aliquo pacto de non petendo minime tollitur *c*.

e Plowd. caſu Sherington fo. 308.

a Fitzh. nat. br. fo. 121. *m. Brocus Obligations* 21. *b Brocus ibid. num.* 23. *v. Fulb. para. Borowing. fo.* 52. *a. Dyer fo.* 21. *n.* 131. *c Dyer fo.* 51. *num.* 12.

§. 2. Harum quoque duæ ſunt ſpecies; ſicut & ſtipulationum, una nimirum ſimplex dicitur, qua debitor ſolum debitum agnoſcit & ſe perſoluturum ſpondet: altera conditionalis, quæ maiorem ſummam (utpote duplum) præ ſe fert: conditionemq; habet annexam, quæ a pœna liberat, modo principale debitum die aſſignato perſoluatur.

§. 3. Etiam hæc in conventionalem & iudicialem recte dividitur. Conventionalis eſt illa quæ ex conſenſu partium coram privatis hominibus ſcribitur, conſignatur & traditur. Iudicalis quæ coram Iudice aliquo, ſeu ſaltem Iudicis vicem ſupplente initur. Cuiuſmodi ſunt Recognitiones, Scripta de ſtatuto mercatorio, & de ſtatuto Stapuli *d*.

d v. Novum librum intrationum: Action ſur le ſtatut.

§. 4. Recognitio definitur eſſe literarum obligatio inſinuata ſive de recordo, teſtimonium perhibens debitorem ſive recognitorem, creditori ſive recognizato debere talem pecuniæ ſummam, & agnoſcitur in curia aliqua de Recordo,

aut coram aliquo Judice vel publica persona ad eam accipiendam habente potestatem. Hi autem sunt magistri Cancellariæ, Iusticiarii alterutrius banci, Barones scaccarii, Iusticiarii pacis, &c. Recognitiones quoque illæ proprie dicuntur, quæ non sigillo Recognitoris communiuntur, sed in Archivis Curiæ describuntur & irrotulantur. Harum vir talis est, ut ob debitum non solutum executioni mandatæ, creditorem in omnium debitoris catallorum, (exceptis iumentis & aliis instrumentis ad agriculturam necessariis) & in mediæ terrarum partis, possessionem immittant, donec sibi de debito satisfiat *a*.

a Westus Symbolaiogr. parte 1. l. 2. sect: 149. v. an. 23. H. 8. c. 6. et an. 37. eiusd. c. 9: v. Cocum l: 3. Quarum rela. Casu Harbert fo: 11. et 12: & seqq:

S. 5. Scriptum de statuto mercatorio est literarum obligatio sigillata & infirmata sive de *Recordo* (ut loquimur) testans debitorem debere creditori certam pecuniæ summam. Hæc agnoscitur coram talibus personis quales à statutis hanc authoritatem sibi delegatam habent: ut sunt clerici, qui à munere suo clerici statutorum mercatoriorum appellantur, & Major, vel principalis Gardianus civitatis Londinensis, aut duo eiusdem mercatores ad hoc specialiter assignati: aut saltem Maior, principalis Gardianus, vel alii viri idonei aliarum sive civitatum, sive burgorum hanc potestatem habentium. Sigillantur autem tam sigillo debitoris, quam Regis. Rex enim sigillum ad hoc negotium habet speciale in duas partes inæquales divisum quarum altera quæ minor est, clerici statutorum, altera Prætoris vel principalis Gardiani

Gardiani fidei & custodiæ committitur. Huius obligationis executioni subiicitur corpus debitoris, si laicus sit & apprehendi possit: sin minus, aut captus non possit intra tempus trimestre creditori satisfacere, tam bona quam terræ eius eidem submittunt *a*. Debitori tamen incarcerato creditor panem & aquam suppeditat *b*.

a *West: ibid. sect.* 151. *Stat. an:* 13 *Ed.* 1. *stat.* 3. *& an.* 5. *H.* 4 *c:* 12.

b *Fitzh: nat: br. fo.* 116. *o.* & 133. *C. et dicto an.* 13. *Ed.* 1. *stat:* 3. *Brocus statu.* 15*c*

S. 6. Scriptum de statuto Stapuli duplex est: alterum sic proprie dictum, alterum improprie. Quod proprie sic dicitur, definitur esse obligatio insinuata sive de Recordo, quæ coram Maiore stapuli in præsentia alterius duorum Cunistabulariorum recognita & per eum sigillata. Vi autem huius obligationis, si debitor in solutione defecerit, creditor, authoritate prætoris, corpus, terras, & bona eius sibi usque ad satisfactionem arripit & detinet, modo infra limites Stapuli ipse reperiatur, vel bona eius prehendi possint. Sin vero neque corpus neq; bona sufficientia illic reperiantur, Cancellarius Angliæ huius rei sub prætoris sigillo certior factus, ultra decernit, tam corpus quam bona eius ubicunque capi & terras extendi, donec creditori satisfactum fuerit *a*.

a *Westus cod' sect.* 153. *Statut. an.* 27 *Ed.* 3: *stat* 2: *c.* 9.

S. 7. Scriptum de statuto Stapuli improprie dictum, est obligatio coram altero capitalium Iustitiariorum, aut in eorum absentia, coram Maiore stapuli Westmonasterienſis, & civitatis Londinensis Recordatore agnita. Easdem in executione cum illo alio vires habet. Hoc autem ideo videtur improprie dictum,

quia non tantum inter mercatores, ſicut prius illud, locum habet, ſed eorum exemplo ad omnes Regis ſubditos uſu ſuo extenditur *b*.

Weſtus eod. ect. 155. ſta. an. 23 H. 8. ci 6.

S. 8. Inter prudentes noſtros aliquando dubitatum fuiſſe videtur, num teſſera illa lignea, quam Tallium dicimus, literis obligatoriis inſcripta & ſigillo debitoris inſignita, obligatio ſcripta dicenda eſſet: ſed quia literæ ligno inſcriptæ facilæ ablui & mutari poſſunt, tam apertum ad fraudem aditum patefaciendum non dixerunt *c*.

c *Brocus Obligations* 80. *Fitz. nat. br. fo*, 121. *l.*

S. 9. Obligationes illæ conventionales in prima perſona concipiendæ ſunt. Nam in tertia perſona conceptæ nullius ſunt roboris. Quamvis aliqui hoc ſcitum chirographis apud exteras nationes confectis aſtringi velint *a*.

a *an.* 38 *Ed.* 3 *c.* 4. *ſed v. Brocum Obligations* 51. 65.

S. 10. In iſtis obligationibus literatoriis, ſicut & in aliis ſcriptis (quæ noſtri facta dicunt) quædam ſunt de earum eſſentia, ideoque tam neceſſaria reputantur, ut ſine principalis obligationis interitu abeſſe nequeant; quædam vero, quæ minus requiruntur, quia ad earum firmitatem minus faciunt. Prioris generis ſunt, ſcriptio in charta vel pergameno, ſigillatio, & traditio. Alterius vero indictio ſeu datus eſt, cuius omiſſio vires obligationis non enervat *b*.

b *v. Cocum l.* 2. *caſu Godard. fo.* 5. *a. v. Dyer fo.* 192. *nu.* 26.

DE

DE OBLIGATIONIBVS EX Conſenſu.

TIT. 23.

CONtrahitur obligatio non ſolum ſcripto & verbis, ſed & conſenſu, ſicut in contractibus bonæ fidei: emptionibus nimirum venditionibus, locationibus conductionibus, ſocietatibus & mandatis. Et ideo dicuntur huiuſmodi obligationes contractæ ex conſenſu, quia nec ſcriptura nec præſentia ſemper eſt neceſſaria *a*.

a *Glanvil: l.* 10. *c.* 14. *Bract: l.* 3. *tract:* 1. *c.* 2. *num:* 9.

S. 1. Non eſt hic prætermittendum, veteres noſtros Iuriſconſultos, obligationes iſtas, quæ re, verbis, ſcriptis vel conſenſu contrahuntur, non tam contractus quam contractuum apparatus ſeu veſtimenta dicere: quibus etiam addunt traditionem & iuncturam *b*; id eſt pactorum cumulationem, aut pacti ad pactum adjectionem *c*. Contractus enim ſine conſenſu eſſe non poteſt. Quapropter reliquas formas huius potius ornatus forte dixerint, quia conſenſus omnibus eis ineſt, qui contractui eſſe dat, & aliquid ultra quo conſenſus declaratur & probatur.

b *Bract: l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *num:* 1. *Brit: c.* 28.

c *Fleta: l.* 2. *c.* 60.

S. 2. De traditione ſatis ſupra videtur eſſe dictum *d*. Iunctura de qua loquuntur, eſt, qua plura pacta de eadem re in ſtipulationem deducuntur. Plura enim pacta æque atque plures res in ſtipulationem deduci poſſunt *e*.

d *tit. de rerũ diviſione.*

e *Bract l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *num:* 11. *Brit. d. c.* 28.

DE EMPTIONE ET VENditione.

TIT. 24.

Emptio & venditio contrahitur, cum de precio convenerit inter contrahentes: dum tamen à venditore arrarum nomine aliquid receptum fuerit. Quia quod arrarum nomine datum eſt, argumentum eſt emptionis & venditionis contractæ, niſi tamen dies detur ſolutioni, quo caſu arræ non requiruntur *a*. Sed ſi ſcriptura intervenire debeat non erit perfecta emptio & venditio, niſi cum fuerit partibus tradita & abſoluta. Et cum arræ non intervenerint vel ſcriptura, nec traditio fuerit ſubſecuta, locus erit pœnitentiæ, & impune poſſunt partes contrahentes à contractu recedere *b*. Si tamen arrarum nomine aliquid datum fuerit ante traditionem, & emptorem, emptionis pœnituerit, ut à contractu reſilire voluerit, perdat quod dedit. Si autem venditorem, quod arrarum nomine recepit emptori reſtituat duplicatum *c*. Sed ſi precium ſolutum fuerit, vel eius pars & traditio ſubſecuta: perfecta erit emptio & venditio, nec poterit poſtea aliquis contrahentium à contractu reſilire prætextu precii non ſoluti vel in parte vel in toto: Sed agere poterit venditor ad recuperandum id quod de precio defuerit per actionem competentem, ſed non ad ipſam rehabendam *a*.

a Brocus Contracts 15. et Action ſur le caſe 60.

b Glanvil. l. 10 c. 14. Bract. l. 2. c. 27. num. 1. Flet. l. 2. c. 18 Sect: Emptio & ſeqq:

c Glanvil. ibid. et Bract: ibid. num: 2.

a Idem ibid:

Sect. 1.

Sect. 1. Sed oportet ut certa sit res quæ venditur, aut saltem ad certitudinem reduci possit, & certum constituatur precium, Nulla enim emptio esse potest, sine certo precio, nec etiam aliqua res incerta peti poterit. Si autem inter contrahentes ita convenerit ut res empta sit tanti quanti talis æstimaverit, nisi ille talis precium definiverit, vel si ille definire noluerit vel non possit, nulla erit emptio vel venditio, quasi nullo precio constituto *a*.

Sect. 2. Precium rei emptæ in numerata pecunia etiam nostro jure consistere debere videtur, ut emptio & venditio fiat: aliter enim permutationis, sive (ut nos loquimur) excambii naturam contractus induit *b*. Quamvis si res tales commutentur, quæ apte sine scriptura transferri non possunt: excambii verbum scripturæ necessario inserendum aliqui dicunt, ut fiat permutatio *c*. Et hoc ideo forte fit, quia ipsum excambii verbum warantiam implicite continet, id est, compensationis sponsionem, si rem permutatam evinci contigerit *d*.

Sect. 3. Cum emptio & venditio contracta sit, ante traditionem & post, periculum rei emptæ & venditæ illum generaliter respicit qui eã tenet, nisi aliter ab initio convenerit. Quia revera qui rem emptori non dum tradidit, adhuc ipse dominus erit. Nam traditionibus & usucapionibus dominia transferuntur *e*. Exempli causa, si bos mortuus fuerit ante traditionem, vel ædes incendio consumptæ, vel fundus vi fluminis in parte vel

a *Bract ibid. nu.* 1. *Fleta. l.* 2. *c.* 58. *in prin. Dyer. fol.* 91. *num.* 11.

b *v. Fulb. paral. c. exchange fol.* 32. *a. & Perk. eod.* 244. *cum seqq. v. Marantæ singularia verbo permutatio.*

c *Fulb. ibid.*

d *Brocus exchange.* 2. 12.

e *Glanvil. l.* 10. *c.* 14. *Bract. l* 2. *c.* 27. *nu.* 2.

in toto consumptus vel ablatus, videtur quod totum periculum pertinet ad venditorem. E contrario quoque videtur, quod si post emptionem ante traditionem, fundo vendito aliquid per alluvionem vel alio modo accreverit, commodum ad venditorem pertinebit. Ipsum enim sequi debent commoda, quem sequuntur incommoda, & commodum ejus esse debet cuius est periculum *c*. Verum traditione opus non est, ubi terræ per factum irrotulatum venduntur *d*, seu per excambium alienantur.

S. 4. Poterit quoque Emptio & venditio contrahi inter aliquos tam sub conditione quam pure. Nempe si talis res empta infra certum diem emptori placuerit, sit ei empta aureis tot: & si displicuerit emptori restituatur *a*.

S. 5. Si quis autem rem sacram, quæ vendi non potest, à venditore emerit, cum contractus stare non poterit, emptor à venditore consequatur quatenus sua interfuit non fuisse deceptum. Quamvis emptor scire teneatur, quæ & qualis sit res quam emerit, sacra vel non sacra, obligata vel non obligata *b*.

S. 6. Cum autem venditor rem ipsam vendiderit tanquam sanam & sine mahemio. & postea, mahemiata inventa fuerit vel minus sana: & probari poterit ab emptore. quod tempore contractus talis fuerit: tenebitur venditor rem suam habere. Sed si tempore contractus sana & sine mahemio fuerit, quicquid de eo postea contigerit non tenebitur *c*.

S. 7.

c *Bract. ibid. Glanvil l.* 10. *d. c.* 14.
d *Nov. term. iur. verbo Bargain v. Doct. et stud. l.* 1. *c.* 7. *Litl. l.* 1. *c.* 8.
a *Bract. l.* 2. *c.* 27. *nu.* 2. *Flet. l.* 2. *c.* 58 *Sect. Item poterit.*
b *Bract. ibid. Flet. l.* 2. *c.* 58 *Sect: Si quis autem.*
c *Glanvil. d. l.* 10. *c.* 14. *Bract. l.* 2. *c.* 27. *nu.* 2. *Fitzh. nat. brev. fo.* 94. *C. vid. Doct. & stud. l.* 2. *c.* 42. *Fleta l.* 1. *c.* 58. *Sect: Cum autem emptio v. Dyer fo.* 79. *nu.* 23.

S. 7. Cum rem immobilem vendat quis, ut terram; & in venditione promiſerit eam eſſe liberam, cum ſit ſerva, vel non oneratam, cum ſit onerata, vel non obligatam. enm ſit obligata : per hoc non reſcinditur contractus, ſed agere poteſt emptor contra venditorem ad hoc, ut ei teneat quod promiſit *d*. Quod quoque verum eſt ſi vel quantitatem vel qualitatem rei venditæ præſtare aſſumat; & poſtea contrarium reperiatur *a*.

S 8. Emptori & hæredibus ſuis tenetur venditor & hæredes ſui rem emptam præſtare, & (juxta phraſin noſtram) warantizare. Sive mobilis ſive immobilis *b*. Aliqui tamen in hac opinione eſſe videntur, ut ad rem warantizandam venditor non teneatur ipſo iure niſi in caſibus à iure expreſſis *c*.

S. 9. Res incorporales ſine ſcripto apud nos emi vel vendi non poſſunt *d*.

S. 10. Eſculenta putrida vel alias vitioſa, & merces aliæ fallaces diverſoru 1 generum venum apud nos exponi prohibentur *e*. Sed hæc ad ius publicum quoque pertinent.

S. 11. Contractibus in nundinis vel publico foro factis rerum proprietates alienantur, niſi Regis ſint, aut per collaſionem fiant: ita ut omnis evictionis metu emptor hoc caſu libereturf ; dum tamen

d *Bract. ibid. Flet. l.* 2. *c.* 5 & Sect: *Item cum rem.*

a *Fulb. para. c. Bargaines fo.* 15. *a. b.*

b *Glanvil l.* 10. *c.* 15. *Bract. l.* 2. *c.* 27. *& l.* 5. *tract.* 4 *per totum v. Dyer fo.* 75. *nu.* 23. *Brit. c.* 35. 36 *et ſeqq. Flet. l.* 1. *c.* 38. Sect *et quod et l.* 2 *c.* 58. *Sect. Si quis autem et l.* 6. *c.* 23. Sec. *vocare autem*

c *Fulb. para. c. Bargaines fo.* 15. *b. et* 16 *a. v. Cocum l.* 3. *caſu Fermor. fo.* 78. *v. Cocum l.* 4. *caſu Noke fo.* 80. 81. *et caſu Buſtard. fo.* 121. *a.*

d *Doct. & ſtud. l.* 1. *c.* 8. e *v. an:* 13. *H.* 4. *c.* 1. *& an:* 11 *Ed.* 4. *c.* 7 *& an.* 1 *Rich:* 3. *c.* 1. *cum aliis ſtatutis numero fere infinitis.*

f *Doct. & ſtud. l.* 1. *c.* 25. *& l.* 2. *c.* 47. *&* 49. *Fulb. para. Contracts fo.* 7. o. *v. tamen Perkinum Grawnts* 93. *Fleta l.* 1. *c.* 38. Sect. *Si quis autem.*

men aliqua obſerventur, quæ in equorum venditione leges exigunt *a*.

a *Bract: l.2.c.28. vid. Crompt: juriſdict. fo.221.b.v.*

S. 12. Ut denique non donari, ſic nec vendi actiones poſſunt *b*, niſi regi vel per regem *c*.

Dyer fo. 99.num: 66. b *v. Plowd: caſu Patridge fo. 79. b.* c *Brocus choſe in action 4.*

DE LOCATIONE ET Conductione.

TIT: 25.

LOcatione & conductio proxima eſt emptioni & venditioni: quia ſicut emptio & venditio contrahitur, poſtquam de precio convenerit: ita locatio & conductio conſtituta mercede *c*. Nam cum quis locat rem ſuam alii, uſque ad certum terminum, certa interveniente mercede, tenetur locator rem locatam ad uſum dare, conductor quoque ſolvere mercedem *d*.

c *Glanvil: l.10.c.19. Bract: l.2.c. 28.*
d *Bract: l.2. 28. Fleta.l.2. c.59.*

S. 1. Merces præcipue conſiſtit in pecuniis numeratis: ſed apud nos æque in tritico & aliis huiuſmodie *e*, & etiam aliquando in ſola fidelitaae *f*. Sed cum terras pro terris locemus hæc permutatio eſt *g*.

e *an:34. Eliz c.11.*
f *Litle.l.1.c.7*
g *Litl.l.1.c.7*

S. 2. Emphyteuſim, quam Romani dubitabant, emptionem & venditionem, ad locationem & conductionem appellarent, nos feudifirmam dicimus, de qua alibi dictum videtur quod ſatis eſt *h*.

h *Supra de reb. corp. & incorporal.*

S. 3.

S. 3. Locamus autem & conducimus res mobiles, ut equos, boves, oves *a*, & immmobiles ut terras *b*: adeoque incorporales ut paſcendi ius *c*, decimas *d*, res tamen incoporales non ſine chartis *e*; (niſi res aliqua corporalis, ut eccleſia, cœmiterium, gleba, vel ædes Rectoriæ principaliter dimittantur: nam ſic nomine pertinentium decimæ & oblationes recte veniunt *f*,) præterea operas *g*: ſed quantitatem non tuto, quia labes hc modo facile contrahitur *h*.

S. 4. Quia pro uſu veſtimentorum, auri vel argenti, vel alterius ornamenti, vel jumenti mercedem dederit vel promiſerit talis ab eo deſideratur cuſtodia, qualem diligentiſſimus paterfamilias ſuis rebus adhibet: quam ſi præſtiterit, & rem caſu aliquo amiſerit, ad eam reſtituendam non tenebitur, niſi aliter convenerit. Nec ſufficit aliquem hoc caſu talem diligentiam adhibere, qualem ſuis rebus propriis adhiberet *i*.

S. 5. Terrarum & rerum immobilium locationes maximas omnium turbas apud nos hodie videntur excitare. Ideoque res poſtulat, ut illud quod de terrarum & tenementorum locationibus leges noſtræ loquuntur, paulo fuſius hoc in loco tractemus. Terras itaque locare poſſunt omnes qui in eis feudum habent ſive ſimplex ſive talliatum, idque ſive ſuo, ſive eccleſiarum aut uxorum jure *a*. Quod quoque verum eſt in his qui terras cum alio pro indiviſo tenent *b*. Ille etiam ad cujus uſum alius in terris

a *Fitz. nat. br. fo.* 86. *D. Bro. Leſes* 23
b *Fitz. nat. br. fo.* 146. K. *Lit. l. c.* 8. *in fin.*
c *Fitz. nat. br. fo.* 86 *B. lib. intratio. Agiſtment.*
d *Non term. jur. verbo Leaſe.*
e *Broc. Leaſe* 1. 5. 12. *v. tamen* 17. & 21. *an* 23. *H.* 6. *c.* 10.
f *Brocus Leaſe* 15. 20
g *Lib. intrat. Servant. Doct. et ſtud. l.* 2. *c.* 38.
h *v. an.* 13. *Eli. c* 8 *et an.* 37. *H.* 8. *c* 9.
i *Bract. l.* 2. *c.* 28. *nu.* 2. *Doct. et ſtud. l.* 1 *c.* 23. *l.* 2. *c.* 59. *ſ. Qui autem.*
a *an* 32. *H* 8 *c.* 28.
b *Lit. l.* 3. *c.* 3.

in terris feoffatus fuerit, terras quarum usum sibi reservatum habet, potest dimittere *c*. Corpus quoque politicum potest locare, licet non nisi per chartam *d*. Item qui vel liberum tenementum habet *e*, vel etiam terras conductas, dum tamen tempus ad quod ipsi tenent, non excedant. Etiam tutores vel curatores usque ad pupillorum justam ætatem.

c Litlet. l. 3. c. 5.
d Broc. Leas. 32. et 42.
e Brocus Lease 4.

S. 6. Qui jure suo feudum simplex habet, ad quotcunque velit annos terras locare potest, dummodo tamen non corpori politico, ne modum excedendo ad manum mortuam dimisisse videatur *f*. Qui feudum talliatum, suo, vel simplex, alieno jure, ecclesiarum videlicet aut uxorum, tenent, paulo arctius cohibentur. Nam terras, iam antea ad longiorem quam unius anni terminum locatas, denuo locare non possunt: neque ullas quæ intra viginti annos proxime elapsos communiter locari non solent: neque illas pro minori mercede quam prius locabantur: aut ad longiorem terminum quam viginti unius annorum aut trium vitarum, idque sine permissione vasti. His etiam adjungendum est, ut qui uxoris iure feudum teneat, conjunctim cum uxore idem dimittat, nec potestatem habeat mercedem quoquo modo avertendi, quo minus ad legitimum hæredem post uxoris obitum perveniat *a*.

f Brocus Leases 47.

a an 32. *H*. 8 c. 28. quod vide latius.

S. 7. Archiepiscopi aut Episcopi terras suarum ecclesiarum ultra terminum viginti unius annorum aut trium vitarum ab initio ejusdem locationis computandum, locare non possunt: neque quidem

quidem pro minori reditu quam prius locare non poſſunt: neque quidem pro minori reditu quam prius locari ſolebant *a*.

a *an.* 1. *Eliz. non impreſſ. v. Dyer. fol. n.* 145. *u.* 65.

Sect. 8. Magiſtri & ſocii Collegiorum, Decani & Capitulum, Gardiani hoſpitalium, & omnes eccleſiaſtici terras ſuorum Collegiorum eccleſiarumve collegiatarum ultra terminum viginti unus annorum aut trium vitarum à tempore locationis computandum (idque ſi privata eorum ſtatuta hoc permittant, & non aliter) aut pro minori quam ſolita mercede, locare prohibentur *b*. Neque ſic quidem niſi locatio prius facta, ſi quæ talis ſit, infra triennium proxime ſequuturum. finem habitura ſit *c*. Collegia etiam tam utriuſque Academiæ, quam etiam Ætonæ & Vintoniæ tertiam mercedis partem in granis juxta Conſtitutionis præſcriptum, accipere tenentur *d*. Domus tamen quas in aliqua civitate, burgo, villa incorporata, aut publico emporio ſitas habent & fundos ad eas ſpectantes qui quantitatem decem acrarum non attingunt, non prohibentur quo minus juxta communem Angliæ legem modo privatis Collegiorum aut eccleſiarum ſtatutis non contrariam, libere dimittant *e*.

b *an.* 13. *Eliz. c.* 10.

c *an.* 18. *Eliz. c.* 11.

d *an.* 14. *Eliz. c.* 11.

e *an.* 14. *Eliz. c.* 11.

Sect. 9. Quidam cathedralis eccleſiæ præbendarius partem ſuæ præbendæ locat, dictamque locationem ſuam Decani & Capituli conſenſu confirmari procurat. Quæſitum eſt aliquando num hoc ſine Epiſcopi conſenſu ſufficeret, nec leviter dubitatum; idque quia Epiſcopus

pus cuiuſque præbendæ & patronus eſt & ordinarius. Uſus tamen quotidianus eius conſenſum non neceſſarium probat *a*.

a *Dyer. fol.* c.1.*nu.*30.

*Sect.*10. Qui beneficia curata habent, ea ad aliquod tempus, diutius quam ipſe ſuper eis reſidebunt (abſentia tamen 80. dierum quotannis permiſſa) locare nequeunt, niſi duo per leges poſſidere poſſint: quo caſu, quia ſuper utroque continuo reſidere non datur, alterum curioni ſuo dimittere permittuntur *b*.

b *an.*18. *Eliz. c.*20.

*Sect.*11. Locationes terrarum & tenementorum ſæpe fiunt ad vitam conducentis *c*, aut etiam alterius *d*, aut ad plures vitas *e*, aut ad terminum annorum *f*, aut denique ad vitam, & poſt eam extinctam ad terminum annorum *g*: idque per chartam vel ſiue charta *h*, neque ſolum per chartam indentatam, ſed etiam planam illam quam noſtri (pol deede) vocant *i*.

c *Litl. l.*1. *c.*6.
d *Idem ibid.*
e *Idem ibid.*
f *Idem ibid.*
g *Brocus leaſe.*51.
h *Litle. ubi ſupra.*
i *Fitz. nat. br. fol.*145.

*Sect.*12. Si quis autem terras per chartam, vel ſine charta locaverit mentionem termini non faciens & poſſeſſionem conductori tradens, ad vitam conductoris eas locaſſe præſumitur *k*.

k *Litle. l.*2. *c.*3. *rationem huius doctrinæ habes apud Plowd in caſu Throckmorton fol.* 152. *b.*

*Sect.*13. Terrarum ad terminum annorum locatarum poſſeſſionem conductori tradi non eſt opus: ipſe enim virtute conductionis, eas ingredi poteſt (niſi tamen præter locationem conceſſio alteri etiam ad remanentiam ad vitam aut in feudo eadem charta fiat *l*.) Nam ſi quis alicui ad terminum annorum terras locaverit, licet ante conductor tamen poſſeſſionem terrarum huiuſmodi recte capit *m*.

l *Litle. l.*1. *c.*7.
m *Idem ibid.*

Sect.

S. 14. Locator terras locatas conductori præſtare tenetur. Conductor enim ante terminum finitum ejectus actionem ex conventione contra locatorem habet *a*, idque ſive per ipſum locatorem ſive per alium ex antiquiori titulo ſpoliatus; neque ipſe ſolum ſed etiam aſſignatus ſuus *b*.

a *Fitz. nat. br. fo.* 145. *M. Dyer. fo.* 328. *nu.* 8.

S. 15. Si autem tertius eum contra jus ejiciat, damna recuperat contra ejicientem *c*; niſi tamen per chartam locator convenerit, quod ejectus contra ſe actionem ex conventione capere poterit *d*.

b *Idem ibid.*

c *Idem ibid.*

d *Idem ibid.*

S. 16. Conductor ad vitam ſuam per chartam tenens, quia liberum habet tenementum, ſi per locatorem ante terminum completum ejiciatur, non agit ex conventione, ſed aſſiſam adducit *e*.

e *Idem ibid.*

S. 17. Si locatio fiat ad annum, & ſic ab anno in annum; anno finito & altero cœpto, non poteſt aut locator conductorem ejicere, aut conductor invito locatore prædium deſerere. Nam quiſquis eorum à pacto recedere velit, alterum de intenſione ſua præmonere debet *f*.

f *Brocus Leaſe* 13. 22.

S. 18. Locator conductorem qui ad voluntatem tenet, ſic amovere non poteſt, ut ſementem per eum factam non metat, aut ut idoneum tempus ad aſportandam ſuppellectilem non habeat *g*. Quod tamen in conductore ad annos aliter ſe habet: quia illi tempus ſuum perſpectum ſatis eſt & cognitum *a*.

a *Litlet. ibid.*

S. 19. Terras conducere omnes poſſunt regulariter, eccleſiaſtici tamen niſi ad neceſſarium familiæ ſuæ ſuſtentationem non faciant, prohibentur *b*.

b *an.* 21. *H.* 8. *c.* 13.

S. 20.

S. 20. Conductor ad mercedem præſtandam locatori tenetur: in qua ſi defecerit, locator eum deſtringere durante termino poteſt, idque videtur verum ſive hoc conventum fuerit ſive non. Nam invecta per conductorem in tenemen tum pignori pro mercede ſunt annexa, *c.* Sed poſt terminum non poteſt *d.* Mercedis ſolutio compenſationem non admittit. Conductor enim ſolvendo ante diem non liberatur *e.*

S. 21. Si Conductor ad feudifirmam terra conducta non utatur per biennium, quo minus diſtringi poſſit, locatori actio eſt qua eam in manus ſuas recipiat *f.*

S. 22. Sed in locatione ad annos vel vitam plerumque convenitur, ut ſi reditus ad certum diem quotannis, aut quolibet tempore ſemeſtri non ſolvatur, liceat locatori terras locatas ingredi, & ſibi earum poſſeſſionem reſumere; vel ut locatio prorſus irrita fiat & terminetur. In priori harum ſpecierum, ſi merces die aſſignato non ſoluta per locatorem legitime ſuper terra requiratur, non ſolum ipſe dum vivat, ſed eo mortuo, (niſi ſaltem in vita ſua pro reditu diſtrinxerit, aut eundem acceptum tulerit *a*,) hæres eius in dictas terras reintrare poterit; aliter vero non item *b*. Reditus enim peti debet *c*, nec hoc caſu dies pro homine interpellat. Si tamen conventum fuerit reditum aliquo loco extrinſeco ſolvendum, nulla interpellatione aliquibus videtur eſſe opus *d*; licet alii recentiores contra ſentiant *e*.

S. 23. Quod

c *Doct. et ſtu: l.* 2. *c.* 9. *Litl: ubi ſupra. Bract. l.* 2. *c.* 28. *num.* 1.

d *Litle. l.* 1. *c.* 5. *Flet. l.* 2. *c.* 59. *in prin.*

e *Cocus l.* 4. *caſu Bevil. fo.* 10. *a.* *Lan.* 6. *Ed:* 1. *c.* 4. *Weſt:* 2. *c.* 21. *Fitz: nat. br. fo.* 209. *G.*

a *v. Cocum vol:* 3. *caſu Pennant.*

b *Doct: et ſtu: l.* 1. *c.* 20. *v. Dyer fo.* 51. *num:* 17.

c *Perkinus Conditions* 836.

d *Dyer. fol:* 68. *nu:* 22. 24

e *Cocus vol:* 4. *caſu Borroughes. fol:* 73. 4.

Sect. 23. Quod ſi vir & uxor terras nimis chara mercede conduxerint, illo ante terminum exactum mortuo, hæc dictam conductionem abdicare poteſt. Et ſi vir uxori ſupervixerit, eo poſtea defuncto, executores ſui idem facere poſſunt, ſi teſtatoris bona reliquis creditoribus (illa mercede ad terminum annorum computata) non ſufficiant *a*.

S. 24. Si quis terras ad annum locaverit, ſub hac conditione, ut merces ad feſtũ S. Michaelis ſolvatur, & interim conductorem acceptilatione Aquiliana, vel generali (ut nos loquimur) relaxatione de omnibus actionibus & demandis acquietaverit: merces ob hoc non remittitur *b*: quod tamen huius juris relatori videtur aliquo modo admirandum.

Sect. 25. Verum non ad mercedem ſolum *c* ſed ad bonam & legitimam rei conductæ tractationẽ conductor tenetur *d*. Adeo ut ſi vel ipſe vel tertius aliquis ſuper terris vaſtum fecerit, locatori obnoxius in pœna ſtatuti reddatur *e*, & remedio ſuo contra tertium relinquatur *f*: niſi tamen infans ſit *g*. Meremium autem, id eſt, tigna ad neceſſariam reparationẽ capiens vaſtum non committit *h*.

Sect. 26. In locationibus & conductionibus quoad mutuam perſonarum obligationem, idem eſt jus quod in ſtipulatione *i*. Ideoque ſi conductor ſe facturum aliquid vel non facturum receperit, executores vel aſſignatos ſuos minime nominando, ipſe ſolus tenetur, ii ſunt omni vinculo liberi *k*. Hæc enim ſpecies aliquando diſceptanda accidit: Conductori

a *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 33 *v.* Dyer. *fol.* 146. *nu.* 70.

b *Litle. l.* 3. *c.* 8.

c *v.* Dyer. *fo.* 4. *b. nu.* 1.

d *v.* Dyer. *fol.* 324. *nu.* 34.

e *Statutum Gloceſt. c.* 5. *an.* 6. *Ed.* 8. *v.* Dyer. *fol.* 90. *nu.* 9. 10. *fol.* 108. *nu.* 31. *& fol.* 198. *num.* 43.

f *Doct. & ſtud. l.* 1. *c.* 31 & *l.* 2. *c.* 4.

g *Idem l.* 1. *c.* 17.

h *Idem ibid.*

i *v. ſupra de verb. oblig. Sect.* 5.

k Dyer *fol.* 65. *num.* 8.

ctori ſic cum locatore convenit, ut ſi ipſe, executores vel aſſignati ſui terras conductas cuiquam alienarent, tum locatori vel hæredibus ſuis licitum eſſet in eaſdem reintrare, dictumque conductorem, executores vel aſſignatos ſuos funditus ejicere. Non ita multo poſt morbo lethali correptus, teſtamento condito uxorem executricem conſtituit & moritur. Illa ſecundo viro nubit, qui jus vel terminum ſuum in dictis terris alienat. Multumque dubitatur, an hoc caſu locator reintrare poſſit: quia nimirum hic ſecundus vir prioris neque executor, neque aſſignatus fuit. Sed tandem pro locatore deciſum eſt: quia vir ſecundus hoc caſu licet non facto, ſi lege tamen aſſignatus judicatur *a*.

Sect. 27. Si conductor ad ædes ſartas tectas in fine termini relinquendum ſe obligaverit, locator uſque ad terminum finitum ex conventione agere non poteſt, licet conductor ædes diruat. Vaſti tamen actionem habet *b*.

Sect. 28. Conductor ad vim majorem non tenetur, utpote ingentes tempeſtates aut hoſtium incurſum, niſi ad hoc ſe expreſſe obligaverit *c*

Sect. 29. Tenens ad voluntatem ad reparationes, ut tenens ad annos, non tenetur *d*. Si tamen vaſtum fecerit, actioni tranſgreſſionis ſubjicitur *e*.

a *Dyer. fo.* 6. *nu.* 5.
b *Fitz. nat. br. fo.* 145. *K.*
c *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 4. *Dyer. fo.* 33. *num* 10. 11. *fo.* 36. *nu.* 35. *fo.* 56. *nu.* 14. *an.* 12. *H.* 8. *fol.* 1. *b.*
d *Litlet. l.* 1. *c.* 8.
e *Idem ibid. v. Dyer. fol.* 90. *nu.* 9. 10.

DE SOCIETATE.

TIT. 26.

IN eorum sociorum, qui terras aliasque res pro indiviso tenent, jure disceptando, prudentes nostri plurimum versantur. Eos autem vel participes, vel tenentes coniunctos, vel tenentes in communi appellant *a*.

Sect. 1. Participes vel lege vel consuetudine fiunt *b*. Primi generis sunt duæ aut plures fœminæ eiusdem gradus, quæ ob hæredum masculorum defectum in antecessorum suorum hæreditatem æquali jure succedunt: vel etiam duarum fœminarum filii ad quos terræ non prius divisæ à matribus descendunt *c*. Secundi sunt hæredes, qui ex consuetudine diversarum provinciarum, quam (Gavelkind) maiores nostri nuncuparunt, pro æquis portionibus ad antecessorum suorum successionem vocantur, sive fratres sint, sive iis deficientibus, sorores, neptes, amitæ *d*.

Sect. 2. Tenentes coniuncti proprie vel improprie *e* dicuntur. Proprie qui vel feudum, vel liberum tenementum, vel catallum aliquod reale pro indiviso, vi eiusdem tituli tenent: impropie, qui catallum aliquod personale sic possident. Hos autem vel sua sola voluntas coniunxit, utpote eos qui aliquid præmissorum suis pecuniis una perquisiverunt & pro indiviso possident: aut alterius beneficia, sicut sunt duo vel plures quibus quis aliquid

a *Litlet: l.* 3. *c.* 2. 3. 4.

b *Novi term jur. verbo parceners & Litle: ubi supra.*

c *Litle: l.* 3. *c.* 1. *et* 2.

d *Litle: ibid.*

e *Hæc distinctio non est expressa à Litlet. tamen è verbis non difficile colligitur. v. etiam Instit. jur. com. c.* 15. *quod lege. v. Dyer. fo.* 67. *nu.* 18. *et fo.* 160. *nu.* 43.

quid conjunctim donavit *a*. Niſi tamen donatarii corpus politicum ſint, & nomine corporis capiant, aut alter eorum ad minus: quo caſu tenentes in communi ſunt *b*.

a *Idem d.l.* 3. *c.* 4.

b *Litle. ibid.*

Sect. 3. Dupliciter itaque differunt participes & conjuncti tenentes, quia nimirum illi ſolo hæreditatis reſpectu participes dicuntur, & neceſſitate conjunguntur: tenentes coniuncti perquiſiti vel donationis intuitu nomen ſuum ſortiuntur, & etiam voluntate ſua, nulla neceſſitate, commiſcentur *c*.

c *Hæc ex dictorum authorum præceptis colliguntur.*

Sect. 4. Sunt autem aliqui tenentes conjuncti, tantum ad terminum vitarum ſuarum, qui tamen habent ſeparatas hæreditates. Quemadmodum ubi terræ duobus maſculis aut duabus fœminis donantur, & hæredibus qui ex eorum corporibus generati fuerint. Hoc caſu illi quamdiu erunt ſuperſtites, conjuncti tenentes appellantur. Nam altero eorum poſt ſobolem procreatam decedente, ſocius, durante vita ſua, integras terras poſſidebit. Qui quoque ſi tandem, relicta prole, moriatur, ejus hæres cum hærede prius defuncti dictas terras tenebit in communi *d*. Et ſi alter donatariorum hujuſmodi ſine hærede moriatur, pars ejus poſt mortem ſocii ſui ob defectum hæredis ad donatorem revertitur *e*.

d *Inſtit. jur. com. c.* 15.

e *Litle. l.* 3. *c.* 3.

Sect. 5. Tenentes in communi ſunt qui rem eandem, utpote terras aut tenementa, vel etiam catalla ſive perſonalia ſive realia conjunctim, ſed ex diverſis titulis tenent *f*. Nam ſi participum tenentium con-

f *Litle. l.* 3. *c.* 4.

conjunctorum unus jus ſuum extraneo vendiderit ſeu donaverit: hic & reliqui, quotquot ſunt, tenentes in communi appellantur, reliqui tamen inter ſe priſtinamen appellationem retinent.

Sect. 6. Tenentes itaque in communi à participibus in hoc differunt, quod non hæreditatio jure rem communem, ſicut ille poſſident, neque neceſſitate aliqua copulantur: à tenentibus vero conjunctis, quod diverſis titulis rem communem, adipiſcuntur *a*: aut ſaltem ipſi tenentes tam diſpares natura ſunt, ut nullam coniunctionem admittant, cuiuſmodi ſunt duo corpora politica inter ſe, aut corpus politicum cum perſona ſingulari *b*.

a *Hæc quæque ex dictorum autorum præceptis colliguntur.*

Sect. 7. Primo de participibus: Hi licet ante hæreditatis partitionem fato cedant, partem ſuam ad ſuos liberos, ſi quos habeant, tranſmittunt: aliter vero reliquis ſociis jure non decreſcendi relinquunt *c*.

b *Litle. l.* 3. *c.* 4.

c *Litl. l.* 3. *c.* 2. *Inſtit. jur. com. c.* 14.

Sect. 8. Terras inter ſe vel ex mutuo conſenſu *d*, vel (ſi aliqui nolint) officio Judicis partiuntur. Nam qui partem ſuam ſecerni cupit, breve de partitione obtinet, quo reliquos ad diviſionem cogit *d*. Fœminarum autem participum ſi altera nupſerit & poſt liberos marito ſuo enixos diem obeat: maritus per legem Angliæ tenens, ad partitionem, niſi prius facta fuerit, recte compellit *e*.

d *v. Dyer. fo.* 172. *nu.* 43.

d *Fitz. nat. br.* 61. *K. quem etiam v. fo.* 259. *C.* 260. *B.* 261. *B. C.*

Sect. 9. Modum partitionis tam voluntariæ quam neceſſariæ luculenter Litletonus deſcribit *f*: ſed hoc facti plus quam juris continet. Tantum iſtud videtur

e *Litle. l.* 3. *c.* 2.

f *d. c.* 2.

tur obſervandum, ſi voluntaria partitio fiat, uno vel pluribus participum infra ætatem viginti unius annorum adhuc exiſtentibus, eam poſtea per illos juſtam maturitatem aſſecutos poſſe corrigi: dum tamen poſt ætatem completam vel commodorum perceptione, vel aliquo alio modo eam ratam non habeant *a*. Imo ſi feudum talliatum ſit, licet omnes tempore partitionis maturi fuerint, eorum hæredes partitionem revocare poſſunt *b*. Item ſi partitio inæqualis fiat per maritos fœminarum cohæredum, earum alterutra poſt ſolutum matrimonium recte ab eadem recedit *c*.

a *Idem ibid.*

b *Idem ibid.*

c *Idem ibid.* *Fitz. nat. br. fol. 62. E.*

Sect. 10. Si pars alicuius participum poſt partitionem aliquo juro evicta ſit, ille vel illa ad novam partitionem reliquos compellere poteſt, & legitimam in illis terris adipiſci quas reliqui tenent *d*.

d *Litle. d. c. 2.*

Sect. 11. Si jus patronatus in hæreditate fuerit, & participes in præſentando clerico conſentire nequeant, paciſci poſſunt, ut maximus natu prima vice præſentet, & ſic reliqui juxta ætatem: & ad hoc ſi conſentire nolint, urgeri poſſunt. Quilibet autem vice ſua præſentare per alios impeditus legitimum remedium habet *e*.

e *Fitz. nat. br. fo. 34. T. & fol. 36. C.*

Sect. 12. Si duo ſint coniunctim tenentes in feudo ſimplici intra burgum ubi terræ & tenementa teſtamento diſponi poſſunt, & alter eorum ius ſuum cuique det leget, & moriatur: hoc legatum eſt inutile. Ratio datur, quia pars quæ ipſa ultimi ſpiritus exhalatione, per legem ad ſocium devolvitur, adcreſcendi ſc. non deſcenſus iure, integrum vendicantem,

vi

vi teſtamenti quod ante mortem teſtatoris vires non capit, ad alium transferri nullo modo poteſt *a*.

a *Litle. l.* 3: *c* 3. *Inſtit. jur. com. titulo Ioynt tenents.*

Sect. 13. Duo terras ad terminum annorum conjunctim conduxerunt, hoc inter locatore & eos convento, ut ſi dicti conductores ante terminum finitum obirent diem, locatio ſtatim ceſſaret. Conductores terras dividunt: alter eorum partem ſuam alienat & moritur. Locator demortui partem reſumere non poteſt: ſed is cui alienata fuit, eam ad vitam conductoris ſuperſtitis retinebit. Neque occupatio in hoc caſu locum habet. Si tamen duo ad vitas ſuas conduxerint & partitionem faciant, eorum altero decedente, ejus pars ad locatorem ſtatim revertitur *b*.

b *Dyer. fol.* 67. *nu.* 18.

Sect. 14. Duo terras conjunctim ad eorum vitas tenent, quorum alter partem ſuam ſyngrapho vel indentura (ut nos loquimur) ad terminum annorum tertio locat, reditum ſibi hæredibuſque ſuis inde reſervans, & moritur. Quæſtio ſuboritur utrum morte ejus titulus utrique evanuerit, an ſocius ſuperſtes integras terras pro vita ſua tenere debeat: & ſi debeat, utrum locatione ſocii ſui liberatas, an reditum tantum ſuper locatione pro demortui medietate reſervatum habiturus ſit? Juſticiariorum autem conſeſſui viſum eſt, ſocio ſuperſtiti integras terras ad vitam ſuam competere, idque ſocii locatione immunes & ſolutas *c*.

c *Dyer. fol.* 187. *nu.* 5.

Sect. 15. Hoc quoque diſtat inter donatarios conjunctos feudum ſimplex habentes & participes, quod neuter donatario-

natariorum terras pro indiviſo poſſeſſas, reditu aliquo diutius quam pro vita ſua, onerare poſſit, particeps vero poſſit. Et ratio differentiæ hæc eſt, quia donatarius ſocio ſuo aut ejus hæredi, qui jus ſuum non ab illo ſed à donatore derivat, præjudicium creare non poteſt: ſed participes, quia alii aliis ob aliorum hæredum defectum ſuccedentes jus ſuum invicem deducere poſſunt *a*.

a *Litle. ibid. c. l. 3. c. 3.*

Sect. 16. Quod tamen in locatione plane diverſum eſt. Nam alter donatariorum qui pro indiviſo ſibi & hæredibus tenent, ſi jus ſuum tertio ad terminum completum moriatur: conductor, eo mortuo, jus locatum durante termino retinet: imo terras ingredi poteſt, licet non in vita locatoris illi traditas, aut per ſe aliquo modo poſſeſſas *b*. Rationem diverſitatis, inter reditum oneroſum & locationem, ſatis ſubtilem dat Litletonus *c*, quam ſtudioſis diſcutiendam relinquo.

b *Litle. ibid.*

c *ibidem & inſtitut. jur. com. titulo Ioynt tenents.*

Sect. 17. Si duo conjunctim ſylvam cæduam teneant, & alter eorum, lignis venditis, integram pecuniam ſibi retineat, ſocius contra eum actionem non habet *d*. Neque tenentium conjunctorum vel in communi alter alterum jure veteri ad partitionem urgere potuit *e*, niſi conſuetudo loci aliud ferret *f*: ſed hoc hodie aliter ſe habet *g*. Et tamen tenens tam conjunctus quam in communi per ſocium ejectus actionem de violento introitu contra ſocium ſuum inſtituere poteſt.

d *Doct. & ſtud. l. 1. c. 14*

e *Litle. ubi ſupra.*

f *Fitz. nat. br. fol. 62. C.*

g *an. 31. H. 8. c. 1. & 32. H. 8. c. 32.*

Sect. 18. Tenentes in communi, quia poſſident

possident ex diversis titulis, si per extraneum de possessione ejiciantur, habebunt singuli suas singulas actiones contra ejicientem: quod in tenentibus coniunctim secus est *a*. Actiones tamen personales, vel ad rem non apte divisibilem, tenentes in communi coniunctim persequuntur *b*.

Sect. 19. Hoc differentiæ est inter eos qui catalla realia & qui catalla personalia in communi tenent, quod illi per socium ejecti actionem vel de ejectione firmæ, vel de ejectione custodiæ terrarum, iuxta casum habent: hi vero non item: sed opportunitatem denuo arripiendi rem ablatam observare debent, si quæ offeratur *c*.

Sect. 20. Tenentes catallorum sive realium sive personalium in communi; si fato cedant, partem suam ad executores suos transmittunt, non sociis relinquunt *d*.

Sect. 21. Duo bona possident in communi, quorum unus ea tradit tertio: hic solus actionem super computo habet contra detinentem, & non socius *e*.

Sect. 22. Hoc videtur in participibus, tenentibus coniunctim, & tenentibus in communi æque verum esse, ut onus rei communis æqualiter ferant. Nam si unus vel plures eorum contribuere ad hoc recusent, reliqui contra recusantes actionem habent *f*.

Sect. 23. Est denique alia tenentium in communi species apud nos quæ ratione conventionis *g* vel tenementorum suorum inter homines eiusdem feudi *h*, vel

a *Litle. ibid.*

b *Broc. Tenants in com.* 2. 5. & 25.

c *Litle ibid.*

d *Fitz. nat. br. fo.* 118. *H.*

e *Fitz. nat. br. fo.* 118. H.

f *Fitz. nat. br. fo.* 162. *Breve de contributione faciendâ & fo.* 127. *de reparatione faciend.*

g *Hæc vocatur communa in grosso.*

h *hi habent communam appendentem vel appertinentem Litle.*

a *communa per cauſam vicinagii v. Dyer. fol.47. nu.12.13.*

etiam diverſorum aliquando *a*, coaleſcit. Nam in multis manerüs campos ſpatioſos dominus habet, in quibus ſinguli tenentes pro rata tenementi ſui, jus paſcendi, vel etiam cæſpites fodiendi vendicant. Sed hujuſmodi campi quia non ſine incommodo Reipublicæ partitionem ferre videntur: ſinguli qui in eis jus tale habent, ſi avaritia infecti nimia animalium multitudine eos premant ad juſtos terminos revocantur *b*.

b *Fitz. nat. br. fol.125. Breve de admenſura paſturæ.*

DE MANDATO.

TIT. 27.

a *Fitz. nat. br. fol.121.* b *v. Glanvil. l.11.c.Brit.c.28. novum librum intra Accompt. Attorn. Commandement. nov. term. ur. verbo Accompt. Doct. & Stud. l.2. c.24. v. Flet. l.2. c.71. & 72. ubi officia duorum mandatariorum vulgarium tract. ſeneſchalli ſc. & ballivi in manerio.*

SEx modis contrahi poteſt mandatum apud nos æque atque jure civili: ſola nimirum cauſa mandantis *c*, vel cauſa tam mandantis quam mandatarii, vel ſola cauſa tertii cujuſquam, vel cauſa mandantis & tertii, vel mandatarii & tertii, vel denique cauſa mandantis, mandatarii, & tertii. Exempla facile ſuppeditari poſſunt: ſed operæ hominum non ſæpe gratis præſtantur: ideoque mandatum, ut proprie intelligitur, non multo in uſu eſt: ita ut è locatione cæteriſque contractibus hæc ſupplenda ſint *b*.

Sect.1. Mandatarius actionem mandati contra mandantem non habet illegitimum aliquod vel injuſtum præcipiente *c*. At tertius, cui mandatum præjudicium ali-

c *Brit. c.28. Fleta l.6. c.23. Sect. prohibetur.*

aliquod tulit, ſæpe habet, vel etiam contra ratum habentem *a*. Factum enim mandatarii mandantis factū jus facit *b*.

Sect. 2. Mandatum in diem differri, & ſub conditione fieri poſſe apud nos nihil prohibet : & morte tam mandantis quam mandatarii extinguitur. *c*.

Sect. 3. Mandati fines diligenter ſunt cuſtodiendi *d*.

a *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 10. 26. & 27.

b *Plowd. caſu Chacman fol.* 289. *b.* 290. *a.*

f *Flet. l.* 3. *c.* 15. *Sect. de minori. v. tamen eum eodem in capite ſect. ſi amicus. ubi dicit procuratorem conſtitutum ad tradendam poſſeſſ. eam poſſe recte tradere poſt mortem mandantis ſi eam neſciverit, niſi hæres prohibeat.* g *Perkinus. Feofments* 188. & *ſeqq. Fulb. paral. c. Contracts fol.* 3. *b. Plowd. caſu Remiger fol.* 14. *a.*

DE OBLIGATIONES QVÆ ex quaſi contractu naſcuntur.

TIT. 28.

OBligationes ex quaſi contractu variæ jure noſtro naſcuntur : utpote negotiorum geſtione, tutelæ, communi dividendo, familiæ erciſcundæ, actione ex teſtamento, condictione indebiti, & ejuſmodi *a*. Quod tamen ad negotiorum geſtionem attinet, operæ abſentium cauſa ſine mandato præſtitæ, ſi verum mihi dixerint nonnulli Juriſperiti, conſcientiæ ejus cuius negotium geritur & integritati potius relinquuntur, quam actione aliqua ſuſtinentur. Imò quod magis videtur mirandum, fit aliquando ut quis

a *Doct: & ſtud.* 2. *c.* 51. *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 10. *Flet. l.* 2. *c.* 60. *in prin.*

ob benefactum ſuum tranſgreſſionis reatum incurrat, ut ſi quis vicini pecus ex alterius ſegete exigat, aut decimas pecorum voracitati expoſitas in horreum rectoris invexerit *a*.

Sect. 1. Tutores contra debitores pupillorum ſuorum recte agunt: item finita tutela, ut rationibus reddendis obnoxii ſunt, ſic expenſas muneris ſui occaſione factas contra pupillum vendicant *b*.

Sect. 2. Donatarius quoque qui contra donatarium de communi dividundo, id eſt, ad partitionem rei conjunctim utriſque datæ *c*, & particeps qui familiæ erciſcundæ contra ſocios agit *d*, non inepte huc referuntur.

Sect. 3. Executores præterea teſtatorum debitores convenire poſſunt *e*, & tam ab eorum creditoribus quam legatariis conveniti *f*. Quod etiam verum eſt in adminiſtratoribus eorum qui ab inteſtato deceſſerunt *g*. Item in ſucceſſoribus iis, quorum præceſſores Abbatiæ ſuæ domine pecunias vel debuerunt, vel ſibi debitas reliqueruot *h*. Et in marito denique cujus uxor ante nuptias æs alienum contraxerat, & è contra alios ſibi obligatos habuit *i*.

Sect. 4. Cuſtos carceris, qui debitorem liberum dimiſit, pro pecuniis debitis creditori ſe reddit obligatum *k*.

Sect. 5. Hæres quoque tenetur ex obligatione anteceſſoris ſui ſi in eo nominetur, & ab eo habeat unde eandem diſſolvat *l*. Quod tamen verum eſſe puto, ſi vel mobi-

a *Dyer. fol.* 76. *num:* 38. 39.

b *Fitz: nat: br. fo.* 118. *B. et nov term. iur. verbo Gardein in Scccage. Flet: l.* 3. *c.* 15. *Sect. de minori.*

c *v. ſupra tit. de ſocietate Sect. ſi duo* 17.

d *ibidem Flet. l.* 2. *c.* 60 *in prin.*

e *Fitz: nat: br. fo.* 120. F. I. *et* 121. *E.* I. *o.*

f *Idem eod. fol.* 119. *m.* 121. *o* 145. *D. H.*

g *Idem eod. fo.* 120. *D.*

h *Idem fol:* 121. *K:* 122. *E.*

i *Idem eod, fol.* 121. *C.*

k *Idem eod. fol:* 321. *A: P: et* 130. *B: V: Dyer. fol:* 275. *num:* 46. *et* 147. *et fol;* 278. *num:* 5.

l *Fitz: ubi ſupra fol:* 120. *C.*

mobilia ad æs alienum diſſolvendum non ſufficiant, vel ſi executores in chirographo non nominentur. Hæres quoque modo in warrantia nominatus ad terras per anteceſſorem cum warantia chartæ alienatas emptori præſtandas obligatur *a*.

Sect. 6. Si quis terras locaverit pro certo reditu, deinde reverſionem earum alii teſtamento ſuo det leget, legatarius reditum à conductore recte petit *b*.

Sect. 7. Theolonites habens Regis pecunias in manibus ſuis, debitor eſt ei cui Rex per chartam ſuam annuitatem à tali Theolonite quotannis percipiendam conceſſit *c*.

Sect. 8. Denique ex contractu uxorum, liberorum, ſervientiumque noſtrorum qui merces noſtro nomine capiunt in noſtros uſus poſtea converſas, quaſi ex noſtro tenemur *d*.

a *Idem eod. fol.* 134. *D. Breve de warant. char.*
b *Idem eod. fol.* 121. *N.*
c *Idem eod. fol.* 121. *F.*
d *v. Doct. & ſtu. l.* 2. *c.* 42. *Fulb. para. c. Contracts. fol* 3. *&* 4. *v. infra l. tit.* 7. *et Plowd. caſu Reniger fol.* 11 *b. et Dyer. fol.* 234. *nu.* 17.

PER QVAS PERSONAS nobis obligatio acquiritur.

TIT. 29.

ACquiritur nobis obligatio per procuratores, & per liberos quos ſub poteſtate habemus, & per noſmetipſos & filios noſtros, & per liberos homines ſervientes noſtros, idque ex duabus cauſis: operibus ſc. ſuis & re noſtra. Item per ſervos proprios vel communes, vel in quibus uſumfructum habemus, vel alios

quos bona fide poſſidemus, dum tamen nomine noſtro ſtipulati ſint *a*.

a *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 12. Flet. l. 2. c. 60. ſect. Primum pactum.*

QVIBVS MODIS TOLLITVR obligatio.

TIT. 30.

Tollitur obligatio ſolutione: quia ſoluto eo quod debetur, omnis tollitur obligatio, ſive ipſe ſolvat qui debet, ſive alius pro eo: idque ſive debitore ſciente ſive ignorante, ſive etiam invito *a*. Quod tamen ita verum eſſe nunnulli volunt, ut chirographum ſi quod ſit, cancelletur, aut apocha per debitorem oſtendi poſſit *b*. Ad cuius aſſertionis interpretationem alii differentia conſtituunt inter ſimplicem & conditionalem obligationem: dicuntque ſolutionem conditionalis probari per teſtes poſſe, licet chirographum integrum permaneat, nec apocha oſtendatur: idque quia certo tempori ſub pœna adſtrictus, chirographi aut apochæ traditionem non ſine periculo expectat, cum arctius obligetur, quam qui ſimplici tantum obligatione nectitur. Item ſi reus ſolverit, fidejuſſor liberatur, & è contra *c*.

a *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. num. 1. Flet. l. 2. c. 60. ſect tollitur.*

b *Doct. & ſtud. l. 1. c. 12.*

c *Bract. ubi ſupra.*

Sect. 1. Item per acceptilationem, quæ dicitur imaginaria ſolutio: ut ſi dicatur: omne quod tibi debui ex quacunque cauſa, habeſne acceptum? & reſpondeatur, vel (ſi debitum in ſcriptis ſit) ſcribatur: habeo, acceptumque fero *d*. Et in partem debiti poteſt acceptilatio fieri ſicut

d *v. Perkinum Conditions 749. 750. vid. Dyer. fol. 222. nu. 22.*

ſicut in totum. Et poſſunt omnes res quæ aliqua ratione in ſtipulationem deducuntur, tolli per acceptilationem: & eodem modo quo tolluntur per acceptilationem obligationes: ita poterunt renovari & deduci in aliam obligationem plures & unam: ut ſi pro pluribus debitis, cauſis, & obligationibus certa pecuniæ ſumma promittatur *a*. Eſt etiam acceptilatio juris: ut ſi quis debitorem ſuum faciat executorem ſui teſtamenti. Hoc enim caſu debitum ei agnoſcit *b*. Quod adeo verum eſt, etiamſi onus executionis in ſe nunquam ſuſcipiat *c*.

Sect. 2. Si quoque terræ aliquæ reditu annuo onerentur cuiquam ſolvendo, & debitor poſt ſolutionem dicti reditus aliquot annos neglectam, tandem unius reditum ſolverit & apocham à creditore obtinuerit, actio pro reliquis non ſolutis penitus extinguitur *d*.

S. 3. Item per novationem; ut ſi transfuſa ſit obligatio de una perſona in aliam: & ſi ab una perſonâ transfuſa ſit in aliam, quæ obligari non poſſit, amittitur. Ut ſi in perſona minoris à perſona majoris. Item in novatione poterit intervenire fidejuſſor & pœna. Item conditio: ut ſi ſecundus bene ſolverit: alioquin duret prima *e*.

Sect. 4. In ſumma notandum eſt iiſdem modis diſſolvi obligationem, quæ naſcitur ex contractu vel quaſi, quibus contrahitur. Re nimirum: ut ſi res petenti reſtituatur: verbis; ut ſi fiat in contrarium & contrariis verbis *f*. Scripto; ut ſi conſcripſerim me debere, ſcribat debitor

a *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *n.* 13. *v. Litl. l.* 3. *c.* 8. *Releaſes per totum, & novum lib. intratio. Dett. in Releaſe.* 1. 2. 3.

b *Brocus Teſtaments*

c *Plowd. caſu wood-ward f.* 100. *a. b.*

d *Dyer. fol.* 271. *nu.* 26.

e *Bract. d. l.* 3. *tract.* 2. *nu.* 13.

f *v. Dyer. fo.* 75. *num.* 25. 26. *&c.*

bitor ſe accepiſſe. Conſenſu: ut ſi communiter ex utraque parte conſentiant recedere à contractu. Traditione; ut ſi res retradatur. Junctura: ut ſi fiat in contrarium *a*.

a *Bract. ubi ſupra.*

Sect. 5. Bractonus per varias exceptiones quoque tolli obligationem docet, idque multipliciter: quem qui vult conſulere poteſt *b*.

b *d. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *num.* 13. *quo cum conſenſit Flet: l.* 3. *c.* 2. *Sect. tollitur et ſeqq.*

Sect. 6. Eſt denique alius modus tollendi obligationem apud nos, quam legis vadiationem dicimus. Nam ſi ſuper ſimplici contractu quis pecunias à me vendicet: ego vadiare legem poſſum contra eum *c*: id eſt, poſſum ſpondere me ad diem mihi iudicialiter aſſignatum in curiam venturum & legem facturum. Legem autem facere eſt illud iu hoc caſu agere quod lex poſtulat: iurare nimirum ſummam petitam & unamquamque eius partem eſſe indebitam: & alios mecum adducere, qui me vere iuratum eſſe ſacramento de credulitate ſua ſuſcepto affirmabunt *d*. Hæc autem nihil aliud eſt quam quædam iudicialis tranſactio quam leges noſtræ nobis permittunt.

b *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 13. *num.* 3.

d *Brit. c.* 28. *Fitz. nat. br. fo.* 122. *I.*

Finis libri tertii.

IN

INSTITV-TIONUM JURIS ANGLICANI.

LIBER QVARTUS.

De obligationibus quæ ex delicto naſcuntur.

ORiuntur etiam obligationes ex delicto vel quaſi. Delicta vero & maleficia ex dictis & factis præcedentibus, quæ quidem diſtingui debent quo animo fiant, & qua voluntate. Voluntas enim & propoſitum diſtinguunt maleficia. Ex maleficiis autem procedunt crimina maiora, ſicut læſæ maieſtatis, homicidia, furta, rapinæ, & alia plura *a*, (de quibus inferius dicetur *b*) vel minora, ut iniuriæ & tranſgreſſiones. Nam ſub his noſtri omnes obligationes ex privatis delictis ortas comprehendunt.

a *Bract: l. 3. tract. 1. c. 2. num. 14.*

b *tit. de pub. Iudiciis.*

S. 1. Leges civiles furtum manifeſtum judicant per redditionem quadrupli, & furtum non manifeſtum per dupli compenſationem expiari. Sed leges Angliæ neutrum facinorum illorum mitius quam committentis morte puniri permittunt, dummodo res ablata duodecim denariorum valorem adæquet *a*.

S. 2. Furtum autem dividitur à noſtris in latrocinium & robariam. Latrocinium definitur eſſe ablatio catalli perſonalis in abſentia poſſidentis. Atque reſpectu rei ablatæ dicitur vel magnum vel parvum. Magnum eſt quod rem mobilem ad vel ſupra æſtimationem duodecim denariorum furto ſubducit: parvum quod rem talem minoris valoris *b*. Robaria eſt quæ rem de perſona, vel ſaltem in præſentia poſſidentis ſubducit *c*.

S. 3. Omne autem furtum apud nos publicum eſt delictum. Nam & parvum latrocinium, licet non morte ſed carcere aut flagris caſtigetur, felonia eſt ſecundum quoſdam *d*, licet alii aliter ſentiant *e*. Quapropter hoc potius ad publicorum judiciorum ordinem referemus *f*.

S. 4. Breviter tamen hic obſervandum cenſemus, eius arbitrio relinqui, qui rem ſuam furto amittit, utrum eam civiliter an criminaliter perſequi velit. Nam furtum diſſimulans furem rem caſu inveniſſe, ſibiq; detinere fingit, atquẽ ita vel ipſam vel pretium eius recuperat *a*. De criminali perſecutione poſtea dicendum erit *b*.

a *Dominus de Fortiſcuto c.* 46. *Broc. Crowne.* 2.
b *Weſtus ſymbol. l.* 2. *tit. Indictmen. ſect.* 58. *v. ſpeculum Iuſticiar. l.* 1. *c. de larcins.*
c *Weſtus eod: ſect:* 60.
d *Brocus Coron.*
e *Stawnf. pl.cor. l.* 1. *c.* 15
f *Vit. tit: huius libri.*
a *v. Trover: in novo lib. intratio & Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 31. *nu:* 2. *Flet. l.* 1 *c.* 38. *in prin: Dyer. fo.* 50. *num:* 5.
b *tit. de pub. Iudic.*

DE

DE VI BONORVM RAptorum.

TIT. 2.

TRanſgreſſionis latum eſt nomen. Omnem enim legis violationem comprehendit. Sed noſtri prudentes privata delicta omnino tranſgreſſiones appellant : & has quoque inter ſe diſtinguunt Eas enim quæ vim aliquam adiunctam habent, tranſgreſſiones magis proprie *c*, alias vero tranſgreſſiones ex ſpecie facti illegitimi, licet non violenti, vel (ut ipſorum verbis utar) ſuper caſu ortas, dicunt *d*. Unde forma actionis ſuper illa tranſgreſſione edita, hæc verba (vi & armis) ſuper hac vero (contra pacem) ſemper continet *e*. Licet tamen actori diſſimulare vim illatam aliquando, ſi voluerit : ut nimirum in Comitatu coram vicecomite actionem ſuam inſtituat *f*, qui de vi & armis cognitionem non habet. Atq; ita tranſgreſſionem minorem fingit, quæ re vera maior fuit : damnum tamen inde ſibi datum recuperat. Hocque in cauſa videtur eſſe, quod ſcriptores noſtri delicta hæc quæ ſua natura diverſa ſunt, tam frequentiter inter ſe confundant *a*. Nos tranſgreſſionem violentam ad titulum vi bonorum raptorum ſatis apte referri putamus, & illam alteram duobus ſubſequentibus accommodaturi ſumus

c *Fitz: nat: br fo. 85. G. Breve de treſ. De v. lege Fletam perite diſſerentem l. 4. c. 4.*

d *Idem f. 92. E. Breve de treſpas ſur le caſ. & nov. term. iur. verb. Action ſur le caſ.*

e *Idem eod. fo. 86. G.*

a *v. nov. l. intratio. ubi multas tranſgreſſiones & ad tit. Treſp. & ad Actio ſur le caſ. relatas habes & in brevi de Treſp. f. 85 & brevi de Treſpas ſur le caſ. 92*

sumus. Nam cum ius Romanum hanc transgressionum materiam in duo tantum capita iure Anglicano distributam, triplicem faciat: nemo miretur, quod ego nonnullos casus, qui præter vim contumeliam etiam patienti inferunt, ad tertium locum retulerim.

S. 1. Actio autem de vi bonorum raptorum, aut de trangressione vi & armis, datur domino, de rebus tam inanimatis vi abductis, ut carris, plaustris, naviculis: quam animatis, ut jumentis, ovibus: idque non cicuribus solum, sed etiam feræ naturæ in custodia nostra existentibus: ut cuniculis nostræ garennæ *b*, aut columbis nostro columbario inclusis *c*. Insuper de servis nostris *d*, de liberis etiam ut apprenticiis *e*, & uxoribus cum mariti sui bonis aliquot abductis *f*, de filio denique filiave hærede abreptis & matrimonio cum aliquo vel aliqua præter consensum nostrum copulatis *a*, de quantitate ut pecunia *b*, de bonis felonum è libertate nostra sublatis *c*, de Waiviis aut fugatis *d*.

S. 2. Datur autem hæc actio ad damni dati emendationem, idque non solum contra rapientem, sed etiam eos qui rapere præceperunt, sicuti & ex omni transgressione super casu *e*: sed non in executorem transgressoris *f*, nec hæredes *g*, quia personalis & pœnalis est.

b Fitz. ibid. fo. 89. K.
c Ibi. f. 86. A
d Ibid. fo. 88. D. I.
e Ibid f. 91. I
f Ibi fo. 89. O
a Ibid. fo. 90 H.
b Ibid. fo. 87. m.
c Ibi. f. 91. F.
d Ibi. fo. 91. B
Huic addere licet novum librum inrationum sit. Trespas per totum & Brocum eod. & Falb. paral. c. Common wrongs sparsim.
e Doct. & stud. l. 1. c. 9.
f Idem l. 2. c. 10.
g Bract. l. 3. tract. 1. c. 4. num. 4.

DE

DE LEGE AQVILIA.

TIT. 3.

TRansgressio quæ super casu dicitur aut damnum tantummodo patienti infert, aut cum damno contumeliam. Illam iuris civilis authores sub titulo legis Aquiliæ comprehendunt, quia Caius Aquilius cum tribunus plebis esset, plebiſciti eius author fuit, quo delicta huius generis illi correxerunt: hanc vero ad titulum de Iniuriis referuntur.

S. 1. Transgressionem itaque super casu committit qui alterius statum vel conditionem suo delicto deteriorem facit. Exempli causa: Vicecomes, qui debitorem ratione brevis regii ad eum directi cepit, & eum postea dimittit *a*: vel qui in returno brevis regii Curiam falso informat reum non habere terras aut aliud quicquam in baliva sua unde distringi possit: & ita in causa est, ut corpore capietur *b*. Item qui palis in aqua defixis navem alterius tritico aut aliis mercibus onustam evertit *c*. Præterea Atturnatus vel Consiliarius qui imperitia vel dolo causam clientuli sui perdidit *d*: tonsor, qui barbam alicuius male vel cultro coinquinato rasit *e*: medicus quoque vel chirurgus qui ægrotum vel alias male sanum imperite aut malitiose tractavit *f*. Custos carceris qui incarceratum durius æquo

a *Fitz: nat: br. fo. 93. A. & C.*
b *Ibidem B.*
c *Idem ibid. 92. F.*
d *nov. lib. intra. Action sur le case in Atturneye.*
e *Ibid. in Barber.*
f *Ibid. in Phisicam v. spect. Iust. l. 3. de Iudgment de homicid.*

æquo tractavit g. Qui aliquem diſtringit per averia carucæ, cum alia rationabilis diſtrictio per eum fieri poſſet *h*: vel qui pecus alienum iuſte captum vel diſtrictum non ad parcum apertum, ſed ad locum incognitum, rectoriam eccleſiæ cuiuſquam, forteletum, aut alium comitatum abigat, ita ut per dominum iuxta leges redimi ſeu replegiari nequeant *i*. Qui fluxum rivi quo molendinum alterius agi ſolet, intervertit *k*. Uſufructuarius vel libere tenens qui vaſtum in ſolo vel ædibus committit *a*. Sed huius cauſa ſpecialis eſt, qui ex conſtitutione regni rem vaſtam amittit *b*. Verum quod ſpecies quæ huc referri poſſent, infinitæ ſunt ad eos potius cenſeo vos remittendos, qui fuſius & ex profeſſo iſta tractant, quam exemplorum colluviæ obruendos *c*.

g *Fitzh. nat. br fo.* 93 *H. v. ſpeculum Iuſtic. l.* 1. *c. de homicid.*

h *Dyer fo.* 312 *num* 86.

i *v. Fitz. nat. br. in brevi de replegiandis averus fo* 68. *et in brevi de vetito namio fo.* 73.

k *Dyer fo.* 248. *num.* 80 *fo.* 320. *num:* 38.

a *Dyer fo.* 36. *nu.* 38. *fo.* 256 *num.* 10.

b *Stat. Gloc. an.* 6. *E.* 1 *c.* 5.

S. 2. Hac etiam actione tenetur qui per infortunium & non dolo vel culpa alium læſit *d*.

c *Brit. c.* 26. 27. 61, 62, 63. *Nov. l. intrat:* 18. *Action ſur le caſ. & Treſpaſs. Brocus Treſpaſs: Fitzh. nat. br: in brevi de Treſpaſs fo* 85. *& Treſpaſs ſur le caſ. fo.* 92. *Fulb. paral. f.* 69. *a. & c. v. Plowd. caſu Baßet in fine* 2. *partis. fo.* 12. *&* 13: *a. v. Dyer fo.* 36. *num.* 38. *fo.* 280. *num.* 14. *fo.* 285. *num:* 40. d *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c:* 36. *in prin. Fleta l.* 4; *c.* 17. Sect: *vertitur etiam quandoque.*

DE

DE INIVRIIS.

TIT. 49.

GEnerali iniuriæ appellatione omnem iuris tranſgreſſionem nos quoque contineri dicimus. Sed de illa ſpeciali hic loquimur quæ contumeliam patienti inurit: ut cum quis pulſatus, verberatus, vulneratus *d*, vel enormi illa læſione affectus quam nos mahemium dicimus *e*. Vel etiam ſine vi verbis convitioſis exiſtimationemq; ſuam minuentibus conſperſus *f*, libellove famoſo conſpurcatus, incarceratione injuſta vexatus *g*, vel alio ſimili modo male tractatus fuerit *a*.

S. 1. Hanc quoque iniuriam committere videntur illi qui dolo contexto in caput fortunaſve alicujus inſidioſe machinantur, quos noſtri conſpiratores appellant *b*.

S. 2. Neque quidem iniuriam per noſmetipſos tantum, ſed etiam per eos qui in noſtra poteſtate ſunt patimur: utpote per uxores *c*, per liberos *d*, per ſervientes *e* & per ſervos *f*.

S. 3. Injuria quoque ex circumſtantiis levior aut gravior ſit. Circumſtantias autem

d *Bract. l.* 3. *tract.*1 *c.*36. *in prin. Flet. l.*4.*c.*17.Sect *vertitur etiã quandoque.*

e *Bract.l.*3.*c.* 19.*num:* 1.*l.* 3.*tract.* 2.*c.* 36.*nu.*1. *&* *l.*5.*tract.*3.*c.* 9 *Fle.l.*2.*c.*1.

f *Bract.l.*3. *tract.*2.*c.*24. *nu:*3 *Flet.l.*4. *c.*40,41. *l.*2. *c.* 1. *Dyer fo.* 105.*nu:*15.

g *Dyer fo.*72: *nu:*6.*fo.*75. *nu.*21.*fo.*118 *nu:*77.*fo:*236. *nu:* 26.

a *Bract. l.* 3: *c.*19:

b *Dyer.fo.*85 *nu.* 87.*fo.*244.*num* 61. *Fitzh. nat. br.* 114. *G.* 115. *A. L.* 11. 6: *M. N.* c *Brocus Treſpas* 43. *Fulb. para. c. Common wrongs fo.* 79. *b.* d *Fulb: para: c. Common wrongs fo.*90.*b.* e *Novus lib:intratio Treſpaſs in Servant Fulb.para c.Common wrongs fo.*80.*a.Flet.l.*2. *c:* 1. *Sect. Patitur.* f *Brocus villenage* 24. *Treſpas* 53.

autem numeramus fere ſeptem : nempe cauſam quæ facientem impellit : perſonam, tam eius qui infligit quam eius qui patitur : locum, tempus, qualitatem, quantitatem, & eventum. Hæ enim pœnas vel exacerbare vel diminuere ſolent *g*.

S. 4. Nos contumeliam aut verba injurioſa alicui de majori nobilitate illata proprio nomine Scandalum magnatum appellamus, quod cæteris quibuſcunque, propter perſonæ lætæ ſplendorem & dignitatem, graviorem pœnam meretur *h*, niſi tamen juſte excuſari poſſit *a*. Sed verba contumelioſa contra principem prolata an huc quoque referri poſſint, aliquando dubitatum lego *b*.

S. 5. Datur hæc actio, utpote & omnis alia quæ ex tranſgreſſione eſt, contra eum qui culpa & voluntate ſua injuriam intulit *c* : & datur ad damni reſtitutionem quod læſus tulit per ſe quidem æſtimandi, ſed per Juratores, qui hac in re judices ſunt, taxandi *d*.

S. 6. Neque verba nimis generalia *e*, neque dubiam interpretationem habentia *f*, neque falſæ criminationes apud Judicem competentem editæ *g*, pariunt injuriæ actionem. Veritate etiam criminis probata, injuria apud nos defenditur *h*. Diſſimulatione denique patientis abolebitur *i*.

g *Bract: l.* 3. *tract.* 1. *c.* 6. *Flet: l.* 1. *c.* 16 *Sect: Generali. l* 2. *c.* 1. *per totum.*

h *an.* 3 *Ed* 1. *c:* 33. *an* 1 *Ri* 2. *c.* 5. *an.* 12. *eiuſd. c.* 11.

a *v. Dyer fo.* 285. *num* 37.

b *Dyer fo.* 355. *nu.* 19.

c *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 6.

d *Bract. ibid.*

e *Cocus l.* 4. *caſu Stanhop inter actiones de ſcandalis fo.* 15. *a nu:* 4.

f *Idem ibid. caſu Hext. num.* 5.

g *Idem ib. ca. Buckley n.* 3.

h *Flet. l.* 4. *c.* 17. *in prin.*

i *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 28.

DE

DE OBLIGATIONIBVS QVÆ ex quaſi delicto naſcuntur.

TIT 5.

IVdex apud Anglos male judicando litem ſuam ſecundum aliquos *k*, facit, Sed hodie pars quæ judicio ſe lædi ſentit, cauſam prætextu erroris commiſſi, ſi cuſtia de recordo ſit, alias per breve de falſo judicio, ad aliud tribunal potius removet & ſententiæ prioris emendationem petit *a*.

S. 1. Obligationes tamen aliquæ ex quaſi delicto hic quoque uſu veniunt. Vtpote ſi ſubvicecomes Curiam Regis falſo informaverit, aut aliter in mandato Iuſticiariorũ exequendo deliquerit, non ille ſed vicecomes mulctam ſubit *b*. Si quoque is qui Regi à cyathis eſt, aliquos ſibi in officio ſuo ſurrogaverit, ipſe eorum delictis tenetur *c*. Quod idem obtinet non ſolum in ſcaccarii Regii *d*, ſed etiam aliarum Curiarum officialibus *e*, ſi clerici quos ſibi ſubſtituunt, muneri ſuo minus ſatisfecerint: ut etiam in eſchaetoribus qui ſubſtituerint ſibi aliquem, cujus facta præſtare detrectant *f*.

S. 2. Etiam ex quaſi delicto videntur teneri centuriæ (quas Hundreda dicimus) pro compenſatione latrociniorum quæ in iis perpetrata ſunt, niſi latronem apprehenderint *g*: & villæ propinquæ loco alicui in quo foſſa vel ſepes illicite per homines ignotos dejicitur *h*.

S. 2. Deni-

k *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 15. a *an.* 27. *Eliz.* *c.* 8.

b *Doct. et ſtud. l.* 2. *c.* 24. *can.* 25. *Ed.* 3 *ſtat.* 5. *c.* 21.

d *an.* 14 *Ed.* 3 *ſtat.* 1. *c.* 9. *Dyer. fo.* 161 *nu.* 45. *f.* 238 *nu.* 38.

e *v. Cromptons juriſd. Court de Eſchequer fo.* 111. *a. b.*

f *an.* 12. *Ed.* 4 *c.* 9. *Cocus l.* 4 *caſu Mutton fo.* 33. *b.*

g *an.* 13. *Ed.* 1 *ſtat.* 2. *c.* 3.

h *an.* 13. *Ed.* 1 *ſtat.* 1. *c.* 45. *Raſtal. tit. Approvement nu.* 2.

a *Plowd. caſu Remiger fol. 9. b.*
b *Dyer. fol. 158. nu. 32. fo. 266. nu. 9.*
c *Doct. et ſtu. l. 2. c. 24.*
d *v. Fulb. paral. c. Contracts fo. 3. a. b. & 4. a.*

Sect. 3. Denique ſi famulus negligentia ſua domum heri ſui & ei vicinam combuſſerit, herus tenetur. Similiter & dominus communis hoſpitii ſi ſerviens *a*, vel quis alius infra hoſpitium *b* ejus hoſpiti cuiquam pecunias intra hoſpitium ſubduxerit: & cuſtos carceris, ſi domeſticus ejus incarceratum aliquem dimiſerit *c*: Sed & his alias ſpecies ſatis multas prudentum noſtrorum libros perluſtrando invenietis *d*.

DE ACTIONIBVS.

TIT. 6.

a *Author Regiſtri & Fitz. nat. br. v. Bract. l. 5. tract. 5. c. 17.*
b *Huius generis ſunt brevia de ideot. inquiren. Fitz. nat. br. fol. 232. Diem clauſit extremum fol. 251. melius inquirend. Quæ plura Devenerunt. mandamus. vet. nat br. 147.*
c *Huc ſpectant brevia de licentia eligendi Epiſcopum. Idem fol 170. de reſtitutione ſpiritualium. 169. De coronatore eligendo 164. & ſimilia.*
d *ut ſunt brevia de ſecuritate pacis. fol. 79. de non ponendo aſſiſis 164. &c. hujuſmodi.*

ACTIO & breve communi Anglorum ſermone ſæpiſſime confunduntur: breve enim quo reus in jus vocatur, ſummariam & ſuccinctam facti repetitionem continet, quod actionem peperit. Verum hoc illa multo latius extendi, ii juris noſtri interpretes luculenter [illegible] dunt, qui brevium explicationem profeſſi ſunt *a*. Multa enim mandata principis extrajudicialia continent in negotiis quæ vel ipſum principem *b*, vel ſtatum Reipub. *c*: vel etiam rem privatorum attingunt *d*. Sed eorum maxima pars circa

ca judicia verſatur, quorum aliqua Judicia conſtituunt *a*: aliqua jam antea conſtitutos juſtitiam petentibus impertire *b* monent: aliqua nonnullos ob cauſam ſpecialem à judiciis ad tempus eximunt *c*: aliqua tergiverſantes ad judicium ſuſtinendum ſatis dato compellunt *d*: aliqua litigantes ſibi alios ad lites ſubſtituere permittunt *e*: aliqua judices juriſdictionem ſuam nimis dilatantes cohibent *f*: alia cauſas ab uno foro ad aliud avocant **g**, aliqua denique proceſſum informant & inſtituunt *h*: aliqua proceſſum inſtitutum proſequuntur & ad effectum ducunt *i*. Brevia autem quæ judicium inchoant, originalia, quæ inchoatum promovent & ad exitum pellunt, iudicialia noſtri appellant *k*.

S. 1. Actiones omnes vel à jure communi (quod noſtri communem legem frequentius dicunt) vel à ſtatutis, proſiunt *l*. Sive autem à iure communi ſive ſtatuto originem trahant, omnes vel in perſonam, vel in rem, vel in utramque ſunt *m*.

Sect. 2. Perſonales actiones ſunt, quæ competunt contra aliquem ex contractu vel quaſi, ex maleficio vel quaſi. Brevia vero quæ formantur ſuper contractu vel quaſi ſunt fere hæc: de conventione *n*, de

a *Brevia ſc. ad audiend & terminand. Fitz. nat. br.* 110. *& ſimilia.*

b *de procedendo ad judicium* 153. 240.

c *protectione* 28.

d *de ſecuritate inveniend &c.* 85.

e *de attornato faciendo* &c. 156.

f *prohibition* 29.

g *Recordare* 70. *Pone* 69. &c.

h *omnia brevia original. per Regiſtr. original.*

i *omnia brevia judicialia per Regiſtrum*

judiciale. k *Regiſt. brevium.* l *Brocus Action popular et Action[illegible] ſtatut.* m *Bract. l.* 2. *c.* 3. *num.* 2. 3. 4. *v. ſpeculum Iuſtitia. l.* 2. *c. des attachments in fine.* n *Fitz. nat. br. fol.* 145.

de computo *a*, de debito *b*, de detentione *c*, de transgressione super casu *d*, in qua constitutum, quod nostri assumptionem dicunt, comprehenditur *e*.

S. 3. Quæ ex delicto vel quasi competunt, sunt illæ de transgressione *f*, de deceptione *g*, de pacto fracto *h*, de rescussu *i*, de attincta *k*, de conspiratione *l*, de cambipartita *m*.

S. 4. Reales sunt actiones quæ contra aliquem licet nullo iure nobis obligatum competunt, quia rem nostram corporalem immobilem vel etiam incorporalem possidet vel quasi, quam restituere, vel dominum cujus nomine possidet nominare potest. Ut si quis petat ab alio rem certam, nempe fundum, vel terram, vel jus advocationis, cujus se contendit esse dominū : & persequuntur rem ipsam non ejus precium, nec tantundem quod sit ejus generis. *Et* per hoc quod petens rem petitam intendit esse suam, actionemque instituat adversus tenentem & tenens negaverit : in rem erit actio sive placitum *n*.

S. 5. Si sit res mobilis quæ petitur sicut bos, asinus, vestimentum, vel aliquid pondere aut mensura existens, licet prima facie videntur actio sive placitum tam in rem quam in personam, eo quod certa res petatur, & quod possidens eam restituere teneatur ; revera tamen est in personam actio : quia ille à quo res petitur non tenetur præcise ad rem restituendam, sed sub distinctione, vel rem vel ejus precium, & precium tantum solvendo liberatur, sive res appareat sive non.

Et

a fol. 116.
b fol. 119.
c fol. 138.
d fol. 92.
e Brocus Action sur le cas. 24.
f fol. 85.
g fol. 95.
h fol. 100.
i fol. 101.
k fol. 105.
l fol. 114.
m fol. 171.
n Bract. l. 3. *tract.* 1. *c.* 3. *nu.* 3.

Et ideo ſi quis rem mobilem ex quacunque cauſa ablatam vel commodatam vendicaverit, debet in actione ſua definire precium. Nam precio non appoſito, rei mobilis vendicatio non valebit *a*.

a *Bract. l.3 tract.1. c.4. nu.4. & Flet. l.2.c.60.ſect. Cum autem res & ſeqq.*

S. 6. Actionum autem civilium & in rem, ſicut rei vendicatio, alia confeſſoria eſt alia negatoria. Confeſſoria, cum dicat quis aliquam rem corporalem vel incorporalem eſſe ſuam: ſicut hunc fundum. Item qua dicis tibi jus eundi per fundum vicini tui, aquamve ducendi eo invito & hujuſmodi, competere. Et hæc actio ideo in rem dicitur, quia rem tuam incorporalem petis: ſc. ius eundi per fundum: & ideo confeſſoria dicitur quia conſtituta eſt verbis affirmativis. Actio vero negatoria eſt, quam dominus fundi intendit adverſus te ſolito euntem per fundum ſuum, dicens tibi non eſſe jus per fundum ſuum eundi. Et hæc actio dicitur in rem quia dominus fundi in hoc ſuam vendicat libertatem: & hujuſmodi actiones non competunt de dominio rei, ſed de jure præditorum b.

b *Bract. l. 3. tract. 1 c.4. nu. 7. Huici inſervit breve de conſuetudinibus & ſervitiis & hujuſmodi alia Flet l.5. c. 37. 38. 39. 40.*

S. 7. Reſciſſoriæ etiam actionis nos ſimilem habemus. Nam ſi quis, dum incarceratur[1], terrarum poſſeſſione ſpoliatus fuerit, & terræ illæ ad hæredem ſpoliatoris deſcenderint: ſpoliatus libertatem ſuam aſſecutus, poſſeſſionē ſuo facto recuperare, ſeu (ut noſtri loquuntur) in eaſdem terras reintrare poteſt. Et ſi judicium contra eum datum fuerit, illud poſtea per breve de errore irritum reddet;

det: quia in cuſtodia fuit, nec contumaciter abſens: ideoque rationi diſſentaneum videtur ut recordum tale præjudicii quippiam illi afferat. Idem quoque juris videtur ſi quis in ſervitio Regis, aut aliter Reipubl. cauſa extra regnum ſit, & interim poſſeſſione aliqua ſpolietur, nec continuum clameum ſuum facere poſſit *b*. Imo vero aliqui in hac etiam opinone ſunt, ut exiſtiment eum qui extra regnum in negotiis ſuis exiſtens poſſeſſione ſua per aliquem ſpoliatur, poſſe cum redierit, ſua authoritate in hæredem ſpoliatoris ſuperintrare, nec aſſiſa opus habere *c*.

b *Litle. l.* 3. *c continual. clayme.*

c *Idem ibid.*

S. 8. Eſt etiam apud nos, quæ actioni Paulianæ aliquo modo reſpondet, à ſtatuto Regni ſuppeditata *a*, quod omnem ſive terrarum ſive bonorum alienationem irritam reddit, quæ à debitore in fraudem creditorum facta eſt, & præterea pœnam omnibus infligit, qui ejuſdem conſcii ſunt, & ut legitimam defendunt.

a *an.* 13. *Elix. c.* 5.

S. 9. Neque deeſt actionis Servianæ quaſi parallela. Nam bona in prædium invecta locator jure proprio diſtringit, atque detinet, donec merces ei perſolvatur. Quia hæc & nos taciti pignoris loco ducimus *b*. Quamvis tamen hoc non ſine diſtinctione procedat *c*. Huic addere etiam licet non ſolum pignoratiam ſed etiam hypothecariamvel quaſi Servianam. Si enim quis numeros ab aliquo ſub pignore mutos acceperit, & eoſdem poſea offerens creditori pignus recipere non poſſit, quia creditor illud tradere recuſat debito

b *v. ſupra de locat et cond. tit.* 23. *l.* 3. *ſect.* 20.

c *Brocus Diſtreſſe* 13. 57. 99.

debitor hoc caſu actionem habet *d*. Quaſi Serviana autem is recte videtur agere, qui cum tetras iure vadii ſive vivi ſive mortui poſſideat, eiſdem ejicitur vel diſſeiſitur.

S. 20. Brevia vero quæ actionibus realibus accommodantur, vel ad ipſam proprietatem acquirendam dantur & petitoria dicuntur, vel poſſeſſionem & poſſeſſoria *a*. Ad proprietatem ſpectant brevia de recto diverſarum ſpecierum *b*, & quæ eorum naturam immitantur *c*.

S. 11. Poſſeſſionem vel quaſi quærimus vel vi amiſſam, vel ſponte alii traditam, qui tamen contra jus eandem retinet. Ad illam adiſpiſcendam dantur brevia quæ aſſiſas dicimus *d*, & quæ ad eas affinitate aliqua accedunt *e*.

S. 12. Ad poſſeſſionem quæ ſponte tradita injuſte nobis detinetur, recuperandam, ſuppeditantur brevia de ingreſſu diverſarum ſpecierum, & quæ eorum naturam induerunt *f*.

S. 13. Inter reales actiones præjudiciales quoque numerantur. Præjudiciales, autem dicuntur, quæ oriuntur ex incidentibus quæſtionibus vel emergentibus in quibus quæritur, utrum aliquis ingenuus aut libertinus, & ſi libertinus, liber an ſervus? filius an non: & ſi filius utrum legitimus an baſtardus & hujuſmodi.

d *Fitz. nat. br. fo.* 86. *G.*

a *Flet. l.* 6. *c.* 1. *in prin.*

b *Fit. nat. br. fo.* 1. 6. 11. 91. 193. *Flet. l.* 6. *c.* 1. *&c. cut eſt breve de conſuet & ſervitiis Fitz. nat. br. f.* 157

De hoc v. Plowd. caſus Stowel. fo. 357 *b. et* 358 *a breve de recto advocationis &c. Ingham. ſ. Bref. d' advouſon.*

d *Fit. nat. br. fo.* 177. 179, 181, 183, 184, 188, 190, 191.

e *v. an.* 13. *Ed.* 1. *c* 25 *Bract. l.* 4. *per totum*

f *Fit. nat. br. fo.* 201 205. 206. *Bract. l.* 4. *tract.* 7. *per totum v. Ingham ſ. bref. de entry. Fl. de entry Fl. dicit hæc brevia de ingreſſu mixtam habere naturam, & partim poſſeſſionem, partim proprietatem ſapere l.* 5. *c.* 24. *in prin. quem lege late ſcribentem de hac re.*

modi g. Et dicuntur præjudiciales, quia prius judicantur quam actio principalis h

S. 14. Mistæ actiones tam in rem quam in personam sic dicuntur, quia mixtam habent causam ad utramque: sicut est divisio hæreditatis inter cohæredes, finium regundorum inter vicinos. Nam si personas spectemus, utraq; & actor & reus est: licet magis proprie is dicatur actor, qui prius ad judicium provocavit *a*. Brevia quæ his inserviunt sunt illa de partitione *b*, de rationalibus divisis *c*, de perambulatione facienda *d*, de curia claudenda *e*, de reparatione facienda *f*.

S. 15. Actiones præterea vel sola gratia pœnæ persequendæ vel gratia utriusque conceptæ sunt g: quas alii civiles, criminales vel mistas appellant *h*.

S. 16. Rem solam persequuntur omnes quæ ex contractu vel quasi oriuntur, & nihil ultra ob injustam detentionem vel ad delicti vindicationem pœnæ nomine exposcunt *i*: pœnam solam persequuntur illæ actiones quæ ad delicti coertionem collineant: cujusmodi fere sunt illæ populares quas delatores ad fisci & suum compendium contra statutorum violatores suscipiunt k. Et rem & pœnam persequuntur, quæ in rem sunt ratione causæ principalis & in personam gratia personalium præstationū *l*. Hujusmodi est assisa, quæ rem petit quoad restitutio-

g *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 4. *nu.* 9. *Brit. c.* 108.

h *Idem ibid.*

a *Bract. ibid. nu.* 5. *& l.* 4. *tract.* 1. *c.* 16. *nu.* 8. *v. Litle. l.* 3. *c. Releases sect. Also as to r. leases. And also if a man sue &c. v. Flet. l.* 5. *c.* 9. *per totū.*

b *Fitz. nat. br. fo.* 61.

c *fol.* 128.

d *fol.* 133.

e *fol.* 127.

f *fol.* 127.

g *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 4. *nu.* 5.

h *Glanvil. l.* 1. *c.* 1. *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 31. *in prin. Litl. c. Releases.*

i *ut breve de recto. Fitz. fo.* 1. *&c.*

k *Decies tantum Fitz. nat. br. fol.* 171. *v. Action. sur le stat. in novo libro intrationum.*

l *Bract. lib.* 3. *tract.* 1. *c.* 4. *nu.* 5.

tutionem, & ſpoliatorem ad pœnam ob injuriam datam *a*. Et breve de vaſto, quod & rem vaſtatam, & triplum damni dati quærit *b*.

S. 10. Eſt etiam actionum tertia diviſio quod aliquæ in ſimplum, aliquæ in duplum, aliquæ in triplum, aliquæ in decuplum dentur *c*. In ſimplum concipiuntur omnes tranſgreſſiones, quæ ad damnum tantum acceptum actorem reſtituunt *d*. In duplum concipiuntur actiones contra eos qui inſultum in aliquem faciunt ad celſam Parlamenti curiam vocatum *e*: & in eum qui in curia Admiralii actionem perſequitur ad juriſdictionem ejus non pertinentem, eos denique qui victualibus ſuis nimis charum precium imponunt *f*. In triplum contra eos agitur, qui pecunias pro probandis teſtamentis injuſte extorquent *g*, vel qui illicitas hominum turbas conflant *h*. In decuplum contra juratorem qui munus proferendo veredicto ſuo cepit *i*.

S. 11. Actiones præterea aliquas bonæ fidei, aliquas ſtricti iuris eſſe non inique dixerimus. Licet enim talem diſtinctionem apud juris noſtri ſcriptores verbis expreſſam non habeamus: uſu tamen ſatis frequentem eam invenimus. Damnum ſiquidem quod ex violatione contractus aut tranſgreſſione ſentimus, juratorum æquitati perpendendum relinquitur quale quantumve ſit & juxta eorum æſtimationem poſtea judicatur. Vbi contra in actionibus in rem principalibus, actor, niſi rem petitam deberi aut ſuam eſſe probaverit, cauſa cadit,

a *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 6. *nu.* 3. *v. ſtat: de Merton c.* 4. *an.* 20. *H.* 3.
b *an.* 6. *Ed.* 1. *c:* 5.
c *Bract. l.* 3. *tract:* 1. *c.* 4. *nu.* 6.
d *v: novum l. intrvt: tit: Treſpas ſparſim.*
e *an.* 11 *H.* 6. *c:* 11.
f *an* 2. *H.* 4. *c.* 11.
g *an:* 23 *Ed.* 3. *c.* 6.
h *an.* 3. *et* 4. *Ed.* 6. *c.* 5.
i *ibidem et an* 1. *Mar. Parlam* 1. *c.* 2.
i *Fit. nat. br. fo.* 171.

Quia neque Juratores neq; iudex aliam in iis potestatem habent, quam reum in rem petitam condemnandi vel eum prorsus absolvendi *a*. Vnde contingit, ut una atque eadem causa duplicem sæpe pariat actionem: principalem nimirum in rem, quæ stricti iuris est, & quasi accessoriam ad damni dati recuperationem, quæ bonæ fidei est *b*.

a v. *supra s.* 16. *hoc tit.*

b *Bract.*

S. 19. In actionum arbitrariarum ab actionibus bonæ fidei distinctione, juris civilis authores non satis consentiunt *c*, neque nos aliquem harum usum in iure Anglicano deprehendimus, præter eum quem in illis notavimus *d*. Tantum dicere possumus Cancellarium Angliæ aut Custodem magni sigilli, quorum eadem prorsus est authoritas *e*, ad cuius æquitatem ab aliis tribunalibus ante latum iudicium omnibus ordinario iuris remedio destitutis provocare licet *f*, nullis legibus astrictũ, quo minus causam quamlibet hoc nomine ad eum delatam iuxta boni viri arbitrium dirimat & componat: eumque qui decreto suo refragatur, in carcerem coniiciat, & illic detineat, donec scito suo se submiserit *a*.

c *Duar. de in litem jurando. nu.* 14. *et Corrasius l.* 2 *misc. c.* 8.

d *sup. s. proxi.*

e *an.* 50. *Eliz. c.* 18.

f *an.* 4. *H.* 4. *c.* 23.

a *Plowd. in fine casus Crof. et Howel. f.* 532. *b*

S. 20. Actionem de peculio nostri non agnoscunt. Nam ex eorum contractibus qui in potestate nostra sunt, non tenemnr, nisi quatenus iussu nostro contrahunt *b*.

b *Doct. et stu. l:* 2. *c:* 42. *v: titulum proxime sequentem.*

QVOD

QVOD CVM EO QVI IN ALIENA potestate est, negotium gestum esse dicitur.

TIT. 7.

ILli servientium nostrorum contractus, quos nostro jussu ineunt, nos obligant *c*. Si enim famulum fundo meo præficiam, & potestatem ei concedam recipiendi jumenta vel pecora ad pastum pro certo precio: male contra eum ago de transgressione vel conculcatione herbarum mearum, qui ex tali pacto jumenta vel pecora sua in illum fundum adegerit *d*.

c *v. nat. br. fo. 62. et Fitz nat. Br. fo. 120. G.*

d *Liber intratio. tit. Trespas in Agistment.*

S. 1 Sed si famulus meus meo nomine pecuniam mutuam acceperit, ego inde non teneor, nisi pecunia meis usibus idque meo consensu applicata fuerit *a*.

a *vetus nat. br. fol. 62.*

Quod etiam in quocunque contractu verum est *b*.

b *Doct. et stud. l. 2. c. 42*

S. 2. Sin famulum ad emporium aliquod missurus, jussero res certas pro me ut emat, nec designem aliquem, illi teneor, à quo res meo nomine emit. Sed si suo nomine, nulla mei mentione facta, emerit, secus se res habet: nisi res emptæ ad meos usus pervenerint *c*.

c *Idem ibid.*

S. 3. Si quoque famulum ad emporium misero, ut rem meam quam novi esse vitiosam Titio vendat; ego ex tali venditione teneor. Sin ut vendat simpliciter cui poterit, hinc actio in me non competit *d*.

d *Idem ibid.*

Sect. 4. Si uxor in foro publico quid emat ab eo, qui de precio ejus fidem ſequatur, maritus inde non tenetur, niſi quod emptum eſt ad illius uſus convertatur *a*.

a vet. nat. b. fol. 62.

Sect. 5. Sed jus quandoque præſumit domini conſenſum, licet ſpecialiter non expreſſum, ſervientis contractui interveniſſe, utpote in iis quos mercatores officinis vel tabernis ſuis quaſi inſtitores præficiunt. Nam quotidiana domini præſentia, ſcientia atque patientia ejus conſenſum ſatis arguunt, ſive uxores, ſive liberi, ſive etiam alii domeſtici ſunt, qui merces ſuas diſtrahunt.

DE NOXALIBVS ACTIONIBVS.

TIT. 8.

NOxalis actio in dominos ex maleficio ſervorum Anglis incognita eſt, nam ipſi ex propriis delictis conveniri poſſunt, ſiquidem villani noſtri non prorſus ſervi, ſed tantum aſcripticii ſint *a*. Niſi tamen quis ſervo ſuo facinus aliquod præceperit; quia hoc caſu

a ſupra de jure perſonarum.

caſu tenetur non minus, quam ſi quenquam alium hoc juſſiſſet poteſtati ſuæ minime ſubditum *b*.

b *Doct. et ſtud. l. 1 c. 9.*

S. 1. De brutis tamen animalibus & rebus etiam inanimatis, quarum violenta motione homo quiſquam occiditur, quiddam noxalis actionis ſimile habemus. Si enim vel equus calcitroſus, vel taurus ferocior, vel denique plauſtrum à iumentis tractum hominem occiderit: hoc quicquid eſt (niſi ad regem ſpectet) quaſi ſacrum fit: & neſcio an conſuetudine veteri comburi ſoleat: ſed hodie Regi cedit. Sic tamen, ut re diſtracta, precium ejus per regis Eleemoſynarium in pios uſus erogetur. Qua de cauſa Deodandum appellatur *a*.

a *Doct. et ſtud. l. 2. c. 3. Stawnf. pl. co. l. 1. c 2. Novi term. iur. verbo Deodand.*

SI QVADRVPES PAVPERIEM feciſſe dicatur.

TIT. 9.

QUaſi regula iuris eſt apud nos, ut quilibet ad damnum illud reſarciendum teneatur, quod, vel ſe inſcio, quadrupes ſuum vicino, fruges, herbas, arbores, fruticeſve eius de paſcendo vel proterendo intulerit *b*.

Bract. et ſtud. l. 1. c. 9. v. Fulb para. c. co. 210 gs fol. 81.

S. 1. Imo vero qui tale damnum à quadrupede alterius ſenſit, illud in parcum

cum publicum compactum detinere poteſt donec dominus quadrupedis damnum datum compenſaverit *c*. Ita ut ſi quadrupes interim inedia pereat, domini periculo intereat, non compingentis *d*. Si tamen quod ſatis eſt ad damni emendationem dominus offerat, & oblatum alter recuſet, dominus poteſt quadrupedes vicecomitis officio & auxilio redimere data cautione vel illud denuo exhibendi vel tantum pecuniæ perſolvendi, quantum litis eventus damno par eſſe comprobaverit *e*. Et ſi re coram vicecomite diſceptata damnum datum non appareat, dominus quadrupedis damnum detentionis hujuſmodi aſſequetur *a*.

c *Idem l.* 2. *c.* 28.

d *Idem ibid. & novi term. iuris verbo damage feiſant.*

e *Fitz. nat. br. in brevi de replegian.*

a *Fitz. nat. br. fo.* 69. *G.*

S. 2. Si Canis cujuſquam oves alterius fugaverit vel momorderit, unde vel moriantur vel abortum faciant, aut aliter damnum capiant, dominus canis ad damnum compenſandum obligatur *b*. Quod tamen alii ſecus eſſe putant, niſi dominus canem prius mordacem eſſe noverit aut eum incitaverit *d*.

b *Novum l. intratio tit. Treſpas in chien.*

c *Dyer fo.* 25 *nu.* 162.

d *Dyer. fo.* 29 *nu.* 195.

S. 3. Si tamen per viam publicam quadrupedum ſive armentum ſive gregem quis egerit, quæ in agros vel campos propinquos ſubito irrumpunt: ille ea ſubſequens & abigens ne damnum dent, tranſgreſſionis non tenetur *e*. Damnum tamen ſi quod datum ſit, reſarcire tenetur *f*.

e *Doct. & ſtu. l.* 1. *c.* 16.

f *Fulb. para. c. co. wrongs fol.* 81. *b.*

DE

DE IIS PER QVOS AGERE possumus.

TIT. 10.

MInores summoveri debent per tutores, custodes sive procuratores *g*, in loquelis, nisi in causis in quibus minores non obstanti minore ætate respondere tenentur: quæ autem illæ sunt, alios consulite *a*.

S. 1. videtur olim in arbitrio Judicis fuisse positum utrum aliquem per procuratorem vel atturnatum suum litigare pateretur: quia verba brevis citatorii personalem comparationem citati exigebant *b* Sed hoc ius per statuta regni sensim mutatum est *c*. Ita ut hodie nihil sit usitatius, quam unumquemque in qualibet causa privata sive reali sive personali, per procuratorem suum, litem vel inferre vel suscipere. Casus tamen non paucos adhuc reperire licet, in quorum aliquibus procuratorem constituere prorsus prohibemur, in aliis sine venia Iusticiariorum non permittimur *d*.

S. 2. Procurator etiam vel atturnatus iuxta veteres, in animam domini sui jurare potest *e*.

g *Procuratorum nomen hic late sumitur pro omni qui pro minori potest intervenire v. Fitz. nat. br.* 27. *H & Broc. Atturn.* 22. 46.

a *Bract. l.* 5. *tract.* 2. *c.* 1. *nu.* 2.

b *Fitz. nat. br. fo.* 25. *C.*

c *Statut. de Mertonan.* 20 *H.* 3 *c.* 10 *& an.* 9. *Ed.* 1. *c.* 8. *& an.* 13 *Ed.* 1. *c.* 10. *& an.* 27. *Ed.* 1. *stat.* 2, *c. union. & an.* 12. *Ed.* 2. *stat.* 1. *c.* 1. *& an.* 15. *Ed.* 2. *c. un. & an.* 7. *Rich.* 2. *c.* 14. *& an.* 4. *H.* 4. *c.* 18. *& 19. & an.* 7. 4 *c.* 13. *& an.* 5. *H.* 5. *c. un. & an.* 2. *H.* 6. *c.* 3. *& an.* 9. *H.* 6. 10. *& an.* 15. *H.* 6. *c.* 7.

d *Fitz: nat: br: fol:* 26. *D: Brocus Atturn.* 69. 11.

c *Bract: l.* 5. *tract:* 2. *c.* 2. *num.* 3.

DE SATISDATIONIBVS.

TIT: II.

EX conceptis plerorumque brevium originalium formis apparet actori de lite prosequenda cavendum esse priusquam reus distringi, capi, aut ad se sistendi cautionem cogi possit *a*. Verum hunc usum pridem evanuisse, & verba illa brevibus citatoriis inserta hodie formæ tantum inservire practici quidem peritissimi mihi tradiderunt. Vicecomes enim in returno brevis fideiussores pro instantiæ prosecutione captos ad nullitatem processus seu errorem evitandum nominat, cum re vera nulli obligati sunt.

a v. spec. Iustic. l. 1. c. des. artic. et c.

S. 1. Quomodo reus de se sistendo priscis temporibus cavit vel satisdedit, fuse prodiderunt aliqui *b*. verum illud ius magna pro parte mutatum est. Nos autem ad pleniorem hujus rei explicationem, singularum Curiarum varietates percurrere necessum habemus.

b v. Bract. l. 5 c. 31. et 32. Spec. Iustic. l. 2. c. des tresp as. venials etc.

S. 2. Bancus Regius in primis iuris nostri incunabulis causas criminales maxima pro parte tractabat: de privatis contractibus (si vera sint quæ legimus,) nisi ex gratia, cognitionem non accepit: sed Justiciariis de banco communi, vicecomitibus in suis comitatibus, & Baronibus in suis feudis disceptandos reliquit *a*. Hodie vero civiles actiones omnes, dummodo ad transgressionem vi & armis aut contra pacem domini regis torqueri possint,

a v. Glanvil. l. 1. c. 2. 3. 4. et l. 8. c. 10. et l. 10. c. 8. et 18.

ſint, panſis ulnis excipit *a*. Et Reus ſi in eodem comitatu quo Curia eſt (id eſt in Midleſexia) inveniri poſſit: ad reſpondendum cuicunque actioni privatæ ſine diſcrimine capitur *b*. Sin minus prætextu doli aut contemptus per eum commiſſi, in comitatu in quo verſatur, latitare fingitur, & hoc colore capi jubetur, captuſque Mariſcallo Curiæ cuſtodiendus tradi. In cujus cuſtodiam cum ſemel devenerit: quia nunc tandem in eodem quo Curia comitatu eſt, ad cuicunque fere *c* actioni reſpondendum cogi poteſt: & niſi in carcere Mariſcalli detineri velit, de lite ſuſcipienda fidejuſſoriam cautionem interponendum *d*. Et per breve de errore omnis actio ſimul cum recordis Curiæ eam concernentibus eo hodie revocatur, licet originem ibi ſumere non potuerit *e*.

a *Crompt. Iuriſd. fo.* 47.

b *Hoc breve billa Midleſexia vulgariter appellatur.*

c *v. Dyer. fo.* 217. *num.* 1.

d *v. librum meum de verborum ſignificatione verbo latitat.*

e *Fitz. nat. br. breve de errore Cromp. Iuriſd. fo.* 47. 48.

Sect. 3. In actionibus perſonalibus & civilibus, quas in communi banco (quem etiam communium placitorum Curiam appellamus) proſequi inſtituimus; emanat primo citatio quam ſummonitionem noſtri dicunt *f*, ſed è Cancellaria deprompta, ſicut & omnia brevia originalia. Et ſi Reus non inveniatur, vel inventus non compareat: capi jubetur primo, ſecundo, tertio: ſic tamen ut quindecim dies ſingulis brevibus ſeu mandatis intercedant: Et ſi capiatur, carceri cuſtodiæ cauſa uſque diem comparitionis mandatur, niſi vicecomitem, qui hoc caſu mandatarius eſt, de ſe ſiſtendo idoneis fidejuſſoribus ſecurum fecerit. Hoc autem ſi fecerit, niſi ob certas cauſas, in

f *Bract. l.* 5. *tract. ſ.t.* 31. *num.* 2.

a *v. vet: nat: br. fo. 41. de homine replegiando, et Fitz: nat: br. fol: 66. E.*

pistrino detineri non debet *a*. Sed si post captionem tertio decretam prehendi nequeat: mandatur vicecomiti ut eum in aperto & publico Comitatu per quinque dies juridicos ad comparitionem exigat: Et si neque sic se stiterit, protectione Regia privatur, & subditi beneficium amittit. Proclamatur enim exlex, omniaque

b *v. novos. ter. juris verbo exigent et utlawrey.*

bona & catalla *b*, reditus terrarum, & quæcunque inde naturaliter efflorescunt, fisco forisfacit, idque licet actio sit personalis *c*.

c *Brocus forfeiture fo. 30.*

Sect. 4. In causis realibus, si res petatur

d *v. veterem nat: br. fol. 126 a. et Cape magnum fol: 161.*

corporalis, primo summonetur Reus, & eo non comparente, res petita in manus Regis capitur donec se sistat *d*. Quod etiam pari modo se habet, si post primam comparitionem causæ suæ defensionem detrectet *e*. Si res in jure consistat, ut commode capi non possit: summonetur

e *v. Cape parvum ibidem.*

Reus & non comparens bonorum prehensione seu districtione coarctatur *f*. Sed hanc regulam non ausim tam perpetuam dicere ut aliquando non fallat *g*. Verum accurata definitione hic tanto minus opus est, quia singula brevia formam sive cavendi sive satisdandi, ad quam Reus jure cogendus est, sibi insertam habent *h*.

f *vetus nat: br. Quo jure fo. 71. Quare impedit f. 27.*

g *v. ass: sam ult. præsentat. eod. f. 26.*

h *De hoc cõsule Registrum originale.*

Sect. 5. Contra nobiles tamen parlamentarios vel corpus politicum captione corporum non proceditur: sed summonitione primum, & propter contemptum, bonorum districtione, donec appareant: Nam jus illos præsumit satis esse locupletes *i*: & hoc sensibilem aliquam existentiam non habet ut prehen-

i *vetus nat: br. in brevi de debito fol: 61.*

di

di poſſit *a*. Nobiles etiam aut prælati magnatum titulum vendicantes quique in Parlamento locum habent, hoc ſemper privilegio uſi ſunt, ut in municipiis vel burgis, per quæ in itinere prætereunt, ob debitum aliquod ſuper contractu vel tranſgreſſione equis ſuis diſtringi non debeant, dummodo alia averia ibidem habeant, per quæ diſtringi poſſint *b*.

Sect. 6. Sunt quædam cauſæ, in quibus Reus licet prius non ſubmonitus, corpore capitur, & de ſe iſtendo per fidejuſſores ſeu plegios datos cavere cogitur: & ſi perſonaliter intercipi non poſſit, bonorum captione diſtringitur: utpote tranſgreſſio *c*, & aliquot etiam aliæ quæ ejus naturam imitantur *d*. Et ſi bona deficiant, quæritur Reus primo, ſecundo & tertio: Et ſic non inventus in aperto Comitatu publica præconis voce exigitur, & tandem ob contumaciam poſt quintam exactionem exlex pronunciatur *e*.

Sect. 7. In Cancellaria domini Regis quoties ex æquitate illic proceditur citantur rei ſummonitione, qua ad diem præſtitutum ſe iſtere jubentur ſub pœna pecuniaria, nempe centum librarum. Quam ſi neglexerint, corpore capiuntur ſi inveniri poſſint, & vel carceri vel fidejuſſoriæ cautioni committuntur. Sin minus, banno ſeu proclamatione in diverſis locis comitatus publice facta, ſub pœna ligeantiæ ſuæ vocitantur. Et ſi neque ſic compareant, commiſſio ad viros aliquos inſigniores dirigitur, qua eum tanquam

a *Plowd fol.* 538. *b*, 539. *a*

b *Fitz. nat. br. fol.* 93. *I.*

c *Fitz. nat. br. Treſpas fo.* 85. *et Treſpas ſur le caſ. fol.* 92. *vet. nat. br. Treſpas fol.* 49.

d *Hæ ſunt actiones de ejectione firmæ vet. nat. br. fo.* 121. *de conſpiratione.* 57. *Quod permittat fo.* 69. *Raviſtimāt le gard. fol.* 92. *& de hærede abducto. fo.* 93. *v. Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 31. *num.* 2.

e *vet. nat. br. fol.* 49 *de tranſgreſſione.*

quam rebellem & legum contemptorem prehendere sibi concessum habent: & insuper mandatum impositum, ut eum coram Rege in Cancellaria sua ad diem in eadem commissione designatum habeant aut haberi faciant *a*. Sed & hic nobiles parlamentarii suo privilegio gaudent, ut domini Cancellarii literis privatis ad querelam per procuratorem aliquem extrahendam, & responsionem suam eidem adhibendam comiter exorentur *b*. Sed si hic processus juxta juris communis solennitatem, utpote super computo *c* aut super audita querela *d*, instituatur, brevibus negotio idoneis rei ad hanc etiam Curiam compelluntur.

Sect. 8. In causis criminalibus, si capitales sint, utpote in læsa majestate vel felonia, capi jubentur Rei primo, secundo, & tertio, & si hoc fieri non possit, in Comitatu quinquies exiguntur, & non comparentes exleges pronunciantur & proclamantur *e*. Si vero capiantur, carceri sine omni spe relaxationis usque ad judicium latum in quibusdam causis mandantur *f*. Sed si ob levem suspicionem feloniæ aut laricinium parvum quis capiatur, vicecomes cautionem fidejussoriam pro ejus comparitione accipere potest, & nolens compellitur *g*.

Sect. 9. Si crimen non sit capitale, vicecomes in mandatis habet ut Reum coram Justiciariis ad respondendum certis articulis in diem assignatum venire faciat, & si non venerit Reus, vicecomes Justiciarios certiores reddere debet, an in

a *westm. symbolæogr. parte* 2. *tit. Proceedings in Chauncery sect.* 22. 23. 24.
b *westus ibidem sect.* 21.
c *Compton. iuris. fol.* 41. *b.* 42. *a.*
d *Plowd. fol.* 72.
e *Lamb. eirenarch. in supplemento. Proces upon Indictments.*
f *westm.* 1. *c.* 15. *& an.* 23. *H.* 6. *c.* 10. *& an.* 1. *&* 2. *Ph. & Mar. c. & Lamb.* εἰρήναρχα *l.* 3. *c.* 2. *pa.* 334. *et seqq.*
g *vet. nat. br. de homine replegiando fo.* 41.

in bonis satis sit locuples, vel nihil habeat. Nam priori casu bonorum captione distringitur donec veniat: in altero vero, corpore prehendi jubetur: & si ex tertio decreto corripi nequeat, publice in Comitatu exigi ut, & sic non comparens utlagatur *a*.

Sect. 10. Sed & alii sunt particulares in rebus criminalibus procedendi modi certis causis specialiter destinati, quos è statutis Regni, quæ eos jubent, delibare necesse est *b*.

Sect. 11. Sunt etiam certæ causæ, in quibus actor Rei bona, sua authoritate capit, ut eum ad extrajudicialem satisfactionem, vel saltem ad judicium provocet: sicuti pro reditu, qui servitii *c*, sive oneris *d* nomine debetur.

a *Lamb.* εἰρίναρχα *in supplemento Proces.*

b *v. Lamb.* εἰρίναρχα *l.* 4 *c.* 8 *p.* 505.

c *Doct. & stud. l.* 1. *c.* 7. *vet. nat. b. Replegiare de averiis fo.* 42. *& v. supra, Si quadrupes pauperiem tit.* 9. *huius lib. Sect.* 1.

d *Litle. l.* 2. *c. Releases.*

DE PERPETVIS ET TEMporalibus actionibus, quæ ad hæredes, & in hæredes transeunt.

TIT. 12.

ACtiones aliquæ sunt perpetuæ, aliquæ tempore præfiniuntur. Licet enim Bractonus ob defectum probationis omnes fere temporales esse dicat *a*: hoc tamen non tam à natura actionum quam probationis difficultate provenit.

Sect. 1. Perpetuas illas dico, quæ sola vetustate tacite expirant, quæque certum tempus durationi suæ expresse præstitutum

a *l.* 3. *tract.* 1. *c.* 3. *num.* 5.

tum non habent. Secundi generis ſunt plures quæ tam è jure communi, quam ex ſtatutis oriuntur *a*. Hæ enim niſi intra dies fatales inſtituantur, in ævum ſepultæ jacent. Exempli cauſa: contra eum qui in vivario alterius venatur, dominus vivarii uſque ad annum & diem actionem ſuam habet: ſed illo tempore decurſo, Rex ſolus hanc tranſgreſſionem perſequitur *b*.

a *v. ſupra. tit. de uſucap. et long temp. præſcrip.*

b *weſtm. pri. c.* 20.

Sect. 2 Sunt autem aliquæ ſic perpetuæ, ut nulla diuturnitate extinguantur: utpote illæ quæ de jure gentium pertinent ad Coronam propter privilegium Regis: ſicut de rebus quæ in nullius bonis ſunt, nec habent dominium: item de rebus, libertatibus: & dignitatibus, quæ pertinent ad Coronam domini Regis, & in quibus caſibus nullum tempus currit contra ipſum, ſi petat: cum probare non habet neceſſe, & ſine probatione obtinebit, ſi implacitatus warantum non habuerit, id eſt, ſpecialem libertatem à rege conceſſam. Quia ſe ex longo tempore non defendit *c*.

e *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 3. *nu.* 5.

Sect. 3. Aliquæ quoque ſunt ſic temporales, ut cum perſona moriantur, nec hæredibus vel executoribus, aut in hæredem vel executorem dentur: ut pœnales. Pœna enim non debet ad alios extendi quam ad ſuos authores, nec ulterius progredi quam ſe extendit delictum *d*.

d *Bract. eod. c.* 2. *nu.* 1. & 5. *quem quoque v. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 20. *nu.* 11. *Doct. et ſtud. l.* 2. *c.* 10.

Sect. 4. Imo vero neque ex conventione ſcriptis concepta hæredes executoreſve vel agunt vel impetuntur, niſi quatenus in conventionis inſtrumento eorum mentio facta fuerit *e*. Quæ autem actiones

e *v. titulum de verborum oblig. l.* 3. *tit.* 16. *et ſect.* 5.

actiones ſtatutis regni temporales fiunt, ſupra oſtendimus *a*.

a *tit. de uſucap. & long. temp. præſcri. l. 2. tit. 6.*

DE EXCEPEIONIBVS

TIT. 13.

HActenus dictum eſt de actionibus: ſequitur ut de exceptionibus loquamur. Exceptiones enim loco actionum ſunt, & reſpectu actionum dicuntur exceptiones: quia una alteram impugnat. Et ſicut actores actionibus armantur & cinguntur quaſi gladiis: ita Rei è contra muniuntur exceptionibus quaſi clypeis *a*.

Sect. 1. Exceptio autem eſt actionis eliſio per quam actio perimitur vel differtur *b*.

S. 2. Actio & metus & doli exceptione tollitur: ut ſi quis dixerit obligationem per dolum vel metum eſſe extortam *c*. Item ratione non numeratæ pecuniæ: ut ſi quis pecuniam cuiquam promiſerit à quo eandem paulo poſt ſibi numerandam ſperat, contra eum eandem poſtea petentem excipit. Hæc tamen exceptio literarum obligationem tollere non videtur *d*, niſi & apochã in ſcriptis Reus demonſtrare poſſit *e*. Item pacto, ut ſi quis prius convenerit ut peteret, deinde ut non peteret *f*: vel ſi quis tranſgreſſionem alii factam re aliqua compenſaverit & ita actionem tollat g. Item exceptione juriſiurandi, juxta veteres, cum ſc. delatum fuerit juſiurandum vel relatum & poſtea

a *Bract. l. 5. tract. 5. c. 17. in fine Fleta. l. 1. c. 32.*

b *Bract. eod. c. 1. in prin. Flet. l. 6. c. 36.*

c *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 13. Brit. c. 28. fo. 66. a*

d *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. num. 9.*

e *Novi term. juris verbo Acquittance.*

f *Bract. ubi ſupra nu. 13.*

g *Nov. term. jur. verbo record.*

poſtea juratum *a*. Denique re judicata: ut ſi anteceſſor petentis vel aliquis hæredum ſuorum rem petitam amiſerit per judicium in cauſa proprietatis: ſicut per magnam Aſſiſam, aut duellum, vel juratam aliquam in quam ſe poſuerat *b*.

Sect. 3. Exceptionum quædam ſunt dilatoriæ, quædam peremptoriæ *c*. Item dilatoriarum quædam ſunt peremptoriæ juriſdictionis, & dilatoriæ actionis & non peremptoriæ: & eodem modo aliæ peremptoriæ brevis & dilatoriæ actionis *d*. Item quædam exceptiones ſunt generales ad omnia placita ſive actiones, & quædam ſpeciales, quæ competunt & dantur contra actiones ſingulares. Quælibet enim actio habet ſuas exceptiones appropriatas ſecundum formam actionum *e*.

Sect 4. Eſt autem exceptionis ſpecies, quam legis vadationem ſupra *f* appellavimus nobis Anglis (quantum legi) peculiaris. Ad elidendam enim debiti actionem quam teſtibus & non inſtrumento actor probaverit, admittitur reus ad legem ſuam vadiandam faciendamque: id eſt, contra ſectam ab actore productam, defenſionem ſuam facere per juratores pro quolibet teſte producto duos uſque ad duodecim admittitur. Ipſe autem primo jurat ſe ſummam petitam aut aliquam ejus partem non debere: & juratores deinceps de ſua eredulitate, quod reus verum ſacramentum præſtiterit *g*. Sed contra inſtrumentum ſive ſpecialitatem (ut noſtri loquuntur) legis vadiatio locum non habet *h*.

Sect. 5.

a *Bract. ubi ſupra.*

b *Bract. l.* 5. *tract.* 5 *c.* 28. *nu* 7.

c *Brit c.* 29; *et novi term. iur. verbo Barre. Fleta. l.* 2. 54. *&* *l.* 6. *c.* 36. *&* *ſeqq.*

d *v. novos term. iur. verbo Addition. Flet l.* 4. *c.* 10. *Sect.* 1. *et* 2. *et lib.* 6. *c.* 36.

e *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 1. *in prin. quem lege ſuſius iſta declarantem.*

f *Quibus modis tol itur obligatio Sect. fin.*

g *Fleta. l* 2. *c.* 63. *Sect.* *Nullus liber homo.*

h *Dyer. fol.* 23. *nu.* 143.

§. 5. Generales vero exceptiones ſunt, quæ ſe habent generaliter ad omnia placita: ſicut exceptio contra iuriſdictionem, exceptio contra perſonam agentis, contra breve: exceptio quæ provenit extempore ſecundum diverſa genera placitorum: & exceptio quæ competit ratione loci per errorem impetrationis. Hæ autem ſunt dilatoriæ actionis & quaſi extra actionem: & ideo actionem non perimunt, quamvis illam ad tempus differant *a*.

§. 9. Pluribus autem poterit quis uti exceptionibus dilatoriis, & diverſis, dum tamen ſuo loco: Sed ſi plures peremptoriæ actionum concurrant, unam debet tenens proponere & probare, ſicut contingit de actionibus. Ut ſi alicui plures competant actiones, una debet experiri, quia ſi tenens, cum duas peremptorias proponeret vel plures exceptiones, in probatione deficeret, poſſet recurſum habere ad alias & probare, ſicut poſſe ſe pluribus baculis defendere: quod eſſe non debet, cum ei ſufficere debeat tantum probatio unius *b*.

a *Bract. l. 5. tract. 3. c. 1. Spec. Iuſtic. l. 3. c. Exceptiones dilatorey et ſeqq. copioſe, tam in cauſis criminalibus quam civilibus Eleta l. 2. c. 61 l. 4. c. 10.*

b *Bract. d. c. 1 num. 7.*

DE REPLICATIONIBVS.

TIT. 14.

COntra exceptionem vero, licet initio competens videatur, ſubveniri poterit petenti per replicationem. Ut ſi quis petat, excipere poteſt Reus de pacto poſtea

a *Bract: l. 5. tract: 5. c. 1. n. 4: Flet. l. 6. c. 36. Sect: contra exceptiones.*

postea interviente ne peteret : contra quam replicari poterit ab actore de pacto posterius interposito quod petat *a*.

b *Bract: ibid. nu. 5. v. novos term: iur: verbo Reioynder*

S. 1. Ad replicationem vero sequitur duplicatio, ad duplicationem triplicatio, ad triplicationem quadruplicatio ex causa, & sic ulterius in infinitum. Et ita poterit ab initio concedi quod actio bona sit prima facie, elisa tamen per exceptionem: & eodem modo quod exceptio sit bona, elisa tamen per replicationem : & sic deinceps *b*.

c *Westus συμβολαιογραφ. parte 2. tit. proceedings in chauncerie sect. 56. & 57.*

S. 2. Duplicationem nostri tam in Cancellaria quam aliis curiis reiuncturam, triplicationem surreiuncturam appellant *c*.

DE INTERDICTIS.

TIT. 15.

INterdictorum usus iure civili iam olim expiravit : ita ut hodie actiones & interdicta nihil apud eius alumnos differant *d*. Illis Prætores Romani, ad tumultuariam & repentinam violentiam præcipue circa possessiones reprimendam, ut plurimum usi sunt : at in his causis maiores nostri iudices ad audiendum & terminandum, aut etiam ad assisas capiendas delegabant, eosq; non statis temporibus ad controversias universas dirimendas ut nunc, sed ad quodlibet particulare dissidium, quam primum pullularet, componendum sedandumque emiserunt *a*. Uti nunc res sunt, huiusmodi negotia vel per actiones, vel decreta quæ brevia

d *Wesenbec: in paratit. tit. de Interdictis.*

a *Bract: l 3. c. 7. num: 2.*

brevia iudicialia dicimus *b*, aut saltem vicecomitis & Justiciariorum ad pacem in quolibet comitatu præfectorum ope expediuntur *c*. Qui autem legere cupit quid nostri sapientes de possessione sive retinenda sive etiam recuperanda scripserunt, Bractonem legat *d*, Brittonem *e*, Fletam *f*, in suis locis.

b *Quæ vide in Registro originali.*
c *an:* 13 *R.* 2 *stat:* 1. *c.* 7. *an.* 15. *eiusd. c.* 2. *an:* 8 *H.* 6. *c.* 9. *Lamb.*

εἰρέναρχα *l.* 2. *c:* 4. *an.* 13 *H:* 4. *c.* 7. *an:* 19 *H.* 7. *c.* 13. *an:* 2 *H.* 5. *c.* 8. *Lamb: eod. l.* 3. *c.* 1. d *l.* 2. *c.* 17. *l.* 4. *c.* 1. *Et seqq. usque ad partem sextam eiusdem libri.* e *c.* 40. f *l.* 3. *c.* 15. *in prin. et l.* 4. *c.* 1. *et multis seqq.*

DE POENA TEMERE LItigantium.

TIT. 16.

APud vetustiores iuris nostri scriptores multa vestigia apparent eius severitatis, qua maiores nostri animadverterunt in eos quos eventus litis actionem temere & sine iusta causa instituisse prodidit. Atque hæc licet hodie maxima pro parte remissa videatur, neque tamen adhuc impunitas vitilitigatoribus istis proponitur. Si enim aliquid litibus alium malitiose vexare deprehensi sint, curiæ opprobrium adferre iudicantur, & in delicti sui pœnam carcere aliquando committuntur *a*.

S. 1. Sed hic fere *b* est usus hodiernus, ut actor victus reo in expensis litis condemnetur *c*: reus vero actori rem petitam & damna, & præterea litis expensas luat. Et si enim perpetuum sit ut pars victa in misericordia *d* Regis pronuncietur: illa amen verba quoad actorem otiosa sunt: quoad

a *Nov. lib. in tratio. tit. Atturney n.* 1. *Fitz. nat. br. fo.* 114.
b *Dico (fere) quia in brevi de recto, de avo, et nuper obiit, damna non dantur. vet. nat. br. fo.* 40. *b. &* 117. *a.*
c *an.* 23. H. 8. *c.* 15. *et an.* 24. *H.* 8. *c.* 8.
d *Fitz. nat. br. fo.* 75. *K.*

quoad reum ſic tandem, niſi nimiam pertinaciam in cauſæ manifeſte injuſtæ propugnatione prodiderit. Sin malitia appareat, capi jubetur ut pro pervicacia ſua finem Regi faciat: captus tamen ſatis levi mulcta plerumque coercetur *e*.

e Hoc à practicis dicitur. v. Dyerum fo.67. nu.19.

S. 2. Apud maiores noſtros magna veteratorum licentia fuiſſe videtur, quod ſola invidia & contendendi libidine homines per brevia apprehendi & ad ſatisfandum de ſe apud bancum regium, curiam Mariſcalli, & alias nonnullas ſiſtendo cogere poſſent, cumque ad diem ſiſterent, impune eis nihil objicere. Verum publicum regni conſilium, huic malo iampridem prudenter occurrendo, omnes qui aliquem ſic prehendi procurarent, & contra eos ſe ſiſtentes actionem ſuam proſequi detrectarent, ſumptuum & damnorum reſtitutioni obnoxios fecit. Cumque eo proceſſerint impudentiæ nonnulli procaces, ut fingerent aliquando homines in rerum natura non exiſtentes, quorum nomine alios ſic corripi perficerent, tale aliquid in poſterum perpetrantes ſex menſium incarceratione ſine redemptionis ſpe mancipandos ſancivit *a*.

a an. 8. Eliz. c.1.v, quoque 17.K.2.c.6. de menſa conſiliariorum.

*S.*3. Ad reprimendam autem hominum litigioſorum potentiam, quos ſola ſpes expenſarum in fine litis recuperandarum vel de nuce qualibet contendere movet, publico Regni conſilio nuper ſtabilitum eſt, ut qui actionem perſonalem titulum terrarum, liberum tenementum, hæreditatem, aut verberum injuriam

riam (quam batteriam dicimus) minime tangentem, in Curia aliqua Weſtmonaſterienſi inſtituunt, in qua debitum & damnum Iudices Curiæ ad ſummam quadraginta ſolidis minorem æſtimabunt, litis expenſas cauſæ principalis valore maiores non ferant. Et cum vicecomes aut eius deputati ſubditos domini Regis ante hac ſine mandato aut brevi Regio ad tribunalia prædicta ſummonere, vel etiam corporis aut bonorum captione urgere ſoleant, hoc deinceps audere prohibentur: quique hoc deliquerit, vel alium delinquere procuraverit, carceri ſine omni relaxationis ſpe mandatus eſt, donec ultra damna & expenſas litis, decem libras parti læſæ; fiſco viginti perſolverit *a*.

a *an.* 43 *Eliz. c.* 6.

S. 4. Nec ab omni lite temere cœpta impune reſilire licet. In nonnullis enim cauſis, ſi quis poſt rei in iudicio comparitionem, inſtantiæ renunciare velit, in expenſis litis reo condemnandus eſt *b*. Promotores etiam cauſarum fiſcalium, ſi poſt delationem inſtitutam, cauſam vel deſerant, vel protelent, vel in eadem ſuccumbant, parti promotæ in damnis & expenſis litis per curiam taxandis condemnandi ſunt *c*.

b *an* 23 *H.* 8. *c.* 15.

c *an.* 18 *Eliz. c.* 5.

S. 5. Etiam illi qui aliquem in iudicium capitis, famæ, vel fortunarum ſuarum delicti alicuius prætextu vocant, & in probatione deficiunt, tanquam ex præſumpta malitia actioni ſubjiciuntur, quam de conſpiratione dicimus *d*, & ad iuſtam damnorum ex tali accuſatione vel denunciatione ſuſtentatorum reſtitutionem

d *an.* 33. *Ed.* 1. *ſtat.* 3. *c. unico an.* 18 *H.* 7. *c.* 1.

nem tenentur *e*, & aliquo in caſu ad triplum *f*.

e *Fitz. nat. br. fo.* 115. I. f *an.* 8 *H.* 6. *c.* 10.

S. 6. Audivi etiam à nonnullis practicis haud contemnendis affirmatum, quod ſi quis paupertatem ſuam allegans, actionem contra aliquem ſine expenſis proſequendi licentiam, vel in banco Regis, vel communium placitorum, vel etiam in Cancellaria iuxta ſtatutum *a* obtinuerit, & in fine litis petulantiam potius & rixandi libidinem, quam iuſtam litigandi cauſam prodiderit, flagris cædendus non raro iudicetur *b*.

a *an:* 11 *H.* 7. *c.* 12.

b *an:* 23 *H.* 8 *c.* 15.

S. 7. Sed maiores noſtri ſacramenti religione homines à levioribus & temerariis litibus deterrere ſolent. Nam breve de tranſgreſſione violentia ſeu batteria coram Iuſticiariis regiis proſequendum, niſi de vulnere aut mahemio ſuſcepto quis conqueri vellet, omnibus interdixerunt, qui prius de veritate cauſæ ſuæ iuramentum non ſubirent. Et in tranſgreſſione ſuper bonis raptis iurabit ſpoliatus quod bona rapta ad valorem 40. ſolidorum ſe extendunt *c*.

c *Statu: Gloceſtriæ an:* 6. *Ed:* 1. *c.* 8.

S. 8. Ad celeriorem litium diremptionem ſtatuta nonnulla communis regni conſenſus non minori prudentia quam æquitate promulgavit *d*: quæ quod malitioſa ſubtilitatum calumnia reiecta, rei veritatem Iuſticiariis præcipue commendent, bonis omnibus optandum eſt, ne privato commodo poſtponantur *e*. Hic etiam non inepte forſan annumeratur illud, quo ſub vicecomitum eorumque clericorum, & ballivorum vaframenta coercentur *a*.

d *an:* 32 *H.* 8 *c.* 30. *an.* 18. *Eliz: c.* 14. *an* 27. *eiuſd: c.* 5. *et* 6. *et* 7. *Plowd. caſ. Partridge f.* 83. *b. & caſu Welkden fo.* 523. *b. &* 523. *a.*

e *v. term: mur: verbo Ieofail.*

a *an:* 27 *Eli. c.* 12.

DE OFFICIO IVDICIS.

TIT. 17.

JUſiurandum a Rege noſtro in ſua inauguratione ſive coronatione ſuſceptum tale eſt: quod nimirum iura & libertates ſanctæ Eccleſiæ, quas Chriſtiani Angliæ reges eidem indulſerint, ſartas tectas conſervabit: quod terras & dignitates omnes & ſingulas ad Coronam ſpectantes ſine deminutione cuſtodiet: & ſi quæ quoquo modo lædantur aut amittantur, eas priſtino ſtatui reſtituere totis viribus nitetur; quod pacem ſanctæ Eccleſiæ, & tam cleri quam populi integram fovebit: quod in ferendis ſententiis iuſtitiam cum prudentia & lenitate temperatam omnibus miniſtrabit: quod priſcas regni leges & conſuetudines univerſo populi conſenſu receptas atque ſtabilitas & retinebit & obſervabit: omneſque leges & conſuetudines pravas & iniquas refiget & abrogabit: quod denique populo regni ſui pacis ſecuritatem pro viribus ſuis præſtabit & præſtari ab aliis procurabit *a*.

a v. Bract. l. 3 tract. 1. c. 9. nu. 2. v. vet. compendium ſtatutorum verbo ſacramentum Regis Fitz: nat. br: fo: 232. A. v. ſpec. Iuſtic: l. 1. c. 1. Elet: l. 1. c. 7.

§. 1. Sacramentum Iuſticiariorum regiorum & Baronum de ſcaccario eſt huiuſmodi: quod ſc. bene & fideliter Regi eiuſque populo inſervient, neque conſenſum ſuum rei cuiquam præbebunt, quæ ad damnum aut exhæredationem ſuam verti poterit: quod neque feudum neque libertatum ab aliquo præter Regem

b *v. Bract. l. 3 tract. 1. c. 8. nu. 2. & 3. et c. 10. & Dominum de Fortiſcutor c. 1. an. 18 Ed. 3 ſtat. 4. c. v. nico an. 20 Ed. 4. c. 1. Dyer fo. 138. nu. 27. et an. R. 2. c. 10.*

gem merebuntur: quod munus aliquod ab aliquo qui cauſam coram eis pendentem habet, præter eſculenta & proculenta mediocris valoris, non accipient, neque poſtea pro cauſa quicquam *b*. Quod conſilium nemini, in re aliqua quæ Regem tangere poteſt, præbebunt, ſub pœna eſſendi ad Regis voluntatem tam quoad corpora quam bona: quod regiis literis non deterrebuntur, quo minus quod iuſtum eſt, cuique faciant *c*.

d *Fitz. nat. br. fo. 1. A.*

S. 2. Hunc ab ultimis noſtrarum rerum principiis ad hodierna tempora morem traductum habemus, ut quoties aliquis de terrarum aut tenementorum proprietate in feudo ſimplici *d* in ius vocatur, electionem habeat, per patriam an per duellum litem terminari velit. Si patriæ iudicium præferat, per grandem aſſiſam controverſia finem capit *a*. Sin duellum, dies prælio conſtituitur, quod juxta leges pugnæ ſingularis per pugiles (quos campiones noſtri dicunt) commiſſum, ſuo eventu cauſam decidit *b*.

a *Glanvil. l. 2 c. 6. et 7. Brit. c. 42. Spec. Iuſt. l. 2. c. de novel. diſſciſ.*

b *v. Dyer fo. 301. num. 40 41, 42.*

c *v. Plowd: Aſſiſe de freſh force in Lond: fo: 92. et caſu Townſend 114. b.*

S. 3. Vetus etiam regni conſuetudo poſtulat, ut omnes actionum privatarum exitus, præter paucos, quoad factum *c*, per duodecim liberos & legales homines de vicinia diiudicari debeant, qui neutri partium affinitate aliqua aſtringuntur *d*, neque alia iuſta exceptione repelli poſſunt *e*.

d *Doct. & ſtud: l. 1. c: 7.*

e *v. Dyer fo. 114. nu. 59. fo. 176. nu. 27: fo: 177.*

S. 4. Quibus delictum aliquod capitale vel felonicum coram Iudice denunciabitur, aut qui (ut nos loquimur)

coram

nu. 33. fo: 316. nu. 3. et Brocum tit. chalenge; Flet. l. 1: c. 3. et ſtud. Doct: l. 2. c. 51.

coram Iudice indictabuntur, ad cauſam ſuam propugnandam, niſi quæſtio iuris ſuboriatur, advocatum habere non poſſunt. Leges tamen poſtulant, ut ipſe Judex reum in omnibus inſtruat, quæ ad formam ſuæ defenſionis ſpectant, ne inſcitia ſua innocens in vitæ periculum prolabatur *f*. Sin vero ad inſtantiam accuſatoris aliquis de tali delicto appelletur, defenſoribus uti poteſt: Et ſi ita pauper ſit, ut propter inopiam homines in iure peritos conducere nequeat, Iudex illi ſaltem petenti patronum aſſignare debet, qui pro eo poſtulet *a*.

f *v. Dominum de Fortiſcuto c.* 27. *Doct. et ſtud. l* 2. *c.* 84. *Stawnf. plac. cor. l.* 2. *c.* 63.

a *Doct. et ſtud. ibid.*

S. 5. Summam ad quam quis tranſgreſſionem vel injuriam ſibi factam æſtimat, Iuſticiarii ex vere dicto iuratorum, vel etiam ex officio ſuo moderantur *b*. Nam expenſas per iuratores taxatas poſtea ex cauſa augent.

b *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 1. *in prin.*

S. 6. Si Iuratores poſt ſacramentum ſuſceptum coeuntes, de reſponſo (ſeu veredicto) ſuo conſentire non poſſint, ita ut timor ſit ne inedia pereant (quia ius commune prohibet eos ſine Judicis licentia vel edere vel bibere, donec de veredicto ſuo invicem conſenſerint) cum tale periculum appareat, iudex poteſt eis veniam edendi bibendique concedere, & eos deinuo ad conſultandum remittere: & ſi tandem nullo modo conſpirare poſſint, eos mulctatos dimittere, alioſque in eorum locum ſubrogare *c*.

c *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 52.

S. 7. Noxalem actionem noſtris ignotam eſſe ſupra diximus *d*. Cum itaque de hoc iudicio Iudex non adeatur,

d *de noxal. action tit.* 8. *huius lib.*

omni observationis cura liberatur, qua forma vel absolvat vel condemnet.

S. 8. Si in actione reali Iudex pro possessore vel tenente pronunciaverit : hoc tantum restat ut petitorem (quem nos petentem vel demandantem dicimus) in expensis litis condemnet : sin vero pro petitore, tum in damnis & litis expensis per duodecim æstimandis possessorem condemnare debet, & vicecomiti imperare *a* (vel si causa beneficialis sit, ordinario *b*) ut petentem in possessionem mittat, qui sine tergiversatione hoc præstare tenetur. Atque hoc verum est, sive nomine hæredis, sive quo alio quis rem petat : sive etiam prædo, sive bonæ fidei possessor fuerit. Nam ut prædo aut violentus intrusor non favore sed pœna dignus est ; sic bonæ fidei possessor per juratores damnis aut nullis aut levibus oneratur *c*.

S. 9. Actio ad exhibendum rebus mobilibus potissimum inservit ; nos autem res mobiles rei vendicatione nunquam petimus, ut supra dictum est *d*, sed rei petitæ precium proponimus atque ita & rem nostram esse & tanti valere probando, rem vel precium assequimur *e*. Reum ad rem exhibendam cogi iure nostro non invenio. In petitione tamen terrarum vel iuris incorporei vel petens vel tenens rei petitæ visum petere potest *f*, si ex necessitate & non causa protrahendæ intentionе hoc petatur *g*. Quo in casu Iudex vicecomiti mandat ut ad diem assignatum terræ petitæ visum capi faciat per tales visores, qui Curiæ

a v. scire facias Fitz. nat. br. in indice per totum, & Registrum iudiciale.
b Breve ad admittendū clericum Fitz nat. br. f. 38.
c Bract. l. 3. *tract* 1. *c.* 3. *&* 5.
d tit. de actionibus Sect. 5.
e Ibidem.
f Ingham. Sect. bref de entrusion Flet l. 2. *c.* 54 *Sect.* 1. *et l.* 4. *c.* 27. *Sect. Cum autem breve.*
g Flet. l. 6. *c.* 21. *Sect.* 1. *et seqq.*

de eius quantitate in alium diem certiorem reddant *a*.

S. 10. Quod Romani familiæ erciſcundæ judicium dixerunt, nos hæreditatis partitionem dicimus. Sed ubi illi tam mobilia quam immobilia inter hæredes erciſcebant: nos tantum immobilia partimus inter eos quos vel jus commune vel loci conſuetudo ad hæreditatem æqualiter vocat *b*. Hæc autem partitio vel conſenſu hæredum fit, vel authoritate Judicis. Quæ conſenſu fit, aut ſic fieri poteſt, ut tota hæreditate in partes quam fieri poſſit æquales diviſa, primus primo, & reliqui ſuo ordine capiant *c*: aut ſortibus. [Eius formam quæ fit authoritate Judicis, latiſſime à Bractono & Litletono deſcriptam habemus *d*: in qua hoc ultimum eſt, ut quod plus uni datur in uno loco, illud alteri in alio loco compenſetur *e*.

S. 11. Qui ſimul tenent (ſive conjuncti tenentes ſive etiam tenentes in communi) ad partitionem iure communi cogi non potuerunt. Sed conſtitutio regni hoc mutavit *f*. Nunc itaque ſi inter eos partitio fiat, idem videtur obſervandum quod de cohæredibus dictum eſt *g*.

S. 12. Quando uterq; eorum qui feuda ſua confinia, vel villas contiguas habent, fines ſuos diſtingui cupiunt, Regis mandatum ad vicecomitem impetrant, ut auxilio duodecim hominum qui prudentiores è vicinia ſunt ad hoc juratorum, utriuſque limites æqualiter diſcernat & diſterminet *a*: & de hac diſtinctione

a *Nov. lib. in tratio tit. Aſſiſe in Barre 2. et tit. Dower in view. 1. 2. ubi etiam v. tit: view. Dyer fo. 61. nu. 33, 34. Flet. l. 6. c. 22*

b *Litle. l. 3. c. 1. et 2. et v. novos ter. iuris verbo Partition.*

d *Bract. l. 2. c. 33, 34. Litle. ubi ſupra.*

e *d. c. 33. n. 8.*

f *an. 31 H. 8. c. 1. et an: 32. e uſd. c. 32.*

g *S: 9. huius tit. et v. ſupra tit: de ſocietate: S: 8:*

a *Fitz. nat. br. perambulatione faciendo fo. 134.*

ctione sub sigillo suo & sigillis quatuor militum qui eidem negotio interfuerint, se ad diem assignatum certiorem faciat. Quod si alter ad fines regundos invitus sit, quia ille forte injuriam facit : alter Regis mandatum ad vicecomitem impetrare potest, ut æquam limitibus eorum & apertam distinctionem adhibeat *b*.

b *Novi term. iur. verbo perambulatio non faciendo &c. Fitz. nat. br. de rationabilib. divisis fo.* 128.

S. 13. Qvod autem Rex aut eius Justiciarii, per vicecomitem de eius officio peracto certiores facti, cuiquam adiudicaverint, illud statim eius sit cui adiudicatum est *c*.

c *Litle. l.* 3. *c.* 1.

DE PVBLICIS IVDICIIS.

TIT. 18.

POEnarum quibus malefactores puniuntur, aliquæ vitam adimunt, aliquæ membrum, aliquæ civitatem, burgum, vel provinciam ; aliquæ exilium perpetuum, vel ad tempus, aliquæ corporis coertionem, ut imprisonamentum perpetuum vel ad tempus, fustigationem, verberationem, aliquæ pœnam pilloralem, tymboralem, & damnum cum infamia inducunt. Aliquæ quoque dignitatis & ordinis depositionem, vel alicuius privationem vel prohibitionem *a*.

a *Bract. l.* 3. *tract.* 1 *c.* 6. *v. specul. Iustic. ar. l.* 3 *c. des peines & seqq. v. Flet. l.* 1. *c.* 16.

S. 1. Publicorum iudiciorum primum locum , propter atrocitatem *b*, suam, iure occupat crimen illud, quod vulgo

b *v. Cocum l.* 4. *casu Beverley fo.* 124. *b.*

vulgo proditionem dicimus. Proditionem *c* autem in magnam & parvam distribuimus. Magna est illa quam Romani lxsam maiestatem appellant. Hæc nostro iure variis modis committitur: nempe internecionem Regis, Reginæ, aut filii & hæredis eorum apparentis perpetrando vel etiam machinando: Regis uxori aut filiæ natu maximæ adhuc cœlibi, aut uxori filii sui primogeniti stuprum violenter inferendo *d*: arma contra Regem intra Regnum concitando *e*: hostibus Regis adhæresendo aut suppetias ferendo *f*: sigillum Regis magnum aut parvum, aut numisma fingendo *g*: nummos adulterinos in regnum ad regii numismatis similitudinem accusos, scienter invehendo, eosque exponendo: Cancellarium Regis, Thesaurarium, alterutrius banci Iusticiarium, itinerantem, aut ad Assisas capiendas, aut ad audiendum & terminandum delegatum, pro tribunali sedentem, aut munus suum obeuntem occidendo *a*. His quoque non iniuria ascripserimus eum qui in partibus transmarinis existens exterum aliquem ad regnum hoc cum exercitu invadendum exhortatur *b*.

S. 2. Qui præterea Regis potestatem vi metuve hic cohibent aut coarctant, ut eo minus regium suum munus exercere, aut prærogativa sua frui possit, Iusticiariorum aliorumque peritorum Iurisconsultorum iudicio lxsæ maiestatis rei pronunciantur *c*.

S. 3. Huius quoque criminis rei sunt, qui Regis signum manuale, signaculum,

c *Quid sit proditio originaliter v. speculum Iusticiar. l.* 1. *c.* 1. *definition. de treason. v. Flet. l.* 1. *c.* 21.

d *v. specul. Iusticiar. l.* 1. *c. del peche de maieste.*

e *v. Dyer fo.* 98. *nu.* 56.

f *v Cocum l.* 4 *ca. Ephippiariorum fo.* 57. *b.*

g *v. specul. Iust. c. l.* 1. *c. de fansonerie &c. delamonoy fansie.*

a *an.* 25. *Ed.* 3. *c.* 2.

b *Dyer fo.* 298. *nu.* 29. *& fo.* 300. *nu.* 38.

c *v. quasdam quæstiones & responsiones additas parlamento tento an.* 21. *R.* 2.

vel ſigillum privatum, vel numiſma forinſecum hoc in regno approbatum, falſant *d*, minuunt, aut deterius reddunt *e*. Qui ſcripto, typis, ſermone vel facto quoquam externi cuiuſquam, principis, prælati, vel ſtatus, authoritatem vel iuriſdictionem in ſpiritualibus infra hoc regnum, vel aliquam Regis ditionem tertio affirmant aſſeruntue *a*: qui ſacramentum de ſuprema Regis noſtri in cauſis ſpiritualibus authoritate, vel in perſonas eccleſiaſticas poteſtate, ſecundo oblatum recuſant *b*.

d *an.* 1. *Mar. c.* 6: *v. Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 3 *num.* 2. *v. Glanvil. l.* 14. *c.* 7.

e *an.* 5. *Eliz. c.* 11. *& an.* 14. *eiuſd. c.* 3. *& an.* 18. *c. pri. v. an.* 3 *H* 5. *c.* 5. *v. Flet; l.* 1. *c.* 22.

§. 4. Hoc quoque crimine antehac implicabantur, qui huius regni vel cuiuſquam alterius caſtellum, turrim, propugnaculum, arcem aliquam, navem, maiora tormenta, aut alia munimenta bellica regiæ maieſtati per vim detinebant, eademque intra ſex dies, poſtquam ad hoc publico edicto requiſiti fuerint, non retradebant: qui navem aliquam Regis ſponte comburebant, deſtruebant, aut comburi deſtruive faciebant, vel portum aliquem ſui dominii obſtruebant, obſtruive faciebant, vel in aliquo præmiſſorum delinquenti ſuppetias ferebant conſiliumve præſtabant *c*: qui quenquam ob læſam maieſtatem perſonam Regis attingentem carceri vel alii cuiquam cuſtodiæ commiſſum, poſtquam eiuſdem convictus fuerit, relaxare quoquo modo conabantur, & tale ſuum conamen verbo vel facto propalabant *d*. Sed hæc cum regina Elizabetha pariter expirarunt.

a *an.* 1 *Eliz. c.* 1.

b *an.* 5 *Eliz. c.* 1.

c *an* 14 *Eliz. c.* 1.

d *an.* 14 *Eliz c.* 2.

§. 5. His accedunt qui Regis noſtri ſubditos,

ſubditos, vel quenquam intra ſui domi-
nii limites, à naturali obſequio ſuo erga
Regem, aut a religione hic ſtabilita
virtute bullæ ſive quocunque prætextu
abſoluunt, & abſolutos ad religionem
Romanenſem, aut ſedis Romanenſis vel
alterius cuiuſquam poteſtatis obedienti-
am pelliciunt vel exhortantur; aut etiam
ſedi prædictæ conciliati obedientiam
eidem vel cuiquam alii poteſtati promit-
tunt *a*: qui præterea, cum huius imperii
ſubditi ſint, ſacerdotes, diaconi, Ieſuitæ,
authoritate aliqua à Romano Pontifice
derivata, in partibus tranſmarinis facti,
aut in alium quemcunque ordinem ec-
cleſiaſticum cooptati, in aliquam Regis
noſtri ditionem revertuntur: vel etiam
laici in aliquo ſeminario Jeſuitarum col-
legio tranſmarino ab anno quinto Eli-
zabethæ educati, ante diem præfixum
domum non redierunt, nominibuſque
ſuis, aut Diœceſano loci ubi appulerunt
aut duobus Iuſticiariis ad pacem datis,
Regiæ maieſtati ſe non ſubmiſerunt, &
obedientiæ in ſpiritualibus ſacramentum
non ſuſceperunt *b*.

a *an.* 23 *Eliz.* c. 1. *v. an.* 13. *Eliz.* c. 2.

b *an.* 17 *Eliz.* c. 2.

c *Stawnf. pla. Cor.* l. 1: c. 44.

d *Item ibid. v. tamen an.* 23 *Eliz.* c. 1. *an.* 1. & 2: *Phi: et Mar.* c. 10. *an.* 5. *et* 6 *Ed.* 6. c. 11 *et an.* 1. *eiuſd.* c. 12. *et an.* 1. *eiuſd.* c. 12. & *an.* 23. *Eliz.* c. 1. *et an.* 1. *Eliz.* c. 6

§. 6. Qui alicui in crimen læſæ ma-
ieſtatis prolabenti vel præcipit, vel auxi-
lium fert, vel conſilium præbet, læſæ
etiam majeſtatis reus eſt *c*. Nam in
maiori proditione omnes ſunt principa-
les *d*.

§, 7. Qui tamen conſcius eſt tantum,
proditoribus nullo modo aſſiſtens, is non
læſæ maieſtati ſed miſpriſioni tantum læ-
ſæ maieſtatis eſt obnoxius, quia prodito-
res celavit *a*. Qui nummos extraneos in

b *an.* 14. *Eli.* c. 3. *& novi term. tur. verbo mispri.*
t *an.* 14. *Eliz* c. 2.
d *v. novos ter iur. verbo misprision.*
e *an.* 26 *H.* 8. c. 13.
f *v. Plowd. casu Nevile f.* 381. *et casu comitis Leceſtriæ f.* 391.
b. *v. ſtat an.* 33. *H.* 8. c. 10
g *v. an.* 18 *Eliz.* c. 1. *et an.* 5. *eiuſ.* c. 1.
a *v. Flet. l.* 1. c 16. *Sect. Eventus.*
b *Dyer fo.* 230. *nu.* 55.
c *Fulb. para. a. Seignoryſe f'o.* 26. b. *&* 27. a. *v. Plowd. caſu Comitis Leceſtriæ fo.* 391. b.
d *Fleta. l.* 1 c. 22. *S. ſunt et fabricatores.*

hoc regnũ non admiſſos privatim cudit, is miſpriſionem proditionis eiuſq; pœnã incurrit *b*. Quod & de eo nuper dicendum fuit, qui quenquam ob lætam maieſtatem perſonam Regis attingentem, vel eius ſuſpicionem, cuſtodiæ commiſſum nec adhue indictatum, aut relaxabat, aut relaxare liberumq; dimittere nitebatur *c*. Idem etiam dicendum eſt de eo qui ſigillum magnum literis Regis patentibus affixum tollit aliiſque affigit *d*.

S. 8. Læſæ maieſtatis condemnatus omnia quæ habet, tam terras idque talliatas *e*, quam catalla & iura *f* fiſco & principi applicanda maxima pro parte perdit *g*, & præterea cratibus vimineis ſtramine coopertis impoſitus, à carcere ad crucem ſupinus equo trahitur : quo cum pervenerit, collo ſuſpenditur, ſed vivus in terram dimittitur : & deinde per carnificem, abſciſſis prius virilibus, inteſtinis exectis, corde evulſo, & in pyram propinquam ſingulis conjectis, reliquum corpus capite privatur, & truncus in quatuor quartas ſecuri diſſecatur *a*. In aliquibus tamen caſibus, tantum trahuntur & laqueo ſuffocantur *b*. Atque eouſq; proditoris memoria damnatur, ut non ſolum caput reliquique trunci partes palis publice poſitis affigantur ; donec vel à volucribus devorentur, vel ſublime putreſcant : ſed etiam ſoboles eius, ſi quam habeat, omni nobilitatis ſanguiniſq; paterni prærogativa pleriſq; in caſibus ſpolietur *c*. Fœminæ autem læſæ maieſtatis convictæ ad palum ligatæ cremantur *d*.

S. 9

S. 9. Miſpriſio læſæ majeſtatis bonorum omnium catallorumque confiſcatione; uſus fructus commodique terrarum ſuarum omnium, quamdiu vixerit, privatione & corporis ad libitum Regis incarcerarione punitur *e*.

S 10. Proditio ſeu traditio minor eſt, quando quis ſubditum aliquem, ſed eum cujus eſt in poteſtate, malitioſe interficit; utpote uxor maritum *f*, religioſus prælatum, filius patrem vel matrem, iuxta aliquos, licet non ſine aliorum contradictioneg. ſerviens herum vel heram *h*. Iſtis antiquitas & alios addidit nempe non ſolum eos qui conſanguineos aut affines ſuos ociderent, ſed & qui capitali aliqua fraude hæreditatem, membrum, aut honorem tangente circumvenirent: & ſervos etiam qui vel tale aliquid in dominos ſuos perpetrarent, vel etiam cum uxoribus eorum, filiabus, meretricibuſve concumberent, aut ſigilla eorum falſarent *a*. Pœna hujus delicti eſt, ut quis è carcere ad crucem tractus illic malo laqueo ſuffocetur *b*. Fœmina tamen eodem ſupplicio hic quo propter læſam majeſtatem plectitur *c*. Bonis quoque ad fiſcum, & terris ad dominum feudi tranſmittendis excidit: ſic tamen ut Rex annum, diem, & voſtum prius habeat *d*.

S. 11. Reliqua delicta capitalia unico feloniæ nomine comprehenduntur: licet læſam maieſtatem latiori ſua ſignificatione felonia contineat *e*, & ſtrictori ad murdrum aliquando non extendatur *f*.

e *ter. jur. ver. homiſpriſion* f *Dyer. fo.* 253. *nu.* 103 *& fo.* 333. *nu.* 25.

g *v. Lamb. fol.* 248.

h *v. an.* 12. *H.* 7. *c.* 7. *Staunf. pla. cor. l.* 1. *c.* 2. *Lamb. eire l.* 2. *c.* 7. *fo.* 240. *Cromptl Iur. fo.* 18. *Plowd. caſus dom. Hales fol.* 260. *a.* *Dyer.* 128. *nu.* 57.

a *Flet. l.* 1 *c.* 37. *Spec. Iuſtic. l* 2. *c. Appel de majeſte & Appel de treaſon etc. Reſpon. de treaſon et l.* 3. *c. des infamis in fine.*

b *Cromp. Iuſt. fo.* 18. *Flet. l.* 1 *c.* 37

c *v. ſupra hoc tit. ſect.* 8.

d *Staunf. pla. cor. l.* 1. *c.* 2. *et prar.* 16. e *Lamb eir. ubi ſupra l.* 2 *c.* 7. *Plowd. caſus Mines f.* 333 *b.* f *Perk. Dower.* 349 *an.* 22. *H.* 8. 1. 14.

§. 12. Feloniæ autem aliquæ adversus universam Rempub. admittuntur, aliquæ adversus privatum aliquem principaliter, licet ex consequentia & adversus Rempublicam g. Prioris generis sunt Cacodæmonum conjuratio, fascinatio, incantatio, qua quis interficitur, vel etiam qualiscunque post primum convictionem, qua corpus hominis languidum aut tabidum redditur, hactenus feloniæ nomine notata fuit, & morte puniebatur *a*. Sed hodie qui invocatione vel conjuratione cujusquam cacodæmonis utitur, qui cum spiritu aliquo malo consilium capit aut quicquam pacisci tur, vel etiam spiritum aliquem malum commercio excipit, mandato onerat, pascit, præmiove remunerat ad finem quemcunque: qui cadaver humanum sepulchro suo vel dormitorio quocunque effodit, pellem os aut aliam aliquam partem hominis mortui veneficio, fascino præcantationi, incantationi applicandam eruit: denique qui genus aliquod veneficii, fascini, præcantationis, incantationis exercet, unde mors cujusquam, destructio languor corporalis, consumptio, tabes aut clauditas subsequetur: ipse cum auxiliatoribus, incitatoribus consiliariisve suis sine omni clericatus beneficio, feloniæ reatu perstringitur. Et præterea ad perpetuam tam atrocis blasphemiæ extirpationem provisum est, ut quisquis in se suscipit per veneficium, incantationem præcantationem, aut fascinationem dicere vel declarare, quo loco thesaurus aliquis auri vel argenti invenire possit, aut recon-

g *Lamb. eirenarch. l. 2. c. 7.*

a *An. 5 Eliz. cap. 16.*

reconditus jacet; aliquem ad amorem illicitum provocare; bona cujuſquam deſtruere vel diminuere;; denique corpus cujuſquam perdere vel lædere: licet intentionem ad effectum non perduxerit: unius anni carcerationem ſine omni favore ſuſtineat: atque interim tempore quolibet trimeſtri ſemel in pyloriam per ſex horas in publico foro ſubactus delictum ſuum aperte confiteatur. Semel autem convictus, ſi iterum hoc tentarit, omni ſpe veniæ ſublata, morti addicatur *a*.

a *an.* 1. *Ia. ob ſeſ.* 1. *c.* 12.
b *an.* 25. *H.* 8 *c.* 16.
c *an.* 27 *El.* & *c.* 2.
d *an.* 35. *Eliz. c.* 1. & 2.
e *an.* 1. *Mar. parl.* 1 *c.* 12. *quod ſtatutum expiravit.*

§. 13. Huc apte adjicitur peccatum cum brutis Sodomiticum *b*; Jeſuitarum aut ſacerdotum in tranſmarinis ſeminariis educatorum receptio *c*. Recuſatio abjurationis in papiſtis, & poſt abjurationem factam earum in regnum reditus *d*. Rebelles conventus *e*: praxis multiplicandi auri & argenti *f*: procuratio ut latomi vel λιθοργοὶ ſe in conventicula cõgregent *g*: militum, nautarum, tormentariorum à ſuis capitaneis receſſus *h*: equorum in Scotiam exportio *i*: ſecunda ovium in tranſmarinas partes trajectio *k*: vagabundorum in exilium miſſorum reditus in regnum *l*: nepotum oberrantium, qui ſe Ægyptios nominant, graſſatio *m*: militum & nautarum pigra vagatio *n*: Literarum teſtimonialium vel fictio vel etiam uſus fraudulentus *o*: equitatio in armis ad feloniam aliquam perpetrandam *p*; riparum in Marishlandia effractio *q*.

f *an.* 5. *Hen.* 4. *c.* 4.
g *an.* 3. *H.* 6. *c.* 1.
h *an.* 18. *H.* 6. *c.* 19. *et an.* 2. & 3. *Ed.* 6. *c.* 2. 4 5.
i *an.* 23. *H.* 8. *c.* 16. *an.* 1. *Eliz. c.* 7.
k *an.* 8 *Eliz. c.* 3.
l *an.* 39 *Eliz. c.* 4.
m *an.* 1. & 2. *Ph.* & *Ma. c.* 4. *an* 5. *Eliz. c.* 20.
n *an.* 39. *Eliz. c.* 4 & 17.
o *ibidem.*

Sect. 14.

p *ibidem an.* 39. *Eliz. c.* 4 & 17. q *an.* 25. *Ed.* 3. *c.* 2 *Raſtal's abridg. tit. Treaſon.* d *an.* 2. & 3. *Ph.* & *Ma. c.* 19.

e *Lamb. eiren. l. 2. c. 7 p. 224. 226 v. ſpec. Iuſtic. l. 3. c. des amerciaments* Dyer. *fo. 99. nu. 60. et fo. 165. nu. 60.*

f *an. 2. H. 6. cap. 4.*

g *an. 8. H. 6. cap. 12.*

h *an. 4. Ed. 3 c. 3. an. 5. eiuſd. c. 2. an. 25. eiuſd. c. 15. an. 36. eiud. c. 5. an. 36. ejuſd. c. 2 & 4 & an. 5. Rich. 2. c. 8*

i *an. 14. Ed. 3. c. 10.*

a *Lamb. eirenar. l. 2. c. 7. pa. 228.*

b *v. Spec. Iuſtic. l. 1. c. de homicid. et l. 3. c. de Iudgment de homicid.*

Flet l. 1. c. 23.

c *v. Plowd. fo. 274. v.*

S. 14. His etiam ſimiles videntur illæ feloniæ. quæ è carcerum effractionibus oriuntur vtpote ejus qui pro felonia vel feloniæ ſuſpitione incarceratur, eruptio, aut ſpontanea eius per commentarienſem dimiſſio, quam voluntarium eſcapium dicimus, aut denique auxilium in tertio, quod reſcuſſume. Numulorum fabricatio, aut in hoc regnum invectio quos (Gallihalfpens, ſuskins, dotkins & blanks) maiores noſtri appellarunt, ſaltem ut eos venditioni exponant *f*. Recordi ſubductio g: ſubditorum per proviſores regios alioſve violenta oppreſſio *h*; etiam incarceratorum dura & tyrannica per commentarienſes cuſtodia, qua captivos ſuos probatores eſſe compellunt *i*. Atque hæc de feloniis prioris generis.

S. 15. Felon'æ quæ primo ac principaliter privatos attingunt vel corpus tantum, vel tam corpus quam bona, vel bona tantum, lædunt & comminuunt *a*. Quæ corpus lædunt aut vitam adimunt, aut alia aliqua iniuria enormi, licet non lethali afficiunt. Quæ vitam adimunt, generali homicidii *b* nomina comprehendentur: ſed ex diverſa interficientis intentione hoc diverſas & appellationes & cauſas habet. Quod enim ex præcedenti malitia vel ferro, vel veneno, vel modo quocunque perpetratur, illud murdrum dicitur *c*, & cruce punitur. Accepimus hunc apud maiores noſtros fuiſſe

Glanvil. l. 11. c. 3. & Bract. l. 3. tract. 2. c. 4. nu. 2. v. Dyer. fo. 69. nu. 28. & 29. fo. 186. nu. 3.

ſe uſum, ut qui murdrum committeret, vivus ad palum per truncũ corporis ſublime ſuſpenderetur, nullo modo ſolvendus donec inedia expiraret. Sed de hoc nihil lego: & ſi talis fuerit, iampridem mutatus videtur. Hodie enim ut reliqui felones laqueo ſuffocantur: & in hoc uno ab aliis differunt, quod eorum corpora, iuxta viam aliquam prætoriam loco facinoris admiſſi propinquam, in altum à prætereuntibus conſpicienda ſublevantur nec removentur donec conſumpta fuerint. Murdrum vero quot modis committitur, alii luculenter docent *d*.

d *Stam: f pla. cor. c. 1. c. 10. Lamb. e ren. l. 2. c. 7. p. 230. etſeq Cotus l. 4. inter caſus appellorum fo. 40. b. nu. 3. in fine.*

S. 16. Sed eſt & murdrum, cum aliquis ſibi ipſi mortem conſciſcit. Talis enim felo de ſe dicitur; quo in caſu Chriſtianæ ſepulturæ interdicitur, ac omnia bona & catalla regi per eleemoſynarium ſuum in pios uſus diſtribuenda forisfacit *a*. Aliqui tamen diſtinguendum putant, metu judicii, tædio vitæ an vi morbi quis manus ſibi inferat. Nam primo caſu & feudum & catalla ſicut alii felones: in ſecundo catalla tantum: in tertio nihil prorſus amittit *b*.

a *Bract. l. 3. tract. 1. c. 31. Plowd. caſu dominæ Hayes fol. 223. a. Flet. l. 1. c. 36 quem lege.*
b *Fleta d. c. 36. in poin.*

S. 17. Quod ex ſubito animi fervore & repentina iracundia committitur, ſimplex *c* homicidium dici poteſt; & hoc quoque morte vindicatur; Illa tamen eſt apud nos, ſive humanæ imbecillitatis commiſeratio, ſive pia inſtigatio ad eruditionem, ut qui primo hujus criminis convincitur, perfecte diſtincteque legendo ut clerici ſolent morte liberetur, & terris boniſque forisfactis, tantum ſtigmate in monte dexteri pollicis notetur, quo

c *Glanvil. l. 14. c. 3.*

quo, ſi ſecunda vice deliquerit, cognoſci poſſit, & ira ſine ulteriori favore ſupremam pœnam perſolvere *d*, Sed ſanguinolentia horum temporum eo prorupit nequitiæ, ut hoc jus aliquantulum exacerbarit. Nunc enim ſereniſſimi Jacobi noſtri conſtitutione ſancitum eſt, ut qui vulnus cuiquam, telum tum exertum non habenti, aut ſaltem priore percuſſione non provocanti, intra ſex menſes lethiferum inflixerit: ſine omni ſpe favoris clericalis in crucem tollatur, licet præcedens malitia non appareat: niſi tamen ſe defendendo, caſu aliquo, vel neceſſaria pacis publicæ conſervatione vulnus hujuſmodi impoſitum ſit *a*. Hic autem legendi favor non iſti tantum ſed omnibus aliis feloniis indulgetur, niſi quibus ſpeciali aliqua regni conſtitutione denegatur *b*, Reliquæ homicidii ſpecies feloniæ labe non notantur *c*,

d *an.* 18 *Eliz. cap.* 7.

a *an. pri. Jac. ſeſſ. pri. c.* 8

b *v. an.* 23. *H.* 8. *c.* 1. *& an.* 25. *ejuſd. c.* 3. *& an* 26 *ejuſd. c.* 12.

c *Lamb. eiren. l.* 2. *c.* 7. *pag.* 248.

d *Weſt. Symbol. parte* 2. *tit. Indictments ſect.* 48, 49.

§. 18. Omne enim quod malitia vacat, eſt vel neceſſarium vel cauſale *d*: neceſſarium eſt quoque duplex: unum quod ſine præjudicio publicæ juſtitiæ declinari non poteſt, alterum quod non ſine morte innocentis. Prioris exemplum dari poteſt in occiſione latronis vel furis qui aliter prehendi non poteſt: poſterioris in ea cæde ad quam quis ſe defendendo cogitur. Illud omni ſupplicio liberum eſt e: hoc non utique ſimpliciter. Refert enim is qui interficitur, interfectorem in ædibus ſuis aut prope viam ordinariam animo occidendi ſpoliandive malitioſo adortus fuerit, an repentino fervore concitatus eum renitentem pugnæ

e *v. Stawnſ. pla. cor. l.* 1. *cap.* 5.

gnæ cauſa eouſque proſequatur, donec ulterius fugere non poſſit. Altero enim caſu impune eum occidit *a*: altero bonorum amiſſione caſtigatur *b*, & præterea non niſi expreſſa regis indulgentia (quæ tamen perfunctorie conceditur) talionis pœnam evadit.

a *v. an.* 21. *Ed.* 1. *et an.* 1 *Mar. c.* 12. *& Stawnf. pl. cor. l.* 1. *c.* 6. *&* 7.

S. 19. Caſuale item homicidium duplex eſt: unum quod à mero infortunio provenit, alterum quod culpam occidentis admiſtam habet. Illud nonnunquam ab actione aliqua licite ſe in negotio aliquo licito gerentis, aliquando à bruto re ve inanimato proficiſcitur. Prioris generis eſt internecio caſu rami de arbore, aut tegulæ de tecto, per putatorē vel tegularium poſt proclamationem inflicta *c*. Cui etiam forte addi poteſt, quæ in lucta vel torneamento contingit, quia qui iſtis contendunt, vires ſuas amice periclitari iudicandi ſunt: ideoque Henricus ſecundus iis ignoſcendum conſtituit quod eo modo ſciri poſſet quantum regis cauſa, ſi offerretur occaſio, præſtituri eſſent *d*. Secundi generis interitum ſubeunt ii qui ſubito ſubmerguntur cadentes è navi, cymba, vel ponte, vel corporibus proteruntur plauſtro, molendino, vel alia re ſimili obruti. Quo caſu quid leges noſtræ ſtatuant ſupra eſt oſtenſum. *a*.

b *v. ſtatutum Gloceſt. a.* 6. *Ed.* 1. *c.* 9.

c *v. Weſti ſymbol. parte* 2. *tit. Indictments ſect.* 50.

d *Speculum Iuſtic. l.* 1. *c. del office del coroner.*

a *Flet. l.* 1. *c.* 25. *ſ. de ſubmerſis.*

S. 20. Homicidium quod culpam occidentis admiſtam habet, fit, cum putator ramum de arbore, vel tegularius tegulam de tecto, nulla monitione præmiſſa dejiciens, prætereuntem interimit *b*.

b *v. Stawnf. pl. cor. l.* 1. *c.* 8

Cujus

e *Fl.l.*1.*c.*31 *J.homic.*1 *an* 26.*H.*8.*c* 16 *an.*5 *Eli.c.*17

Cuius generis exemplo alii plura dederunt *c*.

d *an* 25.*H.*8. *c.*6.*an.*5 *Eli. cap.* 17.

S. 21, Felonias quæ corpus lædunt, ſed vitam non adimunt, perpetrant ii qui malitioſe hominibus vel brutis linguas exſcindunt, aut ſubdito alicui oculos eruunt *d*, qui illud horrendum Sodomiæ crimen cum homine perpetrant *e*.

e *Fl. l.*1.*c.*37 f *an.* 3. *H.* 7. *c.* 2. *Lamb. eiren.l.*2 *c.*7. *p.* 1. 251.

(Pecorantes autem & Sodomitæ in terra vivi confodi ſolent *f*) qui mulierem ſive viduam, ſive uxorem, ſive virginem, terras, tenementa, bona vel catalla habentem, vel anteceſſoris ſui hæredem apparentem, contra voluntatem ſuam abductam matrimonio ſibi copulat, vel ſtupro polluit, vel etiam qui tale aliquid delinquenti ſuppetias fert *g*. Qui præterea fœminam, decimum ætatis ſuæ annum adhuc non prætervectam, ſive invitam ſive volentem comprimit *h*, qui denique fœminæ cujuſcunq; pudicitiam violenter expugnat *i*, His etiam nunc addere licet eos, qui priori uxore adhuc ſuperſtite, ſecundam ducunt *a*. Miſtam naturam feloniæ illa videtur habere) quã is commitit, qui ulcere peſtilentioſo infectus ædibuſque ſuis exire legitime prohibitus, proterve erumpit, & aliorum commercio ſe immiſcere præſumit *b*.

g *an.* 18. *El* 2 *c.* 7. *Lamb. ubi ſupra.* h *an.*12.*H.* 4.*c* 13. *Staw. pla. cor. l.* 1. *c.*14. *v. Glan. v.l. l.*14.*c.* 6. *v. ſpec. Iuſt. l* 1 *c Homſok & Rap. & l.* 3.*c.de Rape.* a *an. pr. Iac. ſeſ.pr.c.*11. b *an.*1. *Iaco. ſeſ.*1. *c.* 21. c *v.an.*27.*H* 8.*c.* 4. *& an.* 28. *Iuſ.c.*15. d *W. ſtus ſymbol. part.* 2. *tit. Endictments. ſ.*56. *v. Dyer. f.*99. *nu:* 58.

*S.*22. Feloniæ tam contra corpus quam bona admiſſæ, ſunt piratica, burglaria, ædium aut caſtrorum expilatio, ædificiorum combuſtio, robaria. Piratica autem, ut eam hic intelligimus, non ſolum eſt deprædatio marina, ſed omnis felonia ſuper mare aut infra magni Admiralii juriſdictionem perpetrata *c*. Burglaria eſt violenta

violenta in domum vel privatam vel ſacram, ut eccleſiam, vel etiam in tentorium nocturna irruptio cum intentione interficiendi, furandi, vel aliam aliquam feloniam ibidem perpetrandi *a*. Hæc quam late extendatur, alios conſulite *b*.

Sect. 23. Crimen quod ſupra ædium expilationem *c* diximus, latino verbo adhuc à Juriſperitis noſtris donatum non invenio: Anglice (houſerobbing) appellant, id eſt, diurnam irruptionem in domum, vel tentorium alterius, & bonorum ſubductionem, dummodo aliquis in domo vel tentorio tum præſens fuerit *c*.

Sect. 24. Ædificiorum combuſtio non ſolum ad horrea, quæ fruges habent in ſe reconditas ſed etiam ad congeries illas granorum quas (Mowes) vel (Stacks) vel (Reekes) dicimus, extenditur, ſi ædibus propinquæ ſint, & malitioſe incendantur *d*.

Sect. 25. Robaria eſt bonorum alicuius ab ipſius perſona, vel ipſo ſaltem præſente & invito, ſublatio. Hæc autem aliquando violenta eſt & terrorem incutit, ut cum quis per graſſatores in itinere non ſine metu mortis *e* ſpoliatur: aliquando ſecreto & clandeſtino, ut cum crumena 12. denarios in ſe continens, cuiquam hoc neſcienti abſcindatur, vel furto ſubducatur *f*. Robariam etiam aliqui

a *Stamf. pla.cor. l.* 1. *c.* 24. *Lamb. eirenar l.* 2. *c.* 7. *p.* 254. *v. Fulb. paral. c. Theſt. fol.* 104. *v. ſpecul. Iuſtic. l.* 1. *c. Homeſoke v. Cocum. l.* 4. *caſibus de Appeales. fol.* 40. *a.*

b *Sect. proximo.*

c *an.* 5. *Ed.* 6. *c.* 9. *an:* 39. *Eliz: c.* 15. *Lamb. eirenarch. ubi ſupra p.* 260. *v. ſpec. Inſtic. l.* 1. *c. de homſoken et Flet. l.* 1. *c.* 37.

d *Lamb lib.* 2 *cap.* 7. *pag:* 269. 270. *v. Fulb. para. c. Theſt fol.* 103. *b. v. ſpec. Iuſtic. l.* 1. *c. de ardeurs.*

e *v. Dyer. fol:* 224. *num:* 3.

f *Lamb: ubi ſupra p.* 262. 263. 264. 265. 266. *v. ſpec. Iuſtic. l.* 3. *c. Iudgment de homicid. Sect. ſept. choſes. &c. des articles en eyre.*

aliqui volunt, ſi quis uxorem alicujus cum bonis eius aſportatis abduxerit *a*.

Sect. 26. Inter felonias quæ bona tantum attingunt, primum locum merito mihi videtur occupare crimen illud falſi in inſtrumento aliquo literario confingendo denuo commiſſum. Hujus enim qui primo convictus iterum in eodem peccat, tale inſtrumentum vel malitioſe contexendo vel contexi procurando, aut ſcienter idem judicialiter allegando, ut inde quis in titulo ſuo ad terras vel bona lædatur, feloniæ reus conſtituitur *b*. Sed hæc vi ſtatuti felonia eſt.

Sect. 27. Felonia quæ jure communi talis dicitur, & bona tantum ſpectat, latrocinium appellatur, vel potius laricinium, quod eſt fraudulenta bonorum mobilium vel perſonalium abſente & invito domino, ſubductio *c*. Cui obnoxii ſunt ſervientes tam qui mortuorum herorum bona executoribus præripiunt, nec edicto publico vel (ut noſtri) proclamatione revocantur *d*, quam qui bona ultra valorem quadraginta ſolidorum cuſtodiæ ſuæ ab heris commiſſa aſportant, niſi ſaltem infra ætatem octodecim annorum fuerint *e*.

Sect. 28, Sed laricinium eſt vel magnum vel parvum: Magnum eſt cum bona ſublata valorem duodecim denariorum excedunt: parvum, cum ejus ſummæ quantitatem non attingunt, ideoque hoc à nonnullis felonia minime reputatur *f*. Illud capitale eſt, hoc flagro aut carcere caſtigatur.

Sect. 29.

a *Flet. l.* 1. *c.* 39. *Sect. Item erit.*

b *an.* 5. *Eliz. c.* 14.

c *Lamb. ubi ſupra pa.* 262. *weſt. ſymb. parte* 4. *tit. Indictments ſect.* 61.

d *an.* 33. *H.* 6. *c.* 1.

e *an.* 21. *H.* 8. *c.* 7. *et an:* 5 *Eliz: c.* 10. *an:* 27. *H:* 8. *c.* 17. *an:* 28. *H:* 8. *c.* 4.

f *Lamb. ubi ſupra pa.* 267. *v. Fulb: para: c. Theft: fo.* 101 *b v. ſpic. Iuſt: l.* 3. *c. Iudgment de homic. Sect. ſept: choſes De pœna dupli in caſu laricinii, et quadrupli in caſu robariæ v. eum l.* 3. *c. de ſatisfaction de delt.*

Flet. l. 1. *c.* 38. *Sect. eſt extra.*

Sect. 29. Quibus in rebus, & quot modis laricinium committitur, operæ pretium eſt intelligere. Nomine ergo bonorum in quibus laricinium locum habet, veniunt pecunia numerata, vaſa argentea, veſtimenta, eſculenta etiam (niſi ſaltem qui eſculenta rapit aut neceſſitatis cauſa ſubducit, aut ob ipſam famem morti proximus ſit *a*) ſupellex, grana quæcunque, fœnum, fructus à ſolo ſeparati, equi cujuſcunque vel ſexus vel ætatis, boves, vaccæ, oves, agni, porci, porcelli, gallinæ, anates, pavones, meleagrides, aliæque beſtiæ volucreſque cicures. Aliquæ etiam quæ feræ naturæ ſunt: utpote columbuli vel pipiones, qui adhuc volare nequeunt, columbario incluſi, accipitres nidis piſces vivario aut inſtrumentis cuſtodiæ cauſa factis comprehenſi *b*.

a *ſpec: Iuſt: l.3. c. Iudgment de homic. Sect. ſep. boſes et c. des articles en eyr.*

b *Lamb. ibid. pa.269. et 270. v. Stawnf. pl. cor. l.1. c.15. et 16:*

Sect. 30. Etiam non ſolum qui damam capit, quem novit eſſe manſuefactum, feloniæ reus eſt, ſed & qui damas & cuniculos vivariis incluſos noctu, aut facie picta tectave, armatus venatur, ſi deprehenſus & examinatus hoc neget *c*. Denique qui lanam ovium dorſis detrahit, vel pelles, cadavere relicto, deglubit *d*: qui poma aut alios hujuſmodi fructus collectos prius, & ab arboribus ſeparatos quique arborem ſive à ſeipſo ſive ab alio heri ſucciſam hodie animo furandi aſportat *d*.

c *an: 1. H: 7. c. 7. Lamb: ibid p.271.*

d *Lamb: eirenar: l.2. c.7. pa.279.*

d *Lamb. eirenarch. l.2. c. 7. p.273.*

Sect. 31. In re propria quis furtum committere poteſt: utpote ſi ego vaſa argentea cuiquam accommodans eadem illi fraudulenter ſubduxero *e*, vel etiam

e *Lam: eiren. l.2. c.7. p. 280. Stawnf: pla. coro. l.1. c. 17.*

ſi

si rem meam quam quis furto subduxit, denuo per furem mihi oblatam, sine Judicis authoritate accepero *a*, & corruptus pecunia furem non persequar *b*.

Sect. 32. In proditione minori *c*, & felonia *d* præter principales sunt etiam aliquando alii, quos accessorios vel secundarios *e* dicimus, feloniæ non minus hoc nomine obnoxii quam principales: idque non solum jure communi sed etiam statutis regni *f*. Accessorius autem est duplex: unus ante factum, alius post factum. Accessorius ante factum est is qui alterum jubet aut exhortatur factum aliquod felonicum perpetrare, quod ille postea præstat: licet qui præcipit, tempore delicti admissi præsens non sit *g*. Et quæ circumstantiæ homines hoc casu principales vel tantum accessorios faciunt, accurata subtilitate Jurisperiti nostri disceptant *h*. Accessorius post factum est is, qui felonem sciens vel crasse ignorans *i* recipit, fovet, juvat, aut consolatur *k*: vel etiam rem quam scit esse furtivam, custodiendam aut alias disponendam simul cum fure recipit *l*. Uxor autem quæ viri sui secretum hoc casu reticet, vel illi necessaria subministrat, officii & obsequii sui necessitate excusatur *m*, quod æque verum est, si eius mandato factum committat *n*. Sed & sunt accessoriorum accessorii, utpote qui feloniæ accessorium scieus recipit *o*.

S. 33.

a *Flet: l.* 1. *c.* 27. *Sect. et quod.*
b *Flet: ubi supra.*
c *Stawnf: pla: cor: l.* 1. *c.* 4. *Lamb: eirenar: l.* 2. *c.* 7. *p.* 278.
d *idem l.* 1. *c.* 43. *v. Plowd caſu Sawnders fol:* 475. *a. b.*
e *Flet. ubi ſupra.*
f *Idem Stw: l.* 1. *c.* 47.
g *Spec: Iuſtic: l.* 1. *c. del: office del. coroner facit novem ſpecies acceſſoriorum.*
h *Stawnf: l.* 1. *c.* 43. *pla. cor. v. Dyer. ſol.* 108. *num.* 5.
i *v. Dyer. fol:* 355. *nu.* 36.
k *Stawnf: ibidem l.* 1. *c.* 46.
l *Fulb. Para. c. Theft fo.* 202. *b. Lam. eirenar. p.* 1.295.
m *Stawnf. l.* 1. *c.* 46.
n *Stawn. pla. cor. l.* 1. *c.* 19.
o *Idem ibidem. De his omnibus vid. Lamb. eirenarch. l.* 2. *c.* 7. *p.* 278. *et ſeqq.*

S. 33. Pœna felonix ſive in principalibus ſive acceſſoriis, eſt crux, bonorum publicatio, feudique, ſi quod habeant, amiſſio *f*. Hoc tamen inter eos differentiæ eſt, quod acceſſorii, niſi prius convictis aut attinctis principalibus, puniri non poſſint g. Feudum autem dominus feudi vendicat. Qui tamen, ſi Rex non ſit, expectare cogitur donec Rex annum diem & vaſtum de terris ceperit *h*. Felonum etiam progenies inficitur, ita ut ſpe hæreditatis quæ ab anteceſſore per patrem illi deſcenſura eſſet, prorſus excludatur: niſi tamen aliquid contra communem formam ſpecialiter de hoc vel illo crimine mitius ſtatuatur *a*.

S. 34. Sed hæc quæ de pœnis maieſtatis atque felonix dicta ſunt, non ſine diſtinctione procedunt, ideoque explicationem poſtulant. Duplex autem eſt via, reum de tali aliquo crimine ſiſtendi: altera accuſatio *b* (quam appellum dicimus) altera denuntiatio *c*, quam ſectam Regis nuncupamus. Si accuſator ſit, qui criminis probationem in ſe ſuſcipiat: Rei eſt electio, niſi crimen fateri malit, falſitatem accuſationis vel duello, vel patriæ iudicio, aut (ſi nobilis Parlamentarius ſit) parium ſuorum veredicto coarguere *d*. Sin denunciator, ſolum patriæ vel parium iudicium

f *v. Flet. l.* 1. *c.* 28. *Sect. eſt quod v. an.* 24 *H.* 8. *c.* 45 *Cocus l.* 4. *caſu Beverley fo.* 124. *a.*

g *Stawnf. l.* 1. *c* 43. *v. Plowd. maters de coron. fo.* 97. *& ſeq: Spec. Iuſtic. l.* 2. *c. des treſpas venials &c. v. Dyer f.* 120. *num.* 10.

h *Stawnf. l.* 3 *c.* 3 *ſpec. Iuſtic. l.* 3. *c. Iudgment de homicid. Sect de mortiels. Flet. l.* 1. *c.* 28. *Sect. forisfaciunt & 3. ſeqq.*

i *Fulb. para. c. Seignoryſe fo.* 27 *Spec. Iuſtic. l.* 1. *c.*

Iudgment de homicid. Sect. de mort els Flet. l. 1 *c.* 28. *Sect. & forisfaciunt.* s *v. an.* 1. *Mar. ſeſſ.* 2. *c.* 14. *an. & Iaco. ſeſſ.* 1. *c.* 11. *&* 12. b *v. Stawnf. pla. cor. l.* 2. *c.* 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59. *v. ſpec. Iuſt. l.* 2. *fere per totum.* c *Stawnf. eodem d. c.* 59. d *v. eund. l.* 3. *c.* 1. *et Flet. l.* 1. *c.* 21. *&c.* 31. *et* 32.

judicium ei relinquitur explorandum. Atque utrocunque horum modo convincitur, capite punitur.

Sect. 35. Verum contingit aliquando, ut quis per contumaciam neutri horum examini cauſam ſuam committere velit; ſed vel mutus ſtet, vel non illud reſpondeat, quo judicium ad exitum perduci poſſit *a*: Quo caſu, ſi accuſatio inſtituta ſit, morti ſtatim adjudicatur; ſin denunciatio, ſi de alta proditione appelletur, habetur ſtatim pro confeſſo: in aliis criminibus pœnam, quam fortem & duram dicimus, ſubit. Carceri enim unde ad tribunal eductus eſt, committitur, cujus in loco aliquo infero & tenebricoſo conſtituitur: nudus ſuper nuda terra, pudendis tantum tectis brachiiſque & pedibus fune in quatuor domunculæ angulos tractis, ſupinus extenditur. In hunc autem modum ligatus, tanto ferri ſaxive pondere pectori impoſito oneratur, quantum ſine contuſione ferre poteſt. Die ſequenti tria panis hordeacei fruſta ſine potu ſumit; nudius tertius totidem aquæ hauſtus quantoſcunq; dummodo non profluentis, quæ carceri proxima reperitur, ſed ſine pane: atque ita per vices pane & aqua iſtiuſmodi quotidie veleitur, donec oneris, frigoris, atque famis cruciatu extinguitur *c*.

Sect. 36. Mulier autem maleficii condemnata, ſi gravida ſit, defertur executio judicii dati donec pepererit *d*.

Sect. 37. Eſt etiam miſpriſio feloniæ: utpote ſi quis aliquem feloniam perpetraſſe cognoſcat, eumque Regi, vel conſiliario

a v. Dyer. fo. 441. *nu.* 49.

b *Dyer. fol.* 205. *num* 4.

a *v. Flet. l.* 1. *c.* 32. *Sect. ad quem. Stawnf. pl. cor. l.* 2. *c.* 60. *Dyer. fol.* 241. *nu.* 49.

b *Flet. l.* 1. *c.* 38. *Sect. mulier autem.*

ſiliario vel magiſtratui non patefaciat *a*. Huius autem ſupplicium eſt hoc, ut carceri addicatur, donec fidejuſſores vel plegios interpoſuerit de tali mulcta pecuniaria (quam nos finem dicimus) per ſolvenda, qualem Juſticiarii coram quibus cauſa agitur, illi imponendam duxerunt *b*. ſed intelligendum eſt in omni proditione etiam proditionis, & in felonia felonix miſpriſionem contineri: ideoque Regem, ſi pro miſericordia ſua voluerit, poſſe eum ſolius miſpriſionis inſimulare qui gravioris criminis reus eſt *c*.

Sect. 38. Proxima capitalibus videntur illa delicta quæ perpetuo exilio vindicantur. Siquidem & maieſtatis felonix rei qui ſanctuarium aliquod adepti, crimen ſuum coram Coronatore fatentur, regni abiuratione ultimum ſupplicium evitare ſolent *d*. Verum hoc jus jam pridem mutatum eſt *e*: hodieque pauca ſunt crimina huic ſupplicio ſubjecta, & eorum aliqua quidem non tam atrocia. Ille ſiquidem qui Regis vel alterius damas interficit, neque plegios de mulcta perſolvenda dare poteſt, regnum abiurare cogitur *f*. Quod quoque obtinet in eo qui fœminam hæredem è cuſtodia abductam matrimonio ſibi copulat, neque maritagium cuſtodi compenſare poteſt *g*. Et qui beneficium electivum à pontifice oblatum acceptat, aut hac de cauſa exulantem hoſpitio excipit *h*; qui denique papiſmo infectus Eccleſiam

a *nov. term. juris verbo miſpriſion. Cromptoni Iuſticiarius ad pacem fo.* 39. *h.*

b *Cromptonus ibid.*

c *Cromptonus ubi ſupra*

d *v. Stamf. pla. cor. l.* 2. *c.* 38. *&* 38. *&* 39. *et nov. term. jur. verbo abiuration, et vetus compendium ſtatutorum. verbo abiuration. ubi hujus negotii formam accurate depictam habes.*

e *v. an.* 21. *H.* 8. *c.* 2. *an.* 22. *ejuſd. c.* 14. *et an:* 33. *eiuſd. c.* 2

f *charta de foreſt. c.* 10. *Dyer. fo.* 238 *nu.* 34. *c.* 35.

g *an:* 13. *Ed.* 1. *cap.* 35.

h *an:* 13. *Ri.* 2. *ſta.* 2. *cap.* 2.

siam juxta constitutionis ad hoc editæ præscriptum frequentare recusat *a*.

a *an.* 35. *Eliz. c.* 1.

Sect. 39. Gravi pœna constitutiones nostræ eos subditos afficiunt, qui in quocunque loco extraneo contra alium de re aliqua actionem instituunt, cuius cognitio ad Regis tribunal spectat, vel de qua judicium suum Justiciarii jam antea protulerunt: aut etiam qui in quocunque alio foro placitum persequuntur; quo judicium in Curia Regia datum quoquo modo impediri retardarive possit. Hi enim vel in ipso possessionum controversarum, vel alio aliquo suarum possessionum loco, per vicecomitem aut alium Regis servientem moniti, ut coram ipso Rege & Consiliariis suis, vel in Cancellaria sua, vel banco alterutro, vel denique coram [illegible] ad hoc specialiter deputatis, infra duos menses ad respondendum de tali contemptu suo personaliter compareant, nisi se stiterint, ipsi, eorum procuratores, atturnati, executores, notarii & manutentores Regia protectione prorsus excluduntur, terras, bona, & catalla Regi forisfaciunt, corporibus etiam ubicunque apprehensi carceri mancipantur, donec fine ad libitum principis se redemerint *b*.

b *an.* 27 *Ed.* 3. *stat.* 1. *c.* 2. *v. Brocum tit. præmunire.* 10.

Sect. 40. Huic etiam iudicio obnoxii sunt illi qui præsentationes vel translationes ad ecclesias, præbendas, & alia beneficia sanctæ ecclesiæ, vel Romæ vel alibi perquirunt, vel etiam processus aliquos circa præmissa, excommunicationes, bullas, instrumenta aut aliud quodcunque huiusmodi persequuntur aut obtinent

tinent. Neque ipſi ſolum, ſed & eorum etiam procuratores, executores, notarii, manutentores, fautores & adiutores eodem crimine implicantur *a*. Etiam qui proviſiones à pontifice procurant, quibus obedientiæ ſuæ vel regulari vel ordinariæ eximantur, vel officium aliquod in aliqua domo religioſa perpetuum, vel tantum quantum unus regularis vel duo vel plures habent, ſibi impetrant *b*. Ut & Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates qui ſummas uſitatis maiores cameræ papali pro beneficiis ſuis ſoluunt *c*. Rectores etiam, vicarii, vel alii qui infra archidiaconatum Richemundiæ nimis gravibus exactionibus ſubditos onerant *d*.

a *an.* 13 *R.* 2. *ſtatut.* 2. *c.* 2.

b *an.* 2 *H.* 4. *c.* 3.

c *an.* 6 *H.* 4. *c.* 1.

d *an.* 26 *H.* 8. *c.* 15.

§. 41. Quibus quoque illos addere licet, qui poteſtatem aliquam aut iuriſdictionem per Pontificem Romanum intra aliqua Regis dominia vendicatam, verbo, ſcripto, vel facto quocunque defendunt aut promovent, vel eam defendentibus promoventibuſve aliqua ratione aſſiſtunt, auxiliantur, vel ſolamen præbent *a*. Item qui bullas, ſcripta, aut inſtrumenta abſolutionis aut reconciliationis à ſede Romana vel aliquo authoritatem eiuſdem exercente uſurpantibus, aut tali colore aliquem abſolventibus aut reconciliantibus, vel etiam tamen abſolutionem acceptantibus, auxilium, ſolamen, aut aſſiſtentiam aliquam præbuerunt. Qui denique à Pontifice vel ſede Romana vel ab aliquo authoritatem

a *an.* 5. *Eliz. c.* 1. *v. an.* 28 *H.* 8. *c.* 10 *et an.* 1. *Eliz. c.* 1.

ejus vendicante, agnos Dei, cruces, picturas, teſſeras precarias, grana vel aliquod huiuſmodi ſuperſtitioſum ſecum apportant eaque cuiquam Regis ſubdito tradiderunt, obtulerunt, aut tradi offerrive procurarunt, ad hunc finem ut eis induantur, aut quoque modo utantur : vel ſi qui ad talem finem aliquid tale receperunt, offerentemque non apprehenderunt, neque intra triduum ordinario vel alicui ad pacem Iuſticiario eundem prodiderunt, neque intra diem rem ſic acceptem alicui Iuſticiario exhibuerunt *b*.

b *an.* 13 *Eliz. c.* 1.

S. 42. Qui etiam ad iuramentum de Regis in rebus eccleſiaſticis, & ſupra perſonas eccleſiaſticas ſuprema poteſtate ſubeundum cogibiles, idem legitime ſibi oblatum præſtare recuſant *c*. Quique alicui Ieſuitæ vel ſacerdoti in aliquo ſeminario commoranti, vel alicui alii ſacerdoti, diacono, perſonæ religioſæ vel eccleſiaſticæ cuicunque pecuniam vel quid aliud dant, aut ad ſui vel alicuius collegii vel ſeminarii tranſmarini ſuſtentationem directe indirecteve ſubminiſtrant *a*.

c *an.* 1 *Eliz. c.* 1. & *an.* 5. *eiuſd. c.* 1.

a *an.* 27 *Eliz. c.* 2.

S. 43. Denique qui pro uſurariis, fœnoris, uſuræ, venditionis ant contractus cuiuſcunque nomine ultra decimam pro anno capientibus ſolicitatores, interceſſores, aut proxenetæ ſunt *b*. Hoc auſterum ſupplicium aliqui Iuriſperiti noſtri lucri & ambitionis æſtu vehementer accenſi, verborum quæ in uno ſtatuto *c* obſervant

b *an.* 13 *Eliz. c.* 8.

c *verbum* (*alibi*) *in ſtatuto an.* 16. *Rich.* 2. *c.* 5.

ſervánt generalitatem ad quemvis levem ludicum lapſum, præſertim eccleſiaſticorum, nimis violenter extendunt *d*. Sed hic eorum candorem deſideramus, aliquorum etiam inſcitiam lugemus quam quidem vir doctiſſimus, non ita pridem acutiſſime perculit & refutavit *e*.

d *v. Crompton: Iuſticiarium ad pacem fo.* 52.

e *Coſmus in apologiæ ſuæ parte* 3. *c.* 7. *p.* 83.

S. 44. Crimina etiam quæ regiæ pacis protectioniſque amiſſione puniuntur, non levem offenſionem habere credenda ſunt. Ea autem incurrunt illi, qui ſuper actione perſonali vel indictamento in ius vocati, poſt quintam in pleno comitatu exactionem legitime factam non comparent *f*. Exleges enim pronunciantur: Et, ſi cauſa civilis ſit, bona & catalla omnia, cum fructibus terrarum naturaliter creſcentibus *a*; ſi criminalis, terras præterea & tenementa penitus fiſco forisfaciunt *b*, legumque omnium ſubditique beneficio ſtatim excluduntur: ita ut apud maiores noſtros à quolibet impune interfici poſſent *c*. Sed hoc iure mutato *d*, cauſa ad redemptionem pecuniariam transfertur. In hanc quoque pœnam incidunt illi, qui navigantium notas ſpeculares deſtruunt, quo minus in alto oberrantes ad portum dirigi poſſunt, ſi centum libras non valeant, unde hoc delictum pecuniis luant *e*.

f *v. an.* 31 *Eliz. c.* 3. *& an.* 13 *Ed.* 1 *c.* 35.

a *Brocus forfeitures.* 30.

b *Term. jur. verbo outlary.*

c *Bract. l.* 3 *tract.* 2. *c.* 11.

d *v. an.* 5. *Eliz. c.* 1.

e *an.* 8. *Eliz. c.* 13.

S. 45. Periurii labes in aliqua Regis curia per Iuratores contracta maioribus noſtris admodum odioſa fuit: quippe

qui huiuſmodi peierantium prata ſulco ſubigenda, domos diruendas, ſilvas radicitus extirpandas, omneſque alias terras Regi foriſfaciendas ſanxerunt *f*. Præterea etiam (iuxta aliquos) qui huius periurii convincebantur, carceri mandabantur, & perpetuo infames fiebant: ita ut lege libera deinceps gaudere non poſſent, nec teſtimonii fidem promereri *g*.

f Novi ter. iur. verbo Attaynti

g Flet. l.

S. 46. Qui aliter in Curia Regis vel alia aliqua laica peierant, viginti libris mulctantur, ſex menſium incarcerationem ſine omni relaxatione patiuntur, & ad ſacramentum in curia quacunque de Recordo ſubeundum inhabiles perpetuo redduntur. Si qui etiam alium in aliqua præmiſſarum Curia ad peierandum procurrant aut ſubornant, quadraginta libris puniuntur, & ſi tantum in bonis non habeant carceri ſine ſpe libertatis ad ſex menſes, pyloriæ in eodem aut aliquo foro propinquo, idque in aperto merketo, ad unam horam adiudicantur: & præterea à teſtimonio in aliqua Curia de Recordo perhibendo in perpetuum excluduntur *a*, ſed & pœna extraordinaria periurium non raro caſtigatur per honorificum illum magnatum in ſtellata camera conſeſſum *b*.

a an. 5 Eliz. c. 9.

b v. Dyer fo. 242. num. 53

S. 47. Proximum his locum illa delicta vendicare videntur, quæ corporis mutilatione coercentur: utpote qui infra aulæ Regiæ præcinctus percuſſerint, manus *c*, qui in eccleſia vel cœmiterio telo

c an. 33 H. 8. 12.

telo aliquo quod noſtra lingua (weapon) appellari poteſt, malitioſe feriunt, vel weponam ad hunc finem exerunt, auriculæ abſciſſione plectuntur *d* : Et ſi quis talis ſit qui auriculis caret, ſtigmate maxillæ ſuæ inuſto notatur. Sed membri amiſſio cum alio ſupplicio nonnunquam coniungitur. Illi enim qui in navigium aliquod arietes vivos, oves, aut agnos in partes exteras ex aliquo Regis dominio trajiciendos inducunt, mittunt, aut recipiunt vel aliquid tale fieri procurant, bonorum confiſcatione & ſiniſtræ manus amputatione pro primo vindicantur *a*. Aliquando etiam ob facultatum ad mulctam pecuniariam perſolvendam defectum hæc pœna infligitur, utpote lanii, piſtores, potifices, pullarii, coqui, fructuarii, & cupedinarii cuiuſcunque generis, qui annonam ſuam, niſi pro certo pretio inter eos pacto, non vendere invicem tertio conſpirant, aut ſacramento promiſſione ſe obligant, nec habentes unde quadraginta libras luant, alteram amittunt auriculam, & præterea juris infamiam incurrunt. Cui etiam ſupplicio ſubjiciuntur mechanici & operarii, qui inter ſe paciſcuntur artificium ſuum operamve ſe niſi pro mercede inter eos conventa non præſtituros, vel non laboraturos niſi ſtatis temporibus vel non ultra modum præſcriptum quotidie progreſſuros, vel opus ab uno inchoatum non abſoluturos *d*.

d *an.* 5. *E.* 6. *c.* 4.

a *an.* 8 *Eliz. c.* 3.

d *an.* 2 *Ed.* 6. *c.* 15.

S. 48. Licet qui de magnatibus falſo rumores ad eorum damnum dicto vel ſcripto in vulgus ſpargunt, aliquo intuitu inter eos qui privatim delinquunt, recte numerentur, quod tamen carceri condemnari poſſint, donec authores quos rumoribus ſuis prætendunt invenerunt, publicam etiam vindictam non videntur evadere *a*. Verum malitia eorum qui tale aliquid in principem pectant ad iudicia publica ſine dubio pertinet.

a *v. ſupra l.* 3 *tit de iniur. Sect.* 4. *et ſtatut. ibi citata*

S. 49. Huius quoque farinæ ſunt illi falſarii qui prima vice malitioſe fingunt, fingive procurant inſtrumentum aliquod literarium, ut ſic liberum tenementum, hæreditaſve alicuius, aut ius quod ad feudum liberum tenementum aut tenementum per copiam rotulorum curiæ habet, intervertatur vel in dubium vocetur: aut tale aliquod inſtrumentum ad talem finem in judicio ſcientes oſtendunt vel allegant. Hi enim ultra duplum damnorum & expenſarum parti læſæ primo perſolvendum, pyloriæ in foro vel alio loco publico adiudicantur, utraque auricula privantur, nares etiam fiſſas, & (ut ad perpetuam falſitatis infamiam fiſſæ permaneant) ferro candenti aduſtas habent. Regi præterea terrarum ſuarum uſumfructum ad vitas ſuas fortisfaciunt, ipſique carceri perpetuo condemnantur. Qui autem tale aliquid condunt, condi procurant, vel etiam in judicio allegant, ut ius alicuius, quod ad terras pro certo termino annorum, vel ad annuum reditum

reditum qualemcunque habet, in quæſtionem vocetur, quive ſcriptum obligatorium, apocham vel relaxationem qualemcunque, vel aliud huiuſmodi ſcriptum perſonale malitioſe componunt, parti læſæ duplum damnorum & expenſarum primo perſoluunt, pyloriæ addicuntur, alteram auriculam amittunt, & unius anni incarcerationem, omni ſpe remiſſionis ſublata, patiuntur *a*. Horum affines ſunt illi, qui fictis literis homines ſuis pecuniis emungunt, quorum pœna eſt arbitraria: ut & multorum aliorum extra ordinem delinquentium, quos apud authores noſtri iuris diverſos invenire licet *b*.

a *an.* 5. *Eliz. c.*14. *v. Dyer fo.*228.*nu.*52 *& fo.* 322. *num.* 26.

b *an.*33*H.*8. *c.* 1.

S. 50. Neque hic prætereundi ſunt illi contra pacem domini Regis initi conventus, quos Latini turbas aut tumultus, nos triplici ſed barbara rowtarum, riotarum, illicitarumve congregationum appellatione diſtinguimus. Harum tamen definitiones & differentias aliunde delibandas vobis brevitatis cauſa commendamus *c*.

c *v. Dyer fo.* 188.*num.*10

d *Lamb. eirenarch. l* 2 *c.*5 *p.*179.*et ſeq. Cromp. Iuſt. fo.* 53. *et ſeq. v. quoque an. H.* 6. *c.*9.

S. 51. Corruptelæ quoque ſubvicecomitum aliorumque officialium quas extortiones noſtri dicunt, aptum hic locum habent. Extortio autem definitur eſſe illicita quævis pecuniarum emunctio vel expilatio, qua colore officii ſui quis utitur. Hæc multa varietate iuxta delicti qualitatem caſtigatur *d*.

a *Lamb. eirenarch. l.* 2. *c.*4. *p.*414.*et Cromp. Iuſt. fo.*48. *et ſeq.*

S. 52. Patrocinia etiam illa, quæ ad iuſtitiæ impedimentum alii aliis ſæpe præbent, inter publica crimina recenſentur. Nam manutentores barectatores *b* qui litium querelarumque communium fotores ſunt, & cambipartores *c*, qui alienas controverſias ſuis expenſis, quotam pacti rei evictæ, proſequuntur, & alii quicunque cauſarum perſonarumve illiciti defenſores (ſeu embracitores *d*) ſuas pœnas ſibi conſtitutas habent *e*.

S. 53. Huic catervæ colophonis loco addi poſſunt g adulteri, qui tamen maxima pro parte pœnitentia canonica purgantur; fœneratores, licet & hi, ſi ultra decimam pro anno corrodant, pœnis quoque eccleſiaſticis ſubjiciantur *h*: monopolæ iſti quos ingroſſatores, forſtallatores, & regratatores appellamus *i*. Poſſent etiam multi alii, quorum aliqui carcere, aliqui pyloria, aliqui pluribus horum ſuppliciorum ſimul coniunctis vindicantur, adiungi: Sed tantus acervus huc congeſtus nec ſimplicitati elementorum, nec inſtitutionum brevitati

b à Gallico. Barateur.

c Compoſitum a cambio & pars vel à gallico champart. v. Fitz. nat. br. fo. 171, 172. *&c. ut in indice libri.*

d à gallico embracer. v. Fitz. nat. br. fo. 171. *A. B. C.*

e Lamb. ubi ſupra p. 424 *& Crompt. fo.* 82. *et* 155. *v. Fleta l.* 2. *c.* 36. *Sect. Item conſtitutum Dyer fo.* 95. *num.* 39. *& fo.* 52 *num.* 6. *& an.* 32 *H*8. *c.* 9

g v. an. 32 *H.* 8. *c.* 10. *an.* 18 *Eliz. c.* 3. *a.* 27. *eiuſd. c.* 11. *Dyer fo.* 106. *num.* 22. *et ſeqq.* *g v. an.* 32 *H.* 8. *c.* 10. *an.* 18 *Eliz. c.* 3. *a.* 27. *eiuſd. c.* 11. *Dyer fo.* 106. *num.* 22. *et ſeqq.* h *an.* 13 *Eliz. c.* 8. i *an* 5. *Edw.* 6. *c.* 14. *et* 15. *et an.* 4. *et* 5. *eiuſd. c.* 21. *Lamb. eiren. l.* 2. *c.* 4. *p.* 432. *Crompt. Iuſt. fo.* 69.

tati recte conveniret. Prolixioribus itaque cuiuſquam digeſtis eorum delicta relinquenda ſunt. Hi noſtri labores. Deus opt. max. pro ſumma ſua clementia faxit, ut vobis legum candidatis, quorum emolumento ocia hæc ſubciſiva deſtinavimus, utiles eſſe poſſint.

Finis Libri Quarti.

N5 INDEX

INDEX
TITULORUM
Ordine Alphabetico digeſtus.

A.

Actionibus pag. 210.
Ademptione legatorum vel tranſlatione. 139
Adoptionibus 26
Adquiſitione per adrogationem 155
Aſſignatione libertorum 153
Attiliano tutore et eo qui ex lege Iulia et Titia datur 39
Authoritate tutorum vel curatorum 40

Bonorum

B

BOnorum possessionibus 154

C

CApitis diminutione 33
Codicillis 144
Curationibus. 43

D

DIvisione stipulationum 163
Donationibus 99
Duobus reis stipulandi & promittendi 162

E

EMptione & venditione 174
Eo cui libertatis causa bona addicuntur 155
Exceptionibus 231
Excusationibus tutorum vel curatorum 46
Exhæredatione liberorum 119

Fidei

F.

Fidei commiſſariis hæreditatibus & ad Senatuſc. Trebell. 143
Fideiuſſoribus 167
Fiduciariar tutela 38

G.

Gradibus cognatorum 152

H

Hæredibus inſtituendis 121
Hæreditatibus quæ ab inteſtato deferuntur 145
Hæredum qualitate & differentia 127
His qui ſui vel alieni juris ſunt 14

I

Is per quos agere poſſumus 223
Ingenuis 11
Injuriis 207
Inofficioſo teſtamento 126
Interdictis 234
Inutilibus ſtipulationibus. 163

Iure naturali, gentium, & civili 2
Iure personarum 7
Iustitia & Iure. 1

L.

Legatis 128
Lege Aquilia. 205
Lege falcidia 140
Lege Fusia Caninia tollenda 14
Legitima adgnatorum tutela 30
Legitima parentum tutela 37
Legitima patronorum tutela 34
Libertinis 12
Literarum obligationibus 168
Locatione & conductione 178

M.

Mandato 194
Militari testamento 115

N.

Noxalibus actionibus, 220
Nuptiis. 18

O

Obligationibus 156
Obligationibus ex conſenſu 173
Obligationibus quæ ex quaſi contractu naſcuntur 209
Obligationibus quæ ex delicto naſcuntur 201
Obligationibus quæ ex quaſi delicto naſcuntur. 209
Officio Iudicis. 239

P

Patria poteſtate 15
Perpetuis & temporalibus actionibus quæ ad hæredes & in hæredes tranſeunt. 229
Per quas perſonas nobis acquiritur 110
Per quas perſonas nobis obligatio acquiritur 197
Pœna temere litigantium 235
Publicis iudiciis 234
Pupillari ſubſtitutione. 124

Q

Qvibus alienare licet vel non licet 108
Quibus ex cauſis manumittere non licet 13
Quibus modis jus patriæ poteſtatis ſolvitur 27
Quibus modis contrahitur obligatio pag. 157.
Quibus modis teſtamenta infirmantur 125
Quibus modis tollitur obligatio 198
Quibus modis tutela finitur 42
Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum. 117
Qui teſtamento tutores dari poſſunt pag. 29
Quod cum eo qui in aliena poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicitur 219

R

Rebus corporalibus & incorporalibus. 65
Replicationibus 233
Rerum diviſione & acquirendo earum dominio.

S.

Satisdatione tutorum vel Curatorum 46
Satisdationibus 224
Senatusconsulto Orphitiano 151
Senatusconsulto Tertulliano 150
Servili cognatione 152
Servitutibus prædiorum 75
Singulis Rebus per fideicommissum relictis 144
Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur 221
Societate 187
Stipulatione servorum 162
Successione cognatorum 151
Sucessione libertorum 153
Successionibus sublatis quæ fiebant per bonorum venditiones ex Senatusconsulto Claudiano 156
Suspectis tutoribus vel Curatoribus 47

T.

Testamentis ordinandis 111
Tutelis 28

V

VEerborum obligationibus 159
Vi bonorum raptorum 203
Vſucapionibus & longi temporis præſcriptionibus. 94
Vſu & habitatione 94
Vſufructu 91
Vulgari ſubſtitutione 123

OB.

OBSCURARUM JURIS ANGLICANI Dictionum, quæ in hiſce Inſtitutionibus occurrunt, Index expoſitorius.

A

Accessorius quis ſit, vide *lib.* 4. *tit. ſect.* 32.

Acquietantia eſt idem quod Apocha,

Acra terræ, eſt quantitas terræ ſexdecim perticas longitudine continens & totidem in latitudine, provenire videtur à Germanico (Acker) id eſt, ager.

Actio

Actio ſuper caſu eſt actio in factum, *lib.* 3. *tit.* [illegible].

Advocatio in groſſo, vide Groſſus.

Annuitas eſt annuus reditus vel in perpetuum vel ad tempus conceſſus, cujus ſolutione liberum tenementum non oneratur.

Annus dies & vaſtum pars eſt prærogativæ regiæ, qua proficua terrarum & tenementorum ad eos ſpectantium qui feloniæ aut proditionis minoris condemnantur, contra dominum feudi ad annum & diem vendicat, & præterea vaſtationem tam terrarum quam tenementorũ hujuſmodi, nili domin. feudi eadem competenti precio redemerit.

Antiqui dominici ſervitium quod ſit. *v. l.* 2. *tit.* 3. *ſ.* 26.

Appellum quid ſit, *v. lib.* 4. *tit.* 18. *ſ.* 34.

Apprentitius provenit à gallico (*Apprentif.*) id eſt, eo qui aliquid ab alio diſcit. v. *lib.* 1. *tit.* 3. *ſ.* 10.

Aſſemblata illicita, eſt trium aut plurium in unum locum conventus ad illicitũ aliquod violenter perpetrandum

Aſſiſa eſt idem quod actio poſſeſſoria, *v. l.* 2. *t.* 6. *ſ.* 13. *& l.* 4. *tit.* 6. *ſ.* 11.

Aſſiſa magna vid. grandis aſſiſa.

Aſſumptio idem videtur apud nos quod conſtitutum in jure Romano. *v. l.* 4. *tit.* 6. *ſ.* 2.

Attachiare eſt apprehendere, à Gallico attacher.)

Attincta eſt ſubſtantivum factum è verbo Gallico (Atteindre) id eſt, aſſequi vel attingere

attingere & metaphorice apud juriſconſultos noſtros infectionem quandam aut manifeſtum reatum criminis ſignificat.

Atturnatus idem ſignificat quod procurator, v. *l.* 4. *tit.* 10. *ſ.* 1.

Averia ſunt animalia bruta quæ quis habet: forte à gallico (Avoir) id eſt, habere.

B.

BAlliare à gallico (bailler) id eſt, attribuere, tradere, apud nos ſignificat captivum ſatiſdato redimere, ſic ut die aſſignato poſtea exhibeatur.

Bancus communis eſt tribunal ſummum omnium poſt parlamentū, in quo cauſæ civiles propùe ſubditorum audiuntur: hujus præcipuus Judex Juſticiarius capitalis communium placitorum appellatur, *lib. tit.* 2. *ſ.* 2. *v. lib.* 4. *tit.* 11. *ſ.* 3.

Bancus Regius eſt tribunal, ſummum omnium poſt parlamentum, in quo cauſæ capitales aliæque criminales præcipue tractantur: cujus primus Judex Juſticiarius capitalis Angliæ dicitur *lib.* 1. *tit.* 2. *ſ.* 2. *vid. l.* 4. *tit.* 11. *ſ.* 2.

Barectores qui, v. *l.* 4. *tit.* 18. *ſ.* 52.

Baro habet plures ſignificationes, quas alibi fuſius tractabimus. Hic pro eo accipitur, qui infimum gradum majoris nobilitatis obtinet, & in ſuperiori parliamenti domo jus ſuffragii habet, *v. l.* 2. *tit.* 2 *ſ.* 11.

Barones

Barones de ſcaccario ſunt judices fiſcales quorum præcipuus capitalis baro ſcaccarii appellatur etiam (*my Lord*) noſtra lingua, ii eſt, meus dominus ſalutatur, ſicut in qui ſunt de majori nobilitate. Hunc tamen titulum honorificum non diutius retinet, quam in officio ſuo permanet, ut neque Cancellarius, neque Juſticiarius capitalis vel Angliæ vel communium placitorum vide *lib.* 4. *tit.* 17. *ſect.* 1.

Baſtardus deducitur è Gallico (*Baſtard*) & ſpurium ſignificat, *lib.* 1. *tit.* 9. *ſ.* 7. *lib.* 3. *tit.* 1. *ſ.* 11.

Battaria quid ſit, vide *l.* 4. *tit.* 16. *ſ.* 3.

Breve eſt citatio vel decretum cauſam breviter continens, ob quam quis in jus vocatur, aut aliquid aliud facere jubetur, vide *lib.* 4. *tit.* 6. *in principio.*

Breve de curia claudenda eſt actio, ſeu potius citatio in actione, qua quis alium in jus vocat quod ſepimentum curiæ ſuæ, id eſt, fundi vel areæ quam ſeptam tenere debet, male reparat.

Breve de ingreſſu quid ſit, vide *l.* 2. *tit.* 6. *ſ.* 13. & *l.* 4. *t.* 6. 12.

Breve de perambulatione facienda, eſt actio aut initium actionis inter diverſorum feudorum dominos qui limites ſuos confines diſtingui cupiunt.

Breve de recto idem eſt quod actio petitoria apud juris Romani authores

thores, vide *lib.* 2. *tit.* 6. *ſect.* 13. & *lib.* 4. *tit.* 6 *ſ.* 10. *vide* Rectum.

Breve originale eſt quo quis primo citatur ad iudicium, judiciale eſt quod judices in reliquo proceſſu decernunt.

Burgagium eſt ſervitvs quom qui burga inhabitant pro tenementis ſuis præſtant, vide *lib.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 27. *v.* Burgum.

Burglaria quid ſit, vide *lib.* 4. *tit.* 18. *ſect.* 22.

Burgum eſt opidum omne civitate inferius quod per chartam Regis fit corpus politicum, & juriſdictionem talem qualem infra ſuos limites exercet, *lib. tit.* 3. *ſ.* 27.

C.

CAmbipartita à gallico (*champart*) id eſt vectigal, apud Juriſconſultos ſpecialiter ſignificat defenſionem alterius judicio pro quota litis præſtitam, v. *l.* 4. *t.* 18. *ſ.* 52.

Cancellaria eſt ſummum Angliæ tribunal, ſi univerſalem illum ordinum conventum exceperimus quem Parlamentum dicimus: in quo Cancellarius ſingulis qui rigore juris communis ſe æſos queruntur, ex regula æquitatis ſubvenit,

Campiones qui. vide *lib.* 4. *tit.* 17. *ſect.* 2.

Cancel-

Cancellarii poteſtas quæ vid. *lib.* 4. *tit.* *Sect.* 19.

In capite tenere quid ſit vid. *l.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 4.

Carucæ ſunt plauſtra.

Caſtlegardum quid ſit vid. *l.* 2. *tit.* 3 *ſect.* 4.

Catallum ſignificat omne bonum mobile ſeu immobile quod neque liberum tenementum neque feudum eſt. Catallum perſonale quid ſit, v. *l.* 1. *tit.* 10. *ſect.* 18.

Catallum reale quid ſit. v. *l.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 20.

Clameum continuum eſt quædam continua, id eſt, annalis, feudi ſimplicis aut talliati, de quo quis diſſeiſitus eſt & cuius poſſeſſionem recuperare ob metum potentis adverſarii non audet, vendicatio quaſi dicis cauſa facta, ut ſic tandem metu amoto, hæredem diſſeiſitoris æque poſſit ſua authoritate à poſſeſſione removere, ac ſi recenter ſpoliatus fuiſſet.

Cognitio placiti eſt poteſtas audiendi & terminandi controverſias in ſua curia, quæ in rege ſolo conſiſtit, niſi per chartam ſuam hoc alii concedat.

Comes eſt nobilis Parlamentarius nomen ſuum originaliter à præfectura comitatus ſumens, ſed nunc nudum nomen honoris cauſa retinens, v. *l.* 2 *tit.* 2. *ſect.* 11.

Comitatus eſt locus publicus in quo vicecomes uniuſcujuſque provinciæ (quas nos Comitatus etiam dicimus) juriſdictionem ſuam exercet. Hoc autem nomen inde ſumpſit originem, quod apud majores noſtros nobiles illi quos comites dicimus iſtis provinciis à rege præficiebantur, & juriſdictionem in eaſdem exercebant.

Cone & Key ut legitur in libro Bractoni excuſo, ſed melius, in nonnullis manuſcriptis, Kover & Key ad verbum ſignificat operculum & clavem: metonymice autem illas res quæ ſub operculo aut clavi à prudentioribus matribus-fam. cuſtoditi ſolent. *lib.* 1. *tit.* 15. *ſect.* 4.

Conſideratio eſt illud *συνάλλαγμα* quod contractibus vires dat, v. *l.* 3. *tit.* 16. *ſect.* 4.

Conſpiratio quid ſit, *v. l.* 4. *tit.* 16. *ſect.* 5.

Conſpirator quis ſit, *v. l.* 4. *tit.* 4. *ſect.* 1.

Continuum clameum, *vide* Clameum.

Copia rotulorum curiæ eſt exemplum, aut antigraphon actorum quæ in curia Baronis expediuntur: quorum hoc unum eſt in pleriſque ſi non præcipuum. ſc: venit talis tali die & ad petitionem ſuam admiſſus eſt ad talem terram, &c. Qui autem ſic tenet, hujus acti ſolum exemplum tituli loco habet.

Coronator eſt officialis ſeu miniſter coronæ inquiſitioni murdri aliiſque huiuſmodi coronam Regis ſpectantibus præcipue accommodatus.

Curia claudenda, *vide* Breve.

Curia Baronis, eſt locus pedaneus in quo dominus feudi intra limites feudi ſui juriſdictionem in tenentes ſuos exercet. Baro enim hac in ſignificatione à domino feudi nihil differt.

Curia pedis pulverizati eſt locus juriſdictionis, quæ in publicis nundinis exercetur. ideo ſic appellata, quia de plano & ſummarie ſingulas controverſias dirimit, in etymologiam habens duas illas dictiones gallicas, piez. pouldrez. id eſt, pedes pulvere inquinatos, quia forte hæ lites ſine omni preparatione aut ſolennitate terminantur, *lib.* 1. *tit.* 2. *ſect.* 2.

Cuſtodia quid ſit, *v. lib.* 1. *tit.* 13. *in prin.* & *l.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 16.

D.

DEodandum quid ſit, *v. l.* 4. *tit.* 8. *ſect.* 1. *in fine.*

Dirationare nihil aliud ſignificat quam probare. Hæc autem dictio prolixiorem requirit explicationem, quæ alibi Deo volente, fiet.

Diſtringere quid ſit, *v. lib.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 17.

Diſparagatio eſt copulatio maſculi in matrimonio cum fœmina diſparis conditionis aut è contra, *v. lib.* 1. *tit.* 10. *ſect.* 4. *et ſect.* 6.

Dominicum eſt terra illa terra intra manerium quod dominus feudi aut in manibus

manibus ſuis retinet, aut ſaltem ad annos aut voluntatem ſuam iuxta conſuetudinem manerii aliis locat.

Dominicum antiquum continet omnes illas terras quæ ad regem ſpectabant tempore Edovardi confeſſoris, *v. lib.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 25.

Dos eſt illud apud nos quod Galli doerium appellant, id eſt, quod maritus uxori ſuæ ad vitam de terris & tenementis ſuis relinquit, *v. lib.* 1. *tit* 10. *ſect.* 19. *& lib.* 2. *t.* 2. *ſect.* 18.

Duodecim homines qui ſunt, *v. lib.* 4. *tit.* 17. *ſect.* 3.

E.

ELegit eſt nomen brevis ſic dictum ab hoc verbo (elegit) in eodem comprehenſio. Ejus effectum eſt ut qui debitum aut damnum ab alio judicialiter recuperavit, mittatur in poſſeſſionem medietatis terrarum & catallorum debitoris iumentis quæ ad aratrum neceſſaria ſunt exceptis, donec valorem debiti aut damni inde collegerit, *v lib.* 2. *tit.* 4. *l.* 1.

Embraciatores *qui ſunt*, *v. lib.* 4. *tit.* 18. *ſect.* 51.

Eſcaeta eſt terra &c. quæ Regi vel alii domino feudi ob delictum feudatarii ut *lib.* 3. *tit.* 2. *ſect.* 6. vel defectum hæredum contingit, ut *lib.* 3. *tit.* 5. *ſect.* 1. *et tit.* 8.

Eſcaetores ſunt officiales eſcaetis exquirendis accomm odati.

Eſcambium ſignificat permutationem, *v. lib. 3. tit. 24. ſect. 2.*

Eſcapium voluntarium quid ſit, *vide lib. 4. tit. 18. ſect. 14.*

Eſtoverium à Gallico (eſtower) *id eſt*, fovere, ſignificat apud nos quandoque nutrimentum corporis, quandoque poteſtatem capiendi ex aliena ſylva lignum foco, aratris, & ſepibus reparandis neceſſarium, *vid. lib. 2. tit. 2. in princ.*

Exigenda eſt conditio eius qui quinquies in comitatu aperto exactus aut vocatus ad comparendum, non venit, ideoque exlex propter contumaciam proclamari poteſt.

Exitus pluraliter uſurpantur & reditus annuos vel alia terrarum cõmoda ſignificat, *lib. 1. tit. 23. ſett. 1, 2.* idem etiam quod ſoboles apud Latinos.

Expletia continent omnimodos fructus quos terra aliqua educit, verbum forte fungitur à Latino (expleo.)

Extractura quid ſit, *vid. lib. 2. tit. 1. ſect. 45.*

Extortio quid ſit, *vid. lib. 4. tit. 18. ſect. 52.*

F.

FAcere legem quid ſit, *v. lib.* 3. *tit. fin. ſect. fin. et lib.* 4. *tit.* 13. *ſect.* 4.

Factum ſæpe apud nos idem ſignificat quod inſtrumentum contractus in ſcriptis conceptum aut in ſcripta redactum *v. lib.* 3. *tit.* 22. *Sect.* 10.

Felo de ſe quis ſit, *v. lib.* 2. *tit.* 12. *ſect.* 4. *et lib.* 4. *tit.* 18. *ſect* 16.

Felonia eſt omne crimen capitale infra læſam majeſtatem.

Feoffamentum quid ſit, *v. lib.* 2. *tit.* 7. *ſect.* 2.

Feoffare eſt feudo donare.

Feoffator eſt ille qui alium feudo donat ſeu inveſtit. Ille autem qui ſic inveſtitur appellatur feoffatus.

Feudifirma quæ ſit, *vid. lib.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 16. *lib.* 2. *tit.* 4. *ſect.* 1. *et lib.* 3. *tit.* 25. *ſect.* 2.

Feudum accipitur dupliciter, vel nimirum pro terris aut tenementis quæ quiſque feudatarius perpetuo jure à dominio feudi tenet *lib.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 3. vel pro circuitu integro, qui ad dominum feudi ſpectat, & in diverſos feudatarios diſtribuitur.

Feudum militare eſt quod quis tenet per ſervitium militare *vid.* Servitium militare.

Feudum ſimplex quid ſit, *vid. lib.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 12.

Feudum talliatum quid. ibidem.

Fidelitas quæ ſit & quotuplex, *v. l. 2. tit. 3. ſect. 14. & 15.*

Finis plures habet ſignificationes, ſed hanc præcipuam, cum pro judiciali illa tranſactione ſumatur, qua quis ad majorem facti authoritatem coram Iuſticiariis regiis terras vel tenementa ad alium transfert, *lib. 1. tit. 2. ſect. 5. lib. 2. tit. 13. in princ.* aliam ſignificationem habet, qua mulctam pro delicto aliquo impoſitam innuit, *v. lib. 4. tit. 16. ſect. 37. de reliquis alibi.*

Forisfamiliare eſt de familia ſua dimittere, *v. lib. 1. tit. 12. ſect. 2.*

Forma donationis in deſcenſu, eſt breve quoddam ſic appellatum, quo qui experitur, probare debet terras &c. quas petit ex forma qua donator in inſtrumento donationis uſus eſt, ſibi iure deſcenſus aut hæreditatis competere.

Forſtallatores ſunt illi qui annonam verſus publicum emporium adductam in via intercipiunt, emuntq; priuſquam venditioni publice exponatur, *v. lib. 4. tit. 18. ſect. ult.*

Forteletum eſt locus fortiter munitus.

Francus Bancus ad verbum ſignificat liberam ſedem.

G.

GArdianus ducitur à gallico (Gardien) id eſt, cuſtos, *v. lib. 1. tit. 13. ſect. 1.*

Gavalkind

Gavalkind eſt conſuetudo qua hæreditas æqualiter inter filios dividitur, *v. lib. 2. tit. 2. ſect. 14. & l. 3. tit. 26. ſect. 1.*

Gleba peculiari ſignificatione apud nos accipitur pro terris illis quæ pertinent ad beneficium eccleſiaſticum & parochiale.

Grandis aſſiſa actio petitoria, ſic dicta quod cum poſſeſſoria, quam parvam aſſiſam dicimus & ordinariam, duodecim hominum veredicto decidatur, iſta viginti quatuor milites gladio cincti eſſe ſolent.

Groſſus idem ſignificat in lingua vulgari Anglorum quod craſſus apud Latinos. Sed apud Iuriſconſultos idem quod integrum aliquod per ſe ſubſiſtens, nec ab aliquo alio dependens, ut villanus in groſſo eſt ſervus qui glebæ non adſcribitur, ſed immediate domini ſui perſonæ ſervit, etiam Advocatio [illegible] in groſſo eſt ius patronatus non feudo vel manerio annexum, ſed primo ac principaliter ad eum ſpectans, qui beneficii patronus eſt, ut cum quis manerium ſuum vendat retento ſibi iure patronatus, aut è contra ius præſentandi quod ad manerium ſuum ſpectat ſeparatim [illegible] & per ſe cuiquam alienaverit, hoc caſu ius patronatus à manerio ſeparatum advocatio dicitur in groſſo, id eſt. non manerio ſed proprietatum perſonæ annexum, *v. lib. 2. tit. 2. in princ.*

Guardia; *vid.* Cuſtodia.

H.

HÆreditamentum eſt omne illud quod jure hæreditatis ab anteceſſore ad hæredem devolvitur.

Haſpa oſtii eſt quæ oſtium poſti annectit.

Heriottum quid ſit, *v. lib. 2. tit. 3. ſect. 31.*

Homagium quid ſit, *v. lib. 2. tit. 3. ſect. 8.* quotuplex ibid. *ſect. 12.*

Honor ſpeciali ſignificatione apud nos ſignificat feudum vel manerium aliquod nobilius quod regalibus exornatur, & multa inferiora ſervitutem ſibi debentia habet, *v. lib. 2. tit. 2. ſect. 7.* in fine.

Howſerobbing quid ſit, *v. lib. 4. tit. 18. ſect. 23.*

Hundredum eſt centuria, in quarum plures ſinguli comitatus apud nos diſtinguuntur, *l. b 4. tit. 5. ſect. 2.*

Heuteſium & clameum Anglice (Hieu and crye) derivatur a duobus Gallicis (Huyer & Crier) ſignificant apud nos tumultuariam latronum aut furum qui poſt crimen commiſſum aufugiunt, perſecutionem, donec apprehendantur, *v. lib. 2. tit. 3. ſect. 14.*

I.

IMbreviare eſt in ſcriptum breviter redigere, vel ſcripto breviter mandare.

Inden-

Indentura eſt ſyngrapha, vel ſcriptura conventionalis alii quæ idem continet quaſi parallela. Ideoque utraque pars in ſummitate vel latere aliquo ſimiliter ſcinditur in morem dentium, ut pares eſſe cognoſcantur, indeque nomen ſumit, *lib.* 2. *tit.* 22. *ſect.* 1. *lib.* 3. *tit.* 25. *ſect.* 11. 35.

Indictare eſt accuſare.

Infangthef ſignificat poteſtatem judicandi furem quemcunque infra manerium tuum comprehenſum *lib* 2. *tit.* 2. *ſec.*. 7.

Ingroſſatores ſunt monopolæ qui ad annonam carius vendendam, quantam poſſunt in ſuas manus congerunt, *lib.* 4. *tit.* 18. *ſect. ult.*

Intalliatæ terræ ſunt apud nos quæ cuiquam & certis hæredibus non hæredibus ſuis in genere conceduntur, verbum mutuatum videtur à Gallico (tallier) *id eſt*, ſcindere, *v. lib.* 1. *tit.* 11.

Iunctura quid ſit, *vid. lib.* 3. *tit.* 23. *ſect.* 1. *et* 2.

Iurata eſt numerus duodecim hominum iuratorum, per quos omnis fere facti probatio apud nos fit, *vid.* Duodecim homines, & Iuratores.

Iuratores ſunt illi duodecim homines, qui in quolibet fere judicio ſive civili ſive criminali de facto prius decernunt quam Iudex de jure pronunciat, *v. lib.* 4. *tit.* 17. *ſect.* 3.

Iuſticiarii itinerantes ſunt illi quis bis quotannis ſingulas provincias obequitant, & caſus emergentes tam civiles, quam criminales dirimunt & dijudicant *v. lib.* 4. *tit.* 17. *ſect.* 1.

L.

LAricinium ſeu latrocinium quid ſit, *v. lib.* 4. *tit.* 18. *ſect.* 27. quotuplex: ibidem, *ſect.* 28. *v.* etiam *lib.* 4. *tit.* 1. *ſect.* 2.

Legem facere, *vide* Facere legem.

Legem vadiare, *vide* Vadiare legem.

Leſſa à gallico (laiſſer) id eſt, linquere, relinquere, omittere, apud nos ſignificat locationem terrarum vel tenementorum alicui factam.

Leta eſt quædam iuriſdictio quam vicecomes de certis minoribus criminibus & aliis cauſis infra comitatum ut Regis officialis exercet. Sed & hanc iuriſdictionem alii quoque habent intra limites ſui manerii, dummodo eam vel charta regis vel præſcriptione ad ſe pertinere oſtendant.

Libera & pura eleemoſyna quæ ſit, *v. lib.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 24.

Libera firma quæ ſit, *v. lib.* 2. *tit. ſect.* 17.

Liberum tenementum quod ſit, *v. lib.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 8. *et ſect.* 18.

Ligeantia eſt ſubmiſſio quam homo ligius domino ſuo præſtat; ea quæ ſit feudiſtæ

feudiſtæ omnes bene norunt.

Ligium feudum quid ſit, *v. lib. 2. tit. 2. ſect. 6.*

Loquela idem eſt quod placitum aut cauſæ proſecutio judicialis.

M.

MAgna charta eſt liber ſeu Codex conſtitutionum, quas Henricus tertius ad utilitatem ſubditorum ſuorum promulgabat, & hodie maximo in uſu eſt.

Mahemium eſt enormis læſio qua quis ad ſerviendum principi in bello redditur imbecillior *v. lib. 4. tit. 4. in prin.*

Major civitatis aut burgi, eſt præcipuus ejus magiſtratus, & eſt plerumque annalis.

Manerium idem eſt quod unius feudi circuitus: Dictio derivata videtur à verbo gallico (manoir) id eſt manſione: quia dominus feudi intra cancellos feudi ſui plerumque manet, atque ædes habet, quæ capitalis manerii domus appellantur, *v. lib. 2. tit. 2. ſect. 8.*

Manus mortua eſt talis manus quæ feudum apprehenſum ſine omni metu amittendi, aut feoffatori ex quacunque cauſa reſtituendi tenet. Hujuſmodi manum habet corpus politicum, quod nunquam moritur. Singulares autem perſonæ ob defectum

fectum hæredum aliquando, aliquando ob delictum perpetratum patiuntur contrarium, *lib.* 2. *tit.* 8. *ſect.* 5. *lib.* 3. *tit.* 25. *ſect.* 6.

Maritagium eſt commodum illud, quod dominus feudi è nuptiis minoris de ſe per ſervitium militare tenentis, conficere poteſt, *v. lib.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 20.

Manutentores ſunt illi, qui vel pecuniis ſuis vel alia ope litem alterius judicialem, in qua ipſi juſtum intereſſe non habent, promovent aut fovent, verbum deducitur à gallico (maintenir) vel à duobus Latinis (manu tenere) componitur.

Mercatus ſignificat publicum emporium *v.* Merketum.

Meremium eſt lignum ſolidius, ædificandis ædibus idoneum *v. lib.* 3. *tit.* 25. *ſect.* 25.

Merketum eſt publicum Emporium ut, *lib.* 2. *tit.* 6. *ſect.* 2. *lib.* 2. *tit.* 1. *ſect.* 38. Aliquando etiam jus ſeu libertas hujuſmodi Emporium tenendi, *lib.* 2. *tit. ſect.* 7.

Meſſuagium eſt domus habitationi idonea.

Miſpriſio eſt quædam neglectio ſupina rei cuiuſquam à gallico (meſpriſer) *v. lib.* 4. *tit.* 18. *ſect.* 37.

Mortuum vadium: *v.* vadium mortuum.

Murdrum quid, *vid. lib.* 4. *tit.* 18. *ſect.* 15.

N.

NAtivus eſt qui naſcitur ſervus aut villanus. *l.* 1. *tit.* 3. *ſ.* 4.

O.

OUtfang thef eſt poteſtas dijudicandi furem ob furtum extra limites manerii tui delinquentem, dummodo intra ejuſdem fines deprehendatur. *l.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 7.

P.

PArcus eſt locus ad ferarum cuſtodiam palis aut aliter circumſeptus, *lib.* 1. *tit.* 26. *ſ.* 1.

Parcus publicus eſt area in quolibet feudo ſeu manerio circumſeptus, in quod animalia damnum frugibus aut fructibus terræ quibaſcunque facientia includuntur, donec de damno per dominum ſatisfiat, aut ſaltem cautio apud vicecomitem per dominum interponatur de ſtando juri.

Participes qui ſunt, *v. l.* 2. *tit.* 2. *ſ.* 14. *& l.* 3. *tit.* 25. *ſ.* 1.

Perquiſitum ſignificat poſſeſſiones pecuniis noſtris coemptas.

Piloria eſt collumbar, numellæ verſatiles, ſeu colliſtrigium à gallico (pilorie.)

Plegius quis ſit *v. lib.* 3. *tit.* 21. *in princ.*

Pana

Pœna fortis & dura quæ, *lib.* 4. *tit.* 18. *ſect.* 35.

Pol deede ad verbum eſt inſtrumentum in ſcriptis aut factum (ut noſtri loquuntur) æqualiter undique indentatum, *vide* Indentura, *v. lib.* 3. *tit.* 25. *ſ.* 11.

Priſona carcerem ſignificat à gallico (priſon.)

Probatores alias : approbatores ſunt qui feloniam per ſe commiſſam eſſe confitentes & alios ejuſdem reos arguunt. Sic dicti quia ad hoc probandum quod in appello allegarunt tenentur, idque vel duello vel per patriam, id eſt juratam legalium hominum, juxta reorum electionem.

Q.

QUarentena eſt quædam licentia conſuetudinaria, qua vidua vendicat, in præcipua manſione mariti ſui ad ſpatium 40. dierum commorationem, niſi caſtellum ſit.

Quid pro quo idem eſt quod συναλλαγμα in contractib.

R.

RAtionabilibus diviſis , eſt noman brevis quod dominus feudi, limites ſuos propinquum aliquem coarctari pro-

proſpiciens obtinet ad fines regundos.

Recognitio quid ſit, *vide lib. 3. tit. 22. ſect. 4.*

Recordatur eſt recordum cuſtos.

Recordum ſignificat actum curiæ ita authenticum ut probationem contrarii non admittat. Hoc autem talis curiæ actum eſſe debet, quæ curia de recordo appellatur: cujuſmodi ſunt regia illa tribunalia apud Weſtmonaſterium, & alia aliqua latius alibi exprimenda. *lib. 2. tit. 8. ſect. 7.*

Rectum apud noſtros Juriſconſultos cauſam proprietatis ſignificat, & breve de recto eſt vocatio alicujus in jus ſuper cauſa proprietatis.

Recuperatio eſt proprie evictio alicujus rei per judicium. Sed ſpecialiter ſignificat fictam quandam tranſactionem inter partes judicialiter factam, ad ſtatus intalliatos remanentias, & reverſiones tollendas excogitatam.

Regratatores ſunt qui annonam contra leges coemunt ut eam carius vendant: à gallico (regratter.) id eſt, interpolare, delquamare, *vide lib. 4. tit. 18. ſect. ult.*

Relevium quid ſit, *vide lib. 2. tit. 3. ſect. 17. & 19.*

Remanentia terrarum eſt jus terrarum in aliquem collatum, poſt terminum conductionis aut alterius tituli ad annos aut vitam duraturi, finitum:

tum : videtur à reverſione differre, quia reverſio fit ad dominum proprie aut ejus hæredes unde jus primo derivatur, remanentia autem ad tertium aliquem, qui neque dominus neque tenens in præſenti eſt.

Replegiare, eſt cautione redimere aliquid captum.

Reſcuſſus eſt tumultuoſa & violenta ereptio arreſtati ſeu capti è manibus ejus qui licite eundem cepit aut arreſtavit. *vide lib.* 2. *tit.* 18. *ſect.* 14.

Returnum brevis eſt ejuſdem certificatorium curiæ unde emanavit factum.

Reverſio terrarum &c. ſi late ſumatur eſt proxima ſucceſſio poſt obitum ejus qui præſenter poſſidet *v. lib.* 2. *tit.* 7. *ſect.* 18. *lib.* 2. *tit.* 40. *ſect.* 31. ſed ſi proprie, tum ſignificat reditionem, quaſi aut circumductionem ad feoffatorem aut ejus hæredes propter delictum feoffati, aut hæredum defectum.

Riotta eſt illicitum factum per tres ad minus perpetratum ut eſt verberatio alterius, violenta poſſeſſionis arreptio, aut aliquid hujuſmodi, *lib.* 4. *tit.* 18. *ſect.* 50.

Robareia quid ſit, *v. l.* 4. *tit.* 18. *ſect.* 24. *& l.* 4. *tit.* 1. *ſ.* 2.

Routa eſt progreſſus turbæ illicite conflatæ ad illiciti facti perpetrationem, à

Gallico

Gallico (route) id eſt, turma, caterva, grege, *lib.* 4. *tit.* 18. *ſect.* 50.

S.

SAc eſt regale privilegium, quo qui gaudet, pœnam actori calumnioſo, ſi crimen alteri objectum non probaverit, aut reo, ſi vere eum accuſari conſtet impoſitam ſibi vindicat, *lib.* 2. *tit.* 2. *ſ.* 7.

Scaccarium, eſt tribunal illud quo res fiſci tractantur.

Scandalum magnatum quid ſit, *v. lib.* 4. *ſect.* 4. *tit.* 4.

Scriptum de ſtatuto mercatorio quid ſit, *v. l.* 3. *tit.* 22. *ſ.* 5.

Scriptum de ſtatuto ſtapuli quid ſit, *vide l.* 3. *tit.* 22. *ſ.* 6.

Scutagium quid ſit, *vide lib.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 5.

Secta ad curiam quid ſit, *vide lib.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 29.

Secta ad molendinum quid ſit, *vide l.* 2. *tit.* 3. *ſ.* 30.

Secta regalis quæ, *vide lib.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 29.

Secta Regis quid ſit, *vide lib.* 4. *tit.* 18. *ſect.* 34.

Seiſina eſt poſſeſſio, à Gallico (Seiſin) id eſt poſſeſſionem capere.

Sergeantia quæ & quotuplex ſit, *vide l.* 2. *tit.* 3. *ſ.* 4. & 3.

Servitium militare quid ſit, *vide lib.* 2. *tit.* 3. *ſect.* 1.

Soc *l.* 2. *tit.* 2. *ſ.* 9. ſignificat inquiſitionem. Nam (toſeeke) noſtra lingua idem eſt quod inquirere aut quærere. unde qui hoc regali privilegio gaudet, Johannis Skeni judicio, videtur habere ſectam de hominibus ſuis in curia ſecundum conſuetudinem regni. Quod enim (ſoc) apud antiquos dictum eſt, hodie (ſoyt) apud Scotos, quod (ſuyte) noſtra lingua ſignificat, appellari affirmat. Ideoque qui hoc privilegium habet, habet poteſtatem tenendi curias in ſua baronia. Skenus de verbo Sok.

Socagium quid & quotuplex ſit *vide l.* 2. *tit.* 3. *ſ.* 21. & 22.

Socmanni ſunt qui tenent per ſe vitium aratri *v.* Socagium.

Specialitas quid. *vide lib.* 4. *tit.* 3. *ſ.* 4. *in fine.*

Statutum de mercatoribus quid ſit, *vide l.* 3. *tit.* 22. *ſ.* 5.

Subvicecomes eſt officialis aut deputatus vicecomitis.

Summonitio quæ ſit, *vide lib.* 4. *tit.* 11. *ſect.* 3.

T.

TAllium eſt teſſera lignea in duas partes ſciſſa aut diffiſſa, quarum utraque debitum æque continet, & altera per credorem, altera per debitorem ad meliorem rei memoriam

moriam auſtoditur, *vide lib.* 3. *tit.* 22. *ſect.* 8.

Tallium *vide* Intalliatæ terræ.

Tenementum apud nos nihil aliud videtur ſignificare quam prædium urbanum apud authores juris civilis.

Tenens per conſuetudinem Angliæ quis ſit. *v. l.* 2. *t.* 2. *ſ.* 18.

Tenens per copiam rotulorum curiæ. *v.* Copia rotulorum.

Tenens per elegit. *v.* Elegit.

Tenentes coniuncti qui ſunt. *vide lib.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 14. *& lib.* 3. *tit.* 24. *ſ.* 2.

Tenura in capite quid ſit. *vide lib.* 2. *tit.* 2. *ſ.* 4.

Theam *lib.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 9. quod & alias Them dicitur, eſt regale privilegium, quo qui fruitur habet villanorum propaginem, id eſt. poteſtatem habendi nativos, bondos, & villanos in feudo aut manerio ſuo.

Tol *lib.* 2. *tit.* 2. *ſect.* 7. eſt regale privilegium, quo qui fruitur, immunis eſt à gabellis.

Tranſgreſſio quid ſit, *vide l.* 4. *tit.* 1. *ſ.* 3. *& tit.* 3. *in princ.*

Tumberella *lib.* 4. *tit.* 18. *in princip.* ſignificat, aliquorum judicio, plauſtrum in quo fornicationis aut adulterii rei contumeliæ cauſa per civitatem aut burgum circumferuntur, aliorum vero idem quod pilloriam.

Turvaria

Turvaria eſt poteſtas fodiendi ceſpites in alieno fundo vel fundo communi.

Turnum vicecomitis ad verbum ſignificat vicem vicecomitis, id eſt, duo tempora in anno, quibus ille letam univerſi comitatus tenet.

V.

VAdiare legem quid ſit *v. l. 3. tit. fin. ſ. final. & l. 4. t. 13. ſ. 4.*

Vadium mortuum eſt hypotheca creditori ſic oppignorata, ut fructus quos durante tempore oppignorationis producit, omnes fiant creditoris, idque ſine computo inde debitori fiendo. *v. l. 2. tit. 4. ſ. 1. in fin.*

Vaſtum ſignificat terrarum aut domorum divaſtationem.

Veredictum quaſi vere dictum, ſignificat reſponſum juratorium, quod ſuper facto eorum examinationi commiſſo, proferunt.

Vetitum nannium eſt illegitima pecorum prehenſio, & in locum illicitum abactio, ſub prætextu damni per ea abigenti facti. Quo caſu clarigationis ius conceditur.

Vicecomes eſt Regis officialis cui ad comitatus gubernationem quotannis conſtituitur, & partim Judex eſt, ad cauſas ſcilicet minores quæ e-

jus

jus juriſdictioni ſubſunt. *vide lib.* 4. *tit.* 2. *in princip.* partim miniſter & mandatarius regis. *lib.* 4. *tit.* 11. *ſect.* 3.

Vidua Regis eſt illa, quæ dotem legitimam è terris & tenementis viri ſui quæ in capite de corona Regis tenebat, Regis auxilio ſibi aſſignari petit.

Villanus in groſſo *vid.* Groſſus.

Villanus ſervus eſt, à Gallico (villein.)

Villenagium aliquando eſt circuitus manerii vel feudi cui villani adſcribuntur: ponitur etiam aliquando pro ipſo ſervitio quod villani domino feudi præſtant. *vide lib.* 1. *tit.* 3. *ſ.* 4. *& lib.* 2. *tit.* 3, *ſ.* 22.

Viſus franci plegii eſt inquiſitio aut examinatio an omnes duodenarii & ultra librum plegium habeant, id eſt, ſponſorem capitalem quod regis pacem conſervabunt. Hoc apud majores noſtros in uſu fuit. Sed hodie ſtatur juramento cujuſque qui annum duodecimum complevit. Hoc autem præcipuum eſt, quod in omni leta fit, *vide* Leta.

Utlagatus eſt exlex.

Wainagium

W.

WAinagium comprehendit omnia illa tam jumenta quam alia inſtrumenta quæ ad cultum agrorum & fruges colligendas ſunt neceſſaria. Hæc ſub nomine peculii leges Romanæ continent.

Waivium quid ſit, *v. l. 2. tit. 1. ſect. 44. 45, l. 2. tit. 6. ſ. 3.*

Warantizare eſt aliquem de evictione rei venditæ aut donatæ ſecurum promiſſione reddere.

Warantus aliquando ſignificat eum qui cavet de evictione, aliquando ipſam cautionem quæ alias & warantia dicitur, *lib. 1. tit. 23. ſect. 5.* quid ſit Warantia. *vide lib. 2. tit. 19. in princ. item, lib. 3. tit. 24. ſect. 2. in fine.* Warantus, *lib. 4. tit. 12 ſ. 2,*

Warenna provenit à Gallico (garenne) id eſt vivarium. Hæc apud nos poteſtatem ſignificat, vel charta regia vel præſcriptione obtenta venandi ſibi cuniculos aut lepores, vel etiam occupandi phaſianos & perdices intra limites feudi ſui.

Wepona idem fere ſignificat quod telum apud Latinos, *vide lib. 4. t. 4. tit. 15. ſect. 47.*

Wreckum

Wreckum ſignificat totum illud quod è naufragio ad terram appellitur, niſi animal ſit. Nam animal appellens facit ut naufragium in Wrecki cauſam non incidat, & ut bona quæ ſervari poſſunt, non fiſco cedant, ſed dominorum permaneant, ſi infra tempus limi tatum vendicentur, *lib.* 2. *tit.* 1. *ſect.* 7. *ſect.* 26.

FINIS.